

PRAŽSKÁ VYSOKÁ ŠKOLA PSYCHOSOCIÁLNÍCH STUDIÍ

**RODÍCÍ SE DOSPĚLOST OČIMA
MLADÝCH DOSPĚLÝCH A JEJICH RODIČŮ**

Diplomová práce

Ivana Dvořáková

Vedoucí práce: doc. PhDr. Oldřich Čálek, Csc.

Praha 2014

PRAGUE COLLEGE OF PSYCHOSOCIAL STUDIES

**EMERGING ADULTHOOD VIEWED BY THE
YOUNG ADULTS AND THEIR PARENTS**

Master thesis

Ivana Dvořáková

The Master Thesis Work Supervisor:

doc. PhDr. Oldřich Čálek, Csc.

Praha 2014

Prohlašuji,

že jsem diplomovou práci na téma Rodící se dospělost očima mladých dospělých a jejich rodičů zpracovala samostatně pouze s použitím pramenů v práci uvedených.

Dále prohlašuji, že písemná i elektronická verze diplomové práce jsou totožné.

V Jablonci nad Nisou 25. 7. 2014

.....

Ivana Dvořáková

Poděkování:

Na tomto místě bych především ráda poděkovala doc. PhDr. Oldřichu Čálkovi, Csc. za pomoc, cenné rady a připomínky při psaní této práce.

Anotace

Tématem předkládané diplomové práce je zkušenost s rodičí se dospělostí jak samotných mladých dospělých, tak jejich rodičů. Autorka se zabývá hlavními charakteristikami období přechodu mezi dospíváním a dospělostí a podstatnými rysy dospělosti samotné. Práce nabízí úvahu nad různými úhly pohledu na život v období rodičí se dospělosti a to z perspektivy mladých dospělých i jejich rodičů.

V rámci kvalitativního výzkumu autorka sleduje jak vnímání dospělosti samotnými mladými dospělými, tak vnímání této životní etapy dětí jejich rodiči. Pro získání vhledu do žité zkušenosti participantů a jejich rodin bylo realizováno celkem dvanáct polostrukturovaných rozhovorů v rámci pěti rodin a tyto pak byly analyzovány pomocí metodologie IPA (Interpretativní fenomenologická analýza).

Klíčová slova

Dospívání, rodičí se dospělost, dospělost, vztahy mezi rodiči a dětmi, společnost, rodina.

Abstract

The topic of present thesis is emerging adulthood. The author is addressing the main characteristics of the transition period between adolescence and adulthood and also the main attributes of the adulthood itself. The study reflects various viewpoints on life in the period of emerging adulthood from the perspective of young adults and their parents.

The author is, with the use of qualitative research methods, exploring both how the emerging adulthood is perceived by the young adults and also how is this period in life of their children perceived by parents. To gain the insight into the lived experience of respondents and their families a total of twelve semi-structured interviews in five families were realized and analysed using the Interpretative Phenomenological Analysis (IPA).

Key words

Adolescence, emerging adulthood, adulthood, relationship between children and parent, society, family.

Obsah

Úvod	10
Teoretická část	13
1 Přechod z adolescence do dospělosti.....	13
1.1 Teoretická východiska přechodu z adolescence do dospělosti.....	14
1.2 Pozdní adolescence	18
1.3 Rodící se dospělost – emerging adulthood	23
1.4 Rituály.....	28
2 Dospělost	30
2.1 Teoretická východiska dospělosti.....	31
2.2 Dospělost z pohledu dospívajících	35
2.3 Dospělost z pohledu rodičů „dospělých dětí“	38
2.4 Genderové rozdíly ve vnímání dospělosti	41
3 Širší kontexty života mladých lidí v období přechodu do dospělosti	42
3.1 Společnost.....	42
3.1.1 Změny ve společnosti České republiky za posledních 25 let	44
3.1.2 Svoboda	48
3.2 Rodina.....	51
3.2.1 Význam rodiny v období přechodu do dospělosti	52
3.2.2 Rodiče a dospívání dětí	53
3.2.3 Předávané hodnoty, vztahy a výchova	57
3.3 Škola a práce.....	60
3.4 Přátelské vztahy	63
3.5 Média	64
3.5.1 Média a komunikace.....	64
3.5.2 Média a informace	66
Výzkumná část	69
4 Cíl výzkumu a formulace výzkumných otázek.....	69
4.1 Cíl	69
4.2 Výzkumné otázky	69
5 Použitá metoda výzkumu	70
6 Charakteristiky zkoumaného výběru.....	71
6.1 Výběr respondentů.....	71
6.2 Popis vzorku	71
6.3 Charakteristiky participantů.....	72
7 Sběr materiálu a jeho zpracování.....	74
7.1 Sběr materiálu.....	74
7.2 Etické aspekty výzkumu	75
7.3 Osnova rozhovoru.....	76

7.4	Přepis rozhovorů, práce se záznamy	78
7.5	Zpracování rozhovorů.....	78
7.6	Před-porozumění tématu, zdroje validity	80
8	Výsledky výzkumného šetření.....	81
8.1	Jak rozumí emerging adults zkušenosti se svou dospělostí?	81
8.1.1	Časování	81
8.1.2	Vztahy s rodiči a sourozenci.....	82
8.1.3	Vztahy s partnery.....	84
8.1.4	Vztahy s kamarády	86
8.1.5	Domov	87
8.1.6	Kompetence.....	87
8.1.7	Práce a volný čas	89
8.1.8	Představy o dospělosti	89
8.2	Jaká je zkušenost rodičů s dospělostí vlastních dětí v období emerging adulthood?.....	90
8.2.1	Starost o potomky.....	90
8.2.2	Způsob komunikace s potomky.....	91
8.2.3	Životní kompetence	92
8.2.4	Partner potomků	93
8.2.5	Finanční nároky související s dospělostí dětí	93
8.2.6	Pomoc od dětí	94
8.2.7	Vnímání společensko-kulturního kontextu.....	94
8.2.8	Hodnocení výchovy.....	95
8.2.9	Časování	96
8.3	Liší se vnímání dosažené dospělosti emerging adults samotnými emerging adults a jejich rodičů?.....	97
9	Diskuze	100
9.1	Limity výzkumu.....	100
9.1.1	Výzkumník	100
9.1.2	Volba výzkumného vzorku.....	101
9.1.3	Použitá metoda a zpracování dat	101
9.2	Diskuze nad výsledky analýzy.....	102
9.2.1	Emerging adults a jejich náhled na vlastní dospělost.....	102
9.2.2	Rodiče emerging adults a jejich náhled na tuto životní etapu	105
9.2.3	Vnímání dosažené dospělosti samotnými emerging adults a jejich rodiči.....	106
10	Závěr.....	107
11	Citovaná literatura.....	109
	Příloha č. 1: Informovaný souhlas.....	118
	Příloha č. 2 – participant Petr, otec - rodina A	119
	Příloha č. 3 – participantka Jana, dcera -rodina A	133

Příloha č. 4 – participantka Lenka, dcera –rodina A	144
Příloha č. 5 – participant Martin, otec – rodina B.....	158
Příloha č. 6 – participantka Kačka, dcera – rodina B.....	161
Příloha č. 7 – participantka Kateřina, matka – rodina C	167
Příloha č. 8 – participantka Michaela, dcera – rodina C	175
Příloha č. 9 – participant Roman, otec – rodina D	190
Příloha č. 10 – participant Martin, syn – rodina D.....	198
Příloha č. 11 – participant Vojtěch, otec – rodina E.....	209
Příloha č. 12 – participantka Ladka, matka – rodina E	222
Příloha č. 13 – participant Vojta, syn – rodina E.....	234
Příloha č. 14 – participantka Bára, dcera – rodina E.....	242
BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE	254
EVIDENČNÍ LIST KNIHOVNY	255

Úvod

*„Chceš-li, abychom se k tobě chovali jako k dospělému, jednej tak“ (NELSON, a další, 2007).
„Chcete-li, abych byl dospělý, chovejte se ke mně tak.“¹*

Dospívání a dospělost jsou období, která přirozeně patří do života člověka. O tom, že se přechod mezi těmito dvěma životními etapami v poslední době změnil, a že má zásadní význam a specifika, svědčí fakt, že tento přechod byl popsán jako samostatné vývojové období (ARNETT, 2000), kterému je věnována stále větší pozornost.

Nejen v celosvětovém měřítku, ale také v České republice, dochází k pozorovatelným demografickým změnám, které vypovídají o tom, že mladí lidé ukončují svou přípravu na budoucí povolání v pozdějším věku, v pozdějším věku zakládají rodiny a to vše ruku v ruce s tím, že zůstávají delší dobu se svými rodiči, kteří je k dospělosti provázejí. Dá se předpokládat, že rodinná atmosféra, postoje rodičů i celospolečenské ladění budou prožívání vstupu do dospělosti, ale i samotný vstup, zásadním způsobem ovlivňovat.

Některé události v životě jedince jsou brány s takovou samozřejmostí, že se někdy zapomínáme ptát, jak je prožívají ti, kterých se týkají. Ptáme se celkem logicky na to, kdy se mladí lidé cítí dospělými být, kde leží hranice, kdy jsou za dospělé považováni, a co ve svém životě v tomto období považují za důležité. Ptáme se však dostatečně na prožitky rodičů, kteří se svými dětmi jejich životní etapu prožívají? Univerzálně platné odpovědi na otázky týkající se toho, kde rodiče vidí onu pomyslnou hranici přechodu do dospělosti

---

¹ Na proces vstupu do dospělosti lze nahlížet i ze strany samotných mladých

svých dětí, kdy považují své děti za dospělé, jak prožívají rodiče celospolečenské trendy a jak prožívají se svými dětmi jejich vstup do dospělosti, nepřinese asi ani tato práce, což ani není jejím účelem. Cílem této práce je nahlédnout do života obou zúčastněných stran se snahou pochopit různá specifika i úskalí, která se k této části života vážou.

Ve své poradenské praxi se velmi často setkávám právě s mladými dospělými, kteří jsou na jedné straně zahlceni nároky a požadavky, které jsou na ně kladeny a na druhé straně neschopností těmto nárokům čelit. Nevědí a neumí často zvážit, jak moc si mohou dovolit dospělými být a často nevědí co dělat, protože nemají osvojené kompetence z různých oblastí života. Není ani výjimkou, kdy do poradny přijde nešťastný rodič, který neví, co se svým potomkem, kterému se vstup do dospělosti z různých důvodů nedaří. Někdy se ukáže, že rodič tak dlouho vymetal cestičku svému dítěti, až se stalo to, že dítě stojí sice na cestě bez viditelných překážek, která však není jeho, a potomek po ní neumí jít.

Porozumění problematice přechodu do dospělosti, nejen z pohledu samotných dospívajících, může pomoci vnést vhléd do toho, jak se generačně může pojetí dospělosti měnit. To ve svém důsledku může znamenat kvalitativní změny ve vztazích, neboť pomůže pochopit postoje, přesvědčení, názory, zkušenosti a to oběma generacím.

Teoretická část práce se věnuje v první kapitole přechodu z dospívání do dospělosti, a to zejména teoretickými východisky pro toto období. Autorka si všímá zejména rozdílů mezi pozdní adolescencí a etapou označovanou jako *emerging adulthood*. Druhá kapitola se orientuje na samotnou dospělost. Zabývá se nejen teoriemi popisujícími tuto vývojovou etapu, ale snaží se zejména postihnout doposud popsané postřehy z pohledu samotných dospívajících i z pohledu rodičů. Třetí kapitola se zabývá širšími kontexty života mladých dospělých, a to zejména společností a změnami, kterými

prošla za poslední čtvrtstoletí a které mohou ovlivňovat společenské ladění. Dále si všímá rodiny a jejího významu v procesu dospívání a také vztahů v rámci rodinného systému. V neposlední řadě se práce dotýká také školy, práce, přátelských vztahů a medií, což jsou aspekty, které nepochybně do života mladých dospělých vstupují.

Výzkumná část práce je zaměřena na popis prožívání v období rodící se dospělosti nejen samotnými dospívajícími, ale také jejich rodiči. Výzkumným cílem autorky je přiblížit prožívání v období přechodu mezi dospíváním a dospělostí a to jak z pohledu samotných dospívajících, tak jejich rodičů. Data byla získána za pomoci polostrukturovaných rozhovorů. V rámci zpracování dat je využívána interpretativní fenomenologická analýza (IPA). Pozornost je věnována též autorčinu před-porozumění tématu a zdrojům validity.

Teoretická část

1 Přejchod z adolescence do dospělosti

Dospívání neboli přechod z dětství do dospělosti, je jedno z nejzajímavějších vývojových období v životě člověka (ARNETT, 2013). Dochází ke komplexnímu přerodu osobnosti člověka a to jak v oblasti somatické a psychické, tak i v oblasti sociální (VÁGNEROVÁ, 2008, s. 321). Vývoj člověka má své zákonitosti, které v základních hranicích platí pro každého zdravého jedince. Nelze být například nejprve dospělý a pak až adolescent. To, kdy začíná adolescence lze celkem dobře rozpoznat. Dochází zejména k výrazným tělesným změnám, dítě je nuceno volit školu či učební obor. Dá se však tak jednoznačně určit, kdy adolescence končí? Neexistuje žádný universálně platný předěl, podle kterého bychom se mohli orientovat. V průběhu přechodu z adolescence do dospělosti dochází k významným změnám, a proto se snažíme porozumět a popsat okolnosti za jakých k přechodu do dospělosti dochází. Hovoříme-li o vývoji zdravého jedince², máme na zřeteli nejen vývoj fyzický, nýbrž i oblast kognitivní, smyslovou i osobnostní. Jednotlivé aspekty osobnostního vývoje jsou přes svou obecnou zákonitost natolik rozdílné, že nelze usuzovat na to, zda jedinec již dospělý je či není, jen na základě jedné charakteristiky z celé jejich řady. Na druhou stranu je nutné si připustit, že někdy na první pohled rozdíly mezi některými adolescenty a mladými dospělými nejsou téměř patrné. Proto je nutné na vývoj jedince nahlížet vždy jako na jedinečný a individuální proces a to v jeho celistvosti, kdy jedna složka vývoje ovlivňuje druhou a naopak.

---

² Zdravý jedinec je chápán ve smyslu dozrálé osobnosti. Dle doc. Čálka se v terapeutické praxi můžeme setkat s jedinci, kteří jaksí „uvíznu“ ve vývoji. Samostatnost a nezávislost jsou podmínkami pro získání zdraví jak psychického, tak sociálního tj. jsou určitou sociální zdatností a kompetencí (ČÁLEK, osobní sdělení, 20. 7. 2012).

1.1 Teoretická východiska přechodu z adolescence do dospělosti

V literatuře lze dohledat celou řadu významných vývojových teorií, které vysvětlují zákonitosti vývoje od dětství do dospělosti. Pro účely této práce není nutné zabývat se všemi. Jejich výčet by vzhledem k jejich počtu a diverzitě nebyl stejně nikdy úplný. Pokusím se poukázat pouze na podstatné aspekty procesu dospívání v inspiraci teoriemi, které jsou obecně uznávané nebo které mne oslovily svou hloubkou či nereduktivností.

Psychoanalýza zdůrazňovala význam pohlavního dospívání a ve fázi dospívání zejména nástup sexuální aktivity. Období dospívání je ve Freudově teorii označováno jako období genitální. V tomto období dochází k oživení sexuálního pudu, ten ale nesměřuje již k jednomu z rodičů, ale k náhradnímu objektu mimo rodinu. Incestní zaměření je překonáno. Dospívající jedinec je také méně egocentrický, snaží se svému partnerovi něco poskytnout (VÁGNEROVÁ, 2008, s. 322).

Anna Freudová zdůrazňovala narušení osobností rovnováhy nárůstem pudových tendencí. V období dospívání nezdědka do popředí vyvstávají tendence intelektualizace a asketismu, což jsou obranné mechanismy, které osobnostní nerovnováhu kompenzují.

Erikson na rozdíl od Freuda považuje za důležitější psychosociální aspekt vývoje osobnosti, který souvisí nejen s osamostatněním se od rodiny, ale také s převládajícím přesvědčením o dostupnosti vlastního pozitivního směřování v životě jakož i přesvědčením o vlastních schopnostech a ochotě experimentovat. Sexuální složku osobnosti považuje za důležitou, nikoli však za nejdůležitější a jedinou (VÁGNEROVÁ, 2008, s. 323). Erikson spojuje každé z osmi životních stadií s úkolem, které je nutné v rámci každého stadia splnit. Každý úkol provází jakési napětí (krize) mezi dvěma protikladnými silami, které je naplní každého období. Splnitelnost úkolu je vázána na dostatečný psychický a fyzický vývoj, kterého jedinec dosáhl. Není-li úkol splněn, nebo je-

li splněn nesprávně, znamená to pro jedince zátěž, se kterou se jedinec bude vyrovnávat celý život (ERIKSON, 2002). Smékal dodává, že za normálních podmínek v určitých vývojových obdobích vznikají psychické útvary v osobnosti jedince, které mohou determinovat profil osobnosti v dospělosti, jestliže se psychický vývoj jedince v dané etapě zastaví (SMÉKAL, a další, 2002). Období dospívání je dle Eriksona hledáním vlastní identity (ERIKSON, 1999), respektive dobou pomalého růstu ego-identity (KROGER, a další, 2010). Ačkoli formování identity začíná již v dětství, úkolem adolescence je propojit minulou zkušenost s přítomnými výzvami a možnostmi. V tomto období je důležité sebe-uvědomí, tedy vědomí toho kdo jsem, kam směřuji a kam patřím. Pokud se nepodaří minulé zkušenosti, aktuální potřeby a identifikace rolí konzistentně sjednotit, dochází dle Eriksona k tzv. difuzní identitě, která je ve znamení zmatku a nejasností. Projeví se až v dalším období, kde by měl mladý dospělý řešit úkol týkající se intimity (ERIKSON, 2002, s. 238).

Marcia rozpracoval Eriksonův, původně klinický, pohled na proces vzniku identity. Popisuje čtyři možné stavy identity ve vztahu k existenci krize a závazku. Krizi popisuje jako specifické období, ve kterém jedinec rozhoduje o důležitých oblastech svého života, aktivně hledá a zkouší alternativy a možnosti. Závazek odkazuje k rozhodnutí týkajících se pracovní, ideologické a sexuální oblasti (KROGER, a další, 2010). Ačkoli Marcia zdůrazňuje, že pořadí, ve kterém jedinec projde všemi styly identity, není rozhodující, předpokládá, že v optimálním případě jimi projde v tomto sledu. Nejprve prochází tzv. difuzní identitou (***identity diffusion***), kdy chybí krize i závazek, tj. jedinec neprojevuje zájem o své další sebe-definování, nemá mnoho zájmů, neklade si profesní cíle a je snadno ovlivnitelný okolím. Sebehodnocení takového jedince je značně nestabilní. Toto stadium odpovídá Eriksonovu „zmatení rolí“. Předčasné uzavření identity (***foreclosure***) je obdobím, kdy jedinec přijal závazek, bez toho aniž by zažil krizi, tj. pokusil se hledat nejvhodnější alternativy a možnosti. Přejímá pasivně to, co je mu nabízeno např. hodnotový systém od

rodičů nebo jiných autorit. Období nezávazné identity (*moratorium*) je charakteristické tím, že jedinec si je vědom toho, že by rozhodnutí učinit měl, avšak pro to zatím nemá dostatečnou kapacitu, není toho schopen. V ideálním případě bývá toho období přechodné a jedinec dosahuje plné identity (*achievement*). Jedinec prošel krizí, byl nucen hledat možnosti, zvažovat a nakonec je schopen přijímat i rozhodnutí. Má vybudovaný vlastní systém hodnot, který je stabilní a nepodléhá tlakům okolí (BEJČEK, 2006). Otázkou zůstává, nakolik je identita stabilní v kolotoči každodenních globálních změn. Je opravdu žádoucí, aby identita nepodléhala žádným tlakům okolí? Nebo je naopak žádoucí, aby jedinec byl schopen i v rámci svého života vidět nové obzory, které se před ním otvírají? Jsem přesvědčená, že na otázky „kdo jsem?“ a „kam patřím?“ by leckdo z dospělých odpovídal v průběhu života různě a nebylo by to špatně. K úplnosti tématu dodejme, že Kroger (2010) směřuje proces formování identity někam za adolescenci.

Hovoříme-li o vývoji jako o změnách, potom i dozrávání osobnosti znamená nástup takových změn, které jsou pro různá období typické a pro zdravý vývoj jedince nezbytné. Přechody jsou vymezeny mezníky, které zřetelně dokládají, že ke změně došlo (VÁGNEROVÁ, 2008). Smékal podotýká, že chceme-li získat co nejkomplexnější pohled, je nutno přiklonit se k programu celistvosti se zřetelem k individualitě (SMÉKAL, a další, 2002).

Zde doposud nastíněné teorie se snaží vysvětlit a pomoci porozumět tomu, co se ve vývoji jedince odehrává. Daseinsanalýza nemá svou vlastní vývojovou teorii, nicméně poskytuje nereduktivní přístup a porozumění tomu, s čím se člověk setkává - toto porozumění lze vztáhnout i na období dospívání, respektive období přechodu do dospělosti. Z pohledu daseinsanalýzy je porozumění životu jedince podmíněno odkrytím celého způsobu jeho života. Daseinsanalýza vychází z tzv. „bytí ve světě“, což je vyjádřením původní jednoty lidské existence. Jde o celostní vztah k tomu, s čím se jedinec setkává,

co jej oslovuje, což zahrnuje i tělesnou oblast vztahů. K vývoji z pohledu daseinsanalýzy výstižně dodává Čálek:

„Ontogenetický vývoj je vrůstáním do světa a bytí dítěte charakterizuje závislost a nesamostatnost, tj. nevlastní způsob bytí“.³

Přechod do dospělosti se dá jinými slovy charakterizovat tak, že jedinec začíná žít svůj vlastní život. Ono vrůstání do světa znamená, že se učí postupně svobodně volit z mnoha možností, které ve své každodennosti život přináší. Svobodná volba však neznámá to, že si „dělá, co chce“. Naopak, svoboda spočívá v uvědomění si vlastní zodpovědnosti, která se ke každé volbě váže. Právě porozumění tomu, co mladého člověka oslovuje, může být vodítkem k porozumění celého přechodu do dospělosti.

---

³ ČÁLEK, osobní sdělení, 13. 8. 2012.

1.2 Pozdní adolescence

Přechod z dětství do dospělosti je označován jako adolescence⁴. Pro účely této práce se zaměříme na její konečnou část tedy pozdní adolescenci (v některé literatuře označované jako postadolescenci).

Ačkoli se jedná o etapu života, kterou si každý z nás dovede představit, je na místě připomenout, že dozrávání je ryze individuální záležitost a proto existují rozdíly mezi jednotlivci, kteří jsou například členy jedné věkové skupiny. Rozdíly lze najít jak v oblasti somatické, psychické i sociální (LANGMEIER, a další, 2006, s. 142-165).

Najít správné hledisko, podle kterého by se období adolescence dalo přesně vymezit, se zdá být těžkým úkolem. Zvláště tehdy, kdy se celé období vlivem sekulární akcelare⁵ a delší přípravy na budoucí zaměstnání prodlužuje, se hledisko dosaženého věku jeví jako zavádějící.

Již věkové vymezení nástupu a ukončení pozdní adolescence se u různých autorů liší. Například podle Vágnerové nastupuje pozdní adolescence zhruba v období 15 let věku a končí kolem 20. roku života (2008). Arnett vymezuje pozdní adolescenci jako vývojové období, které trvá od 15 do 18 let (2013). Langmeier termín pozdní adolescence vůbec nepoužívá, dospívání dělí na pubescenci, která odpovídá věku časně adolescence u Vágnerové, a adolescenci, která je

---

⁴ Arnett k úplnosti tématu uvádí, že pojem adolescence se jako takový rozšířil až na konci 19. a počátku 20. století. Do té doby bylo zvykem označovat toto období jako mládí, nebo mladý muž či žena (2013, s. 6). První vědecké výzkumy týkající se adolescence jako samostatného vývojového období jsou datovány k počátku 20. Století a propojeny se jménem Stanley Hall. Počátek adolescence byl dle těchto výzkumů spojován s věkem 14 let a konec s věkem 24. Signifikantním znakem ukončení adolescence nebylo ani tak dokončené vzdělání, které končilo daleko dřív, ale zejména sňatek a rodičovství, které ve většině případů nebylo dřív než kolem 25 let. Dnešní vědci se obecně shodují na období mezi 10 a 18 roky věku jedince (ARNETT, 2013, s. 9-10).

⁵ Sekulární akceleraci míníme urychlení nástupu zrání, a to jak tělesného (první menarche, růst do výšky, druhotné pohlavní znaky), tak duševního i emočního vývoje (LANGMEIER, a další, 2006, s. 144-146).

časovaná do období zhruba 15 až 22 let (2006). Macek označuje za pozdní adolescenci období 17 až 20 let (2003, s. 36) a někdy i déle.

Kromě věku je výrazným znakem pozdní adolescence v oblasti fyziologické dosažení pohlavní zralosti. Změny, které období dospívání provázejí, zasahují do života adolescenta hned v několika směrech. Prvně jsou to hormonální změny, které působí na nervovou soustavu. Za druhé jsou to viditelné změny tělesné, které adolescent pozoruje a vnímá. Tělo a vzhled se stávají důležitou součástí identity. Adolescent se o svůj zjev zajímá, chce a potřebuje se líbit sobě i ostatním. Péče o tělo se stává nedílnou součástí jeho života. Součástí vlastní identity se stává nejen tělo, ale i dosažení jasné identity v oblasti sexuální (LANGMEIER, a další, 2006, s. 161). Za třetí jsou to změny v chování ostatních. Okolí fyzické změny vnímá a často se začíná k adolescentovi chovat jinak. Dospělí například začínají respektovat to, že koupelna je zóna, do které bez pozvání nevstupují. Často je také od adolescentů předpokládán dospělý přístup k řešení některých otázek jen na základě mylného předpokladu, že jedinec je dospělý. Jak již bylo zmíněno, k fyzickým změnám patří i změny péče o tělo a zevnějšek. Zejména u dívek, lze vnímat úzkostnou snahu udržet si váhu na optimální úrovni. Můžeme však potkávat i ty, kteří dávají okázale najevo, že je jim jedno, co si o nich kdo myslí. Jsem toho názoru, že tím, co adolescent vypovídá o svém těle nejen verbálně ale zejména tělem samotným, lze usuzovat o jeho vztahu k sobě i ostatním. Odhaluje tím své prožitky, postoje a názory. Tělem hovoří a předpokládám, že tak činí z důvodu, že je to pro něj v tu chvíli nejdosažitelnější a nejprůkaznější způsob komunikace. Vyjadřuje tak i svou potřebu dát najevo svou identitu. Leckdy tak činí manifestně radikální úpravou zevnějšku či příslušností k jiné subkultuře. V emoční oblasti dochází k ustálení emoční lability (LANGMEIER, a další, 2006, s. 142-164), která je charakteristická pro časnou adolescenci či pubescenci. Macek k tomu dodává, že kromě stabilizace emocí dochází také k diferenciaci citových prožitků, které nabývají pestřejších odstínů (2003, s. 46).

V oblasti psychické jde o jasné vymezení se vůči rodičům. To znamená uvědomit si nejen sebe samého, nýbrž uvědomit si a přijmout omezení, chyby i možnosti svých rodičů. Na druhé straně je to čas, kdy by měl jedinec již přijímat za sebe a za svá rozhodnutí plnou zodpovědnost. To, že takový zodpovědný postoj není nic lehkého, dokresluje následující citace:

„....už nikdy se nebudeš moct vymlouvat, že ti někdo neřekl, jak to s tebou vypadá a na co si máš dávat pozor“ (MATĚJČEK, 2005, s. 48).

Dochází také k tomu, že jedinec je schopen jednat nezávisle na názorech svého okolí a to bez pocitů viny či provinění (LANGMEIER, a další, 2006, s. 161). Schopnost introspekce a sebehodnocení roste s nabývajícimi zkušenostmi. Sebepojetí se zpravidla stává stabilnějším s tím, čím více se adolescent zapojuje do regulace vlastního chování (MACEK, 2003, s. 49-52). Jedinec, který úspěšně prochází procesem vývoje, by měl být schopen v tomto období odložit sebevíc lákavý cíl či momentální uspokojení. Asketické chování v tomto období bývá často projevem zkoušky vlastních schopností ovládat sám sebe, což může vést ke zvyšování sebeúcty (VÁGNEROVÁ, 2008). Jiným projevem v tomto období může být okázalé „užívání si života“ ve všech jeho oblastech. Co za takovým chováním stojí, však bez možnosti hlubšího prozkoumání, nemůžeme tvrdit jednoznačně, neboť dva stejné projevy mohou mít zcela jiné pozadí.

Na konci adolescence by mělo být úspěšně dovršeno úsilí o hledání odpovědí na otázky „kdo jsem?“, „kam směřuji?“, „kam patřím?“, „komu a čemu věřím?“, „v čem vidím smysl života?“. K dovršení celého procesu budování identity patří nalezení odpovědí na otázky týkající se poznání vlastních schopností a kompetencí, tedy hledání odpovědi na otázku „co dokáži?“ (ŘÍČAN, 2006, s. 217). Přikláním se k názoru Čálka, že nejde jen o „získávání sociální zkušenosti a kompetence, ale zejména otvírání možností být sám

sebou“ (ČÁLEK, 2005, s. 218). Samotné rozpoznání svých možností je náročný úkol, který je následně doplněn schopností z daných možností svobodně volit. Umět si dovolit „být sám sebou“ chce nejen zkušenost, ale troufám si tvrdit, že i jistou dávkou odvahy⁶.

Do výčtu charakteristik období přechodu z adolescence do dospělosti je potřeba uvést i vztahy s vrstevníky. Skrze vrstevnickou skupinu a skupinovou identitu nalézají dospívající část své vlastní identity. Příslušnost ke skupině také odlehčuje vlastní zodpovědnost, a naopak, zvyšuje pocity sebevědomí a sebejistoty. Jak uvádí Macek, ve vztahu k vrstevníkům jde zejména o získání vlastního statusu a vlastní hodnoty (2003, s. 58). Mezi vrstevníky může být dospívající sám za sebe, bez přímé podpory, ochrany či kontroly rodičů. Tím se otvírá proces směřující k tomu, být sám sebou, čímž může být zahájen proces odpoutání se od původní rodiny. Generační příslušnost v období adolescence „hraje zásadní úlohu při účtování s dětstvím“ (ČÁLEK, 2005, s. 218). Konformita, která se v náležitosti k vrstevnické skupině může objevit, směrem k dospělosti obvykle klesá. V souvislosti k sounáležitosti ke skupině je nutné na tomto místě zmínit o tom, že adolescenti si často volí i příslušnost k určité společenské subkultuře, která bývá nezřídka velmi vyhraněná vůči tzv. majoritní společnosti.

Zdá se, že dospívající svou příslušností často jakoby nastavovali zrcadlo životu, který vedou jejich rodiče a k němuž mají své výhrady⁷. Konečně, vymezit se vůči světu dospělých by měl být

---

⁶ Notná dávka odvahy je leckdy nutná k možnosti být sám sebou i v pozdějších letech. Čím dřív a pevněji si tuto možnost člověk osvojí, tím líp.

⁷ Autoři rozsáhlého výzkumu subkultury EMO - Balcar, Kuška a Trnka došli k podobným závěrům. Tzv. EMO Kids jakoby chtěli zvýšenou emotivitou reagovat a poukazovat na vyprázdněnost a oploštělost v citové a emoční oblasti rodičů, kteří vytváří iluzi šťastného života. Kuška uvádí: „*Emo se vymezuje nejen vůči komerčně a výkonově zaměřenému světu dospělých, ale i vůči dalším subkulturám dospívajících, které svou image zakládají na přezíravém nadhledu, popírání vlastních problémů, na představě, že za všech okolností je třeba být v pohodě a „happy“*“ (KRAMULOVÁ, 2013).

pro adolescenta přirozený jev. Otázkou pak je, nakolik je „dospělý“ schopen toto „vymezení se“ vnímat jako něco, co je ve vývoji jedince zdravé a prospěšné.

Na biologickou či fyziologickou zralost lze navázat charakteristikou partnerských vztahů. Uvádí se, že v tomto období dochází k prvnímu pohlavnímu styku (VÁGNEROVÁ, 2008, s. 324) s tím, že existují rozdíly mezi dívkami a chlapci (LANGMEIER, a další, 2006, s. 157). Katrňák však uvádí, že více jak 66% dívek a chlapců ve věku 15-17 let má za sebou první sexuální zkušenost (2010, s. 79). To, za jakých okolností, s kým, kdy a kde k prvnímu pohlavnímu styku dojde, záleží na mnoha faktorech, z nichž dle mého je nejdůležitější rodinné zázemí, respektive rodinná atmosféra, kultura rodiny, vztahy s rodiči, potažmo vztah jedince k sobě samému. Svou úlohu však v této souvislosti hraje i zmíněná vrstevnická skupina a také média a časopisy. Na významu nabývá partnerský vztah. Adolescenti považují za vážný takový vztah, který je podmíněn sexuální věrností a něžností, nikoliv sexem⁸ (KATRŇÁK, 2010, s. 27-32). Do zorného pole zájmu se dostává také budoucnost, ačkoli otazníkem zůstává, zda jedinec vybaven svými životními zkušenostmi dokáže již v tomto období dohlédnout budoucí důsledky svých rozhodnutí a voleb.

Nutno dodat, že ačkoli může mít adolescent jasnou představu o tom, jak by měl jeho partnerský vztah vypadat, málokterý vztah navázaný v tomto období do dospělosti přetrvává. To může mít i své výhody, neboť k období adolescence patří hledání způsobu života a objevování toho, co jedinci vyhovuje, co naopak do svého života

---

⁸ Výsledky výzkumu uvádějí, že pojetí vážného vztahu se mezi adolescenty a dospělými liší: ve věkové skupině do sedmnácti let (na rozdíl od skupiny 25-27 let) musí vážný vztah splňovat zejména sexuální věrnost a zapojení partnera do rodiny, což znamená zejména představení rodičům a účast na společných rodinných akcích (KATRŇÁK, 2010, s. 50).

začlenit nechce, s čím se hodlá v budoucnu ztotožnit. Rozhod jako takový může vést k většímu pocitu možnosti svobodné volby.⁹

1.3 Rodící se dospělost – emerging adulthood

Arnett, s jehož jménem se termín a teorie Emerging Adulthood (dále EA) váže (2000), definuje v kontextu průmyslově vyspělých společností toto období jako vývojovou periodu mezi adolescencí a dospělostí. V posledních letech se však ukazuje, že EA se objevuje i v rozvojových zemích. (TANNER, a další, 2009) Asi nejpřiléhavěji vyjadřuje emerging adulthood pocit „mezi“ (*in between*), tedy pocit, kdy se mladý dospělý ještě necítí být plně dospělým, už se však necítí být ani adolescentem.¹⁰ Poprvé byl termín EA použit v roce 2000. Od té doby vzniklo nespočet prací, které se tomuto období věnují, což dokládá, jak významnou tato etapa v ontogenezi člověka je. Na českém trhu není mnoho knih, které by se tématu EA věnovaly. V českých učebnicích psychologie lze zmínky o tomto pomezím období dohledat, nicméně dostupné literatury v českém jazyce není dle mého názoru, vzhledem k významnosti tohoto životního úseku, dostatek. Jak jsem již uvedla, tématu EA se u nás věnuje především Macek se svými spolupracovníky (MACEK, a další, 2007).

Arnett však není jediný, kdo s teoretickým konstruktem, týkajícím se oddáleného vstupu do dospělosti, přichází. Již Erikson použil termín „*adolescentní psychosociální moratorium*“ ve smyslu potřeby něco zastavit či zabrzdit (VÁGNEROVÁ, 2008, s. 325).

---

⁹ „...uvědomil jsem si, že jsem schopen rozhodnutí a že nemusím setrvávat v něčem, v čem se cítím někdy hodně nešťastný.... Že to prostě dám...“ (klient poradny, osobní sdělení, 16. 1. 2014).

¹⁰Zajímavé je, že Macek popisuje tento pocit u studentů, kteří ve věku 19-24 let navštěvují semináře o adolescenci v době, kdy teorie EA byla teprve v plenkách (MACEK, 2003, s. 10).

Za zmínku stojí také Levinsonova teorie vývoje, jež je založena na myšlence, že člověk během života prochází čtyřmi základními vývojovými etapami. Je to dětství a adolescence, časná dospělost, střední dospělost a konečně pozdní dospělost. EA se přibližuje pojetím existence přechodové fáze před každým základním obdobím, v rámci kterého se jedinec připravuje na období další. Fáze časné dospělosti, které je Levinsonem ohraničeno věkem 22 až 40 let, předchází přechodné období v trvání zhruba 5 let, tj. mezi 17. a 22. rokem života. V průběhu této přechodné periody by se jedinec měl stát nezávislým a měl by zaujmout místo ve světě dospělých (BEJČEK, 2006).

Arnett vysvětluje opodstatnění vzniku samostatné teorie o EA změnami, ke kterým došlo v minulém století. Jedná se zejména o změny v sociální oblasti (např. prodloužení doby strávené studiem¹¹), ale také změnami biologickými (např. nižší věk při prvním menarche). Vývojová teorie vytvořená Eriksonem rozlišovala adolescenci (od puberty do konce „náctiletosti“), která byla vystřídána mladou dospělostí (od konce náctiletosti do věku kolem 40 let). Toto paradigma, jak tvrdí Arnett (ARNETT, 2007), možná mělo své opodstatnění v polovině 20. století, kdy většina lidí v průmyslově vyspělých zemích vstupovala do trvalých zaměstnání i manželských svazků ve věku okolo 20. roku života nebo krátce poté. V životě lidí došlo k výrazným změnám a i z toho důvodu již není tento vzor života mladých lidí ve většině případů platný. Ať už se jedná o vstup do manželství, který se posunul na konec dvacátých let věku¹² nebo se změnilo i chování v sexuální oblasti nebo se prodloužila doba studia či přípravy na zaměstnání. S posunem věku, ve kterém dochází

---

¹¹ Počet studentů na vysokých školách značně vzrostl, např. údaj z roku 2006 představuje téměř trojnásobek počtu z doby před patnácti lety (ČSÚ, 2007).

¹² V roce 1992 byl průměrný věk při vstupu do manželství u mužů 24,8 let, u žen 22,6. V roce 2012 činil věk u mužů 32,3 a u žen 29,6 let (ČSÚ, 2014).

k uzavření manželství, došlo i k posunu narození prvního dítěte. Ve shodě s Mackem předpokládám, že ačkoli historie České republiky má své vývojové zvláštnosti, mladí lidé v Čechách se příliš neliší od svých vrstevníků v západní a střední Evropě¹³ (2007).

Čím je období EA charakteristické? Ve velkém psychologickém slovníku se dozvíme, že Emerging adulthood je „*dospělost vznikající, vytvářející se, vynořující se... je používána pro rané stadium dospělosti na pomezí adolescence a dospělosti*“ (HARTL, a další, 2010, s. 107).

V Arnettově pojetí je Emerging Adulthood období ve věkovém rozsahu 18 -25 let a je charakterizováno těmito znaky (2007,2013)¹⁴:

- 1) zkoumání vlastní identity (identity exploration)
- 2) období nestability (age of instability)
- 3) zaměření se na sebe (self-focused)
- 4) období pocitu mezi (feeling in between)
- 5) období možností (possibilities)

Pravděpodobně nejvýraznějším znakem je **zkoumání vlastní identity**. Mladí lidé zkoumají a hledají své možnosti a to zejména v oblasti pracovní a oblasti milostných vztahů ruku v ruce s postupným přibližováním se schopnosti činit trvalé volby.

Nestabilita, která je druhým typickým znakem EA se váže na zkoumání a hledání svých životních možností. Příkladem takové nestability může být častá změna bydliště. (Od rodičů na kolej, z koleje do pronajatého bytu, bydlení s partnerem, návrat k rodičům...).

---

¹³ Předpokládám, že do západního světa patří v tomto případě i USA.

¹⁴ Arnett uvádí tyto charakteristiky pro americké emerging adults, nicméně výzkumy v ČR dokládají, že výsledky korespondují se zjištěními nejen v USA, nýbrž i v dalších zemích (MACEK, a další, 2007).

Zaměření se na sebe ilustruje autor teorie na faktu, že ačkoli většina mladých Američanů opouští bydliště svých rodičů ve věku 18 až 19 let, uzavírají sňatek a mají první dítě až ke konci let dvacátých. Dokonce v zemích jižní Evropy a Asie, kde je zvyklostí, že mladí dospělí zůstávají v bydlišti svých rodičů přes počátek dvacátých let, žijí nezávislejším životním stylem, než jaký měli v období adolescence. V průběhu tohoto období se mladí jedinci zaměřují na sebe zejména proto, aby si osvojili znalosti, dovednosti a porozuměli sami sobě, což budou potřebovat pro život dospělých. Z uvedeného jasně vyplývá, že zaměření na sebe nemá pejorativní význam. Není to sobeckost, nýbrž zdravý přístup sama k sobě v období EA.^{15 16}

Pocit „mezi“ znamená, jak již bylo řečeno, že se mladí necítí ani adolescenty ani dospělými. Právě pocit „mezi“ vedl Arnetta k označení tohoto období jako Emerging Adulthood (ČAJÁNKOVÁ, 2008). Nejčastěji uváděným důvodem pro existenci tohoto pocitu, je absence tří základních kritérií, která mladí považují jako nezbytná pro dospělost. Jsou to:

- zodpovědnost za sebe
- schopnost činit nezávislá rozhodnutí
- dosažení finanční nezávislosti

Tento pocit popisují mladí lidé v mnoha zemích a to včetně České republiky (MACEK, a další, 2007). Na otázku zda si myslí, že jsou dospělí, odpovídají většinou: „v něčem ano, v něčem ne“. Otázkou zůstává, zda to, že zůstávají jednou nohou vřezet v adolescenci, když druhá už „osahává“ dospělost, je způsobeno nutností, která vyplývá z povinností dostudovat a připravit se

---

¹⁵ Jsem přesvědčená, že zaměření se na sebe v tomto duchu je zdravé i v průběhu dalšího života, neboť rozumět sobě samému je podmínkou nutnou pro to, abychom si rozuměli s ostatními.

¹⁶ Arnett uvádí na pravou míru kromě mýtu sobeckosti také mýtus neochoty vstoupit do světa dospělosti a strádání v období přechodu do dospělosti (ARNETT, 2007).

zodpovědně na budoucí povolání nebo je to prostě pohodlnost. Pro mnohé může být představa dospělého života něčím definitivním a nezvratným. Při představě života plného starostí, povinností a odpovědnosti se mnozí do dospělosti jednoduše nehrnou¹⁷.

Období možností a příležitostí. I tak je možné dle Arnetta období EA popsat. Pro mladé lidi zůstávají možnosti otevřeny a zatím je jen málo životních oblastí, které jsou s určitostí určeny. EA je období nadějí a očekávání. Většina emerging adults vnímá budoucnost s nadějí a optimismem, nikoli jako hrozbu či ztrátu. Dospělí naopak už vědí, že ne vše v životě musí vycházet dle původních představ. Velkou příležitostí k ochutnání samostatného života je pro mladé lidi opuštění původní rodiny bez svázanosti novými vztahy. Mladý člověk se stává relativně nezávislým na osobách, s kterými vyrůstal, a na prostředí, ve kterém vyrůstal, a přitom může činit relativně nezávazná rozhodnutí, neboť není „svázan“ zatím nikde jinde.

Arnett však zdůrazňuje, že tyto znaky nejsou sice universálně platné, ale daleko více běžné pro období EA než pro jakékoliv jiné vývojové období (2007). Na rozdíl od adolescence jsou již lidé v tomto věku méně závislí na rodičích a mají větší možnosti vlastního rozhodování (CHALOUPKOVÁ, 2010) (ARNETT, 2013).

Důležité je zmínit, že EA je vývojové období, které nenalezneme všude. Vyskytuje se pouze v kulturách, kde si mladí lidé mohou dovolit vstupovat do manželství a mít první dítě až ke konci svých dvacátých let. Tento předpoklad naplní s větší pravděpodobností ekonomicky rozvinuté země, které jsou integrovány do globální ekonomiky¹⁸. S rostoucí mírou celosvětové industrializace a ekonomické integrace lze předpokládat, že i EA se stane běžným

---

¹⁷ „S otevřením světa a spektra dalších možností zjišťujeme, že s dospělostí není proč spěchat.“ (DUFKOVÁ, 2013).

¹⁸ Zajímavým se jeví přirovnání Macka, který vývoj mladé české společnosti připodobňuje k vývojovým obdobím mladých lidí. Jako vstup do dospělosti označuje rok 2004, tedy vstup ČR do EU (2007).

vývojovým obdobím 21. století (ARNETT, 2013). Důležité mi připadá nezapomenout na to, že EA je platná vývojová etapa, a že mýty o tom, že mladí dospělí jsou jen sobečtí flákači, byly vyvráceny. (ARNETT, 2007). Za úvahu jistě stojí to, která přesvědčení a postoje je dobré si z adolescence ponechat, respektive nenechat si je vzít rádo by dospělým způsobem života.

1.4 Rituály

Přechod z jedné životní fáze do druhé je napříč kulturami zpravidla spojen s určitými rituály. Něco jako „rituály“ můžeme vysledovat i v naší společnosti. Jsou jimi důležité životní události, které jsou vnímány jako milníky na časové ose života. Nejviditelnějším milníkem přechodu do dospělosti je dovršení věku 18 let. Je to zejména zákonné potvrzení toho, že člověk dosáhl plnoletosti. Tato hranice sebou nese nejen možnosti volit, řídit automobil, vstupovat do manželského svazku, ale na druhé straně také plnou právní odpovědnost za vlastní jednání a rozhodování. Van Genep připodobňuje životní etapy člověka k zařazování do různých přihrádek. Přechod z jedné přihrádky do druhé, je spojen s obřadem, který je nutno podstoupit (1997). Do oblasti přechodu z jedné životní etapy do druhé můžeme řadit iniciační rituály, které jsou dodnes někde praktikované. Jsou vyjádřením a potvrzením vstupu jedince do nové společnosti, nového společenství, potvrzením určité prestiže.

Iniciační rituály se vyskytují v různých obměnách, ale v zásadě lze najít tři základní sekvence. První fází je odlučování. Jedinec se odloučí od starého a projde symbolickou smrtí. Druhou fází je pomezí. Je to fáze jakéhosi prodlení mezi starým a novým způsobem bytí. Přijetí, respektive začátek něčeho nového, je pak fází poslední (VAN GENNEP, 1997). Proces přechodu z dětství do dospělosti lze metaforicky k sekvencím iniciačních rituálů připodobnit. Člověk je nucen opustit starý způsob života a osvojit si způsoby nové.

At' je forma rituálního přechodu do dospělosti jakákoli, nezaručuje ještě, že dospělý se bude chovat dospěle. Doba pomezí je pro každého jinak dlouhá, neboť je nutné brát v úvahu individuální rozdíly v možnostech každého jedince. Pokusíme-li se převést sekvence iniciačních rituálů do dnešní doby, část „pomezí“ může trvat i několik let. Otázkou zůstává správné časování tj. metaforicky ukončení doby pomezí.

V naší společnosti neexistují žádné jasné a výrazné mezníky, po jejichž překročení se člověk stává plnohodnotně dospělým. Existují však určité události, které mají nástin jakéhosi rituálu. Ještě donedávna bylo prvním milníkem dovršení věku 15 let a obdržení občanského průkazu.¹⁹ Zákonem upravená právní odpovědnost samozřejmě zůstává, nicméně rituál jako takový pravděpodobně pozbyde na svém kouzlu. Dalším milníkem je věk 18 let je věk, kdy se člověk stává právně zletilým, tedy jedincem se všemi právy a povinnostmi. Rituálem, který se kolem tohoto věku točí, by mohla být u středoškoláků maturita. Takto ukončené vzdělání je rituálem, který se ještě dodnes nazývá zkouškou dospělosti. Již v tuto chvíli může jedinec rozhodovat, zda půjde pracovat nebo pokračovat ve studiu. S ohledem na stále větší rozšířenost vysokoškolského studia lze souhlasit i s Vaníčkovou, která uvádí, že dalším milníkem je věk 25 let, kdy většina vysokoškoláků končí studium na vysoké škole (VANÍČKOVÁ, 2007). Ve svém okolí vnímám, že mnozí považují za skutečný milník odstěhování se od rodičů a postavení se na vlastní nohy v plném slova smyslu.

---

¹⁹ Vzpomínám si, jak jsme hrdě nosili „občanku“ v zadní kapse kalhot tak, aby byla vidět. Dnes je situace taková, že občanský průkaz může být vystaven již několikátýdennímu miminku.

2 Dospělost

Jak již bylo řečeno, v naší společnosti neexistuje výrazný mezník či rituál²⁰ v životě člověka, který by jednoznačně určil vstup do dospělosti. I vzhledem k neexistenci jednoznačného přechodového milníku je patrné, že vstup do dospělosti není jednorázová událost, nýbrž postupný proces, pro každého jednotlivce individuálně rozvržený na jeho ose života. Milníků či „met dospělosti“ může být nespočet, nebo naopak pro někoho jen několik zásadních. A ani to neznamená, že člověk se dospělým stane. Jak uvádí Vágnerová (2008, s. 15), to že jedinec dosáhne určitého vývojového milníku, neznamená ještě, že způsob, jakým žije, je dospělý.

Dospělost je perioda v životě člověka natolik významná a dlouhá, že stojí za to věnovat jí pozornost. Uvádí se však, že množství výzkumných prací věnovaných období dospělosti a stáří je nesrovnatelně menší než prací věnovaných období dětství a dospívání (LANGMEIER, a další, 2006, s. 166). Nedostatečná znalost psychických změn i prožívání v období po skončení dospívání může být brzdou v poznání celého lidského života. Langmeier uvádí: „*Bez dostatečné znalosti psychologie rodičovství, jsou poznatky o vývoji dítěte v mnohém směru jednostranné*“ (2006, s. 166). Dle mého názoru nejde jen o dostatečné znalosti v oblasti rodičovství. Dospělý člověk se stává během života součástí tak rozmanitého výčtu situací a s nimi spojených rolí, že kdyby se v nich alespoň trochu nevyznal, byl by zmaten, ba dokonce ztracen.

---

²⁰ Více kapitola 1.4

2.1 Teoretická východiska dospělosti

Zralý člověk by dle Freuda měl „*umět dobře milovat a pracovat*“ (ERIKSON, 2002, s. 240).

Tak jako na dospívání, tak i na dospělost, bývá prizmatem různých teorií nahlíženo rozdílně. Přesto, že jsou obecně uznávané, je nutné nahlížet na ně jako na teorie a nezaměňovat je s obecnou platností. Vždy je nutné mít na paměti jedinečnost a originalitu jedince.

Erikson ve své teorii epigenetického vývoje popisuje mladou dospělost jako období, kdy jedinec řeší otázky intimity s druhými, vztah se sebou i opačným pohlavím, otázky skutečného rozvoje sexuality. Nezvládnutí tohoto úkolu znamená to, že se člověku do vztahu s druhým vstoupit nepodaří, což vede k izolaci nebo dokonce až k uzavření se do sebe.

„Léta intimity a lásky jsou jasná a plná slunečního svitu. Milovat a nalézat se v druhém znamená přinášet naplnění a potěšení...Každý není tak šťastný a požehnaný. Pocit izolace a deprivace útočí na ty, kteří toto bohaté období nerealizovali.“
(ERIKSON, 1999, s. 106).

Kohlberg spojuje dospělost s nevyšším stupněm morálního vývoje, který je charakterizován jednáním podle vlastních norem a etických principů. Je to takové jednání jedince, aby zabránil odsouzení sebe samého (ATKINSON, a další, 1995, s. 99).

Vágnerová (2008, s. 9-11) uvádí vedle právního dosažení zletilosti, také biologické a psychosociální vymezení dospělosti. Do biologického vymezení řadí zejména proměnu významu sexuality, kdy se zralá sexualita, zejména reprodukční složka, stává nedílnou součástí partnerského vztahu. Oblast psychosociálního vymezení je spojena zejména se změnou osobnosti, kam řadí relativní svobodu v rozhodování i ochotu přijmout zodpovědnost za svá

rozhodnutí. Dále uvádí, že dospělost člověka je provázena jeho větší sebejistotou a sebedůvěrou s realistickým odhadem vlastních sil a kompetencí. V neposlední řadě připomíná, že dospělý člověk dovede lépe ovládat své emoce a jednání.

Dospělost v pojetí daseinsanalýzy vychází z původní jednoty lidské existence, formulované jako bytí-ve-světě. Jde o celostní vztah jedince k tomu, co se s ním setkává. Velmi výstižně toto období popisuje Čálek:

„Dospělost a zralost individuální existence se vyznačuje vlastním svědomím. Jednotlivec ani tak nemá autonomní normy, jako spíše sobě vlastní, výběrový vztah k nim: Některé přejímá, jiné si modifikuje, ale může je i negativisticky odmítat. Dospělost spočívá v tom, že si člověk osvojuje své jedinečné životní, res. vztahové možnosti. To není důsledek žádného vnějškového morálního apelu ale nutnost, má-li jednotlivec obstát tváří v tvář nárokům, které na něj klade život. Pokud hlas, který ho povolává k němu samému, neslyší nebo ignoruje, dříve či později za to "zaplatí". To se týká i ekonomické stránky života“.²¹

Jinými slovy jde o to, že vývoj jednotlivého člověka spočívá v tom, že se stává svobodnou, samostatnou a svébytnou existencí. „Člověk si postupně otvírá všechny možnosti, jak být sám sebou na způsob bytí-ve-světě tak, jak ho vyložil Heidegger“ (ČÁLEK, 2005, s. 196). Dospělý člověk by měl být autentický. Neměl by usilovat o to, aby se jevil takovým, jakým ho chtějí vidět ostatní, ale aby byl sám sebou, pravdivý.

---

²¹ ČÁLEK, osobní sdělení, 13. 8. 2012.

Psychosociální vymezení dospělosti je spojeno také se změnami v socializačním rozvoji kam patří změny ve vztazích k původní rodině (jedinec se stává na původní rodině nezávislý, vztahy s rodiči i vrstevníky jsou symetričtější), k vrstevnické skupině a zvládá nové vztahy v rámci profesní oblasti. Velmi podstatnou se jeví ekonomická samostatnost či nezávislost, která je podmíněna vstupem do zaměstnání a schopností vydělávat peníze. Jedinec potvrzuje nejen svou soběstačnost v rámci profesní role, ale zároveň se může zbavit vázanosti na své původní rodině. To, že se jedná o prostředek k uspokojení vlastní potřeby seberealizace a vlastního sebepotvrzení nemusí platit vždy a za všech okolností. Z minulosti našich rodičů ještě známe koncept vícegeneračního bydlení a zdá se, že ne všechny životní vzory minulost pohřbila.²²

---

²² Zajímavé jsou výsledky výzkumu o „Boomerang generaci“, tedy dětí, které si zkusí žít nezávisle na své původní rodině a poté se k ní opětovně vrací. Výsledky výzkumu jsou založeny na výzkumu více než 2 tisících respondentů, u nichž byla zjišťována úroveň rodinné dynamiky ve světle ekonomických otázek spojených s vícegeneračním bydlením. Ukazuje se, že ekonomická závislost na rodičích (společné bydlení, podílení se na životních nákladech) není překážkou dobrých vztahů a to na obou stranách. Naopak. Celospolečenská ekonomická náročnost si vyžaduje jiná řešení než jen fyzickou separaci a podle výsledků tohoto výzkumu by se mohlo zdát, že se opětovně blýská na časy vícegeneračnímu rodinnému soužití (PARKER, 2012).

Velmi přehledně uvádí kritéria dospělosti Vaníčková v následující tabulce:

BIOLOGICKÉ		Biologická a sexuální zralost
		Intelektový vrchol
PSYCHOLOGICKÉ	OSOBNOSTNÍ	Jasná identita
		Nezávislost a samostatnost (autonomie)
		Zodpovědnost
		Sebeovládání, copingové strategie a přizpůsobivost
		Emocionální zralost a stabilita
		Morální a hodnotový systém
		Filozofie (smysl) života, duchovní zralost
		Realistické plány do budoucna
	INTERPERSONÁLNÍ	Změna vztahů s rodiči (nezávislost, kladnost, akceptace, péče)
		Rozvinutí intimity a trvalých závazků k druhým
		Realistické vnímání druhých i sebe
SOCIÁLNÍ		Právní zletilost
		Dokončené vzdělání
		Finanční nezávislost (práce, kariéra)
		Samostatné bydlení/ domácnost
		Svatba, rodičovství
		Občanská zodpovědnost a aktivita, přijetí sociální normy chování

Tabulka č. 1 – Kritéria bio-psycho-sociální zralosti

Sociologové uvádějí pět specifických změn, jejichž dosažení vypovídá o míře dosažené sociální dospělosti. Jedná se o 1) ukončení studia, 2) vstup do zaměstnání, 3) odstěhování se od rodičů, 4) uzavření sňatku²³, 5) založení rodiny (CHALOUPKOVÁ, 2010, s. 25). Ukazuje se, že ne všichni považují tyto tradiční znaky dospělosti za nejdůležitější aspekty pro to být dospělý a obstát jako dospělý v dnešní společnosti (NELSON, a další, 2007). Protože je zřejmé, že každý se na to, co je, a co ještě není dospělost, dívá brýlemi své zkušenosti, budeme se těmito pohledy zabývat dále, abychom alespoň částečně nahlédli, co se za skly brýlí skrývá.

²³ Chaloupková uvádí vstup do pracovní síly a vstup do manželství; terminologie uvedená v textu je dle mého názoru přiléhavější.

2.2 Dospělost z pohledu dospívajících

„Když přecházíme řeku po mostě, je nám jasné, kde končí jeden břeh a kde začíná druhý.“
(VANÍČKOVÁ, 2007)

Použijeme-li most jako metaforu, můžeme si představit, že jeden břeh je dospívání a druhý břeh dospělost. Pro někoho může být dospělost vysněným břehem, k němuž se snaží co nejrychleji dostat. Pro jiné může být krajina na druhém konci mostu natolik neznámá a nejistá, že samotné vkročení na most značně oddaluje. Někomu může připadat, že překročením mostu a vstoupením na půdu dospělosti, se navždy břeh dospívání a dětství uzavře. Jak rozumět tomu, co dospělost je? Co že je to za krajinu na druhém břehu? Je to opravdu druhý břeh? Úhlů pohledů, podle kterých by dospělost bylo možné definovat, bylo v předešlém textu nabídnuto hned několik. Důležitým se jeví pohled mladých lidí, jichž se přechod z adolescence do dospělosti týká. Nelson v roce 2007 uvedl kritéria, která současní emerging adults vnímají jako nezbytná pro dosažení dospělosti²⁴:

1. být nezávislý a soběstačný (přijmout odpovědnost jako důsledek svých rozhodnutí a činů, být finančně nezávislý na rodičích)
2. být schopen navazovat zralé vztahy (méně se orientovat na sebe a rozvinout pozornost k druhým)
3. být schopen podřídit se sociálním normám (např. vyhnout se řízení pod vlivem alkoholu či páchání drobných trestných činů)
4. být schopen postarat se o rodinu (zejména o děti)

Arnett uvádí výsledky mnoha světových studií,²⁵ jež jsou si až nápadně podobné v tom, co mladí lidé chápou jako důležité aspekty

---

²⁴ Výzkumy, na které se odvolává Nelson, byly provedeny v Izraeli, Číně, Argentině a USA.

²⁵ Výzkumy, které zmiňuje Arnett: USA, Argentina, Rakousko, Česká republika, Rumunsko, Spojené království, Izrael, Čína.

pro vstup do samotné dospělosti. Překvapivě nejde o hodnoty tradičně označované jako charakteristiky dospělosti (práce na plný úvazek, sňatek, rodičovství). Většina mladých lidí se přiklání k tomu, že dospělost spočívá v:

1. v zodpovědnosti za sebe
2. ve schopnosti činit nezávislá rozhodnutí
3. v dosažení finanční nezávislosti

Dle respondentů výzkumu se jedná o nejvýznamnější znaky, které odlišují adolescenci od dospělosti. Arnett dále uvádí, že zmíněné faktory jsou platné nejen napříč kulturami, ale i sociálními třídami a etnickými skupinami (2013, s. 10). Z výše uvedeného je patrné, jak dynamický samotný přechod do dospělosti je a jak rychle podléhá změnám.

Finanční nezávislost, jako jeden z požadavků dospělosti, se váže s poměrně novým termínem finanční způsobilost – „*financial capability*“. Jedinec, který si osvojí tuto schopnost, vlastní nejen vědomosti, ale i nástroje umožňující nakládání s financemi, což vedle ekonomického důsledku vede také k tomu, že v dlouhodobém horizontu podporuje jedincův stav well-being. (SERIDO, a další, 2013). Na druhé straně se ukazuje, že stále méně mladých lidí je schopno zajistit si vlastní bydlení a být tak cele finančně nezávislý na své původní rodině. Parker (2012) uvádí, že bydlení s rodiči je holá ekonomická nezbytnost pro mnoho mladých lidí, která nemusí nezbytně negativně ovlivňovat vztahy mezi oběma generacemi²⁶.

---

²⁶ Výsledky výzkumu dokládají, že 34% mladých lidí ve věku 18-34 let, kteří bydlí s rodiči, označují tento stav s rodiči jako dobrý. Velká část respondentů - 47% uvádí stav jako neutrální co se ovlivnění vztahu s rodiči týče a pouze 18% hodnotí tento stav negativně.

Pro správné uchopení celého procesu vstupu do dospělosti je potřeba přijmout fakt, že tento proces, ač dynamický, není lineární. Jednotlivé kroky či stupně, budou naplňovány individuálně tak, jak jedinečný je každý z nás. Je ale dospělost ten stav, kdy se samotný mladý dospělý cítí dospělým být? Nebo je to tehdy, když okolí uzná, že onen jedinec kýžené mety dosáhl? V souvislosti s finanční způsobilostí (která se jeví jako jeden z vnímaných znaků dospělosti samotnými mladými dospělými) říká jeden z autorů teorie „*Finacial Capability*“ na adresu mladých dospělých následující: „...*důležitější než samotné vědomosti je to, jak věří tomu, co umí a ví*“ (SERIDO, a další, 2013). Možná by tento postoj mohl být aplikován i na další oblasti, kterých si všímáme.

Vstup do dospělosti může být brzděn nejen sociálními faktory, ale i samotnými dospívajícími. Setrvávání u rodičů může mít vedle negativně vnímaných pocitů kontroly a nezávislosti i spoustu pozitiv. Mladí lidé se mohou se relativně, jedno jak dlouho vzdělávat, zkoušet, co jim vyhovuje, a být tak lépe připraveni na náročnou pracovní kariéru. Někdy může mít setrvání u rodičů praktické výhody. Jedinec si dělá „co chce“ a domů se vrací jako na hotel, kde rodiče vše zajistí. I proto se možná vžil termín „*mama hotel*“²⁷. Někdy se mladí prostě jen bojí, že nároky, které na ně budou kladeny, nezvládnou. Otázkou pak je, zda se selhání bojí sami před sebou nebo před ostatními, kam můžeme řadit i rodiče. V této souvislosti se nabízí úvaha, že dospělost by šlo charakterizovat také tak, že jedinec je schopen unést i to, že zklamal vlastní rodiče.²⁸ Unést jistou dávku nejistoty, která se k důležitým životním rozhodnutím váže, je však dle mého názoru

---

²⁷ Pojem *mama hotel* se pojí více s tím, že doma zůstávají synové. Jde zejména o servis v praktických věcech jako je vaření, praní, žehlení, pak o úsporu peněz a jen u menší části jedinců je důvodem setrvání s rodiči to, že by jim rodiče chyběli (IDNES, 2014).

²⁸ Nežřídka se setkávám s případy, kdy právě strach z reakcí rodičů, způsobuje mladým dospělým konfliktní situace v jejich partnerských vztazích.

něco, co se člověk učí celý život. Neboť tak, jak jsou všechna rozhodnutí jedinečná ve své podstatě, tak jsou jedinečné i nejistoty s nimi spojené.

2.3 Dospělost z pohledu rodičů „dospělých dětí“

Jakkoli se věnuje stále více pozornosti tomu, jak se na dospělost dívají mladí dospělí, stejný zájem není zdaleka tolik věnován pohledu jejich rodičů. Nelson uvádí několik studií, v rámci kterých došlo ke srovnávání kritérií dospělosti mezi dospívajícími a dospělými. Žádná z těchto studií však neporovnávala specifický pohled dospívajících dětí a jejich rodičů (NELSON, a další, 2007).

Jakou cenu má dívat se na dospělost očima rodičů dospělých dětí? Důvodů můžeme najít hned několik. Za prvé je to fakt, že člověk jako takový se stále vyvíjí. Proto i pohled na dospělost se u rodičů během jejich života může měnit. Za druhé je tu fakt, že žijí-li rodiče a dospělé děti nějakým způsobem v živém vztahu, dochází i k vzájemnému ovlivňování postojů a názorů. Uvážíme-li skutečnost, že v této práci se zabýváme mladými lidmi, kteří jsou dospělí právně, nicméně v ostatních oblastech dospělosti dosáhnout nemuseli, nabízí se velká pravděpodobnost, že rodiče své děti v této konečné fázi zrání ještě mají šanci ovlivnit. Názory rodičů na dospělost a na způsoby jejího dosažení se zpravidla stávají součástí hodnotového systému jejich potomků. To ve svém důsledku znamená, že to jsou rodiče, kdo určují, jak se bude mladý dospělý hodnotit a vnímat. Za další nelze opomenout, že rodiče, kterým právě dospívají děti, pravděpodobně řeší podobné otázky jako jejich děti. Dosavadní způsob života, založený zejména na péči o potomky, se s jejich postupným dospíváním mění. Jsou na prahu kvalitativně jiné životní etapy. Možná, že si rodiče v tuto dobu kladou stejné otázky, jako jejich děti. „*Kdo jsem?*“, „*čeho jsem dosáhl a čeho chci dosáhnout?*“, „*kam patřím a směřuji?*“. Může být, že jediné, čím si jsou jistí, je právě rodičovství na plný úvazek, v němž nacházejí smysl svého

života a naplnění. V takovém případě není divu, že se jim nechce potomka vypustit do světa, dát mu svolení a požehnání. Možná zapomínají na to, že pustí-li své dítě do světa svobodně, ale s připravenou náručí pro situace, kdy by se potřeboval vrátit či zotavit, potomek se bude vracet rád. Vztah může nabýt jiné kvality a přechod pro obě strany nemusí být tak ostrý. Na druhé straně může i rodiče trápit pochybnost, zda dítě k dospělosti více „postrkovat“ či zda déletrvající částečná závislost přispěje k větší pohodě dětí a tím i společnosti jako celku (LANGMEIER, a další, 2006, s. 171). V předchozí kapitole byl zmíněn termín „mama hotel“. Domnívám se, že se týká jak dospělých dětí, které se svými rodiči setrvávají, tak právě jejich rodičů. Otázkou není jen to, proč mladí dospělí se svými rodiči zůstávají. Jsou tu i rodiče, kteří jsou těmi, kteří své děti doma nechávají. Jaké důvody mají k nechávání svých dospělých potomků pod vlastní střechou? Poskytují jim komfort, zázemí, finance. Někdy možná na svůj úkor, jindy snad pro své potěšení nebo uspokojení. Může to být láskyplná snaha dopřát svému potomkovi něco, co sám nemohl zažít. Každá rodina, každý rodič bude velmi pravděpodobně tuto skutečnost prožívat jinak a to zejména podle svých postojů, názorů a zkušeností.²⁹

Rodiče dnešních mladých dospělých jsou navíc specifickou generací. Do dospělosti vstupovali v 90. letech minulého stolení, kdy došlo k zásadním společenským změnám. Do sametové revoluce v roce 1989 byla naše společnost vedená vládou starců.³⁰ Stáří znamenalo jistotu, neměnnost a udržení starých pořádků a dá se říci, že podle tohoto vzoru se formovala celá společnost. Po revoluci došlo

---

²⁹ Padesátiletá klientka poradny o 27 letém synovi: „..... a to bych ho jako měla vyhodit? Tak snad až bude cítit, že se chce odstěhovat, tak to udělá. ... Tak je to snad moje povinnost jako matky se o své děti starat, ne?“ (klientka poradny, osobní sdělení, 20. 3. 2014).

³⁰ Průměrný věk členů posledního politbyra ÚV KSČ – tedy hlavního centra moci – byl přes 60 let (HRDLIČKA, a další, 2006, s. 18).

ale k transformaci gerontokratické společnosti ve společnost mladou. Generaci, která v té době vstupovala do dospělosti a o které je nyní řeč, se otevřely nevídané možnosti. Jejich uchopením však musela přeskočit celé životní etapy. Tehdy mladí dospělí „vstupovali do nejnáročnějších pozic a psychologicky tak možná zahájili střední věk o 10 let dříve, než odpovídalo jejich kalendářnímu věku“. Generace rodičů dnešních emerging adults není ve věku, kdy by vyhlížela „pošťáka s důchodem“, ale má za sebou životní dráhu, kterou se snaží pochopit a také snaží najít odpovědi týkající se jejího dnešního postavení. Odpověď se hledá jen těžko. Jednoduše proto, že žádná předešlá ani analogická zkušenost není (HRDLIČKA, a další, 2006, s. 15). Rodiče dnešních mladých dospělých se většinou narodili do úplných rodin. Narodili se mladším rodičům, kteří důsledněji dodržovali rozdělení mužských a ženských rolí. I z těchto důvodů se mnozí rodiče dívají na dospělost svých dětí brýlemi hodnot, které si sami nesli do dospělosti. Mohou jimi být sňatek, rodičovství, trvalé zaměstnání, vlastní bydlení. Do doby, než se potomek například ožení nebo vdá, k němu přistupují jako k dítěti a nedospělému jedinci, jehož se snaží stále vychovávat. Není neobvyklé, alespoň tak to někdy slýchám z úst svých klientů, že rodiče s nimi jednají v duchu: „*dokud tě živíme, budeš poslouchat*“... „*ty nevíš o životě ještě nic, tak drž pusu a krok*“. Na druhé straně vědomi si sami svých těžkých začátků, chtějí tyto svým dětem ulehčit. Snaží se, aby to jejich děti někam dotáhly, aby se jim dařilo lépe, než jim samotným. Do jaké míry je jejich přetrvávající starost o pohodlí potomka opravdovou pomocí a ne danajským darem, ukáže pravděpodobně čas.

Znalost a porozumění hodnotovému systému rodičů má o to větší vliv v době, kdy do pozadí ustupuje „generační konflikt“ a do popředí stále více vystupuje porozumění, tolerance a názorová pružnost (LANGMEIER, a další, 2006, s. 165). Dá se předpokládat, že právě v ovzduší respektu jedné generace k druhé bude docházet nejen k většímu porozumění, ale také k možnému vzájemnému ovlivňování postojů.

Celkem vzato jak děti, tak i rodiče mohou na zcela stejný časový úsek společného života pohlížet rozdílně, což bezesporu může mít vliv nejen na jejich vzájemný vztah ale i jejich další formování a prožívání.

2.4 Genderové rozdíly ve vnímání dospělosti

Gender je soubor rolí, které daná společnost a kultura připisuje mužskému a ženskému biologickému pohlaví, říká Psychologický slovník (HARTL, a další, 2010, s. 163). Všichni rozdíly vnímáme, prožíváme a chceme jim porozumět. Často slýchávám generalizující soudy typu: „*nojo, mužští...*“ anebo „*vy ženy to máte tak nebo onak ....*“. Samozřejmě se přikláním k individualitě každého jednotlivce, nicméně souhlasím s Poněšickým, že je žádoucí rozlišovat psychologii ženy a muže. „*Odlišná pohlavnost, výchova i socializace, tím odlišné zážitky a zkušenosti musí mít vliv na vytváření vnitřního světa, sebe-porozumění i typického chování dívky či chlapce*“ (PONĚŠICKÝ, 2008, s. 32).

Předpokládám, že bude pravděpodobně existovat i rozdíl v pohledu na dospělost jako takovou mezi rodiči, i mezi samotnými dospívajícími. Nelson (2007) uvádí, že gender obou (jak rodičů, tak dětí) ovlivňuje kvalitu vzájemných interakcí. Například: rodiče inklinují k větší ochraně dcer než synů; matky mají tendenci vytvářet bližší vztahy s dětmi než otcové apod.

Výsledky Nelsonova výzkumu dokládají, že ačkoli existuje určitý konsensus mezi rodiči a jejich 18-25 let starými dětmi co se kritérií dospělosti týče, jsou podstatné rozdíly ve váze, kterou jednotlivým kritériím dávají³¹. Dokládá také, že gender, jak rodičů,

---

³¹ Například otcové synů přikládali větší význam kritériu zralosti než otcové dcer. Hypoteticky se lze domnívat, že je to proto, že dcery jsou obecně považovány za zralejší ve vztazích.

tak dětí, hraje důležitou úlohu v tom, jaká kritéria dospělosti považují rodiče za důležitá pro svého potomka. Neshody v názoru na důležitost kritérií mezi rodiči mohou vést k vážným partnerským konfliktům, které se odrazí v celkovém klimatu rodiny. Vzhledem k tomu, že vypuštění dítěte z hnízda je jedním z nejdůležitějších úkolů tohoto období, je žádoucí, aby panovala shoda v tom, jak se to udělá (NELSON, a další, 2007).

Uvážíme-li vliv genderu na vztahy rodičů a dětí, měl by být gender obou vždy brán v úvahu. Porozumění tématu genderových odlišností jednotlivými aktéry by mohlo mít přínos nejen pro vlastní sebe-porozumění, ale zejména pro větší toleranci mezi muži a ženami, a to napříč generacemi.

3 Širší kontexty života mladých lidí v období přechodu do dospělosti

3.1 Společnost

Hovoříme-li o společnosti, myslíme tím vše, co jedince obklopuje, v čem vyrůstá, z čeho přebírá hodnotový systém. Hovoříme o kultuře společnosti, kterou můžeme vnímat z různých úhlů pohledu. Z teoretického hlediska je nutné pojem kultura a společnost rozlišovat, nicméně je nutné si uvědomit vzájemnou blízkost a provázanost obou fenoménů. Kultura může být chápána jako životní styl určité skupiny lidí se souborem hmotných i duchovních hodnot, artefaktů, přesvědčení, způsobů chování a komunikace předávaných z generace na generaci (DE VITO, 2008, s. 470). Kulturu sice vytvářejí konkrétní jedinci, kultura je však sdílená v rámci celé společnosti. Pokud by tomu tak nebylo, chování jedinců by nebylo pro ostatní smysluplné a srozumitelné (SOUKUP, 2010, s. 54-56).

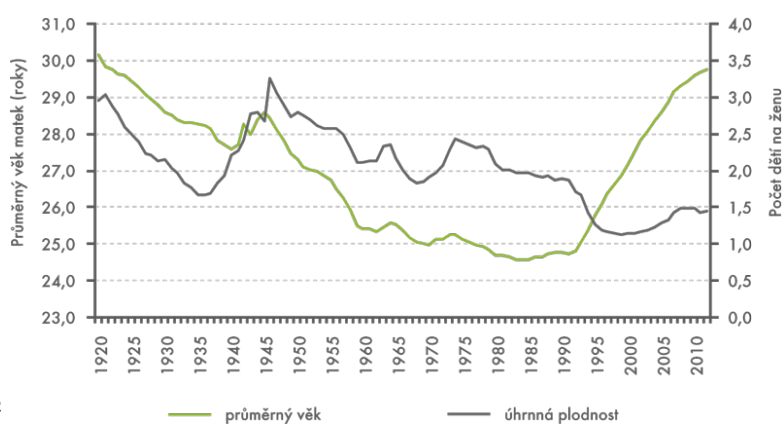
Důraz v pojetí kultury může být kladen na systém idejí a regulativů, které nutí členy určité společnosti jednat, myslet a vlastnit určitým způsobem (SOUKUP, 2008, s. 11). Kultura je sdíleným fenoménem pro všechny příslušníky společnosti. Jednou z nejdůležitějších funkcí kultury je sdílení významů, díky kterým lze svět chápat a interpretovat jako srozumitelný (SOUKUP, 2010, s. 60). Nakolik se tato funkce daří v rámci prorůstání kultur a nakolik způsobuje více otazníků, zatím zůstává otázkou, na kterou budou odpovědi teprve nalezeny.

To, že vnímat jedince bez kulturního kontextu jednoduše nelze, vyjadřuje i Arnett svým tvrzením, že adolescence stejně jako i jiná významná vývojová období by měla být vnímána zejména jako kulturní konstrukt, nikoliv jen jako biologický fenomén, ačkoli jejich význam je neoddiskutovatelný. Jde zejména o to, aby se jedinec připravil na převzetí rolí a zodpovědnosti v dospělosti. A je to právě kulturní kontext společnosti, který určuje, o jaké role půjde, jak je dospělost definována a vnímána (ARNETT, 2013, s. 4). V pojetí kultury můžeme zajít i dál. Dle Růžičky je kulturou sám člověk. „*Jemu se zjevuje svět a vyzývá jej sám za sebe k poznávání, starosti, jednání, k lásce*“ (RŮŽIČKA, 2011, s. 226). Morgenstornová hovoří o kulturní identitě, což je vědomí příslušnosti k určité kultuře. Kulturní zkušenost předávají rodiče, kteří jsou nositeli kulturní kontinuity, což na jedné straně vytváří určitou stabilitu kulturního systému, na straně druhé neochota připustit, že svět se mění, může být zdrojem mezigeneračních konfliktů (GILLNEROVÁ, a další, 2011, s. 97).

Vývojová období, jakými jsou adolescence a emerging adulthood, jsou jiná společnost od společnosti, kultura od kultury. To, co ovlivňuje rozdílnost ve vývoji mladých lidí, jsou právě kulturní rozdíly. Ať už se jedná o fyzické zdraví, vzdělání či rodinné vztahy (ARNETT, 2013). Lze konstatovat, že ačkoli má vývoj své universální zákonitosti, velký podíl na tom, jak vývoj bude probíhat a jak dopadne, má kulturní kontext, v rámci kterého k vývoji dochází.

3.1.1 Změny ve společnosti České republiky za posledních 25 let

Téma celospolečenských změn po roce 1989 je stále živé a přináší nové a nové otázky a odpovědi. Došlo k zásadnímu politickému, ekonomickému a kulturnímu zlomu (MOŽNÝ, 2002, s. 13), který s sebou přinesl změny v chování i prožívání jednotlivců. Sama si vzpomínám, že mých dvacet se lišilo od dvaceti mých dětí. Bylo běžné, se kolem dvaceti vdávat a mít děti. Dívky, které byly kolem dvaceti pěti let bezdětné, byly buď divné, nebo nemocné.³² Kluci šli v devatenácti letech na dva roky na vojnu. Pojem singl byl označením pro gramofonovou desku, ne jako dnes označení pro fenomén samostatně bydlících jedinců ve věku od 20 do 39 let věku, kteří tvoří více než pětinu domácností jednotlivců (ČSÚ, 2014). Někteří autoři přichází s názorem, že do manželství v době před sametovou revolucí vstupovali všichni, a to velmi brzy z důvodu úniku od šedé reality normalizace, a že rodina a rodinný život byly prostředkem seberealizace (KATRŇÁK, 2010, s. 25). Osobně se domnívám, že založení rodiny je určitým prostředkem seberealizace vždy, a to bez ohledu na společenské zřízení. Demograficky významných rozdílů bychom našli celou řadu, ať už posun věku

32

Průměrný věk dnešní matky se příliš neliší od průměrného věku matek v roce 1920 (ČSÚ, 2014).

vstupu do manželství, věk při narození prvního dítěte, dosažený stupeň vzdělání. Otázkou je, jaké aspekty tyto změny podmiňují.

Před listopadem 89 byl pro ty šťastnější pořadník na byt jen na 3 roky, bylo-li dost financí na auto, tak opět podle pořadníku na několik let. Vše bylo naplánováno, život žít podle plánu, nikde nevybočovat. Pro spoustu lidí mohla být příjemná jistota, jak vypovídá dnes již úsměvná věta z filmu, který vznikl těsně před pádem komunismu. „...a pak už jen samá pozitiva a sociální jistoty...“ (KLEIN, 1987). Stály se neuvěřitelné fronty na banány a mandarinky a i to jen párkrát do roka. Základní hygienické potřeby bylo možné sehnat jen při velkém štěstí nebo přes známé. Toho, co nebylo, nebo toho, co vyvolávalo dehonestující pocity, bychom našli mnoho. Zajímavé však je to, že přes všechny tyto nedostatky dosahovala průměrná plodnost vyšších hodnot než dnes.³³ Nabízí se úvaha o jediné možné seberealizaci, ale bylo tomu opravdu tak? Faktem je, že práce měl jistou každý. Kdo by nechtěl pracovat, byl příživník. Volit se muselo, ale o svobodné volbě nemůže být ani řeč. Každý z nás, kdo „předlistopadovou dobu“ zažil, si určitě vybaví své vlastní osobité zážitky spojené se společenským uspořádáním té doby. Přesto jsme se brali, zakládali rodiny a dokázali být šťastní i s tím a v tom, co a jak bylo. Při pohledu zpátky se tomu jen divím, s čím jsme dokázali vystačit. Na jednu stranu jsem ráda, že moje děti už mohou žít jinak a na druhou stranu si uvědomuji, že v lecčem je dnešní doba složitější. Dost možná, že stejný názor měli naši rodiče na náš mladý život. Neoddiskutovatelným faktem je, že pád komunistického zřízení vnesl zásadní změny do života společnosti a jedinců v ní. Jak bychom dnes žili, kdyby k sametové revoluci nedošlo, se můžeme dohadovat. Myslím si však, že v zásadě by se dnešní dvacátníci lišili od našich dvacátých let stejně, jako jsme se lišili my od svých rodičů.

---

³³ Viz poznámka pod čarou 29

Hovoříme-li o kultuře a změnách ve společnosti, nelze se nezmínit o globalizaci, tedy rostoucím celosvětovým procesem technologické i ekonomické integrace, který dělá svět menším a homogenním. Tím se stává, že mladí lidé napříč světem vyrůstají ve stále více si podobném prostředí³⁴ (ARNETT, 2013). S prorůstáním kultur se dá předpokládat, že se akulturační stres, ke kterému s většími možnostmi cestování, studování a práce v zahraničí dochází, se bude stále zmenšovat. To vše se samozřejmě dotýká celé společnosti, nejen jedinců v období přechodu do dospělosti.

Změny, které v celosvětovém měřítku probíhají, se promítají také do zkušeností mladých lidí v České republice, kteří se musí vypořádávat s objevujícími se problémy ale i příležitostmi. Tyto „makrozměny“ totiž formují společnosti, ve kterých mladí lidé budou žít (LARSON, 2002). Mladí lidé se stávají díky propojení světa „multikulturními“ ve své identitě (ARNETT, 2013). Podoba nové konfigurace identity, záleží hodně na tom, s čím společnost, ve které jedinec žije, mladého jedince spojuje (KROGER, a další, 2010). Zdá se, že stírání hranic mezi společnostmi nemusí jen „otvírat obzory“, ale může působit i těžkosti v orientaci a ukotvenosti. Ne každý je připraven na to být nejen Čech, ale zároveň Evropan, nebo dokonce Euroameričan. Nejasné kontury takové společnosti a její kultury mohou být pro někoho výzvou k poznání, pro někoho nepříjemnou nejistotou. Důsledky možné ne-ukotvenosti hodnotí Kosek následovně:

*„..Nevím-li, co ode mne společnost očekává,
jen s obtížemi se blížím k poznání, kdo vlastně jsem;*

---

³⁴ Poslouchají stejnou hudbu, dívají se na stejné filmy, používají počítače, programy, technické prostředky, nosí stejné značky oblečení, pijí stejné nápoje, čtou stejné knihy apod. S ostatními EA jsou díky technickým vymoženostem online.

bez dobrého vztahu k sobě sotva navážu dobré vztahy k bližním“ (2011, s. 185).

Faktem zůstává, že nové zkušenosti, příležitosti i možnosti, které s sebou proces globalizace nese, vyžadují kompetence vyznat se ve stále měnících se podmínkách a ustát nároky, které jsou jimi na mladého (a to nejen) člověka kladeny. Nepřeberné množství možností seberealizace tak může paradoxně způsobit, že tváří v tvář nárokům, jedinec otálí s rozhodnutím, hledá odvahu a život mu zatím protéká mezi prsty.

Na druhé straně je zde také historický kontext, který se odráží v životě společnosti s jistou dávkou setrvačnosti. Můžeme se dohadovat, nakolik se v naší společnosti zakořenila konformita, poslušnost a tendence k nevybočování z davu, tak, jak bylo žádoucí chování za komunistického režimu. Ať tak, či onak, faktem je, že i dnes pravděpodobně nalezneme sociokulturní rozdíly mezi typicky západními zeměmi a zeměmi bývalého východního bloku (někde uváděné ne-západní země)³⁵. Nakolik za postoje a chování některých lidí „může“ bývalý režim a nakolik je to neochota být otevřený k novým pohledům je otázka pro každého jednotlivce. Aspektů, které ovlivňují postoje lidí, je určitě mnohem více a s velkou pravděpodobností, by nebylo možné udělat jejich taxativní výčet. Důležité je však uvědomit si, že zde může být „ještě něco“, co může do hry vstupovat.³⁶ K otevřenosti a vlastní svobodě se dá přistupovat různě. Můžeme pochybovat, nedůvěřovat, prověřovat. Samozřejmě, že nelze zpochybňovat vše, co jsme od svých rodičů či životních učitelů kdy slyšeli a co nás naučili. Někdy není důvod a někdy je

---

³⁵ Studenti z Ruska, jako bývalé typické východní země s vysokým stupněm kontroly ze strany státu, vnímali v porovnání s americkými studenty podporu rodičů i učitelů k rozvoji vlastní autonomie v daleko menší míře (CHIRKOV, a další, 2001).

³⁶ Zdá se, že s historickým kontextem může souviset pojem „národní mentalita“, která se například u Čechů projevuje tendencí vidět se více černě (KRAMULOVÁ, 2013).

důvodů mnoho. Chce to možná jistou dávku odvahy konfrontovat svoje postoje a jistoty, což dle mého soudu do otázek týkajících se znaků dospělosti také patří.

Výzkumy týkající se přechodu z adolescence do dospělosti si všímají kulturního kontextu, který bezesporu do této životní etapy zasahuje. Životní hodnoty a možnosti jsou jasnější, známe-li historický kontext vývoje; známe-li, v jakém kulturním prostředí k němu dochází. Je proto na místě uvědomit si, že se stírajícími se hranicemi mezi státy a národy se stírají i kulturní rozdíly. Specifický historický kontext vývoje sebou nese různé aspekty života nejen mladých lidí, ale života celkově (CHALOUPKOVÁ, 2010, s. 39).

Pravděpodobně nelze jednoduše popřít fakt, že prostředí, tedy společnost, ve které žijeme a ke které se vztahujeme, ovlivňuje celý náš život a to ruku v ruce s procesem individualizace jedince v moderní společnosti, v rámci kterého dochází k posílení významu jednotlivce³⁷ (KATRŇÁK, 2010, s. 32).³⁸

3.1.2 Svoboda

Nebylo by těžké dohledat titulek v novinách, který hlásá, že nové společenské uspořádání přineslo lidem v Česku svobodu. Shodneme

---

³⁷ Srov. individualismu jakožto ideologii založené pouze na osobních pohnutkách, směřujícího k „já“ samotnému a individualizaci jakožto vztah jedince ke společnosti (KATRŇÁK, 2010, s. 32).

³⁸ Někteří autoři chápou individualismus jako jeden pól dimenze, na jejímž druhém konci se nachází kolektivismus, tj. do jaké míry je jedinec závislý na kolektivu (např. na rodině). Zajímavé je zjištění z bývalé česko-slovenské federace: čeští studenti se jeví více individualisticky na rozdíl od slovenských studentů, kteří tendují spíše ke kolektivismu. Odlišnosti se vyskytují i v jiných oblastech (KOSEK, 2013). V jaké míře se na těchto odlišnostech podepisuje rozdělení země a kultura samostatných zemí, ačkoli mají společný historický základ, by jistě stálo za pozastavení se u tématu.

se ale na tom, co tento pojem představuje? Možná první, co každého z nás napadne, je již zmíněné cestování, poznávání jiných světů, kultur, lidí. Není pochyb, že si můžeme svobodně říkat, co chceme, vyjadřovat vlastní názory, nebát se, že když půjdeme proti hlavnímu proudu, budeme označeni za hrozbu společnosti. Můžeme si zvolit, zda a koho budeme volit. Můžeme se rozhodnout, zda budeme pracovat či ne, aniž bychom byli označeni za příživníky. Jenže svoboda je daleko širší a hlubší pojem. Týká se samozřejmě toho, co člověk může a nemůže. Avšak podstata svobody neznamená, že si člověk může prostě dělat „co chce“. Čálek k tématu svobody uvádí:

„...věc je v tom, že člověk musí neustále vybírat, volit mezi výzvami, kterými ho oslovuje to, co se s ním setkává. V jednom životě nemůže naplnit všechny. ....Chce-li uhájit svou existenci, o kterou mu vždy jde, musí z lidských možností a výzev vybírat tak, aby to odpovídalo jeho možnosti být sám sebou..... Svoboda je vždy spjatá se zodpovědností“ (2005, s. 127).

Uvedené pojetí svobody dokresluje i výsledky nedávného výzkumu uskutečněného v České republice (MACEK, a další, 2007). Bylo zjištěno, že mladí lidé vnímají období EA obecně jako pozitivní a příjemnou část života. K hlavním pozitivům patří zejména pocit svobody a zážitky, které mají s poznáváním a zkoušením nových věcí. Jako negativní pocit pak dominuje úzkost a pochybnosti spojené s nedostatkem zkušeností nebo neochotou přijmout odpovědnost za vlastní chování.

Dnešní mladí dospělí mají oproti svým rodičům v jejich věku nespočetně větší možnosti, které sebou přineslo otevření hranic po sametové revoluci. Mohou cestovat, mají šanci pracovat v zahraničí, mohou v zahraničí studovat, mohou porovnávat životy tady a tam, mohou žít, kde se jim chce a s kým se jim chce. Žádný úředník či instituce prakticky nestojí v cestě. Je to něco, o čem se předešlým

generacím ani nesnilo. Každá možnost sebou nese nutnost volby. Ani v tomto případě to není jinak. Rozhodnout se není vůbec jednoduché. Rodiče většinou vlastní, srovnatelnou zkušenost nemají a tak těžko poradí. Skutečnost, která se na jedné straně jeví jako záviděníhodná, může z druhé strany vypadat úplně jinak. Mladá studentka psychologie k tomu říká:

„Máme domov ve sjednocené Evropě. To je naprostá pravda, ale o co to pro člověka vyrůstajícího v ní je jiné? Máme více informací, máme tudíž i srovnání. A více informací klade nároky na schopnost se v nich vyznat. V době před 20 lety končil svět Slovenskem a Východním Německem. Nebyly možnosti, tudíž nebyla ani dilemata, kam se vydat nebo co podniknout. Jak moc ale ulehčuje současnému mladému dospělému život to, že si může vybrat? Náš život má tolik možností, že se v nich až topíme. Srovnáváme se všemi těmi odvážlivci, kteří se vydali do Indie, Holandska či Londýna. A trápí nás, když to sami nedokážeme“³⁹.

Svoboda, a vše co sebou nese, nemusí být tedy vnímána jen pozitivně. Kromě toho, že si všichni již nejsou viditelně rovni, je zde také tlak na vlastní odpovědnost za svá rozhodnutí. To vše sebou nese nové prožitky, nároky na to se s tím vším vypořádat. Nejistota, kterou sebou svoboda přináší je někdy těžko uchopitelná i pro starší generace⁴⁰.

---

³⁹ Studentka Alena, osobní sdělení, 23. 4. 2012.

⁴⁰ „A k čemu mi jako ta svoboda je? Stejně mi nikdo nedá prachy na to, abych mohl cestovat. A práci mi taky nikdo nezajistí.“ (pan Jiří, náhodný spolucestující [věk 50 let], osobní sdělení, 20. 3. 2014).

3.2 Rodina

„Žena je jako květina, je vědecky nepravdivé tvrzení, vědecká lež. Přesto rozumíme, víme, že je krásná a křehká. Pravda je skrytá v kontextu nikoli ve větě samotné“ (SEDLÁČEK, a další, 2012, s. 58).

Ani v této práci se nebudeme zabývat vědeckým pojetím rodiny. Co nás zajímá ve vztahu k přechodu do dospělosti je právě kontext, který rodina vytváří. Rodina se mnohým z nás pojí s domovem. Nejen lokací, tedy geografickým místem, kde je postel, koupelna, kuchyň. Ale místem, z kterého se do života vychází. Metaforicky si můžeme představit jídelní stůl, u kterého se pravidelně setkáváme se svými nejbližšími, kde se učíme rozumět sobě i světu do kterého vstupujeme. Rodina poskytuje základní citovou jistotu, bezpečí při všech událostech, útočiště (LANGMEIER, a další, 2006, s. 153). Je zdrojem základních norem a hodnot dané společnosti (VÝROST, a další, 2008, s. 50). Zůstanu-li u metafory jídelního stolu, pak si představuji různé typy rodin. Kdo sedí v čele, kdo všechno u stolu sedává, kdo se u stolu setkává, kdo nosí na stůl, co se jí a co se jen tak nakousne, jak a o čem se mluví, o čem se mlčí. Každopádně rodina a potažmo domov, který vytváří, je to, z čeho mladí dospělí vystupují a vstupují do nového světa. Do svého vlastního světa, ve kterém si budou zakládat rodinu svou vlastní, svůj vlastní nový domov. Na tom, jak se v původní rodině mají a měli, záleží dle mého soudu to, jak často a s jakými tématy se ke své původní rodině navrací.

Významnou vazbu na původní rodinu zdůrazňuje i Možný. V České republice je podpořena historicky podmíněnou mezigenerační podporou. V rámci socialistického zřízení byla zvýšena závislost mladé rodiny na vlastních rodičích. Starší generace hrála roli nejen při zajištění bydlení nové rodiny, ale zejména ženy byly významně zapojeny do výchovy a péče o vnoučata (RABUŠIC,

a další, 2010, s. 65). Goody k tématu mezigenerační podpory naopak dodává, že stále větší rozvodovost a nestálost manželských svazků zapříčiňuje neochotu rodičovské generace předávat majetek svým potomkům (2006, s. 184).

3.2.1 Význam rodiny v období přechodu do dospělosti

Mohlo by se zdát, že tak jak děti odrůstají, ubývá rodičům starostí význam a rodiny se upozadňuje. Pravdou však je, že rodina má svůj velký význam i v přechodu do dospělosti a to jak pro děti, tak i jejich rodiče. Vrátime-li se zpátky k úkolům, které v období přechodu do dospělosti mladé dospělé čekají, zjistíme, že rodina může významně „zpevnit půdu pod nohama“. Rodina, zvláště pak funguje-li na principech zdravé a otevřené atmosféry, vedle vrstevnické skupiny dotváří žebříček hodnot. Působí stále jako jakési útočiště, do kterého se lze vracet, nabírat síly, a znovu se vydávat do nového světa, který může být ve svých některých aspektech nebezpečný svou nejistotou, neznámem. Rodina je také zdrojem ekonomického zajištění a to jak po stránce generování určitého penza financí, tak zajištění všeho důležitého a potřebného k praktickému životu.

To, jak bude jedinec svůj přechod do dospělosti vnímat, hodně záleží na tom, jak se k jeho životní etapě bude stavět právě jeho původní rodina. Hovoříme-li o EA, kterým se vstup do dospělosti z velké míry oddaluje díky studiu a přípravě na budoucí povolání, bude hodně záležet na tom, jaký vztah ke studiu jako takovému rodina, tj. rodiče a sourozenci, má, jaké hodnoty v tomto směru vyznává. Nejde samozřejmě jen o studium, ale i jiné předávané hodnoty, k jejichž předávání může docházet právě z toho důvodu, že se prodlužuje doba, kdy děti zůstávají dětmi, respektive do své dospělosti ještě nevstoupily. A to se díky prodlužujícímu se období vstupu do dospělosti může dít. S velkou pravděpodobností se lze domnívat, že bude záležet hodně na klimatu uvnitř rodiny, ale také na tom, v jakém prostředí se nachází a pohybuje rodina jako taková. Harrisová přichází s názorem, že přenos kultury se děje ze skupiny na

skupinu – tj. z rodičů na děti. Předkládá názor, že se tak děje, protože se rodiče jako skupina vzájemně ovlivňují v tom, jaké výchovné metody použijí na své děti, přičemž skupiny rodičů dospělých tvoří skupiny stejné společenské třídy, etnické skupiny či skupiny sousedských vztahů (In: VÝROST & SLAMĚNÍK, 2008, s. 51).

3.2.2 Rodiče a dospívání dětí

Přechod do dospělosti není jen cestou změn samotných emerging adults. Jsou tu i změny, které se týkají života jejich rodičů. Se svými dospělými dětmi mohou prožívat jakýsi pomyslný návrat do dob svého mládí (ŘÍČAN, 2006, s. 306). Rodič se se svým potomkem může identifikovat, vidět se v něm. Lze vidět rodiče, kteří se svými dospělými dětmi provozují různé koníčky, ve společnosti vrstevníků svých dětí tráví hodně času, a tak není divu, že si mohou najednou připadat mladí a nespoutaní. Předpokládám, že potkávají-li se rodiče s dětmi u koníčků či práce, je to ku prospěchu vzájemného vztahu. Obě strany se tak mohou vzájemně obohatit. Situací, kdy děti radí svým rodičům například při obsluze telefonů, počítačů, či tabletů, znám ze své vlastní zkušenosti i ze svého okolí bezpočet. Mühlfeit uvádí, že v této oblasti jsou mladí zkušenější než jejich rodiče (MÜHLFEIT, 2014). Nebude se jednat pravděpodobně jen o znalosti a dovednosti týkající se techniky. Rodiče by však neměli zapomínat, že mládí patří mládí a že není dost dobře možné jít proti proudu času. Příhodné mi přijde tvrzení Poněšického:

„..každý věk má své kouzlo, svou náplň, svou důstojnost, což je však jen tehdy prožíváno, nešilhá-li člověk stále po tom, co zrovna nemá“ (2008, s. 84).

S trochou nadsázky lze na život rodičů v době dospívání jejich dětí nahlížet ze stejného úhlu pohledu. Jako ony vstupují rodiče do nového období, hledají nové koníčky, učí se žít bez dětí, život musí vyplnit něčím novým, smysluplným. Někteří toto období mohou

pociťovat jako úlevné, s tím, že konečně mají čas sami na sebe a že konečně došlo na jejich zájmy a potřeby, které kvůli dětem upozadovali. To však platí pouze v případě, kdy rodiče mají dostatek prostředků pro sebe samé.

Není-li prostředků dostatek, dochází k situaci, kdy s přibývajícím počtem let, které potomci stráví přípravou na svůj budoucí život, přibývá lineárně počet let rodičům, kdy se o své potomky musí starat. Rodiče mohou pociťovat netrpělivost a frustraci s tím, že se ozývá stále zřetelněji jejich vnitřní hlas s otázkou: „Kdy já konečně budu mít čas pro svůj vlastní život?“ (ARNETT, a další, 2013, s. 7). Druhou stranu téže mince může tvořit obava z toho, že nepřiměřený tlak na vlastní potomky může způsobit rozbití doposud dobrých vazeb, o které rodiče nechtějí přijít.⁴¹

Někteří rodiče naopak nahlízejí na život bez dětí s jistou dávkou úzkosti. Možná jim odchod dětí z domova bere nejen každodenní smysluplnou náplň, ale dost možná je odchod dětí z domova jakýmsi rituálem či dalším nezvratným milníkem na cestě jejich životem.

Je nutné mít na paměti, že na prožívání období odchodu dětí z domova do dospělosti mají bezesporu vliv i vývojové změny týkající se samotných rodičů. Nemusíme detailně zmiňovat menopauzu u žen nebo andropauzu u mužů a dopad hormonálních změn do života jedinců. Už samotný fakt, že se nějaký takový milník blíží, nebo dokonce, že nastal, může postoj k vlastnímu životu zásadním způsobem ovlivnit. S touto souvislostí se vynořuje také fakt, že rodiče se leckdy starají o své dospělé potomky a zároveň se již začínají starat o své rodiče. Že taková situace je zátěžová, není asi potřeba zmiňovat.

---

⁴¹ Mnoho rodičů si s povděkem uvědomuje, že se svými potomky mají více otevřené vztahy než měli sami se svými rodiči (ARNETT, a další, 2013, s. 39).

Za zmínku stojí také to, že rodiče, kteří mají děti ve věku atakující dospělost, jsou v nemalé části případů svázáni i určitým majetkem a jeho financováním. Mám na mysli různé půjčky, hypotéky, leasingy, které na jedné straně život dokáží zkvalitnit, na druhé straně jsou závazkem, který se musí plnit. Zátěž pro rodiče může pak plynout i z vědomí toho, že není možné přijít například o práci, nelze ji ani jednoduše měnit. Nezaměstnaní padesátníci jsou nejhroženější skupinou na trhu práce.⁴² A závazky, mezi něž patří i závazek doprovodit potomka k úplnému vzdělání, jsou neúprosné.

Ačkoli mnoho EA bydlí buď na kolejích, nebo ve studentských bytech⁴³, stále je to nezřídka původní domov, kam se vrací o všech svých prázdninách a volných chvílích. Mimo ekonomické stránky věci a toho, že chod rodiny odráží život všech jejích členů, je namístě zmínit vztah rodičů a jejich dospělých dětí. Dochází ke zvláštní situaci, kdy na jedné straně mladý dospělý podřizuje svůj život stále principům a pravidlům, které leckdy jeho představám o uspořádání života již nemusí vyhovovat. Na druhé straně si lze dost těžko představit, že rodiče budou měnit své zvyklosti podle toho, co by vyhovovalo jejich dospělému dítěti. Což leckdy může komplikovat situace, kdy zkušenosti nemaje samo neví, jak si vlastně život zařídit. Rodiče mohou cítit, že by bylo dobré, aby se jejich potomek už osamostatnil, na druhou stranu ani oni si nejsou jisti, zda už „na to má“. Dokáží si představit ambivalentní pocity, které se k takovým tématům váží.

Mnozí rodiče chtějí, aby to jejich dítě dotáhlo dál, než oni sami. Buď kvůli tomu, aby se mělo lépe než oni, nebo aby se jim splnily

---

⁴² Projekt HELP 50+ je zaměřen na cílovou skupinu osob starších padesáti let, které jsou ohroženy sociálním vyloučením. V tomto projektu je věk nad 50 označen dokonce jako handicap, kvůli kterému nelze najít uplatnění na trhu práce (MPSV, 2013).

⁴³ Stále častější tzv. studentské priváty - několik studentů si spolu pronajme byt a společně se starají o domácnost, což je emancipuje od původní rodiny ve smyslu samostatnosti (KATRŇÁK, 2010, s. 111).

jejich sny a touhy. Kdy do života dětí aktivně vstupovat a kdy se naopak stáhnout a v pozadí doufat, že všechno dobře dopadne? Jakou formu pomoci volit, aby svého potomka nebrzdili v rozvoji jeho kompetencí? Kdy podat pomocnou ruku a kdy věřit heslu „co tě nezabije, to tě posílí“? Možná mají rodiče spoustu otázek kolem dospělosti svých dětí právě proto, že mají pocit, že jejich děti by už měly být dospělé. Ovšem s posunem hranic vstupu do dospělosti se jeví jako stále více normální, že děti atakují dospělost až v druhé polovině dvacátých, někdy až v polovině let třicátých (ARNETT, a další, 2013, s. 9). Je více než žádoucí věřit sobě i svým dětem, což může oběma stranám hodně ulevit.

Zmiňujeme-li posouvání hranic vstupu do dospělosti, je namístě připomenout, že se zásadním způsobem prodloužil i lidský život, posunula se doba odchodu do starobního důchodu. Nabízí se úvaha, zda s těmito změnami souvisí i otázka ochoty přijmout a akceptovat příchod stáří, jinak řečeno připustit si, že odchází mládí. Někdo si věk vůbec nepřipouští a naopak si života „středního věku“ užívá.

Nezanedbatelným faktem jsou i biologické změny, které souvisí se stárnutím organismu jako takovým. Nejde jen o úbytek fyzických sil, ale také o úbytek tělesné atraktivity. U obou pohlaví dochází k poklesu potřeby sexuálního života. Není náhoda, že období mezi pětatřicátým a padesátým rokem je sice často spojováno s časem vrcholného životního rozmachu, ale zároveň s „krizí středního věku“⁴⁴, což pro někoho může znít jako nesmysl. Například láska v partnerském vztahu, jejíž intenzita by se dala v průběhu života přirovnat k písmenu „U“ se podle některých autorů dostává do svého druhého vrcholu (ARNETT, a další, 2013, s. 23). Rodič, který vyprovodil děti na práh dospělosti, může zakoušet pocity naplnění

---

⁴⁴ Uvádí se, že přibližně 80% populace prožívá mezi 35. a 50. rokem života psychologický přechod. Literární prameny se však rozcházejí v tom, zda dojde k rozvinutí skutečné krize (HRDLÍČKA, a další, 2006, s. 17).

a svobodného života. Po dlouhé době nastává doba, kdy může mít čas sám na sebe a věnovat se tomu, co odkládal i kvůli starosti o děti. Mnoho takových rodičů popisuje, že s odchodem potomků z domova se do jejich sexuálního života vrátilo potěšení⁴⁵.

Člověk sice dosáhl určitého životního naplnění, ale pak se ptá „jak dál“? Nebo naplnění nedosáhl a pociťuje nudu, či se dokonce cítí zajatcem dosavadní životní cesty. Uvědomuje si, že je smrtelný a zjišťuje, že čas, který mu zbývá, je kratší než ten, který dosud prožil (HRDLIČKA, a další, 2006). Otázek, na které se snaží rodiče dnešních emerging adults najít odpověď, je bezpočet. Účelem této práce však není nalézt na ně odpověď. Účelem je nastínit témata, kterým se „účastníci“ přechodu do dospělosti, věnují.

Ačkoli je období vstupu do dospělosti svázané s různými těžkostmi pro všechny zúčastněné, pro rodiče platí, že jejich úkolem je děti vyprovodit při opouštění rodného hnízda. Je to jeden z nejdůležitějších úkolů, které v rámci rodičovství musí vykonat. Je proto důležité, aby tomuto období pokud možno rozuměli jak za sebe a své partnery, tak i za své děti. Pak se mohou shodnout na tom, jak se tento podstatný krok v jejich životě „udělá“. Aby přechod pro všechny strany dopadl přijatelně, je podle mého názoru bezpodmínečně nutné přijmout fakt, že odchod dětí z domova je přirozený jev a ve svých důsledcích pro všechny zdravý.

3.2.3 Předávané hodnoty, vztahy a výchova

„Existuje-li něco, co chcete změnit u svého dítěte, zamyslete se nejprve, zda to není něco, co byste měli změnit u sebe“ Carl Gustav Jung (LACINOVÁ, a další, 2008)

---

⁴⁵ Úsměvně pak působí vyprávění rodičů, kteří si před vlastními dětmi vymýšlí, aby mohli být na chvíli sami.

Charakteristickým znakem rodinné výchovy je vytváření trvalých a hlubokých citových vztahů mezi dětmi a jejich vychovateli. V citových vztazích se nejvíce sytí základní psychická potřeba, tedy potřeba jistoty (MATĚJČEK, 2005, s. 363).

Přechod do dospělosti s sebou nezřídka nese konflikty mezi dětmi a jejich rodiči. Nedorozumění jsou svým způsobem v pořádku. Mladý jedinec dozrává a stává se sám sebou, s vlastními názory, hodnotami, představami, vkusem. Je zcela přirozené, že dva (v rodině i více) jedinci nemohou být pokaždé zajedno, ačkoliv se jedná o jedince z „jednoho hnízda“. Mnohá nedorozumění mohou být způsobena tím, že rodiče nechtějí přijmout své děti jako již dospělé. Ve své praxi často slýchávám z úst emerging adults věty, kdy s velkým roztrpčením citují své rodiče: „*dokud tě živíme, budeš poslouchat*“⁴⁶. To samé v opačném gardu si lze představit, že slýchávají rodiče od svých plnoletých dětí: „*jsem dospělý, můžu si dělat, co chci*“. Vyladit oba dva póly chce značné úsilí, odhodlání i trpělivost, protože nelze jednoznačně určit na čí straně pravda nebo právo je. Jak říká Sedláček, na některé otázky není možné najít jednoznačnou odpověď.

*„něco je buď pravda, nebo to pravda není.
Bud' můžeš splatit svou půjčku, nebo ne.
Jednoduché. U jiných otázek to tak jednoduché
není. Jsi šťastný? Ano nebo ne?- často prostě není
možné najít naprosto čisté rozdělení na dobro a zlo“*
(2012, s. 49).

Některé negativní projevy dospívajících vůči rodičům mohou pramenit z nejistoty v otázce vlastní identity a jsou vlastně obranou

---

⁴⁶ Tato věta zaznívá často i ve vulgárnější obměně. Není divu, že v mladých dospělých, kteří by měli zodpovědně přistupovat zejména sami k sobě a budovat si svou sebe-cenu, prohlášení takového typu vyvolává minimálně hořkost a rozporuplné pocity.

proti této úzkosti (LANGMEIER, a další, 2006, s. 163). Domnívám se však, že se nemusí jednat jen o nejistotu dospívajících. Přejít do dospělosti je možná poslední společensky legitimní dobou, kdy si nějakou nejistotu člověk „může dovolit“.

Konflikty mohou být způsobené i přílišnou kritikou či jen pouhým nepochopením postojů toho druhého. Přesto jsou však za normálních okolností rodiče těmi, kdo zůstávají nejdůležitějším zdrojem sociální opory.

Empirické studie nezdědky ukazují, že v případě emočních problémů nebo vztahových konfliktů se adolescenti nejčastěji obracejí o radu na svou matku, pak teprve na své přátele nebo spolužáky (LANGMEIER, a další, 2006). Je tomu tak i v případě EA? Domnívám se, že právě s odkazem na to, jak hluboké a pevné byly vztahy mezi rodiči a jejich dětmi vytvořeny, budou vnímány a přebírány zkušenosti, názory a postoje. Ve věku rodící se dospělosti by se však podle mého názoru mělo jednat spíše o otevírání obzorů a objevování horizontů než výchovy jako takové. Hlas rodiče by neměl přehlušit hlas jedince, který ho povolává k sobě samému. Působení rodičů by mělo vést právě k vytváření takových podmínek, aby jedinec svůj hlas, který jej k sobě samému povolává, zaslechl a následoval jej. Pro některé rodiče může být právě tento postoj obtížný z důvodu uvědomění si, že mají možná poslední šanci být rodičem. Náповědou může být zkušenost těch, kteří svým dětem odchod do světa již umožnili, a přesto jsou jejich děti s nimi přirozeně přítomné díky telefonům, mailům, jejich dotazům na to či ono, sdílení nových zážitků. Podobnou zkušenost, kterou zažívají mnozí rodiče, uvádí i Fishel, která si uvědomila, že odstěhováním dětí její úloha matky zdaleka nekončí (ARNETT, a další, 2013, s. iv). Sama z vlastní zkušenosti však vím, že taková rada na dálku je sice neocenitelná, nicméně je to kvalitativně jiná situace, když se na totéž ptá dítě na půdě původní rodiny nebo ve svém novém, vlastním domově. Tendence pomáhat nemají jinou šanci než zůstat v podobě rady a to jen tehdy, požádá-li o ni někdo.

Zvládnout jakékoliv těžké životní období je vždy lehčí, má-li kolem sebe člověk někoho, komu věří a na koho se může obrátit. To platí i pro EA. Ačkoli v důsledku změn životního stylu nemusí být kontakt s rodiči tak častý a pravidelný, je podpora rodičů vnímaná ze strany jejich dětí jako důležitá. Někteří mladí dospělí vztah s rodiči hodnotí tak, že dochází ke kvalitativním změnám k lepšímu. Podpora rodičů bude pravděpodobně jedním z hlavních aspektů zvládnání stresových událostí, které období EA, přináší (TAYLOR, a další, 2014). Obzvláště kvalitní vztah s matkou je pokládám za významný a to v kontextu životních stresových událostí v období EA.

Podpora a vřelý vztah mohou výrazně chránit před stresujícími problémy, kterými je toto období hojně naplněno (LUCAS-THOMPSON, 2014). Jak by měla správná podpora vypadat, se bude pravděpodobně lišit názor od názoru. V obecné rovině se můžeme přiklonit k přesvědčení, že by měla odpovídat a rozvíjet přirozenou tendenci jedince chovat se a vyvíjet se efektivně a zdravě, rozvíjet smysl pro vůli a vlastní iniciativu. Jinými slovy, měla by rozvíjet autonomii jedince, což pokládají někteří autoři za přirozenou lidskou potřebu (DECI, a další, 2014), kterou přílišná kontrola a ovlivňování „z vnějšku“ podkopává. Převedeme-li tuto teoretickou úvahu do praxe, znamená to, že snahy rodičů o to, aby jejich potomek „něco dokázal“, by měly být v souladu s tím, čeho je potomek schopen a podporovat zejména to, aby to, co dělá, dělal svobodně ze své vlastní vůle. Vnější tlak, ať sebelépe míněný, nemůže mít nikdy takovou sílu, aby pohnul s člověkem tak, jako jeho vlastní vnitřní přesvědčení.

3.3 Škola a práce

Období EA se ve velké většině případů váže k prodloužené době věnované přípravě na budoucí zaměstnání, tedy studiu. Ivan Vyskočil ke studiu na vysoké škole a k zodpovědnosti vyjadřuje tento, dle mého názoru laskavý a zamyšlení hodný, názor:

„...člověk, který se rozhodne pro studium, rozhodl se – hned-nevydělávat, to taky znamená nekonfrontovat se, nedat se co nejdřív zaměstnávat, vzít na sebe – za sebe – odpovědnost.“ (RUT, 2000)

Škola a povinnosti s ní spojené tvoří hlavní náplň života EA. Souhlasím s panem Vyskočilem, že je to zodpovědnost, kterou si člověk na sebe bere. A nejen za sebe. Zodpovědnost cítí často i vůči rodičům, kteří je ve studiu podporují. A přistupuje-li jedinec ke studiu právě s odpovědností, dá se předpokládat, že tuto vlastnost vystopujeme i v jiných stránkách jeho života. Studium na vysoké škole není jen o osvojování si znalostí. Je to náročné období, kdy se člověk musí naučit nakládat se zátěžovými situacemi, s časem, s nedostatkem financí, s únavou. Představa nespoutaného vysokoškolského života, plného bujarých večírků asi nebude tím úplným obrazem toho, jak život studenta vypadá. Samozřejmě, že k tomuto věku patří i večírky a zábava do pozdních nočních či brzkých ranních hodin. Na druhou stranu je tu povinnost chodit do školy, na brigády, či dokonce do zaměstnání, připravovat se na zkoušky, připravovat se do školy průběžně během roku. Ve svém okolí znám několik případů, kdy studenti mají dvě až tři brigády, aby vůbec mohli studovat. Život má pak stereotypní podobu ve složení práce – škola. V takovém kontextu se mi zdá pochopitelné, že když už se na nějaký večírek či volnočasovou aktivitu dostanou, že si jej plnými doušky vychutnávají.

Nelze opomenout tu skutečnost, že přechod ze střední školy na školu vysokou je považován za jedno z velmi zátěžových období v životě jedince, které je nezdědka provázeno depresemi a úzkostí (TAYLOR, a další, 2014). Leckdy se náplň výuky nebo přístup vysokoškolských přednášejících neshoduje s představami o škole, kterou si jedinec vybral. Domnívám se, že ustát i tuto frustraci, nesbalit se a odejít, ale naopak snažit se vytěžit možné maximum z toho, co se nabízí, je nejen zkušeností, ale i jakýmsi vodítkem v budoucím životě jedince.

Ačkoli je jednou z hlavních náplní života EA studium a příprava na budoucí povolání, není práce jako taková vytlačena do pozadí. Naopak má svůj význam již během studia, kdy jsou studenti nuceni si přivydělávat, což na střední škole většinou nehrozí. Práce jako důležitý mezník dosažení dospělosti platí jak pro ty, kteří nastupují do práce hned po střední škole tj. na počátku svých dvacátých let, tak pro ty, kteří své pracovní uplatnění začínají hledat téměř o deset let později. Stále častěji se vyskytuje situace, kdy EA po ukončení studia na vysoké škole vyjíždějí za hranice země zdokonalit se v jazyce, poznat jiné kultury a mravy, mentalitu. Souhlasím s názorem, že takové počínání nemusí být znakem lehkomyšlnosti, oddalování povinností spojených s dospělostí (DUFKOVÁ, 2013). Naopak, může se jednat o promyšlený životní koncept, jehož naplnění nemusí být vůbec jednoduché. A snad právě proto, že přípravě je věnováno tolik úsilí i času, se může zdát hledání správného pracovního uplatnění tolik důležité.

Nezanedbatelným faktorem, který mladým jedincům stěžuje uplatnění na trhu práce, je vysoká míra nezaměstnanosti. Není žádným tajemstvím, že absolventi hledají práci obtížně. Ačkoli vybavení diplomy a certifikáty, jsou většinou bez praktické zkušenosti, po které zaměstnavatelé volají. Mladé ženy, ve věku kolem třiceti let mají pozici ještě o to horší, že se předpokládá jejich brzký odchod na mateřskou dovolenou. To vše může vést k nepříjemnému prožitku, že všechna ta příprava a snaha byla zbytečná. Navíc mladí a nezkušení jedinci, jak dodává Vágnerová, jsou jednou z ohrožených skupin. Zvyšuje se totiž riziko rozvoje nežádoucích návyků (2008, s. 392). Není ale výjimkou, že absolvent vysoké školy může mít nereálný pocit, že právě na něj a jeho schopnosti potvrzené vysokoškolským titulem, v praxi čekají. Takový jedinec může zažívat buď zklamání a šok z reality, která jeho

zkreslenému obrazu neodpovídá, ale také není ochoten ke kompromisu k hledání práce jinde i mimo svůj vystudovaný obor.⁴⁷ Přitom není tajemstvím, že množství vysokoškolsky vzdělaných lidí přibývá a ubývá těch řemeslně zručných. Hovoří se dokonce o inflačním skoku tentokrát ve vzdělání (KRAMULOVÁ, 2013). Přísloví o zlatých českých ručičkách zdá se být již nepravdivé. Najít práci, která by byla po všech stránkách optimální a naplňující, je jen těžko splnitelné přání. Určité ambice a ctižádost jsou však také na místě. I z toho důvodu se může někdy jevit nepochopitelné odmítnutí místa byt' dobře placeného, ale zcela mimo obor studia.

3.4 Přátelské vztahy

Věk přechodu do dospělosti sebou nese nároky na to jak se vypořádat se vztahem k rodičům, jak vytvořit trvalé pouto se svým životním partnerem. Mimo tyto úkoly by měl být schopen zachovávat přátelské vztahy a být umět vytvářet vztahy nové (LANGMEIER, a další, 2006, s. 170). Vzhledem k faktu, že EA z velké části studují, budou jejich přátelské vztahy tvořeny pravděpodobně z velké části také spolužáky ve zhruba stejném věkovém rozpětí. Ačkoli se jedná o vrstevníky, je kvalita vztahu jiná, než v období adolescence. Do popředí vyvstává individuální potřeba sdílení s někým, komu lze důvěřovat. S blízkým přítelem se nesdílí jen příjemné zážitky, řeší se potíže ve škole, v práci, vztahové problémy. Jsou si vzájemnou oporou a pomocí, když je třeba. Kromě toho, existence blízkého přítele posiluje pocit sebevědomí a sebejistoty (VÁGNEROVÁ, 2008, s. 371-380).

Přátelé se objevují i v jiných oblastech a to podle toho, kde se se mladý jedinec pohybuje. Může to být volnočasová aktivita nebo

---

⁴⁷ „...a to mám jako pracovat rukama, když jsem se dřel pět let na VŠ?“ (klient poradny, 27 let, osobní sdělení, 13. 2. 2014).

práce. V takových případech se nemusí vždy jednat o vrstevníky, což může mít pro mladého jedince širší dopad ve smyslu větší různorodosti názoru, postojů. Tím se mohou velmi výrazně otvírat vlastní jedincovy možnosti. Ne vždy se jedná o hluboké, přátelské vztahy. Právě podle povahy situací, ve kterých se jedinec pohybuje, se budou vyskytovat různí kamarádi či známí, se kterými dochází ke sdílení konkrétních zážitků. Přítomnost přátel v životě člověka, obzvláště v tak náročném vývojovém období, jakým je Emerging Adulthood, je významným aspektem udržení si duševního zdraví a rozvoje zdravých copingových strategií (TAYLOR, a další, 2014).

Důležitým momentem v životě EA je příchod nových přátel a jejich partnerů ze strany vlastního partnera. Leckdy je náročné přijmout fakt, že s „někým takovým“ se musí o svůj protějšek dělit nebo dokonce trávit společné chvíle či dovolené. V takových případech někdy dochází k prvním partnerským konfliktům. Jindy to naopak může znamenat příjemné rozšíření vlastní kamarádké základny.

3.5 Média

3.5.1 Média a komunikace

Jsme online. Stále a všude. Byla-li někdy potíž s nacházením informací, dnes je situace zcela opačná. Vzájemně jsme propojeni telefony. Můžeme si zavolat kdykoliv, kamkoliv. Míst, která nemají pokrytí signálem, je pomálu. Zatímco před 20, 30 lety, byli ti, kteří, měli telefonní linku vyvolení a museli odolávat náporům sousedů, dnes má u sebe mobil každý prvňáček. To jakým způsobem, ať už v pozitivním či negativním smyslu slova, nám tato zařízení vstupují do života, se můžeme jen dohadovat.⁴⁸ Množství výzkumů

---

⁴⁸ Na nebezpečí techniky upozorňuje již Heidegger: „...*technika není něco*

provedených na toto téma totiž přibývá daleko pomaleji než produkty samotné.

Přednosti takového způsobu propojení jsou neopominutelné. Rychlost, dostupnost, bez časového omezení. Otázkou však zůstává, zda nevzniká deficit na straně obvyčejné lidské promluvy. Místo toho, abychom někoho navštívili. Zavoláme. Stojí to míň času, je to efektivní, řekneme jen to, co potřebujeme. Jenže on i ten telefon má svá omezení. Ten druhý zrovna nemusí být na příjmu. Pak je rychlejší napsat sms nebo email. Ve zkratce, rychle, jen to podstatné. Je to přeci jen krátká zpráva. Druhá strana si ji vyzvedne, až bude moci. Efektivita, rychlost, dynamika. Něco chybí, dle mého názoru něco podstatného. Při takovémto způsobu komunikace se zapomíná na otázky „jak se ti daří?“, „jsi šťastný?“, „nechceš si jen tak popovídat?“. Nelze se zeptat, protože v sms, mailu nevidíme, neslyšíme. Přikláním se k názoru Tomáše Sedláčka, že ne všechen náš život se dá převést do řeči ekonomických ukazatelů. Ne na vše lze pověsit cenovku, ve smyslu zda a jestli se to vyplatí (SEDLÁČEK, a další, 2012). Ve shodě s Mackem (2006) se domnívám, že nelze opominout i druhou stránku psaných zpráv a to tu, že pisatel si svou zprávu může v klidu rozmyslet, opravit. V komunikaci tváří tvář je konfrontován se svou schopností okamžitě reagovat, domyslet věci. Některý druh komunikace může být v případě, kdy druhému nevidí do tváře, velkou výhodou. Některá sdělení se bez osobního kontaktu sdělují nepoměrně lehčeji.

Hovořím-li o moderním způsobu komunikace, nelze opomenout sociální sítě, které se stávají běžnou součástí života nejen adolescentů a mladých dospělých, ale i dospělých samotných. Sociální sítě mají svá velká plus. Sdílejí se zajímavé odkazy, dozvíme se o tom, jak žijí naši známí na druhém konci republiky nebo světa, můžeme vidět, jak

---

neutrálního. Právě když si představujeme, že je neutrální, jsme jí vydáni na milost a nemilost.“ (2013, s. 15).

vypadají naši přátelé, podívat se na fotky z jejich dovolených, můžeme prostě být s nimi, sdílet s nimi jejich příběhy. Takový způsob spolubytí má však i své minusy.

Macek (2006) uvádí důvody, které mladé lidi ke komunikaci na internetu vedou. To může být jednak touha neztrácet čas čekáním, být stále v činnosti a bavit se. Může to být i pocit vlastní důležitosti, který je přímo úměrný počtu „přátel“⁴⁹, se kterými m „nestíhá“ komunikovat. Uvádí dokonce, že vícečetná synchronní komunikace (s několika uživateli najednou) se pocitově může blížit „flow fenoménu“. Není nezanedbatelným faktem, že taková komunikace je i jakýmsi druhem odpočinku a relaxace.

Ne vše, co prožíváme, patří zraku, sluchu všech, kteří jsou na sociální síti označeni jako přátelé. Jsou důvěrná sdělení, která patří jen jedné osobě, nebo hrstce opravdových přátel. Hrozí totiž, že to, co je v životě jemné a křehké může takovýmto způsobem úplně zmizet, nebo změnit svou jedinečnost a vzácnost, což ve vývoji jedince může způsobit těžko opravitelné škody. Svoboda sdělit ve virtuálním světě cokoli a komukoliv sebou nese velký nárok na to rozeznat co je ještě soukromé a co veřejné. Možná vážnější hrozbou může být svoboda virtuální reality, kde bez větších potíží dochází k saturaci potřeb, které v reálném světě nenacházejí naplnění. O to víc se virtuální svět stává lákavější a o to víc se reálný svět může vzdalovat (MACEK, 2006).

3.5.2 Média a informace

Informace o světě, ve kterém žijeme, k životu bezesporu potřebujeme. Potřeba rozumět tomu, co se kolem nás děje je přirozenou potřebou člověka, aby jeho jednání a rozhodnutí byla taková, jejichž důsledky lze předvídat a unést (MOŽNÝ, 2002, s. 7).

---

⁴⁹ Přitelem může být na internetových sítích označen i ten, koho jsme v životě neviděli. Hodnotit množství takových přátel je minimálně zavádějící.

Množství informací, které je dnes běžně k dispozici, je nepřehledné. V době před třiceti lety byly v televizi dva kanály, na prodejních pultech pár deníků a periodik. Člověk byl odkázán jen na těchto pár zdrojů. Možná i právě proto se lidé rádi scházeli a vzájemně si vypravovali o svých zkušenostech nebo „hltali“ to, co jako „tutovku“ přivezl „sousedovic kamarád“ z Prahy nebo z nějakého jiného, informacemi a událostmi nabitého místa. Informace v médiích byly cenzurovány a obrázek světa byl předkládán tak, jak se vládnoucím kruhům hodilo.

Co do množství informací je dnes situace diametrálně odlišná. Stačí pár kliknutí a informace se na tazatele doslova valí. Nemusíme být ani online. Stačí se rozhlédnout kolem sebe. Záplava časopisů, knih, letáků, billboardů, inzerátů. Internet. Ruku v ruce s dostupností informací roste jejich význam i v soukromém životě. Internet a informace z něj jsou využívány k práci, studenti jej využívají ke studiu (MACEK, a další, 2006). Většina z nás už nemá doma program kina nebo jízdní řád v papírové podobě. Informace jsou úplně všude. Jsme zvyklí se na ně spoléhat, vnímat je, ukládat a používat je. Bez internetu si většina z nás již nedovede představit běžný život. Jak uvádí Macek, čím starší je adolescent, tím více času na internetu tráví. (MACEK, a další, 2006, s. 163).⁵⁰

Přesto, stejně jak před lety, tak i dnes, informace, ke kterým se dostáváme, zásadním způsobem mohou ovlivnit naše postoje, hodnoty a názory. V minulosti jsme se o informace museli prát, nyní jich máme tolik, že je těžké se v nich smysluplně orientovat. Na základě jakého klíče třídít co je důležité a co je naopak brak? Bez kritického

---

⁵⁰ Adolescenti ve věku 18 až 20 let se účastní aktivit na internetu minimálně 10 min týdně – 61% hry, 86% použití k práci do školy, 66% psaní emailů, 21% online vzkazy, 29% účast v chatech, 65% běžné surfování po síti, 22% účast v diskuzních fórech (MACEK, a další, 2006, s. 163).

náhledu na to, co se píše, říká a vysílá, se může lehce stát, že člověk začne žít prezentovanou realitou. (MOŽNÝ, 2002, s. 8). Obrázek světa se utváří podle toho, co jsme ochotni z médií nasát. Možný k tomu uvádí:

„...zeptáte-li se dnes člověka na to, jak bezpečný se cítí, neodpoví vám je to dobré, nikdo mě nikdy nenapadl, neslyšel jsem to ani od sousedů..“ .. odpoví – je to hrozné, co se dnes děje, vždyť to vidíte v té televizi!“

Media jsou užitečná a mocná. Problém jimi prezentované reality spočívá právě v umění předkládaná sdělení rozeznat a přiřadit jim hodnotu, která jim patří. Nebezpečnost zkresleného vnímání společenských rolí byla prokázána ve známé Zimbardově studii z roku 1973 (HAYESOVÁ, 2011, s. 11). Nenechat si úsudky vnucovat a zkoušet se spolehnout na svou vlastní žitou zkušenost je úkol, který není vůbec snadný a s nímž se na své vývojové cestě k sobě musí nejen EA vypořádat. Růžička jde dále a poukazuje na to, že přirozeností člověka je snaha porozumět sobě, světu, ve kterém žije, být aktivně zainteresován na svém životě a zároveň být plně zapojen do lidského společenství. Takové společenství však může vzkvétat jen za předpokladu, že jej budou tvořit svobodní a samostatní lidé, kteří nebudou slepě podléhat vlivu masmédií (2003, s. 156).

Výzkumná část

4 Cíl výzkumu a formulace výzkumných otázek

Ve výzkumné části práce je popsána kvalitativní výzkumná sonda, zaměřená na zmapování vnímání dospělosti v přechodovém období „emerging adulthood“ mladými dospělými a jejich rodiči. Záměrem autorky je porozumět více procesům, událostem a jevům, které se k období přechodu z adolescence do dospělosti váží, v co možná nejširším kontextu.

4.1 Cíl

Cílem výzkumu bylo nahlédnout do života emerging adults a jejich rodičů a popsat, jak vnímají přechod do dospělosti ze svého úhlu pohledu, a jakým způsobem toto vývojové období zasahuje do jejich života. K dosažení tohoto cíle byly zformulovány výzkumné otázky, které jsou uvedeny v následujícím oddíle.

4.2 Výzkumné otázky

1. výzkumná otázka:

Jak rozumí emerging adults zkušenosti se svou dospělostí?

2. výzkumná otázka:

Jaká je zkušenost rodičů s dospělostí vlastních dětí v období emerging adulthood?

3. výzkumná otázka:

Liší se vnímání dosažené dospělosti emerging adults samotnými emerging adults a jejich rodičů?

5 Použitá metoda výzkumu

V rámci výzkumu je využita Interpretativní fenomenologická analýza (IPA), neboť jde o metodu, která vede k porozumění individuální zkušenosti člověka s cílem poznat to, jaký význam přisuzuje své zkušenosti v daných podmínkách či situaci. IPA je zakotvena ve třech pilířích – fenomenologii, hermeneutice a idiografickém přístupu. Souvislost s fenomenologií spočívá v hledání individuální, a tudíž jedinečné žité zkušenosti člověka, což je v metodě IPA klíčový termín (ŘIHÁČEK, a další, 2013, s. 9). Fenomenologický přístup znamená, že výzkumník nechá jev, aby se před ním sám vyjevil a odhalil, a to v celé své šíři a hloubce (FERJENČÍK, 2010, s. 243). Souvislost s hermeneutikou spočívá v tzv. hermeneutickém kruhu⁵¹ a dvojité hermeneutice, což znamená, že se respondent snaží porozumět své zkušenosti a výzkumník se zároveň snaží porozumět respondentům, kteří se snaží porozumět své zkušenosti, svému světu. Hermeneutický kruh lze chápat jako snahu porozumět jednotlivým částem jen z celkové souvislosti a celkovou souvislost lze pochopit jen porozuměním jednotlivých částí celku. Idiografický přístup je manifestován zaměřením se výhradně na konkrétní jedince. (ŘIHÁČEK, a další, 2013, s. 9-12).

Celý proces zpracování dat pomocí metody IPA začíná konstrukcí výzkumné otázky a výběrem vzorku, pokračuje přes přípravu a realizaci rozhovorů, jejich doslovný přepis, vlastní analýzu až po konečnou interpretaci výsledků (KOCVRLICHOVÁ, 2006, s. 86). Jednotlivé kroky metody jsou popsány v dalších oddílech této práce.

---

⁵¹ „ Vohnisku fenomenologicky hermeneutické metody stojí fenomény lidské existence, tak jak se samy ukazují, tj. předběžné redukce na něco, co lze měřit, spočítat a manipulativně předpovídat (ČÁLEK, 2005, s. 29).

6 Charakteristiky zkoumaného výběru

6.1 Výběr respondentů

Pro účely výběru účastníků výzkumu byla stanovena tato kritéria: Jedinec musel splňovat kritérium věku 18 -27 let a zároveň minimálně jeden z jeho rodičů musel být ochoten účastnit se výzkumu. Dalším kritériem byla nějaká forma ekonomické závislosti potomka na rodičích, ve smyslu i dílčího finančního zajištění života, bydlení, apod. Věk rodičů nebyl podstatný. Ani ostatní možná rozlišovací kritéria nebyla pro účely této práce vnímána jako podstatná.

Výběr výzkumného vzorku byl nenáhodný, účelový vzhledem ke zkoumanému problému. Výběr byl proveden tak, že jsem oslovila své známé a známé svých dětí. Podmínkou účasti ve výzkumu byla účast obou, tj. jak rodiče, tak potomka. Zájemem bylo, aby se výzkumu účastnili oba rodiče, nicméně to se ve většině případů nepovedlo. Vyjma jedné rodiny, ve všech případech druhý rodič účast odmítl. Důvody odmítnutí nejsou známé.

6.2 Popis vzorku

Rozhovory byly provedeny s třinácti participanty, z nichž šest bylo rodičů a sedm potomků. V jednom případě se výzkumu zúčastnil rodič a dva potomci, v jednom případě naopak, dva rodiče a jeden potomek. Charakteristika jednotlivců vychází z toho, co o sobě v rámci rozhovoru sami sdělili. Pro zaručení anonymity jsem se s účastníky výzkumu dohodla na uvedení pouze křestního jména.⁵²

---

⁵² Pro orientaci k rodinné příslušnosti jsem použila označení rodinného příslušníka (matka, otec, syn, dcera) a pro označení rodin písmena A, B, C, D, E.

6.3 Charakteristiky participantů

Petr, otec - rodina **A**, v **citacích OA**, 46 let, ženatý, z prvního manželství 2 dcery (20,24), v druhém manželství 1 syn (3). Žije se svou novou rodinou v malém městě ve středních Čechách. Vysokoškolsky vzdělaný pracuje v oboru finančnictví. S dcerami je v občasném kontaktu, protože jsou obě studentky, platí jim výživné a přispívá na provoz jejich života.

Jana, dcera – rodina **A**, v **citacích D1A**, 24 let, studentka pátého ročníku vysoké školy, žije v pronajatém bytě v Praze se svým přítelem, domů jezdí k matce zhruba jednou za měsíc. S otcem v kontaktu zejména telefonicky, osobně zhruba jednou za měsíc až dva. Na svoje potřeby si přivydělává celou dobu studia brigádou. V současnosti ukončuje studium a po letní brigádě v USA si bude hledat trvalé místo.

Lenka, dcera - rodina **A**, v **citacích D2A**, 20 let, po neúspěšném pokusu studia na vysoké škole je nyní studentkou pomaturitního jednoletého studia angličtiny na jazykové škole. Žije ve společné domácnosti s matkou a jejím přítelem. S otcem je v kontaktu zejména telefonicky, osobní kontakt jednou za měsíc až dva. V současné době má podanou novou přihlášku na vysokou školu.

Martin, otec – rodina **B**, v **citacích OB**, 46 let, vdovec, z prvního manželství dcera (22), z druhého nesezdaného partnerského vztahu dcera (7). Středoškolák, žijící ve vlastním rodinném domě v menší obci ve středočeském kraji. Pracuje jako OSVČ v oblasti financí. S dcerou z prvního manželství je v pravidelném osobním kontaktu, na její život včetně studia finančně částečně přispívá.

Kačka, dcera – rodina **B**, v **citacích DB**, 22 let, studentka vysoké školy, jednostranný sirotek (matka zemřela v jejích 14 ti letech). Přes týden žije ve studentském bytě v Praze se svým přítelem, víkendy tráví doma, kde je otec, macecha a nevlastní sedmiletá sestra. Finančně zajištěná sirotčím důchodem, brigádou, stipendiem, a finanční podporou od otce.

Kateřina, matka – rodina **C**, v **citacích MC**, 46 let, středoškolsky vzdělaná, pracuje s manželem ve vlastní firmě. Manžel je cizinec. Dvě děti, dcera (21- z nemanželského vztahu ještě před svatbou), syn 13 let. Žijí ve vlastním rodinném domě ve městě na severu Čech. S dcerou pravidelný osobní kontakt, rodiče dceru finančně zajišťují.

Michaela, dcera – rodina **C**, v **citacích DC**, 21 let, studentka vysoké školy, přes týden žije v Praze v pronajatém studentském bytě, o víkendech se vrací k rodičům. Má dvouletý vztah, s přítelem nežije, vidají se v Praze, když jede pracovně přes Prahu nebo o víkendech; dělí pobyt mezi přítele a rodiče. Finančně zcela závislá na rodičích. Brigády má jen přes léto.

Roman, otec – rodina **D**, 52 let, v **citacích OD**, ženatý, dvě děti (27, 21), vysokoškolsky vzdělaný, žije v rodinném domě ve městě na severu Čech. Pracuje ve vysoké manažerské pozici. První dítě je již osamostatněné, syn je studentem vysoké školy, na rodině finančně závislý. S oběma dětmi v pravidelném osobním kontaktu.

Martin, syn – rodina **D**, 21 let, v **citacích SD**, student vysoké školy, žije v pronajatém bytě se svým kamarádem a jeho přítelkyní. Má tříletý vztah, s přítelkyní se vidá o víkendech, vzhledem k rozdílným místům jejich škol. K rodičům jezdí pravidelně zhruba jednou až dvakrát za měsíc. Na rodičích je finančně závislý. Brigády mívá přes léto.

Vojtěch, otec – rodina **E**, 49 let, v **citacích OE**, podruhé ženatý, z prvního manželství dospělý potomek, věk neuvádí. Z druhého manželství dvě děti (23,19). Žije ve vlastním rodinném domě ve městě na severu Čech. Vyučený v oboru, ve kterém pracuje jako OSVČ. Starší dcera je vdaná, žije od rodičů cca 30 km. Mladší syn studuje střední školu na Moravě, na rodičích je finančně závislý.

Lad'ka, matka – rodina **E**, v **citacích ME**, 44 let, vyučená, na zkrácený úvazek zaměstnaná jako pomocná síla ve farmacii a částečně pracuje jako OSVČ. Dvě děti, žije s manželem ve vlastním

rodinném domě, kde také sama podniká. Dcera (23) vdaná, odstěhovaná, syn (19), studuje na Moravě, domů dojíždí o víkendech. Syna s manželem v životě plně zajišťují.

Vojta, syn – rodina **E**, 19 let, v **citacích SE**, dokončuje studium na střední škole na Moravě, kde přes týden bydlí. Víkendy tráví pravidelně u rodičů se svou dívkou, která u rodičů přes týden bydlí sama. Na rodičích je plně finančně závislý, brigády má jen přes léto, výdělek používá pro zajištění svých koníčků.

Bára, dcera – rodina **E**, 23 let, v **citacích DE**, středoškolsky vzdělaná, t. č. na mateřské dovolené se dvěma dětmi (4,1). Bydlí s manželem ve vlastním domě, na vesnici v severních Čechách. Na rodičích finančně závislá není, vyjma nepravidelných finančních výpomocí. S rodiči se stýká pravidelně, je součástí dění původní rodiny. Rozhovor s Bárou není analyzovaný, nicméně je zařazený pro možnou diskuzi a dokreslení rodinné atmosféry.

7 Sběr materiálu a jeho zpracování

7.1 Sběr materiálu

S každým respondentem jsem se nejprve spojila buď telefonicky, mailem nebo osobně, stručně jsem představila výzkumný záměr, časovou náročnost a v případě souhlasu dohodla místo setkání, přičemž jsem upřednostňovala preference účastníka výzkumu. Žádného z oslovených jedinců jsem nepřemlouvala, všichni se rozhovorů účastnili dobrovolně bez jakéhokoli nároku na odměnu za strávený čas. Již při prvním kontaktu byli respondenti mimo jiné obeznámeni s tím, že kromě mého upřímného poděkování se jim jiné odměny nedostane.

Rozhovory jsem sbírala postupně od listopadu roku 2013 do dubna roku 2014. Při samotném setkání jsem vždy začínala neformálním rozhovorem a poté opětovným, tentokrát detailnějším

vysvětlením výzkumného záměru a také toho, jak bude rozhovor probíhat, jak dlouho bude rozhovor zhruba trvat. Dále jsem požádala o písemný souhlas s provedením rozhovoru včetně nahrávky na diktafon. Nechala jsem prostor pro případné otázky a doplnění. Vzor informovaného souhlasu je uveden v příloze této práce. Všichni účastníci jej podepsali, originály jsou založeny. Závěr rozhovoru byl také vždy neformální, s tím že zde byl prostor pro případné doplňkové dotazy. Všechny rozhovory se povedlo vést v přátelské, uvolněné atmosféře. S každým participantem jsem strávila zhruba 2 hodiny s tím, že samotné rozhovory trvaly v rozmezí zhruba 40 až 70 minut v závislosti na ochotě respondenta mluvit o osobních tématech a také v závislosti na bohatosti jejich vyjadřovacích schopností.

7.2 Etické aspekty výzkumu

Všechny části výzkumné sondy, zejména vedení rozhovoru, odpovídají etickým pravidlům psychologického výzkumu (MIOVSKÝ, 2006 stránky 275-289).

V rámci zajištění etických pravidel lze k výzkumné sondě podotknout:

Všichni byli informováni o záměru výzkumu i o průběhu rozhovoru.

Průběh rozhovoru byl vždy dodržen.

Všichni se výzkumu účastnili dobrovolně a s průběhem souhlasili.

Všichni byli informováni o možnosti kdykoli (i zpětně) z výzkumu odejít.

Všichni byli seznámeni s možností utajení jejich identity. Z důvodu ošetření anonymity jsem se všemi dohodla, že ve výzkumu bude uváděno jen křestní jméno.

Všichni byli ujištěni o mlčenlivosti o informacích, které byly v rámci rozhovorů zmíněny. Mlčenlivost pokládám jako pevnou součást své profesní cti.

7.3 Osnova rozhovoru

Rozhovory byly vedeny formou polo-strukturovaného rozhovoru, který umožňuje sledovat a dodržovat linii tématu a zároveň umožňuje respondentovi k tématu volně mluvit a zároveň může v rámci rozhovoru svůj postoj k tématu reflektovat a rozvíjet. Tím je výzkumníkovi otevřená jedinečná možnost sledovat v reálném čase všechny významy, které se vynořují a které původně nebyly v plánu. Zároveň má výzkumník možnost doptat se na postoje, názory i pohledy, které se objeví a tím se dostat do daleko větší hloubky. Jsem přesvědčená, že právě touto metodou lze získat daleko větší množství relevantních informací, než např. při použití dotazníku. Polo-struktura zároveň umožňuje držet hranice tak, aby se respondent neodchýlil příliš od tématu.

Struktura, o kterou jsem se při rozhovorech opírala, vznikla na základě 2 pilotních rozhovorů, které byly doslovně přepsány. Obsah jsem podrobila analýze s vedoucím diplomové práce. Na základě této analýzy byl okruh otázek zredukován na tyto oblasti:

1. Otázky týkající se vlastní zkušenosti s dospělostí

Tato oblast zahrnovala otázky na vnímání své vlastní dospělosti, zkušenosti s dospělým přístupem od ostatních. Kladené otázky měly přibližně toto znění: Jak vnímáte svou vlastní dospělost? Myslíte si, že jste dospělá(ý)? Jak se projevuje vaše dospělost? Jak vás vnímají ostatní? Podle čeho poznáte, že jste dospělá (ý)? Jak by se k vám měli chovat ostatní, abyste měl (a) pocit, že vás berou jako dospělou (ého)? U rodičů byly otázky pokládány na to, jak vnímají dospělost svých dětí. Jejich znění mělo přibližně

tuto podobu: Myslíte si, že je vaše dítě dospělé? Podle čeho poznáte, že je dospělé?

2. Otázky na prožitky období rodící se dospělosti - čím se žije, co je významné

V této části byly pokládány otázky na způsob života v původní rodině, na vztahy s rodiči, se sourozenci, vrstevníky. Otázky se dotýkaly i ekonomické stránky života, bydlení a partnerského soužití. Dále byli respondenti dotazováni na plány do budoucna. V neposlední řadě se otázky dotýkaly významů, jako je rodina, děti a sňatek. Otázky měly zhruba tuto podobu: Čím žijete? Co je pro vás důležité? Jaký vztah máte s rodiči? Co pro vás znamená rodina? Jak jste ekonomicky zajištěná (ý)? Jak bydlíte? Jakou máte představu o své budoucnosti? Co pro vás znamená sezdané či nesezdané soužití?

3. Otázky na vnímané charakteristiky dospělosti

Tato oblast byla zaměřena na charakteristiky dospělosti, které jsou dle respondenta významné, očekávání spojená s dospělostí a s tím spojená pozitiva a negativa. Například: Jaké charakteristiky byste přiřadil (a) dospělosti, dospělému způsobu života? Co si myslíte, že vás v souvislosti s dospělým způsobem života čeká? Co vnímáte jako pozitivní stránky a co naopak jako negativní stránky dospělosti?

Otázky vyplývaly z konkrétní situace a z témat přinášených participantem. V každém rozhovoru jsou tudíž jedinečné. Otázky, kterými byli participanti dotazováni, byly spíše nepřímé a otevřené, což mi umožnilo doptávat se a zjišťovat, jaké prožívání se k danému tématu váže. I když se někdy zdálo, že se participant od tématu vzdaluje, brzděn nebyl. Naopak jsem sledovala témata a významy, které se vynořovaly. Linku rozhovoru se přitom vždy podařilo udržet.

7.4 Přepis rozhovorů, práce se záznamy

Při zpracování rozhovorů dochází vždy k určitému stupni abstrakce. Ať samotný zvukový záznam, tak dokonce i jeho doslovný přepis je abstrakcí původního rozhovoru vedeného tváří v tvář. O takové abstrakci můžeme hovořit i v případě této výzkumné sondy. Rozhovory byly nahrávány na záznamník a poté byly všechny přepsány do textové podoby a to tak, jak byly zaznamenány. Nedošlo k žádné jazykové úpravě. Jevy, které znesnadňují čtení textu, jako například nespisovné výrazy, nedokončené věky, osamocené výrazy apod. jsou na druhé straně zdrojem informací a přibližují rozhovor jeho původní podobě (KOCVRLICHOVÁ, 2006, s. 99). Došlo-li v průběhu rozhovoru k výraznému emočnímu projevu (pláč, smích apod.), byl v textu poznamenán. Taktéž pauzy, které byly způsobeny vnějšími vlivy, byly do textu zaznamenány s cílem přiblížit atmosféru rozhovoru. Ačkoliv jsem si vědoma možné redukce, jsem přesvědčená, že to nejdůležitější se do přepisu dostalo.

7.5 Zpracování rozhovorů

Přepsané rozhovory jsem nejprve jeden po druhém znovu četla a snažila jsem se naladit se na respondenta. V některých případech, kdy jsem měla pocit, že se mi nedaří zcela zahlédnout svět očima respondenta, jsem znovu poslouchala nahrávku rozhovoru.

Pro prvotní analýzu žitých témat jsem použila software QSR NVivo 10, který je v současnosti jedním z nejpoužívanějších při zpracování kvalitativních dat. Ačkoli neumožňuje navodit tak intimní atmosféru jako poznámky psané rukou, rozhodla jsem se k jeho použití z důvodu velkého objemu dat a zajištění přehlednosti.

Rozhovory byly analyzovány nejprve jeden po druhém. Při analýze textu jsem zaznamenávala vynořující se názvy témat všude tam, kde mi to přišlo významné. Témata jsem z počátku nijak netřídila, zapisovala jsem klíčová slova k zachycení významu.

Uvedený software sofistikovaně umožňuje stálou kontrolu nad vznikajícími tématy a odkazuje spolehlivě k místům výskytu v jednotlivých textech. Do poznámek jsem si pak zapisovala vlastní postřehy, poznámky, které mě k danému tématu či významu napadaly. Tyto poznámky jsem později využila při diskuzi.

Rozhory byly čteny opakovaně i se zapsanými tématy a poznámkami. Zapsaná témata jsem vytiskla, podrobila opětovnému prozkoumání a začala je třídit. Tam, kde se objevilo propojení mezi tématy, jsem je sloučila do smysluplného tematického shluku, který byl na rozdíl od prvotního spontánního pojmenování již zřetelnějším pokusem o zachycení významu participanta. Přímé citace jsem vyhledala v původním textu rozhovoru a označila souřadnicí. Použila jsem zkratky vycházející z označení rodinného příslušníka tak, jak je uvedeno u charakteristiky každého z respondentů.

Vždy byly analyzovány postupně rozhovory s jednotlivými členy rodiny a poté byly analyzovány rozhovory v rámci rodiny a hledány souvislosti mezi zkušenostmi jednotlivců napříč rodinou. Takto jsem postupovala u všech pěti rodin, které se výzkumu účastnily. Nakonec jsem hledala souvislosti napříč všemi případy. Analýzu každého nového rozhovoru jsem prováděla samostatně od začátku, včetně identifikace témat. Takový přístup sice zvyšuje nároky na výzkumníka a na jeho dovednost uzávorkovat nápady spojené s předešlou analýzou, ale zároveň zajišťuje individuální přístup ke každému případu (ŘIHÁČEK, a další, 2013, s. 16). Nejde ovšem vyloučit fakt, o kterém hovoří i Kocvrlichová, a to, že zkušenost z předešlého čtení dost dobře nejde uzávorkovat (KOCVRLICHOVÁ, 2006, s. 90). Zvláště tehdy, následuje-li analýza jednotlivých rozhovorů bezprostředně po sobě. O to je větší nárok na výzkumníka zůstat otevřený novým tématům a myšlenkám.

7.6 Před-porozumění tématu, zdroje validity

Schopnost pracovat ve fenomenologické perspektivě a zároveň být transparentní v celém výzkumném procesu znamená, že budeme rozumět vlastní motivaci pro práci s tématem. Reflexe osobního vztahu k tématu odhalí vlastní prekoncepce související s tématem, a díky tomu umožní pracovat s daty tak, aby byla zajištěna validita analýzy (ŘIHÁČEK, a další, 2013, s. 17).

Vědoma si svého vztahu k tématu, rozhodla jsem se pro vnitřní dialog sama se sebou (POLÁČKOVÁ - ŠOLCOVÁ, 2014) a hlavní body jsem si zaznamenala. Uvědomění si vlastních témat mi pomohlo nechat je stranou při vlastní analýze. Znalost tématu mi však také umožnila lépe se orientovat, chápat souvislosti a dovolila mi doptávat se na hlubší významy.

Vnímáme-li validitu výzkumu jako odolnost vůči nežádoucím proměnným, pak uzávkování vlastních prekonceptí, bude tuto jistě zvyšovat. Čermák dále uvádí, že jedním ze zdrojů validity jsou bohatá data, doslovné přepisy rozhovorů, což bylo použito v tomto případě. Dalším zdrojem validity je požadavek na prezentaci průkazných dat (In: KOCVRLICHOVÁ, 2006, s. 100). Toho ve své práci dosahuji tím, že výsledky analýzy a interpretace jsou opřené o doslovné citace z rozhovorů, které jsou všechny uvedeny v příloze.

Pro zvýšení validity je často uváděn požadavek dalšího výzkumníka. Tento požadavek byl naplněn jen částečně s tím, že analýza prvních rozhovorů byla konzultována s vedoucím práce.

8 Výsledky výzkumného šetření

Prožívání období přechodu do dospělosti lze vysledovat z témat, která se u participantů v rámci rozhovorů objevovala. Témata jsou setříděna a doplněna citacemi respondentů s odkazem na souřadnice rozhovoru.

8.1 Jak rozumí emerging adults zkušenosti se svou dospělostí?

8.1.1 Časování

Emerging adults se v této studii zaměřují zejména na žitou současnost a blízkou budoucnost. Minulostí se zabývali jen v případech, které byly spojené například s přístupem rodičů ve výchově: „*mi to dochází vždycky, když si vzpomenu na to, co mi říkal táta nebo máma*“ (DC102) nebo volbou školy: „*a táta s tím 100% nesouhlasil...a máma ta řekla: „proč ne?“. Jako ne, že by jí to bylo jedno, ale nějak v tom neviděla problém.* (D2A134)

Co se **současnosti** týče, zabývají se zejména povinnostmi spojenými se školou a povinnostmi, které s sebou nese studentský život. K tomuto tématu respondenti například uvádí : „*moje teďka každodenní náplň, že jak jsem na vysoký škole, ...sám si musím uvařit, sám si musím uklidit..*“ (SD15). „*Tak mě zaleží teďka na tom, udělat školu. A vlastně o nic jinýho teďka nejde*“ (SE46,47). „*já mám tu školu od devíti do čtvrt na jednu, v jednu jsem doma, takže mám celý odpoledne volný* (D2A165),... *pak si třeba připravím oběd, na druhý den večeri a celý den je v háji*“ (D2A172).

Další oblast, která se současnosti dotýká, je plánování času, který rozdělují mezi partnera, studentský a volný čas. Jedna ze studentek uvádí: „*hlavně jako vim, že já těch 5 dní se musím učit a 2 dny budou super*“ (DC45).

Co se **budoucnosti** týče, zabývají se blízkou budoucností, a to zejména jejím praktickým naplněním. Jedna z respondentek k plánování budoucnosti uvádí: „*zatím bych chtěla jako cestovat, a tak nějak hledat třeba co mě baví jako z toho pracovního hlediska a postupně to nějak zjišťovat, a pak k tomu směřovat*“ (D1A94,95). Jiný respondent vidí svou budoucnost následovně: „*... hodláme vlastně s klukama na motorkách jet vlastně tu republiku. A když bych si našel hnedka práci, tak mi nedaj dovolenou (SE93). Tak určitě nějakou brigádu asi mezitím. A já nevím...měsíc, dva si dát jakoby voraz jenom na brigádě a pak hnedka do práce (SE96).*“

8.1.2 Vztahy s rodiči a sourozenci

Vzhledem k tomu, jak často a kolik prostoru věnovali v rozhovorech respondenti rodičům a vztahům k nim, lze odvozovat, že v životě emerging adults mají rodiče zásadní význam. Zároveň s rodiči zmiňují i **vztahy se sourozenci**, kteří jsou v jejich životě stále přítomní: „*mám někdy trošku strach, že to, že třeba bráchovi to vadí nebo tak*“ (DC222); „*ted', já jsem to právě říkala Janě, ségře*“ (D1A314).

Téma vztahů k původní rodině se objevovalo často a v průběhu celého rozhovoru. Emerging adults si uvědomují **změnu ve vztahu k rodičům**: „*V pubertě víc jako byl jsem na na ně naštvanej za jakýkoliv kraviny. Ted' poslední dobou chápu, že to není v nich, ale je to ve mě, bylo to ve mě. Tak právě začal jsem se chovat jakoby jinak a oni právě ke mě taky*“ (SE136). Jiný příklad uvědomované změny vztahu: „*si člověk začíná prostě uvědomovat, že ne všichni jsou dokonalý a že každej má nějaký svoje chyby a že i ten druhý se musí vyrovnat s našima chybama, takže prostě pak tam je nějaká jakoby tolerance v obou směrech*“ (D1A233). Další respondentka reflektuje změnu vztahu takto: „*celkově je tam změna vztahu, je to klidnější*“ (DB98).

U rodičů vnímají také **změny v prožívání**, které přisuzují životním situacím či etapám. Například dcera z rodiny C vnímá prožívání své matky následovně: „*A přijde mi, že teďka jak je starší, tak jí jakoby, tak je jí všechno hned líto a hned jí všechno mrzí a hned má ze všeho strach. Přijde mi taková citlivější teď*“ (DC228).

V tématech respondentů se dále objevoval význam **kontaktů s rodiči** jako takového. Tato skutečnost je například odvoditelná z této části rozhovoru: „*Jinak mi to vyhovuje, že je pravidelně vidím*“ (DB43) nebo tento příklad: „*jsem rád, že se tam teďka můžu občas zastavit*“ (SD88). Určitý nárok na pobývání s rodičem vyjadřuje respondentka tímto výrokem: „*mi vadí, že máma je víc s ním než se mnou a chci si nechat mámu pro sebe*“ (D2A66).

Vztahy s rodiči jsou pro respondenty významné také v oblasti **sdílení životních zážitků** či **poskytování rad a názorů**. Tato skutečnost se objevuje například v těchto citacích: „*My se jako i svěřujeme, jasně, že ne úplně všechno, ale svěřujeme. Já mám s tátou všeobecně dobrý vztah. Máme to hodně blízky. Ví o mě takový věci, který normálně tátové nevědí*“ (DB123). To, že názor rodiče je důležitý je zřejmé z následujícího: „*vim, že když něco se pokazí nebo tak, tak to jdu řešit s mamkou*“ (DC175). Totéž dokládá i tento příklad: „*Beru většinou jejich rady jako ty nejlepší a nebo jako většinou si myslím, že to беру prostě, že jsou pro mě rodiče...co mám rady od rodičů, prostě lepší rada nebude*“ (SD121).

Jiné postoje vykazují k otázkám praktické pomoci od rodičů, a to zejména v oblasti **finanční podpory**. Například: „*už prostě nebudu si chtít k nim šahat pro tu pomoc tak jako teďka, pro tu finanční jakoukoli*“ (D1A49). Jiný respondent demonstruje svůj názor k tomuto tématu následujícím: „*obohacuje se tím, že žije u rodičů pořád*“ (SD96).

Je zřetelné, že emerging adults i v tomto období vnímají své úspěchy podle **hodnocení rodičů**, kterému kladou značnou váhu. Například: „*když budu úspěšná, tak na mě bude pyšnej, že jsem něco*

dokázala“ (D2A429). Jiná respondentka zmiňuje téměř to samé: „mi přijde, že teď je na mě pyšněj vůči tý škole“ (DC165).

Na druhou stranu respondenti pocítují určitou **nevoli** a to v případě, když rodiče **nerespektují** jejich vlastní názor či rozhodnutí. Jinými slovy by se dalo říct, že si uvědomují, že na věc či řešení situace již mají jiný názor než jejich rodiče. Toto dokládá následující příklad: *„to, že mamka se mnou nesouhlasí, neznamená, že jako to je nedospělej názor“ (DC149).* Jiná respondentka k tomuto tématu dodává: *„necítím tlak, nikdo mě nebuzeruje jako doma“ (DB36)* a k tomu ještě dodává: *„on se kvůli každý kravině naštve, hned začne řvát. Občas mě to fakt štve, když začne vyčítat, že doma nic nedělám“ (DB40).* Jiný pohled nabízí toto sdělení: *„vim, že mu musím jít pomoc nebo chci mu jít pomoc, ale třeba v tu chvíli to prostě nechci dělat, já bych to třeba, kdybych to chtěl dělat, tak to třeba půjdu dělat za dvě hodiny, ale to zas třeba už vadí“ (SD141).* **Tlak ze strany rodičů** je někdy vnímán velmi silně: *„člověk si může částečně připadat jak otrok, když si to tak vezmeš. Jak jsem vždycky říkal: „Já nejsem tvůj otrok“ (SD356).* Do této oblasti lze zařadit i vnímání **kontroly ze strany rodičů**: *„Nebudu hlavně muset psát, kam jdu, s kým jdu, v kolik přijdu.. Taková ta kontrola, no z máminý strany“ (D2A47).*

8.1.3 Vztahy s partnery

Partner patří neodmyslitelně do světa emerging adults. Ačkoli forma vztahu se člověk od člověka liší, je zřejmé, že partner se stává **trvalou součástí vztahů** jedince. Tato skutečnost byla v průběhu rozhovorů doložena četností a samozřejmostí, s jakou se téma partnera objevovalo. Objevilo se i v případě, kdy se partner v životě respondentky aktuálně nenacházel, což jen dokládá důležitost existence takového vztahu. Následující citace jsou vzorkem vztahování se emerging adults k tomuto tématu: *„bejt sama, brečet, že nic nemám“ To ne, že nic nemám, spíš, že jsem sama“ (D2A468).*

Forma soužití s partnerem se lišila případ od případu. Někteří bydleli spolu v pronajatém bytě, někteří sdíleli společné bydlení s několika jinými mladými lidmi, někteří spolu nebydleli a vídali se po vzájemné domluvě. Pro některé znamená být spolu sami prostor pro vzájemné poznání se: „*akorát že s El ted'ka prostě jsme takový, že se i vořukáváme, že spolu začínáme teprve žít*“ (SD74). Pro některé je společné soužití nutnost, která vyplynula z nějaké situace: „*ted' se ke mně musel nastěhovat.. on je sportovec a bydlel na ubytovně, no a on se zranil, takže ho z tý ubytovny vyhodili a on neměl kde bydlet*“ (DB56). Ti, kteří žijí zatím odděleně, tuto formu hodnotí například takto: „*přijde mi fajn jít do školy a nemuset se ohlížet na to, jestli z tý školy přijdu v pět nebo v osm večer nebo jestli přespím u kamarádky nebo ne*“ (DC76).

Co se kvality vztahu týče, velmi významným aspektem se jeví **věrnost** partnera jako taková. Tato kvalita je vnímaná jako něco, co nesouvisí jen s dospělostí, což dokládá například následující citace: „*podle mě to není otázka dospělosti, věrnost ve vztazích být má ať je to kdykoliv ! nevěru fakt neuznávám*“ (DB71). Stejný názor vyjadřuje následující výňatek: „*nikdo by si neměl zahýbat. Nezáleží, jestli je někomu patnáct nebo čtyřicet. Prostě když s někým sem, tak s nim sem stoprocentně. A když mi něco nevyhovuje, tak bych to měla řešit a nechodit za milencem* (D2A107). I následující citace dokládá význam, který věrnost pro respondenta má: „*Je to závazek. A myslím si, že když bych byl nevěrnej, tak asi s tím partnerem už nechci bejt*“ (SD257).

Ve vztahu s partnerem byl zmiňován i význam **sezdaného soužití**. U některých byl sňatek vnímán jako něco, co vztah potvrzuje a činí jej kvalitativně jiným v pozitivním slova smyslu. Například syn rodiny E uvádí význam sezdaného soužití následovně: „*Je to takový, že...nevím jak to vysvětlit. Že prostě ty lidi, dal dohromady nějaký člověk, kterej za to má odpovědnost, má právě právo. Takže je to něco, je to už v papírech, takže už to není právně patříme k sobě, nebo jak to říct. Tak asi takhle. Jakože když vlastně nebudu mít s tou, tak*

můžu se vlastně kdykoli sbalit dalo by se říct a odejít a neříct půl slova. Takhle právě už to je nějaký důvod se vo tom bavit“ (SE110). Dcera z rodiny C svatbu vnímá následovně: „že je dobrý mít tu jako svatbu jako třeba kolem pětadvaceti, šestadvaceti, protože si myslím, že to ten vztah za první posune dál a za druhý si myslím, že už z něj nelze tak lehce utýct...(DC82) když se člověk rozhodne si někoho vzít, tak přeci musí být jako přesvědčenější o tom, že s ním chce vydržet, že to ví a tak. Ne že by z toho nešlo couvnout, to ne. Ale tak jako asi to k tomu patří. Nemyslím si, že je dobrý být spolu do 30, jen tak spolu žít a pak najednou zjistit, že vlastně to ...(DC96).

Někteří respondenti naopak o formě budoucího vztahu zatím nemají jasnější představy: „vlastně to ještě vůbec neplánujeme. My si teda říkáme, že spolu chceme být, ale úplně se ještě v té budoucnosti nevidíme“ (DB75).

8.1.4 Vztahy s kamarády

Nedílnou a zároveň pro emerging adults významnou částí života jsou kamarádi. Ukazuje se, že jejich význam spočívá nejen co do role **společníků** při trávení volného času a **důvěrníků** při sdílení životních událostí, nýbrž i jako možnost určitého srovnání a začleňování jejich zkušeností do vlastního hodnotového a názorového žebříčku, což je patrné i z následujícího: „kamarádi jsou určitě důležitý, protože nevím, jak bych třeba dokázal žít, že bych neměl žádnýho kamaráda. Je to takový asi divný, protože to bych...zas je to o tom, že bych chodil sám do hospody a tam co? To je takový o ničem. S kamarádama si máte co říct. Každý dělá něco jinýho, zažívá něco jinýho. Takže je to furd ta komunikace, je to takový určitě, je to výhoda. Nedokázal bych si představit život bez kamarádů“ (SE252). To, že kontakt s životem ostatních vrstevníků či kamarádů vnáší vzhled do **hodnocení vlastního života**, je možno odvodit z této výpovědi: „aspoň na těch ostatních, že jako že s organizací času, jak kdy ulidit, kdy si uvařit, za kolik uvařit, tak na tom ještě nejsem úplně tak špatně jako někteří“ (DC34).

8.1.5 Domov

Své místo v životě emerging adults má **samostatné bydlení**. Někteří vnímají své přechodné bydliště již jako svůj nový **domov**: „*domov je tam, kde zrovna je, protože to je i hrozně na krátkou dobu*“ (SD59), ke svému bydlení s přítelkyní dodává: „*každý potřebuje domov a každý by měl mít svoje místočko jako kam se může ukrejt a kde má vlastně... já nevím, beru to domov jako, že bych se tam měl cejtit dobře a prostě měl bych se tam rád vracet*“ (SD56). To, že vlastní bydlení spojují s domovem dokládá i následující text: „*když se člověk nemá kam vrátit domů – jako že tu domácnost nemá ještě takovou hotovou, tak to je takový velký krok, který mě čeká*“ (DB140).

Představu vlastního bydlení dokládá: „*ale určitě do budoucna nechci bydlet u rodičů*“ (SD88). Podobný postoj vyjadřuje i toto sdělení: „*Nevím, mě to přijde takový bydlet u rodičů, strašnou dobu, takový zvláštní prostě nevím. Já bych to asi nedokázal*“ (SE245).

8.1.6 Kompetence

I ti, kteří se za dospělé již považují, tak i ti, kteří subjektivně vnímají svou dospělost jako nedovršenou, se shodují v tom, že pro dospělost potřebují určité kompetence, ke kterým zatím nemají přístup. Za podstatný znak dospělosti je pokládána určitá **soběstačnost**, která je u některých vnímána zejména jako **finanční samostatnost**. To dokládají následovně: „*Nejsem soběstačnej hlavně ve financích*“ (SD7). Naplnění dospělého života je s finanční stránkou úzce spojena pro tohoto respondenta: „*takhle. Jde vo práci. Finančně zajištěnej, budu finančně zajištěnej. Tak teprv. Což může to bejt za rok, může to být za pět let, může se něco naskytnout, může to být za půl roku. Je to vlastně o tý finanční stránce dalo by se říct*“ (SE16).

Pro jiné znamená soběstačnost zvládat každodenní povinnosti: „*myslim si, že sem schopná se starat o sebe. Zatim se nestarám*

o nikoho jinýho ale... ale jako myslim si, že sem soběstačnej člověk“ (D1A9).

Někteří z respondentů zdůrazňují chybějící životní **zkušenosti**, které v důsledku dospělého způsobu života ovlivňují: *„nemyslim, že mám takový zkušenosti, abych mohla jako nevim, hmmm... se chovat jako dospělej, uvažovat tak a soudit správně“ (DC10).* K možnostem získávat životní zkušenosti jeden z respondentů dodává toto: *„člověk se pořád částečně učí, do konce života se člověk musí učit“ (SD125)* *„prostě nějaký věci se nenaučim hnedka, ale prostě člověk se to učí jenom tím, že si projde tím životem“ (SD129).* Jiná respondentka si uvědomuje vliv zkušeností v souvislosti s určitým posunem v životě: *„dost občas cestuju, takže i třeba prostě setkání s těma cizíma kulturama si myslim, že člověka tak jako trochu posune někam dál, když vidíš věci trochu z jiný perspektivy“ (D1A103).*

Do popředí se dostává také **zodpovědná starost o sebe i druhé**. Tuto skutečnost dokládá například tento výrok: *„Já jsem myslela spíš nějaký dítě, nebo tak někoho, kdo je na tobě vyloženě závislej“ (D1A25)* a dále dodává: *„myslim si, že určitě ta zodpovědnost je potom větší, že tě to určitě někam posune a člověk nesmí bejt pak jenom sobeckej a myslet furd na sebe, ale prostě musíš taky dělat potom nějaký kompromisy asi a myslet prostě na víc věcí no“ (D1A31).* Jiný respondent na toto téma uvádí: *„Postarat se o sebe, ale třeba i svoje blízké nebo nejbližší, který to potřebujou si myslim“ (SD24).* Do této kategorie kompetencí lze zařadit i vnímanou schopnost **postavit se sám za sebe**, kterou stejný respondent demonstruje následovně: *„Prostě já se sebou takhle zametat nechci. Postavit se sám za sebe a vědět kdy a jaký meze jsou“ (SD349),* expresivně to samé vyjadřuje slovy: *„ale pokud se k tobě nechovaj slušně, tak zase nebejt debil“ (SD332).*

8.1.7 Práce a volný čas

Práce do života emerging adults patří ve většině případů zatím formou **částečného pracovního úvazku** nebo občasných **brigád**. Její místo však se svým životem spojují, což vyplývá z jejich plánů do budoucnosti. Někteří řeší práci jako něco neoddiskutovatelného, co do života dospělých prostě patří, někteří berou práci jako možnost stát se, zejména, finančně soběstačným: „*musí chodit do práce nebo do práce, musí podle mě něco dělat, aby se uživil. Já neberu třeba zodpovědného člověka, sem měl kámoše ještě taky a toho živila jeho holka*“ (SD384). Konkrétní představy o budoucí práci nesdělil ani jeden z dotazovaných respondentů. Když se konkrétně k práci vyjadřovali, tak spíše vyloučením toho, co by nechtěli tak, jako například tato respondentka: „*Ale rozhodně vim, že nebudu nějaký řadovej panák v nemocnici, kde budu přistupovat k těm příšernejm zraněním a nemocem a příšernejm jako lidskej příběhům a tak. Protože to já, já na to nemám asi*“ (DC541).

Vedle práce si uvědomují však také důležitost vyžití ve volném čase. Velmi jasně tento postoj uvádí tato respondentka: „*volnej čas je hrozně důležitěj. Aby člověk jenom nepracoval, ale aby měl taky pro co žít*“ (D1A319).

8.1.8 Představy o dospělosti

V rozhovorech zřetelně vystupují **negativní představy** o budoucím dospělém životě, které jsou v některých případech s dospělým životem spojované. V některých případech dokonce jsou přiznaným důvodem, proč do stavu dospělosti **nespěchat**. Jeden z respondentů k tématu sděluje: „*Zatím si myslím, že určitě bejt dítě a nemít povinnosti to je lepší, ale jednou to přijít musí*“ (SE60). Svůj postoj vysvětluje zkušeností z rodiny následovně: „*to vidím na tátovi, když přijde z práce a už se mu nikam nechce*“ (SE57) a dále o vztahu k rodičům: „*Už je nebudu tolik vídat, tak už si myslím, že to zanikne takovýto jakoby to mluvení přátelský, že už to bude prostě...jak kdyby*

se bavili s normálně dospělým člověkem nějakým“ (SE181). Touhu zůstat v bezstarostném způsobu života dokládá jedna z participantek tímto výrokem: „klidně bych se ještě vrátila o 3 roky do takovýho toho bezstarostnýho , no jo ,ale to nejde... no už si to s holkama říkáme, že stárneme“ (DB157) a dále k tématu dodává: „byla větší pohoda, když člověk neměl tolik starostí. No a už ani nechodíme tolik na nějaký akce, ani mě nebaví chodit do hospody. Fakt si připadám někdy jako stařec“ (DB18).

8.2 Jaká je zkušenost rodičů s dospělostí vlastních dětí v období emerging adulthood?

8.2.1 Starost o potomky

Z rozhovorů, které jsme v rámci tohoto výzkumu uskutečnili, je zřejmé, že rodiče mají o své děti i ve věku právní dospělosti starost. Jedná se nejenom o určitou připravenost být svým potomkům k dispozici **radou**, či **praktickou pomocí**, nýbrž i o jakousi nevysslovenou obavu nebo **přání**, aby se jejich **dítě mělo v životě dobře**. Respekt k životu potomka a připravenost k pomoci dokládá jeden z rodičů: *„nechávám, aby si to zkusil, a když přijde pro radu, tak mu poradím“ (OD82)*. Praktickou pomoc demonstruje i toto sdělení: *„já jsem ochoten, když bys něco zapomněla, tak zavolej, já Ti to seženu“ (OB13)*. Svou starost o osud a směřování své dcery v životě vyjadřuje její otec slovy: *„nerad bych prostě, aby Lenka takhle prostě jednou skončila, nešťastná, orvaná životem, jako suchá větev“ (OA533)*. Připravenost k pomoci svým dětem dokládá i toto sdělení: *„Dokud vim, že voni jsou mladý a já teď už pociťuju nebo vim co to může bejt ten stres a ty starosti, který potom. Tak dokud já jim budu schopnej nějak pomoct s tim, že budou třeba, jako mladý budou bydlet teďka u nás budem dodělávat ten vršek a všechny ty blbiny, tak jsme jim to více méně navrhli“ (OE92)*.

Někteří rodiče si uvědomují, že **pomoc** svým potomkům **má své meze**. Jeden z rodičů nastavení pravidel pomoci své dceři dokládá tímto tvrzením: „*no, fajn, tak buď se postarej sama, nebo nic...Protože já tě budu od teďka podporovat už jen v tom, s čím souhlasim dopředu*“ (OA 453).

Se starostí o potomky souvisí pravděpodobně prožívání jejich **úspěchů a neúspěchů**. To, že rodiče prožívají se svými dětmi i například jejich trápení dokládá následující postoj: „*Ona hrozně touží nebejt sama, ona teďko nemá nikoho jako už dlouho. Ona měla jednu takovou vážnou známost. A ten jí dal kopačky kvůli nějaký třicítce, jo nebo pětatřicítce, což ona hrozně těžko nesla. Kvůli takový starý krutě jako, jak jí mohl opustit?*“ (OA503).

Rodiče vyjadřují snahu **dopřát** svým dětem **co nejdelší pobyt v období ne-dospělosti**. Tento postoj dokládá například tato část rozhovoru: „*myslím, že je ještě brzo se vázat*“ (OB53). Jiná z respondentek dodává: „*A dopřát jim, aby to svoje dětství měli co nejdelší*“ (ME367).

8.2.2 Způsob komunikace s potomky

Rodiče si uvědomují důležitost se svými dětmi komunikovat. Zároveň si uvědomují, že záleží i na komunikační **formě**, s jakou ke svým dětem přistupují. Jedna z respondentek hodnotí komunikaci s dětmi za jednu z největších **hodnot**, kterou ve vztahu s dětmi má. Komunikaci vnímá nejen jako prostředek ke sdílení, ale také vyjádření zájmu. Říká: „*Komunikovat, komunikovat, komunikovat. Nezakazovat, tolerovat, prostě pomáhat těm dětem a komunikace absolutně nejvíc komunikace. Opravu mít zájem o ty děti, co dělaj i kdyby dělaly kraviny, ale věnovat se*“ (ME347). Náročnost komunikace, která je spojena s dospělostí dětí, tkví podle některých v tom, že ne vždy si rodič včas uvědomí, jak by komunikovat chtěl a činí tak podle **starých vzorců** z doby, kdy děti byly ještě dětmi. Jeden z otců k tomu dodává: „*Když mu kecám do*

pokojíčku, do úklidu v pokojíčku, tam si myslím, že jestliže ho беру už za dospělýho, tak bych mu do toho kecat neměl, ikdyž bydlí u nás“ (OD88).

O tom, že se v komunikaci odráží i **respekt rodičů ke způsobu života** jejich potomků dokládá následující citace: *„...tak už se jim do toho nechci moc montovat..Ale jako názory určitě, popovídat si s nima, furd to brát tak jako určitě. Říct si svůj názor, jejich názor a hlavě si to vyslechnou, ten názor i těch dospělejch dětí“ (ME89).*

8.2.3 Životní kompetence

Do předních témat se při rozhovorech s rodiči o dospělosti jejich dětí dostávalo často téma **zodpovědnosti**, jako významná známka dospělosti. K zodpovědnému přístupu řadí jedna respondentek umění říct „ne“ v případech, kdy je to nutné: *„Jestli uměj říct ne, nebudu to dělat, a nebo prostě ukážu se před kamarádama“ (ME343).* K zodpovědnému přístupu se řadí také to, že se na potomka dá **spolehnout**. Tuto změnu směrem k dospělosti reflektuje jeden z respondentů slovy: *„No, změnilo se tam třeba ten přístup k něcterejm věcem, prostě ví, že něco musí udělat, tak to udělá. Jako když byl dítě třeba, no tak jako, ta prostě ono to nějak dopadne, ale ted'ko už má v sobě zakořeněný nějaký takový vlastnosti, že když jsme se domluvili, že poseká trávu, tak že jí poseká“ (OD211)* a dále dodává: *„už to není o žádnym tlačení, tady to je opravdu, že to vykoná samostaně, jo. Že se domluvíme a on to opravdu udělá“ (OD215).* Zodpovědnost jako obecný atribut dospělosti vyjadřuje jeden z respondentů slovy: *„ten hlavní, taková ta zodpovědnost k tomu životu a umění mu prostě srdnatě čelit a dosáhnout prostě úspěchu a umět snýst neúspěch“ (OA530).*

Dalším tématem, které se často v souvislosti s potomky objevovalo, byla **soběstačnost**. Rodiče hodnotí své děti podle schopnosti postarat se o sebe a své každodenní povinnosti tak, jako

například tento otec svého syna: *„Zařídil si byt, sehnal si bydlení, když chodil na brigádu, tak chodil včas na brigádu, dělal to co měl, jo, takže to všechno je pro mě známka toho, že už je dospělej“* (OD40). Jiný respondent vnímá svého syna jako nedospělého z těchto důvodů: *„furt ještě chodí s každou ptákovinou se ptát, takže asi možná v tom, což zatím takhle jako dobře, protože nemá ty zkušenosti, když zase, snažím se ho v tom podporovat. Ale prostě se ještě na některý věci ptá, nemá na něco úplně ucelený názor“* (OE37).

Ačkoli někteří rodiče hodnotili své potomky, jako soběstačné, neodpustili si **hodnotit kriticky** některé jejich projevy chování: *„dospělá není v tom bordelu, ona je hroznej bordelář“* (OB11).

8.2.4 Partner potomků

Do života rodičů vstupují také nějakým způsobem partneři jejich dětí. Někteří rodiče si uvědomují, že díky partnerům svých dětí je nějakým způsobem narušeno jejich soukromí. Jedna z respondentek se k tomuto problému zatím postavila následovně: *„Ještě se nestalo a já to nechci zatím, aby Honza tady spal. Já se asi nechci omezovat ještě. Asi nechci ráno vstát a prostě tady rychle se oblíknout...“* (MC142).

8.2.5 Finanční nároky související s dospělostí dětí

Finanční nároky na rodiče, které sebou doba studia potomka nese, vnímají někteří jako **velkou zátěž**, kterou jsou ale připraveni snášet. To dokládá jeden z rodičů: *„Ale vážně se těším, kluk teďka bude ještě měsíc jezdit na školu a končí a opravdu mi spadne kámen ze srdce, že to jsou strašný prachy, co mě to stálo za ty čtyři roky“* (OE119). Jiný rodič vnímá nárok na poskytování financí také, a zároveň se mu otvírá otázka pro snahu vlastního potomka přispět vlastními silami k finančnímu zabezpečení: *„to jsou furt prachy, prachy, prachy, jo.“* *„Tak co pro to jako uděláš ty?“* (OA377).

Někteří z rodičů vnímají nároky na **financování** svých potomků v době přípravy na studia jako **samozřejmou záležitost**. Například otec jednoho studentů říká: „*Studuje, takže si nevydělává. No, ale jako vydělávat si není dospělost*“ (OD26). Matka dospělých dětí dokonce vnímá podporu svých dětí jako něco tak samozřejmého, že to ani **není znak dospělého jednání**: „*ten závazek toho, že musíš něco zaplatit, musíš ty děti uživit, ale není to, myslím si, že to není ta podstata tý dospělosti*“ (ME148).

Někteří rodiče zastávají názor, že dokud je jejich potomek na škole, financovat jej budou a zároveň kladně hodnotí vztah k práci, který se projevuje na občasných brigádách. Například jedna z respondentek o rodičovském přístupu k tomuto tématu uvádí: „*s brigádama nemám problém. Kam jde, tam jde za peníze jako pochopitelně ty má tak nějak pro sebe, ale ty neřešíme, že by si z toho měla cokoli hradit*“ (MC159).

8.2.6 Pomoc od dětí

Někteří z respondentů si uvědomují dospělost svých dětí také v souvislosti s tím, že jejich **děti se v něčem vyznají lépe než oni sami**. Jeden z respondentů tuto skutečnost uvádí tímto sdělením: „*jsou prostě věci, kde potřebuju od něj pomoc. Naopak já i třeba ho žádám o pomoc, nerozumím tomu, počítač na mě mluví anglicky, ted' to dělá věci, pojd' mi s tím pomoc*“ (OE288).

8.2.7 Vnímání společensko-kulturního kontextu

Někteří rodiče zmiňují společensko-kulturní situaci jako něco, co do života jejich dospívajících dětí, a tím i života jejich vstupuje a ten nějakým způsobem ovlivňuje. Jedna z respondentek vnímá **společenské ladění dokonce jako ohrožení**. Uvádí: „*dneska můžou ty mladý všechno, když to přeženu...tak je tady svoboda, demokracie, ale tohle to si myslím, že ty mladý hrozně ovlivňuje, že to prostě není*“

dobře. Že si můžou všechno dovolit. Oni to berou jako normální věc. Od krádeže, od drog, od všeho, od násilí prostě...“ (ME245).

To, že je život dětí ovlivněn společenským kontextem například v **oblasti partnerství** vnímá i matka jedné z respondentek, která dodává: *„dneska ten trend maj nastavenej a spousta jich jako podle je single“ (MC208).* O kulturním vlivu mluví také v souvislosti se svým partnerem: *„třeba ty armeni to maj nastavený tak, že to chtěj pro rodiny, ty maj prioritu rodinu“ (MC271).* Přesvědčení o tom, že společenské ladění má vliv na prožívání a chování lidí uvádí i další respondent: *„protože ta doba je rychlá, a jak ty lidi jsou hrozně rychle sytý něčeho, tak prostě pak se rozváděj a takovýhle ty, co se vzali moc brzo, jo“ (OA200).*

8.2.8 Hodnocení výchovy

Někteří respondenti z řad rodičů ve vztahu k dosažené dospělosti vlastních dětí přehodnocují svou výchovu. Při hodnocení výchovy většinou hledají **chyby** nebo **nedokonalost**. Například jeden z otců říká: *„Já jsme udělal jakoby tu výchovnou chybu, právě jak jsem byl mladej rodič a ještě takovej neotřískanej tím životem, že jsem si myslel, že prostě s dětma se dá od začátku jednat jako s takovejma malejma dospělejma, jo.“ (OA540),* k výchově dodává: *„Já nevím, já třeba to vidím, nebo mám ten pocit, že jak jsem to jako hodně hrotil a prostě se snažil to...“ (OA553).* K tomu, co by rodiče měli dát svým dětem do vínku v rámci výchovy jedna z respondentek dodává: *„je to těžký, protože v dnešní době by bylo dobrý, aby ty děti si ty lokty trošku naučili mít“ (ME369).* Určitou **nejistotu** ve výchovných přístupech vyjadřuje i tento respondent: *„joo, jako někde možná jsem udělal chybu“ (OD92).* Jiný respondent naopak své **výchovné působení hodnotí kladně**: *„Podvědomě to dělám, když nad tím přemejšim, protože ona přemejšlí jinak a já si myslím, že dobře, to musím zaklepat na ženskou si myslím, že přemejšlí dobře. Doufám, že na tom mám prsty i trošku já jo. A že sem jí spousty věci tlačil dlouho, jsem snažil se ty věci pro život“ (OE169).* O svém pozitivním

výchovném působení dále referuje: „*si myslím, že moje největší věc s mladým, co se mě nejvíc povedlo, bylo, že sem v něm vzbudil nechuť ke kouření, teď už skoro nenávisť*“ (OE353).

V oblasti výchovy se někteří respondenti také dotýkali témat, která byla spojena s **partnerským souladem** v přístupu k dětem. Například jeden z otců hodnotí přístup své partnerky následovně: „*co jsem mu řekl, šel udělat. Nikdy on neremcal, ale málo kdy a to trvá do dneška. Když to po něm chce Láďa, tak jí pošle někam, teď nemůžu, nemám čas a tak*“ (OE218). Jiná respondentka zmiňuje souhlasný přístup s partnerem v oblasti podpory dětí: „*My to máme nastavený tak oba s Artakem. Dokud budeme moct, nebo co děláme, uděláme pro ně. V podstatě pro sebe, aby jsme se měli dobře a pro ně, aby jsme je udrželi na škole, udrželi jsme je tam*“ (MC153). Nesoulad v přístupu vyjadřuje naopak další rodič tímto: „*. A maminka prostě je měkká. Mám pocit, že Lence radši odkejve všechno, než aby se s ní pouštěla do nějakých konfliktů*“ (OA344).

8.2.9 Časování

Kromě prožitků týkajících se současnosti, někteří respondenti otvírají ve vztahu se svými dětmi i téma **budoucnosti**. Například jedna matka k plánování budoucnosti své dcery říká: „*Tak ona tvrdí jednu věc, že potřebuje vlastně někde v sedmadvaceti třeba po týhle vejšce před atestacema bejt vdaná, nebo což ona chce bejt a mít děti. Dvě. Maminko, pomůžeš mi? A já nechci další děti, Mišo. No ne mami, tak jako víš, jak to bude.... že budu vozit, a to v žádným případě ..*“ (MC96). To, že se současný vztah k dětem může odrazit i v budoucnu lze odvodit z této části rozhovoru: „*zase záleží jaké je vztah mezi rodičema a těma děčkama. Jak se ti rodiče samozřejmě chovají k dětem, tak pak se to odráží, jak ty děti se chovají k těm rodičům*“ (ME70).

Někteří respondenti se **těší** na to, až jejich děti definitivně **vylétnou z hnízda**: „*jsme si s babou říkali, že to bude supr, že budem sami*“ (OE247).

Respondenti se velice často v rozhovorech dotýkali **minulosti**. Tyto dotyky se týkaly zejména **srovnávání vlastní životní zkušenosti**, která se týkala věku, ve kterém se nachází v současnosti jejich vlastní děti. Jedna z respondentek k dospělosti své dcery uvádí srovnání: „*Vem si tak, že v našem věku bylo naprosto normální, že v tomhle věku měli už dávno děti..nikdo se mě neptal, jestli něco zvládám, nebo nezvládám*“ (MC214). Jiný z participantů o svém vstupu do dospělosti uvádí: „*nemyslím si, že sem byl nedospělej, jako já jsem se musel taky setsakramenksky probudit a postavit na vlastní nohy, protože my jsme měli první dítě, když já jsem byl ve čtvrtáku. Takže to byl takovej vstup do tý dospělosti trošku hup. A ještě to bylo v 90 roce, takže to byla taková zajímavá doba. Nevím, jestli mě to nějak přibrzdilo nebo naopak, ale rozhodně jsem se nevrhnul do žádnýho podnikání*“ (OA127).

8.3 Liší se vnímání dosažené dospělosti emerging adults samotnými emerging adults a jejich rodičů?

V prvotním názoru na dosaženou dospělost se většina rodičů se svými dětmi shodla. Zajímavé bylo zjištění, že zejména tam, kde souhlasně odpovídali, že dospělosti dosaženo nebylo, uváděli obě strany jiné aspekty, které k dosažení dospělosti ještě chybí.

Otec A o dospělosti dcery 1A: „*Jana jako, tu považuju za dospělou*“ (OA5). Dcera 1A o své dospělosti: „*myslím si, že jako relativně jo*“ (D1A6). V případě otce A a dcery 1A vyznělo souhlasně i vnímání projevů dospělosti: Otec A o dospělosti dcery 2A: „*dospělost chápu jako schopnost převzít za sebe a svoje jednání a svůj vývoj v životě jako nějakou zodpovědnost, a to že prostě vim, co chci, vim, co pro to musím udělat, sem schopen a ochoten to udělat*“

(OA7,9). Dcera 1A o své dospělosti: „jako myslím si, že sem soběstačnej člověk (D1A9), „jsem schopna řešit prostě sama nějaký ty každodenní problémy... prostě ten normální život jak ho člověk zvládne no (D1A9,12).

Otec A o dospělosti své dcery 2A: „jí nepovažuju, za dospělou v uvozovkách osobnost s vyhraněnejma názorama, cílevědomou s jasnou představou, co v životě chci.“ (OA209). Dcera 2A o své dospělosti: „furt bydlím s mámou, jakoby nestarám se sama o sebe, nevydělávám si, mám jenom brigádu“ (D2A23,24). Dopady svého mínění otec komentuje následovně: „Jana fakt jako ona to musela cejtít a cejtí do dneška, že prostě fakt jako se s ní bavím jako s dospělou osobou, už jako zformovanou. A myslím si, že Lenka velice vnímá, že jí za dospělou nepovažuju“(OA549) I v tomto bodě se všichni členové rodiny A shodli.

Rodina B se naopak v názoru na dosaženou dospělost neshodla. Dcera B o své dospělosti: „no tak už docela jo“ (DB4). Otec B o dospělosti své dcery: „no je dospělá, ale rozhodně není dospělá ve všem“ (OB4,5). Nedospělost své dcery vidí v těchto oblastech: „dospělá není v tom bordelu, ona je hroznej bordelář... taky by měla mít víc zodpovědnosti“ (OB10,11).

Matka rodiny C svou dceru vnímá jako dospělou: „její dospělost já vnímám od nějakých dvanácti, třinácti let“(MC7), zároveň však dodává, že vnímá tendenci dcery dospělou nebýt: „ted'kon jo, je dospělá, ale radši by nebyla.“(MC10) a dále dodává: „kdy v podstatě její názory už jsou od tohohle věku jiný než děti stejný kategorie věkový“(MC8). Dcera C sama sebe jako dospělou nevnímá: „Nemyslím si, že jsem dospělá“ (DC4) a dále svůj názor dokládá: „protože jsem zcela závislá na svých rodičích(DC6)... a taky proto, že si nemyslím, že mám takový zkušenosti, abych mohla jako nevím, hmmm... se chovat jako dospělej, uvažovat tak a soudit správně „(DC10). Vnímání dospělosti obou stran je rozdílné a tak jak v prvotním pojetí, tak i v důvodech, které k tomuto názoru směřují.

Participantů rodiny D se neshodli jak na vnímání dosažené dospělosti, tak na okolnostech, které tento názor podporují. Otec rodiny D o svém synovi říká: „*Já si myslím, že je dospělej*“ (OD4). Svůj postoj dokládá názorem: „*at' si zařizuje bydlení, at' se věnuje škole, tak vlastně se teda už řídí podle sebe*“ (OD7,8).

Syn rodiny D o své dospělosti smýšlí následovně: „*Takže, částečně určitě ano, ale není to úplně 100%, protože sám soběstačnej ještě úplně nejsem*(SD5). *Nejsem soběstačnej hlavně ve financích*“ (SD7). Otec k otázce financí dodává: „*ale jako vydělávat si není dospělost*“ (OD26).

Rodiče rodiny i syn rodiny E se na vnímání dosažené dospělosti shodli. Zajímavé, že se shodli i na vnímání dospělosti dcery, která je ve věku *emerging adults*, je však vdaná a má děti. Vnímání její dospělosti datují stejně ještě před založení rodiny: „*Bára bych řekla, že ta byla dospělá už když jí bylo šestnáct*“ (MD7); „*myslím, si že Bára jo. Tak má svůj rozum, bych řekl, že i přemejšlí o věcech, tak jak já si představuju, že by přemejšlet měla*“ (OE22). Rodiče o synově dosažené dospělosti míní následující: „*Mladej, ten je podle mě furd ještě takovej on se podle mě hledá. ...jakože ještě malinko tápe, že v tom nemá úplně jasno. Ještě si myslím, že úplně dospělej vysloveně není*“ (OE23-28); „*u kluka bych řekla, že ta dospělost je bůh ví kdy až kdy*“ (ME6), „*Já si myslím, že on to tak jen tak proplouvá, ... neřeší budoucnost, nebo neřeší vůbec, co bude dál*“ (ME51,52). Syn svou dospělost vnímá podobně: „*Nepřipadám si, že jsem dospělej. Spíš ještě furd dítě*“ (SE4).

V některých případech se rodiče lišili jistotou v tom, zda jejich potomci správně vnímají postoj k jejich dospělosti. „*No, o mě si myslí, že ho beru jako dospělýho*“ (OD232); „*no tak to si asi nemyslí... já ji někdy buzeruju ... a co říkala?... no tak to je ale otázka, to by mě fakt zajímalo*“ (OB71,72).

Jak je vidět z přehledové tabulky, zásadní rozdíl ve vnímání dosažené dospělosti byl zaznamenán u rodiny C, v ostatních

případech se rodiče v pohledu na dospělost svých dětí s jejich názorem vždy alespoň částečně shodovali.

rodič	postoj	potomek	postoj
OA	+	A1	+
	-	A2	-
OB	+ -	DB	+
MC	+	DC	-
OD	+	SD	+ -
ME	-	SE	-
	+	DE	+
OE	-	SE	-
	+	DE	+

Tabulka postojů k dosažené dospělosti potomka.

Legenda: + dosažená dospělost, - nedosažená dospělost, + - něco mezi. Zkratky k označení osob jsou shodné s označením u citací.

9 Diskuze

V diskuzi se budu zabývat především limity předkládaného kvalitativního výzkumu. Dále se budu věnovat kritické reflexi výsledků analýzy rozhovorů.

9.1 Limity výzkumu

9.1.1 Výzkumník

Při kvalitativním způsobu zpracování výzkumného problému je prvním limitem pravděpodobně výzkumník sám. Zejména při polo-strukturovaném způsobu vedení rozhovoru a taktéž při analýze textů, je velký nárok na udržení požadované linie a odstínění vlastních postojů a názorů k dané problematice. Nelze nezmínit skutečnost, že všechny participanty jsem nějakým způsobem před samotným rozhovorem znala a tudíž byla, někde více někde méně, s jejich životním kontextem seznámena. Dalším neopominutelným faktem je to, že mám sama děti ve věku

respondentů ze skupiny emerging adults a já i můj partner jsme v období, ve kterém se nachází rodičovská část respondentů.

Doufám, že tyto limitující skutečnosti byly do značné míry ošetřeny nejen přípravou celého projektu, ale také konzultacemi v jeho počátečních fázích. Svou kladnou roli v tomto případě sehrála i zkušenost s vedením rozhovorů, která pochází z bohaté terapeutické praxe.

9.1.2 Volba výzkumného vzorku

Dalším limitem je vzorek participantů, který postrádá jak etnickou, tak sociální diversitu. Všichni participanté jsou Češi, „bílí“, ekonomicky dobře situovaní. Co se potomků týče, jsou všichni studenti. Výzkum tedy neposkytuje náhled na „nestudentskou“ část populace.

Dále předpoklad, že výzkumu se zúčastní jak rodič, tak potomek, odkazuje k vzájemně dobrému vztahu. Výzkum tedy neodpovídá na otázky těch, kteří svou životní zkušenost zažívají v konfliktním prostředí.

Limitem výzkumu by mohl být i fakt, že se všemi respondenty jsem se při rozhovoru neviděla poprvé. Tato skutečnost mohla způsobit to, že atmosféra rozhovoru byla méně formální, na druhou stranu se zde mohla promítnout snaha vypadat přede mnou dobře a možná některá důležitá fakta nesdělil či upravit.

Je zřejmé, že toto téma by bylo vhodné prozkoumat na rozmanitějším vzorku.

9.1.3 Použitá metoda a zpracování dat

Pro zpracování tematiky jsem použila metodu IPA pro všech dvanáct analyzovaných rozhovorů. Rozhovory byly přepsány v co nejpřesnější podobě a to včetně skutečností, které se během rozhovorů

vyskytovaly. Taktéž výrazné exprese emocí byly do rozhovoru zaznamenány, aby při následné analýze poskytly výzkumníkovi co nejlepší možnost naladit se na život respondenta.

Za přínosné považuji použití softwaru QSR NVivo 10, který mi umožnil pojmout analýzu rozhovorů nejprve od nejjemnějších témat, s tím, že mi zajistil celou dobu přehlednou orientaci jak v objevujících se tématech, tak v poznámkách, které jsem si k přečtenému textu dělala. Seznam s odkazy ke konkrétním místům v textu pomohl k následnému zachycení tématu v kontextu života respondenta. Při analýze jsem se držela jen vyřčeného významu respondentů. Znalost použitého softwaru mi umožnila pouze základní zpracování, což je k anoncím o jeho možném využití škoda.

Limitním faktorem při zpracování rozhovorů je samozřejmě i jejich přepis do „pouhého textu“, čímž se jakoby smaže vše, co živý rozhovor tváří v tvář přináší. Významy sdělované při rozhovoru například neverbální komunikací se samozřejmě do analýzy nemohly dostat.

9.2 Diskuze nad výsledky analýzy

9.2.1 Emerging adults a jejich náhled na vlastní dospělost

Analýza rozhovorů se týkala hledání odpovědí na otázku, jakou zkušenost zažívají emerging adults se svou dospělostí. Na rozličnosti odpovědí se ukazuje, jak pestrobarevné období v životě jedince emerging adulthood je.

Na základě analýzy se můžeme domnívat, že emerging adults se vztahují více k budoucnosti a aktuální současnosti. Současnost je obsažena zejména v každodenních povinnostech, které se týkají školy a zajištění vlastního života. K úkolům své životní etapy přistupují otevřeně a pozitivně, což může být ovlivněno socioekonomickým statutem participantů. Nižší socioekonomický status je spojován

s negativním vnímáním období emerging adults a také s nedosažitelností vysokoškolského vzdělání (ARNETT, a další, 2012). Na druhou stranu svůj současný život vnímají jako etapu, kterou si chtějí co nejvíce užít, protože už se nebude opakovat (KONSTAM, 2007, s. 55). Co se blízké budoucnosti týče, řeší zejména své pracovní uplatnění. Dalekou budoucnost neřeší, a když, tak jen v mlhavých oparech. Ve shodě s některými prameny uváděnými v teoretické části, plánují rozšíření svých životních obzorů cestováním či prací v zahraničí (DUFKOVÁ, 2013).

V rozhovorech lze vystopovat fragmenty, které se týkají jak pozitivního náhledu na život, tak fragmenty, které svědčí o pravém opaku. Negativní konotace se objevuje většinou ve spojení s pochybností o svých kompetencích nebo v souvislosti s negativně zabarvenými představami o dospělosti, ke které směřují. Tato zjištění korespondují s výsledky výzkumu provedeném v ČR (MACEK, a další, 2007). Dalo by se předpokládat, že vzhledem k vysoké míře nezaměstnanosti, se toto téma objeví i jako možná obava z budoucnosti. Nejen, že se v rozhovorech neobjevila obava z možné nezaměstnanosti, ale předpoklad nenalezení pracovního uplatnění se neobjevil vůbec jako téma.

S velkou pravděpodobností můžeme říct, že rodiče hrají v životě svých dětí, i v období emerging adulthood, významnou roli. Emerging adults vnímají celkově pozitivní změny ve vztazích se svými rodiči. Připisují to jednak vnímaným změnám ve svých osobnostech, ale vnímají také jiný přístup ze strany rodičů. Stojí nejen o rady a podporu rodičů (TAYLOR, a další, 2014), nýbrž stojí i o obyčejný kontakt založený na neformálním sdílení běžných, životních událostí. Také výsledky nedávného výzkumu v USA dokládají fakt, že emerging adults udržují se svými rodiči blízký vztah a jsou v častém kontaktu (ARNETT, a další, 2012). Tuto skutečnost lze doložit i rozhovory této výzkumné sondy.

Ze samozřejmosti, s jakou mluví o svých partnerech, se můžeme domnívat, že partner tvoří trvalou součást života emerging adults. Výsledky dokládají, že většina zúčastněných žije v dlouhodobém partnerském vztahu. Jen jedna respondentka dlouhodobě partnerský vztah postrádá. Zdá se, že i v tomto bodě se čeští emerging adults neliší od svých amerických vrstevníků (ARNETT, a další, 2012). Význam sňatku, coby tradiční známky dospělosti, uznávají, nicméně plány na sezdané soužití a založení rodiny nepatří do jejich nejbližších životních plánů. Založení rodiny však může být vnímáno jako známka dospělosti až zpětně, poté, co takovou zkušenost mohli zažít (DE12).

Emerging adults této studie vnímají význam vlastního domova. Ten je v některých případech spojován s vlastním bydlením, v některých případech se pojem domov váže k původní rodině. Participanti výzkumu ve svých sděleních neodkazují ke komplikacím ve vztahu s rodiči z důvodu nemožnosti mít svůj vlastní plnohodnotný domov (MACEK, a další, 2007). Představa vlastního domova je spojována s vlastním přáním a chutí postavit se plně na vlastní nohy. Faktem však je, že účastníci výzkumu všichni přes týden bydleli mimo rodičovský dosah, což ve vztahu může působit určité odlehčení.

Významným faktorem, který vstupuje do života respondentů, jsou kompetence, mezi nimiž se nejvýrazněji prosazuje finanční nezávislost, zodpovědnost, soběstačnost a schopnost postavit se sám za sebe. Finanční nezávislost i zodpovědnost je kompetence, ke které odkazují výzkumy týkající se období emerging adulthood (ARNETT, 2013). Nalezení svého vlastní bydlení (SEIFFGE- KRENKE, 2010) se objevuje jako přání do budoucna, a to zejména v souvislosti s uvědomovanou si závislostí na rodičích.

9.2.2 Rodiče emerging adults a jejich náhled na tuto životní etapu

Rodiče emerging adults žijí starostí o své potomky. Jsou připraveni jim nejen pomáhat, jak finančně tak prakticky, ale prožívají s nimi jejich úspěchy i neúspěchy. Z jejich výpovědí je zřetelná tendence pomoci svým potomkům v budoucím životě uspět. Pochybnosti, které mají okolo svých výchovných stylů a zásahů mohou pramenit právě z nejistoty, zda pro své potomky dělají to nejlepší (LANGMEIER, a další, 2006, s. 171). Připravenost českých rodičů pomoci svým potomkům koresponduje s výsledky výzkumu, týkajícího se amerických rodičů (ARNETT, a další, 2013).

Také forma a způsob komunikace, kterou rodiče emerging adults se svými dětmi volí, vypovídá o vstřícnosti a naladění na vzájemně dobrý vztah. K podobným výsledkům se hlásí nedávno provedený výzkum v USA (ARNETT, a další, 2013). Zdá se, že tak, jak se prolínají celosvětově kultury jednotlivých národů, dochází ke shodnému vztahování se mezi rodiči a jejich dětmi. Lze usuzovat, že i rodiče, tak jako jejich potomci, o vzájemný kontakt stojí (ARNETT, a další, 2013).

S velkou pravděpodobností bychom mohli dojít k závěru, že tak, jak je období emerging adulthood spojováno s přípravou na budoucí povolání, je na místě jej spojovat také s velkou finanční náročností pro rodiče. Tomuto tvrzení se přibližují i výsledky analýzy této výzkumné sondy. Pravděpodobnost, že význam této skutečnosti bude narůstat se stále nižším socioekonomickým statusem, je značná (ARNETT, a další, 2013). Výsledky tohoto výzkumu na druhou stranu neodkazují ke konfliktům způsobeným právě nárokem na finanční podporu. Jistá ambivalence je však patrná a souvisí pravděpodobně s množstvím disponibilních prostředků.

Na významu nabývají i partneři potomků. To, že jejich vnímání je z výsledků rozhovorů spíše neutrální, může být způsobeno tím, že respondenti (emerging adults s partnery a jejich rodiče) tohoto

výzkumu většinou netráví mnoho společného času. Svůj význam může hrát i fakt, že je zde velká pravděpodobnost dobrých vztahů mezi rodiči a jejich dětmi. Dá se předpokládat, že v rámci dobrých vztahů nebudou rodiče k partnerům svých potomků kritičtí.

Rodiče emerging adults přistupují otevřeně k situaci, v níž jejich potomci zvládají některé pro ně běžné záležitosti s daleko větším přehledem. (MÜHLFEIT, 2014). V takové chvíli jsou připraveni o radu či pomoc svého potomka požádat.

Zřetelně jsou vnímány změny v rámci kulturně společenského kontextu. Ke změnám se rodiče vyjadřují zejména tehdy, hodnotí-li svou dospělost ve věku svých dnešních dětí. O tom, že adolescence, emerging adulthood i dospělost jsou tři rozdílná vývojová období, není již pochyb. S postupem společenských změn však možná vyvstane nutnost předefinovat i samotnou dospělost.

Dalo by se předpokládat, že výchovné styly používané v České republice, budou vycházet z historie minulého století a alespoň z části kopírovat totalitní přístup (CHIRKOV, a další, 2001). Tyto výchovné tendence se neprokázaly. Naopak, zdá se, že výchova v rodinách participantů koresponduje se zjištěním, že absence přísných kodexů chování vytváří mnohem více svobodné prostředí při hledání vlastní identity (KONSTAM, 2007, s. 37). Rodiče neprokazují ani neochotu vzdát se svých pozic, coby omnipotentních autorit (KOEPEKE, a další, 2012).

To, že rodiče žijí na rozdíl od svých potomků i minulostí, není nic nelogického. Minulé zkušenosti a prožitky jsou jejich součástí zrovna tak, jako ty budoucí, které jsou do značné míry spojené s životem vlastních potomků.

9.2.3 Vnímání dosažené dospělosti samotnými emerging adults a jejich rodiči

Výsledky výzkumu dokládají, že na tuto otázku není jednoznačná odpověď. Tak, jak se někteří respondenti cítí být

dospělými, něco mezi nebo zcela nedospělými, tak je vnímají i jejich rodiče. Na základě podrobné explorace životních příběhů lze konstatovat, že známky vnímané dospělosti a naopak ne-dospělosti, bychom mohli definovat u všech participantů. Dokonce i někteří z rodičů se vnímají jako ne zcela dospělými.

Vzhledem k limitům výše uvedeným zdůrazňuji fakt, že výsledky výzkumu nelze v žádném případě nějakým způsobem generalizovat. Lze je pojmout pouze jako rozšíření náhledu na tak zajímavé období, jakým emerging adulthood je.

10 Závěr

Cílem diplomové práce bylo přiblížit prožívání v období přechodu mezi dospíváním a dospělostí, a to jak z pohledu samotných dospívajících, tak jejich rodičů, kteří tvoří i v tomto vývojovém období významnou součást jejich života.

Teoretická část práce je věnovaná teoretickému vymezení období rodící se dospělosti, dospělosti samotné a dále širším kontextům života, které etapu přechodu z adolescence do dospělosti provází.

V rámci kvalitativního výzkumu, který je součástí empirické části práce, se autorka pokouší nastínit hlubší vhléd mladých lidí a jejich rodičů do prožívání rodící se dospělosti. Ukazuje se, že mladí dospělí vnímají životní etapu přechodu do dospělosti spíše pozitivně laděnou. Vnímají volnost, svobodu a možnosti, které se jim otvírají. Žijí především současností a blízkou budoucností, kam patří nejen kamarádi, ale i partner. Rodiče i sourozenci jsou stále trvalou součástí každodenních prožitků. Na dospělost, kterou chápou jako součást svého vývoje, ať již dosaženou či nikoli, nahlízejí prizmatem kompetencí, které jim leckdy chybí a také zkušeností s životem vlastních rodičů. Nelze však tvrdit, že se obecně snaží vstup do dospělosti oddálit. Rodiče mladých dospělých prožívají rodící se dospělost svých potomků podobně. Starost o potomky v průběhu

procesu vstupu do dospělosti vnímají jako něco samozřejmého, co k vývoji člověka patří. Zároveň si však uvědomují nároky, které jsou na ně kladeny. Vnímají význam rodičovské shody v postojích k rodící se dospělosti potomka. Na kompetence svých potomků nahlízejí podobně jako jejich děti s tím, že jejich osvojení si, vidí v životní zkušenosti. Je zde zřejmá snaha pomoci vlastním potomkům vstup do dospělosti co nejvíce usnadnit. Ačkoli se liší názory na to, v jaké míře bylo dospělosti dosaženo či nikoli, rodiče i děti vnímají shodně změnu ve vzájemné komunikaci, kde se objevuje více tolerance a vzájemného pochopení.

Výzkum poskytl velké množství poznatků, které na jednu stranu nelze zobecnit, na druhou stranu je možné se jimi inspirovat v dalším zkoumání. Za přínosné považují prozkoumání prožívání zejména nestudentské části mladých lidí, což by mohlo pomoci dokreslit obraz mladého člověka v období vstupu do dospělosti. Větší pozornost by si zasloužilo i porozumění životu rodičů v období rodící se dospělosti jejich potomků. Rodičovské prožívání života dětí ovlivňuje nejen život potomků, ale vstupuje také do kvality partnerského vztahu mezi rodiči navzájem.

Porozumění této problematice může pomoci vnést vhléd do toho, jak se generačně může pojetí dospělosti měnit. Pochopení postojů, přesvědčení, názorů i zkušeností může být dobrým vodítkem pro rodiče i děti, ale taktéž i pro práci v psychologických poradnách.

11 Citovaná literatura

ARNETT, Jeffrey Jensen a FISHEL, Elizabeth. *When will my grown-up kid grow up?* New York: Workman, 2013. ISBN 978-0-7611-6241-4.

ARNETT, Jeffrey Jensen. *Adolescence and Emerging Adulthood A Cultural Approach*. 5. ed. New Jersey: Pearson Education, 2013. ISBN 978-0-205-89249-5.

ARNETT, Jeffrey Jensen. 2007. Suffering, Selfish, Slackers? Myth and Reality About Emerging Adulthood. [Online] *Journal of Youth and Adolescence*. 2007, Vol. 36, p. 23-29. ISSN: 0047-2891.

ATKINSON, Rita L., ATKINSON, Richard C. a SMITH, Edward E. *Psychologie*. Praha: Victoria, 1995. ISBN 80-85605-35-X.

ČÁLEK, Oldřich. *Skupinová daseinsanalýza - možnost být sám sebou*. Praha : Triton, 2005. ISBN 80-7254-539-6.

DE VITO, Joseph A. *Základy mezilidské komunikace*. Přeložil Jiří REZEK. Praha : Grada, 2008. ISBN 978-80-247-2018-0.

DUFKOVÁ, Jana. Nastává doba lenivá. *Psychologie dnes*. 2013, roč.19, č. 11, s. 18-21. ISSN 1212-9607

ERIKSON, Erik H. *Dětství a společnost*. Přeložil Jan VALEŠKA. Praha : Argo, 2002. ISBN 80-7203-380-8.

ERIKSON, Erik H. *Životní cyklus rozšířený a dokončený*. Přeložil Jiří Šimek. Praha : NLN, 1999. ISBN 80-7106-291-X.

FERJENČÍK, Ján. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. 2. vyd. Přeložil Petr BAKALÁŘ. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-815-9.

GILLNEROVÁ, Ilona, a další. *Psychologické aspekty změn v české společnosti*. Praha : Grada, 2011. ISBN 978-80-247-2798-1.

GOODY, Jack. *Proměny rodiny v evropské historii*. Přeložila Petra DIESTLEROVÁ. Praha : NLN, 2006. ISBN 80-7106-396-7.

HARTL, Pavel a HARTLOVÁ, Helena. 2010. *Velký psychologický slovník*. 4. Vyd. Praha : Portál, 2010, s. 107. ISBN 978-80-7367-686-5.

HAYESOVÁ, Nicky. *Základy sociální psychologie*. Přeložila Irena ŠTĚPANÍKOVÁ. šestá. Praha : Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-909-5.

HEIDEGGER, Martin. *Rozhovory k osmdesátým narozeninám*. Přeložil Ivan CHVATÍK a Jiří NĚMEC. Praha : Oikoymenh, 2013. ISBN 978-60-7298-477-0.

HENDL, Jan. *Kvalitativní výzkum*. 2. Praha : Portál, 2008. ISBN 978-807367-485-4.

HRDLIČKA, Michal, KURIC, Julián a BLATNÝ, Marek. *Krise středního věku - úskalí a šance*. Praha : Portál, 2006. ISBN 80-7367-168-9.

CHALOUPKOVÁ, Jana. *Proměny rodinných a profesních startů*. Praha: Sociologický ústav AVČR, 2010. ISBN 978-80-7330-185-9.

CHIRKOV, Valery I. a RYAN, Richard M. Parent and teacher autonomy-support in Russian and U.S. adolescent. *Journal of cross-cultural psychology*. September 2001, Vol. 32, No. 5, p. 618-635. ISSN: 0022-0221.

KATRŇÁK, Tomáš. *Na prahu dospělosti. Partnerství, sex a životní představy mladých v současné české společnosti*. Praha : Dokořán, 2010. ISBN 978-80-7363-352-3.

KOCVRLICHOVÁ, Marta. *Vina*. Praha : TRITON, 2006. ISBN 80-7254-684-8.

KOHOUTEK, Rudolf. *Základy užití psychologie*. Brno : CERM, 2002. ISBN 80-214-2203-3.

KONSTAM, Varda. *Emerging and young adulthood*. Boston : Springer, 2007. ISBN -13: 978-0-387-71032-7.

KOSEK, Jan. *Právno (n)a předsudek*. Praha : Dokořán, 2011. 978-80-7363-312-7.

KOSEK, Jan. Sólisté versus týmoví hráči. *Psychologie dnes*. 2013, roč. 19, č. 1, s. 26-27.

KRAMULOVÁ, Daniela. Dospívání v Emo stylu: srdce na dlani. *Psychologie dnes*. 2011, roč. 17, č. 1, s.18-19.

KRAMULOVÁ, Daniela. Existuje národní mentalita? *Psychologie dnes*. 2013, roč. 19, č. 1, s. 23-25.

KRAMULOVÁ, Daniela. To mám pracovat rukama? *Psychologie dnes*. 2013, roč. 19, č. 11, s. 22-23.

KROGER, Jane, MARTINUSSEN, Monica a MARCIA, James E. Identity status change during adolescence and young adulthood: A meta-analysis [online]. *Journal of Adolescence*. 2010, Vol. 33, p. 683-698. ISSN: 0140-1971.

LACINOVÁ, Lenka a ŠKRDLÍKOVÁ, Petra. *Dost dobrí rodiče aneb drobné chyby ve výchově dovoleny*. Praha : Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-442-7.

LANGMEIER, Josef a KREJČÍŘOVÁ, Dana. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha : Grada, 2006. ISBN 80-247-1284-9.

LUCAS-THOMPSON, Rachel G. Relationship Quality With Parents, Stressful Life Events, and Cortisol Production in Emerging Adulthood. *Emerging Adulthood*. 2014, Vol. 2, No. 2, p. 92-104. ISSN: 2167-6968.

MACEK, Petr a LACINOVÁ, Lenka. *Vztahy v dospívání*. Brno : Barrister&Principal, 2006. ISBN 80-7364-034-1.

MACEK, Petr. *Adolescence*. 2. vyd. Praha : Portál, 2003. ISBN 80-7178-747-7.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Psychologické eseje z konce kariéry*. Praha : Karolinum, 2005. ISBN 80-246-0892-8.

MATĚJČEK, Zdeněk. *Výbor z díla*. Praha : Karolinum, 2005. ISBN 80-246-1056-6.

MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha : Grada, 2006. ISBN 80-247-1362-4.

MOŽNÝ, Ivo. *Česká společnost*. Praha : Portál, 2002. ISBN 80-7178-624-1.

MÜHLFEIT, Jan. Poprvé v historii jsou mladí zkušenější než rodiče. *Psychologie dnes*. 2014, roč. 20, č. 4, s. 8-11.

RABUŠIC, Ladislav a PETROVÁ KAFKOVÁ, Martina. 2010. České hodnotové proměny 1191 – 2008. *Sociální studia*. 2010, roč. 7, č. 4.

PONĚŠICKÝ, Jan. *Fenomén žensví a mužství*. 3.dopl.vyd. Praha : Triton, 2008. ISBN 978-80-7387-106-2.

RUT, Přemysl. *Ivan Vyskočil: vždyť přeci létat je o hubu*. Praha : Portál, 2000. ISBN 80-7178-364-1.

RŮŽIČKA, Jiří. *Komunitní a skupinová psychoterapie v české perspektivě*. Praha : Triton, 2011. ISBN 978-80-7387-467-4.

RŮŽIČKA, Jiří. *Péče o duši v perspektivách psychoterapie*. Praha: Triton, 2003. ISBN 80-7254-312-1.

ŘÍČAN, Pavel. *Cesta životem. 2*. Praha : Portál, 2006. ISBN 80-7367-124-7.

ŘÍČAN, Pavel. *Psychologie osobnosti obor v pohybu. 6. revidované a dopl. vyd.*. Praha : Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2133-9.

ŘIHÁČEK, Tomáš, a další. *Kvalitativní analýza textů: čtyři přístupy*. Brno : Masarykova universita, 2013. ISBN 978-80-210-6382-2.

SEDLÁČEK, Tomáš a ORRELL, David. *Soumrak homo economicus*. Praha: 65.pole, 2012. ISBN 978-80-87506-07-3.

SERIDO, Joyce, SHIM, Soyeon a TANG, Chuanyi. 2013. A developmental model of financial capability: A framework for promotion a successful transition to adulthood. *International Journal of Behavioral Development*. 9. April 2013, Vol. 37, No. 4, p. 287-297. ISSN: 0165-0254.

SMÉKAL, Vladimír a MACEK, Petr. *Utváření a vývoj osobnosti*. Brno : Barrister&Principal-studio, 2002. ISBN 80-85947-83-8.

SOUKUP, Martin. *Antropologie v sociálních vědách*. Praha : PVŠPS, 2010. ISBN 978-80-904541-1-8.

SOUKUP, Martin. *Kapitoly ze sociální a kulturní antropologie*. Praha : PVŠPS, 2008.

TAYLOR, Zoe E., DOANE, Leah D. a EISENBERG, Nancy. Transitioning From High School to College: Relations of Social Support, Ego-Resiliency, and Maladjustment During Emerging Adulthood. *Emerging Adulthood*. 2014, vol. 2, n. 2, p.105-116. ISSN: 2167-6968.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie I - Dětství a dospívání*. Praha: Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-0956-0.

VÁGNEROVÁ, Marie. *Vývojová psychologie II - Dospělost a stáří*. Praha : Karolinum, 2008. ISBN 978-80-246-1318-5.

VAN GENNEP, Arnold. 1997. *Přechodové rituály*. Přeložila Helena BEGUIVINOVÁ. Praha: NLN, 1997. ISBN 80-7106-178-6.

VANIER, Jean. *Cesta k lidství*. Přeložil Ladislav HERYÁN. Praha : Portál, 2004. ISBN 80-7178-805-8.

VÝROST, Jozef a SLAMĚNÍK, Ivan. *Sociální psychologie*. 2. přepr.vyd. Praha: Grada, 2008. ISBN 978-80-247-1428-8.

Internetové zdroje

ARNETT, Jeffrey Jensen a SCHWAB, Joseph a. Poll of Parent of Emerging Adults: parents and their growing kids. [Online] *The Clark University*. September 2013. [Cit: 28. 2. 2014.] Dostupné z: <http://www.clarku.edu/clarkpoll>

ARNETT, Jeffrey Jensen a SCHWAB, Joseph. Poll of Emerging Adults: Thriving, Struggling & Hopeful. [Online]. *The Clark University*. December 2012. [Cit: 28. 2. 2014.] Dostupné z: <http://www.clarku.edu/clarkpoll>

ARNETT, Jeffrey Jensen. A Theory of Development From the Late Teens Through the Twenties. *American Psychologist*. 2000, Vol. 55, No, 5, p. 469-480. DOI: 10.1037/0003-066X.55.5.469. Retrieved January 2014 from Web of Science Database

ARNETT, Jeffrey Jensen. 2007. Emerging Adulthood: What Is It, and What Is It Good for? *Jensen Jeffrey Arnett*. [Online] © 2007. [Cit: 10. 3. 2014.] . Dostupné z: <http://www.jeffreyarnett.com>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Statistika a my: České matky stárnou Český statistický úřad. [Online] 2014, roč. 4, č. 7-8. [Cit: 17. 6 2014]. ISSN 1804-7149. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2014/03/ceske-matky-starnou/>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Statistika a my - Singles tvoří již jednu pětinu domácností jednotlivců. Český statistický úřad. [Online] 2014, roč.4, č. 7-8. [Cit: 18. 6 2014]. ISSN 1804-7149. Dostupné z: <http://www.statistikaamy.cz/2014/05/singles-tvori-jiz-petinu-domacnosti-jednotlivcu/>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Vysokoškoláci z demografického pohledu 1991 - 2006. Český statistický úřad. [Online] 2007. [Cit: 3. 5. 2014]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/2007>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Sňatečnost. Český statistický úřad. [Online] 2014. [Cit: 24. 1. 2014]. Dostupné z: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/snatecnost>

DECI, Edward L. a RYAN, Richard M. 2014. SDT. *Self determination theory*. [Online] 2014. [Cit: 19. 6. 2014.] Dostupné z: www.selfdeterminationtheory.org

IDNES. Mamahotel aneb když chlap bydlí s rodiči. *XMAN*. [Online] © 1999-2014. [Cit.: 14. 6. 2014.] Dostupné z: http://xman.idnes.cz/mamahotel-aneb-kdyz-chlap-bydli-s-rodici-f0c-/xman-styl.aspx?c=A120511_111335_xman-styl_fro

KOEPKE, Sabrina a DENISSEN, Jaap J.A. Dynamics of identity development and separation: individuation in parent-child relationships during adolescence and emerging adulthood: a conceptual integration. *Developmental Review*. © 2012, Vol. 32, p. 67-88. DOI: 10.1016/j.dr.2012.01.001. Retrieved February 2014 from Web of Science Database

LARSON, Reed W. Globalization, Societal Change and New Technologies: What They Mean for Future of Adolescence. *Journal of Research on Adolescence*. 2002, Vol. 12, No. 1, p. 1-30. DOI: 10.1111/1532-7795.00001. Retrieved April 2013 from Web of Science Database

LEVITT, Mary J., SANTOS, Jennifer D. a SILVER, Marcia E. Adolescents in Transition to Adulthood: Parental Support, Relationship Satisfaction, and Post-transition Adjustment. *Journal of Adult Development*. © 2008, Vol. 14, No. 1-2, p. 53-63. DOI: 10.1007/s10804-007-9032-5. Retrieved May 2013 from Web of Science Database

MACEK, Petr, BEJČEK, Josef a VANÍČKOVÁ, Jitka. 2007. Contemporary Czech Emerging Adults Generation Growing Up in the Period of Social Changes. *Journal of Adolescent Research*. © 2007,

Vol. 22, No. 5, p. 444-475. DOI: 10.1177/0743558407305417.
Retrieved May 2014 from Sagepub Database

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. 2013.
Help 50+. *Evropský sociální fond*. [Online] © 2008, posl. revize 29.
10. 2013 [cit. 14. 6. 2014]. Dostupné z.
<http://www.esfcr.cz/projekty/help-50>

NELSON, Larry J., PADILLA-WALKER, Laura M a
CARROLL, Jason S. 2007. If You Want Me to Treat You Like an
Adult, Start Acting Like One! Comparing criteria that emerging
adulthood and Their Parents Have for Adulthood. *Journal of Family
Psychology*. 2007, Vol. 21, No. 4, p. 665-674. DOI: 10.1037/0893-
3200,21,4,465. Retrieved November 2012 Web of Science Database

PARKER, Kim. 2012. The Boomerang Generation. Feeling
OK about Living with Mom and Dad. *PEW SOCIAL &
DEMOGRAPHIC TRENDS*. [Online] 2012. [Cit. 3. 5. 2014].
Dostupné z: <http://www.pewsocialtrends.org>

SEIFFGE- KRENKE, Inge. Predicting the timing of leaving
home and related developmental tasks:Parents'and children's
perspektives *Journal of Social and Personal Relationships*. January
2010, Vol 27, No. 4, p. 495-518. DOI: 10.1177/0265407510363426.
Retrieved April 2014 from Sagepub Database

TANNER, Jennifer Lynn a ARNETT, Jeffrey Jensen. The
emergence of "emerging adulthood" - The new life stage between
adolescence and young adulthood [Online]. 2009. [cit. 13.4.2014].
Jeffrey Jensen Arnett. Dostupné z: <http://www.jeffreyarnett.com>

Závěrečné práce

BEJČEK, Josef. *Kde končí dospívání a začíná dospělost*. Diplomová práce. Brno, 2006. Masarykova universita. Fakulta sociálních studií. Vedoucí: prof. PhDr. Petr Macek, Csc.

ČAJÁNKOVÁ, Lucie. 2008. *Jsme dospěli?* Diplomová práce. Brno, 2008. Masarykova universita. Filosofická fakulta. Psychologický ústav. Vedoucí: doc. PhDr. Mojmír Tyrlík, Ph.D.

VANÍČKOVÁ, Jitka. *Mezi dospíváním a dospělostí - z pohledu mladých žen*. Rigorózní práce. Brno, 2007. Masarykova universita. Fakulta sociálních studií. Vedoucí: prof. PhDr. Petr Macek, Csc.

Přednášky

POLÁČKOVÁ - ŠOLCOVÁ, Iva. Kvalitativní výzkum. Přednáška a seminář pro 2. roč. magisterského studia psychologie. Praha: PVŠPS, 7. 3. 2014.

Filmy

Jak básníkům chutná život. Režie Dušan KLEIN. ČSSR: Ústřední půjčovna filmů, 1987.

Příloha č. 1: Informovaný souhlas

INFORMOVANÝ SOUHLAS ÚČASTNÍKA VÝZKUMU

Název a popis výzkumu: Rodící se dospělost očima mladých dospělých a jejich rodičů

Jméno účastníka / účastnice:

Odpovědný výzkumník: Ivana Dvořáková

1. Já, níže podepsaná(ý), souhlasím se svou účastí ve výzkumu. Je mi více než 18 let.
2. Byl(a) jsem podrobně informován(a) o cílech výzkumu, o postupech, a o tom, co se ode mě očekává.
3. Byl(a) jsem poučen(a), že na položené otázky nejsem povinna odpovídat.
4. Porozuměl(a) jsem tomu, že svou účast ve výzkumu mohu kdykoliv přerušit či odstoupit, moje účast na výzkumu je dobrovolná.
5. Souhlasím se zařazením mého rozhovoru do případných dalších výzkumů a teoretických prací s tím, že budou moje osobní data uchována s plnou ochranou důvěrnosti dle platných zákonů ČR. Při vlastním provádění výzkumu a následném zpracování mohou být osobní údaje poskytnuty jinému, než výše uvedenému subjektu, pouze bez identifikačních údajů, to je jen křestní jméno s číselným nebo abecedním kódem. Rovněž pro výzkumné a vědecké účely mohou být moje osobní údaje poskytnuty pouze bez identifikačních údajů nebo s mým výslovným souhlasem.
6. Má účast na rozhovoru při rozhovoru je bezúplatná, stejně jako jeho další využití.
7. Převzala jsem podepsaný stejnopis tohoto informovaného souhlasu.

Datum:

Podpis účastnice:

Podpis výzkumníka:

Příloha č. 2 – participant Petr, otec - rodina A

1 **Petr, otec – rodina A**

2 T: tazatel, R: rodič

3 T: Zeptám se na dcery. Obě jsou ve věku právní dospělosti, myslíš si, že jsou
4 dospělé ?

5 *R: No, myslím si, že jedna jo, jedna ne, jo. Jana jako, tu považuju za dospělou, otázka
6 je teda jak bysme definovali dospělost, ale jako já jí chápu jako schopnost převzít za
7 sebe a svoje jednání a svůj vývoj v životě jako nějakou zodpovědnost, a to že prostě
8 vim, co chci, vim, co pro to musím udělat, sem schopen a ochoten to udělat, umím
9 snýst taky nějakou nezdár, nějakou porážku a to prostě každá ta holka má úplně
10 jinak. Jana ta v tomhle tom směru je dospělá řekněme někde od patnácti a možná i
11 dřív. Ona vlastně šla na to víceletý gymnázium, který ji hrozně, podle mě, posunulo
12 jako mentálně i jakoby v tom, že tam prostě musela bojovat o něco, měla teda
13 obrovskou kliku mám pocit na to, že klofla dobrou partu tam, takže i to jí dalo
14 hodně a ona vlastně jakoby už od té doby, co na tom gymplu prostě byla, tak jsem
15 měl pocit prostě jako, že má nějakou pevnou postoj k tomu životu, ví, co chce, umí
16 pro to něco udělat a tak, jo. Samozřejmě, že to adekvátně tomu věku bylo nějakým
17 způsobem jak prostě ty pubertáči vnímaj ten svět jako tak trošku černobíle, tak to
18 bylo takový jakože ne úplně dobře vždycky rozlišovala prostě úplně jako, jestli je
19 něco dobrý nebo špatný nebo vnímala nějaký ty niance, prostě to buďto bylo černý
20 nebo bílý, ale jako pořád ten postoj měla takovej už hodně brzo. Že fakt jsem jí
21 řekněme v nějakých, já nevím, třinácti, čtrnácti jsem jí vnímal jako osobnost
22 prostě, jako která ví, co chce.*

23 T: Ví, co chce a zodpovědně si zatím jde, jo? Tohle to tam bylo?

24 *R: A jako celej jako dosadní průběh toho dalšího života mě v tom utvrzuje. Že fakt
25 prostě jako, nevím, jestli i měla kliku na ty lidi kolem sebe prostě, ale prostě je
26 taková. Trošku se ty hrany, takový ty tvrdý toho vnímání černobílého, obrousily. Si
27 myslím, že už teďko fakt je v těch čtyřadvaceti, že už fakt je téměř jako dospělej
28 člověk, ikdyž vyvíjí se furt jako.*

29 T: A studuje taky?

30 *R: No, teďko končí vlastně vejšku. Teďko je v pátáku a čeká ji poslední semestr. No
31 a prostě zahraniční pobyty a tak no, vždyť dvakrát byla v Americe, že jo, prostě na
32 brigoškách. Jazyk prostě angličtinu perfektně. Teďko si k tomu přidala nějakou
33 španělštinu už před časem. S tím svým přítelem prostě bydlej spolu, jo.*

34 T: Takže mají bydlení svoje?

35 *R: No, už kolik? Asi dva roky spolu bydlej.*

36 T: Takže domů jako jezdí na návštěvu? Takže doma už má tam?

37 *R: Doma už má tam. Oni jsou teda v pronájmu, že jakoby ten vztah k tomu
38 nějakému společnému bydlení je takovej. Tak ale ono to není o tom místě, to je spíš
39 prostě o tom, že už fakt z toho hnízda vylítla, jo. Už vlastně tím, že odešla na tu
40 vejšku prostě do Prahy, tak z toho hnízda vylítla, protože ona vlastně nikdy
41 nebydlela na koleji, ona vždycky bydlela v nějakým bytě. Jo, ze začátku s nějakou
42 kámoškou prostě, ale takže tam to bylo takový, ten vstup do té dospělosti nebo
43 zodpovědnosti jako byl relativně brzký.*

- 44 T: To znamená v nějakých těch osmnácti, devatenácti, jo?
- 45 R: *Jako myslím si, že i dřív, jo. Jo jako jsem to fakt vnímal, že ty názory jsou takový*
46 *vyhraněný. Jako fakt jako podle mě hodně brzo, v nějakých těch třinácti, čtrnácti*
47 *řekněme, že už byla taková osobnost, která prostě si šla za svým. Trošku mě teda*
48 *překvapilo, ale i lehce zamrzelo, že, protože v té době, právě v tomhle věku,*
49 *inklinovala taky k nějaký té psychologii, nějakým těm věcem a i četla knížky, který*
50 *by mě v tomhle tom věku prostě vůbec nenapadlo číst. Prostě nějaký nevím jestli*
51 *snad Freuda, ale prostě nějaký fakt odbornější věci. A tak jsem si říkal, to je fajn, že*
52 *se prostě nebude zabývat tou blbou ekonomii a nakonec taky skončila na*
53 *ekonomce, že jo samozřejmě. No, pak čím se bude člověk v životě zabývat, to je taky*
54 *otázka.*
- 55 T: No ekonomka přeci ještě neznamená, že má zavřené dveře k psychologii.
- 56 R: *Jo, a má vlastně práci.*
- 57 T: No, to jsem se chtěla zeptat, jak to je s prací a financema?
- 58 R: *No, já jí, já mám nějaký výživný předepsaný, tak jako částečně po dohodě a*
59 *v okamžiku, kdy ona šla na tu vejšku, tak jsem se dohodl s manželkou, že to budu*
60 *platit jako přímo Janě na účet. Takže jí platím 6500, což jí teda v žádném případě*
61 *na živobytí v Praze nestačí, podle mě maminka jí jako nic moc nedává, protože ona*
62 *to chápe tak, že jako ona jí drží to rodný hnízdo. Takže co by jí dávala ještě za*
63 *peníze, když jí tohle to stojí dost. Takže ona vlastně od začátku, co je v Praze, tak*
64 *maká, no.*
- 65 T: Takže má nějaký stálý brigády, jo?
- 66 R: *No, jako stálý místo. Ona dělala, teď nevím, asi snad čoveče, nevím, jak to bylo*
67 *úplně ten první rok, ale minimálně dva roky dělala recepčno-obchodní asistentku*
68 *nějaký paní podnikatelce, která tam má masážní studio, jako thajský masáže. A*
69 *ještě nějak koketuje s nějakým dovozem kosmetiky a tak. Ale nezná jazyk a to,*
70 *takže Janina jí tam prostě pomáhala s nějakou tou obchodní dokumentací a*
71 *současně jí tam jakoby poskakovala na té recepci. No, to prostě měla takhle docela*
72 *dlouhou dobu a teďko to pustila než jela v létě do té Ameriky podruhé.*
- 73 T: A tam jela na studijní pobyt?
- 74 R: *Ne, tam byla v Yellowstonu na brigošce podruhé už vlastně. Takže tam byla celý*
75 *léto vlastně už druhým rokem strávila v Americe. Poprvý teda s tím svým přítelem,*
76 *že tam oba jako brigádničili a pak na závěr asi tři tejdny cestovali. Že si tam ze*
77 *začátku koupili auto nějaký.*
- 78 T: A pak ho prodali.
- 79 R: *A pak ho prodali, jo. A projeli vlastně, jeli na západní pobřeží z toho*
80 *Yellowstonu. A projeli prostě přes Las Vegas a cestou vzali ty různé národní parky,*
81 *co tam jsou. A dojeli až do Los Angeles a tam to auto nějak střelili. A odtamtud pak*
82 *přes New York se letadlem vraceli domů. A teďko tam to minulý léto byla sama a on*
83 *za ní tam přijel, když končila tu brigošku. No, a to zas jeli na to východní pobřeží,*
84 *nějakej asi desetidenní lodní zájezd na Bahami prostě, jo. V tomhle tom věku si o*
85 *tom člověk prostě mohl nechat zdát, jo.*
- 86 T: To di umí hezky zařídit.

87 *R: No, takže ona je takováhle prostě akční a to no. No, a před tím než tam jela, tak*
88 *už tuhle ten flek pustila, protože už jí tom tam nějak asi nebavilo a věděla, že se*
89 *tam vracet nebude. Prostě před tím to minulý léto tak tam si sehnala nějakou*
90 *náhradu na ty tři měsíce a pak se tam na ten flek zpátky vrátila. A teďko už to jako*
91 *pustila definitivně a přijela, hele, a asi do týdne, maximálně dvou prostě měla fleka,*
92 *měla v Oiler Hermes, prostě taky něco v obchodě, v tý obchodní sekci, že oni dělaj*
93 *pojišťování pohledávek. Tak prostě takováhle firma. Prostě ona fakt, jí se hrozně*
94 *daří. Jako nemyslím si, že to má zadarmo úplně všechno, ale prostě jako ona fakt*
95 *jede všechno na první dobrou. Prostě šáhne, má. Jde na zkoušku, udělá. Hrozně*
96 *málokrát měla nějaký zakolísání, nějaký problém, jo. Měla prospěchový*
97 *stipendium. Pak už teda řekla, že se na to může vyprdnout, aby honila prostě*
98 *nějaký kredity. Ono pak i v těch vyšších ročníkách se ty šrouby přitahujou, jo. Takže*
99 *to, už se na to vykašlala, ale jako jí se hrozně daří, jo. Ale jednak jako na to má*
100 *prostě mozek, je to taková prostě povaha zabejčená, prostě když fakt něco chce, tak*
101 *si myslím, že prostě ví přesně, co pro to musí udělat a udělá to. Takže jako...*

102 *T: Takže to není tak, že by jí to padalo z nebe?*

103 *R: Jako z nebe jí to nepadá. Nevím jestli fakt tak hrozně dře, nejsem s ní 24 hodin*
104 *denně, teďka už vůbec, vídáme se, sice si telefonujeme...*

105 *T: Jak často si telefonujete?*

106 *R: Každou chvíli. Tak minimálně jednou za tejdén.*

107 *T: A ty voláš jí nebo ona tobě?*

108 *R: Různě. Teďko teda mám pocit, že trošku víc volám já jí než ona mě, ale tak ono*
109 *se to tak nějak přelejvá. Takže prostě tenhle ten kontakt tam je. Teďko vlastně oni*
110 *vlastně holky jsou narozený kousíček od sebe, tejdén od sebe, tak máme teďko*
111 *naplánovaný, že přijedou do Mělníka v březnu, uděláme tam narozky jejich a tak*
112 *no. Takže to je ais k tý Janině.*

113 *T: A ještě mi řekni, tak ona má přítele a jak bereš toho přítele?*

114 *R: Tak jako zatím jako dočasný stav, no. Jako nevím, zase člověk do toho nevidí,*
115 *prostě já jim u toho nesvítím. Určitě jsou spolu jako rádi, šťastný a maj se rádi,*
116 *funguje jim to a maj takový podobný zájmy. On teda už je ze školy, teď nevím, jestli*
117 *on promoval už rok nebo dva zpátky a mají nějakou rodinnou firmu na nějaký*
118 *stavební stroje, jo. Takže on tam už funguje jako nějaký obchodník nebo nějaký*
119 *takovejhle to. Jezdí do zahraničí prostě, někam do Lichtenštejnska, Švýcarsko a*
120 *takovýhle. Nějaký jednání. Tak je prostě takovejhle dvacetičtyř/pětiletý kolík, si*
121 *člověk říká, kde já jsem byl, když mi bylo pětadvacet, jo. To jsem byl takový*
122 *ořezávátko. Takže dneska ten svět je takovej rychlejší v tomhle tom.*

123 *T: A co to znamená, že ty si byl v pětadvaceti ořezávátko?*

124 *R: No, tak nevím, nemyslím si, že sem byl nedospělej, jako já jsem se musel taky*
125 *setsakramensky probudit a postavit na vlastní nohy, protože my jsme měli první*
126 *dítě, když já jsem byl ve čtvrtáku. Takže to byl takovej vstup do tý dospělosti trošku*
127 *hup. A ještě to bylo v 90 roce, takže to byla taková zajímavá doba. Nevím, jestli mě*
128 *to nějak přibrzdilo nebo naopak, ale rozhodně jsem se nevrhnul do žádnýho*
129 *podnikání. Já jsem byl vždycky spíš takovej bojovník, prostě nějakou svou vlastní*
130 *cestou a takový spíš se zakousávat do nějakých problémů než koukat, kde vydělat*

131 nějaký prachy. Takže to, a vrhnul jsem se vlastně na ty finance a software. Tenkrát
132 začínaly ty počítače, to mě hodně bavilo a oslovovalo. Takže spíš tímhle tím
133 směrem nějaký implementace takovej těch...

134 T: Takže ty si říkal, že on je kolík a kde já jsem byl. To znamená, že jako on teda
135 nějak podniká na svym a ty že si nepodnikal na svým?

136 R: No, tak jako řekněme, u něj to samozřejmě daný tím, že prostě mají rodinnou
137 firmu a on do toho vplul relativně zadarmo. Ale tak jako je fajn, že už má
138 takovouhle zkušenost, že prostě se do toho takhle brzo dostal asi na jakoby
139 relativně vysoký pozici nějaký top manažerský, takhle hrozně brzo. A snad jen ten
140 táta, co tu firmu založil je nějaký marodnej, takže on do toho o to víc musel vplout,
141 jo. A musí tam makat jako a asi chce a zajímá ho to. Jo, takže to, není to žádný
142 nezodpovědný fracek, ktorej to. Ale tak určitě jako ho vnímám jako partnera svojí
143 dcery. Ale jako zas taky neznám ho natolik, abych ho mohl nějak hodnotit, když
144 někde občas se vidíme, třeba Janina, když měla toho bakaláře, tak jsme byli někde
145 na nějakým obědě spolu nebo občas přijel na návštěvu i s ní. Takže to, ale to nejsou
146 žádný intimní rozhovory, aby ho člověk poznal nějak do hloubky, jakej to je člověk.
147 Takže mám k němu takovej lehce jako odtaziťej přístup, ale říkám, tak ho tak
148 prostě beru jako normálně.

149 T: Říkal, že jste měli Janinu už ve čtvrtáku, takže si do tý dospělosti musel
150 hupnout...jak to vnímáš, že oni ještě děti nemají?

151 R: Jako jestli to patří k tý době, jo? Jako tenkrát to bylo normální mít prostě
152 v pětadvaceti rodinu a dítě jedno, dítě druhý, dovolená v Jugoslávii, prostě první
153 škodovka, takže nebo možná naopak, ale dneska je prostě taková doba, já si
154 myslím, že je to dobře. Možná to biologicky úplně tak nefunguje, protože ty
155 porodníci říkaj, že prostě ten ženskej organismus je nejlíp připravenej prostě fakt
156 v těch osmnácti, devatenácti, dvaceti, pak už prostě to jede z kopce, takže to nevim,
157 jestli po tadytý stránce je to úplně správně, že dneska ty lidi maj děti po třicítce, ale
158 na druhou stranu, jako třeba když to vidím sám na sobě, že si člověk neuvědomoval
159 v těch pětadvaceti, co to ta rodina vlastně je, co to znamená, co z těma dětma, jestli
160 to je přítěž nebo je to nějaký benefit, jak by si to člověk měl užít, tak si myslím
161 skoro, že čím dýl, tím líp. Dneska to vidím na sobě, máme tady toho sviště, tak
162 prostě to vnímám úplně jinak a užívám si to úplně jinak než prostě, když jsem si to
163 spíš neužíval s těma holkama. Jako my jsme podnikali spoustu věcí a sjezdili jsme.
164 Měli jsme vlastně partu, což teďka my hodně chybí. Jsme měli partu jako lidí, který
165 měli děti podobnýho nebo stejnýho věku, takže to bylo takový fajn, že jednak byli
166 společný problémy prostě. Když se někam jelo, všichni se o ty harantíky museli
167 postarat, že jo. Nebo pak, když už byli trošku větší a šlo se někam do hospody, tak
168 prostě děti se posadili k jednomu stolu, dospělí k druhýmu nebo na nějaký chalupy
169 se jezdilo, nebo tak. No, to vlastně ta stará parta, co takhle fungovala, ty už mají
170 děti takovýhodle věku a my teďko nemáme moc nikoho, s kým se do tý party dát.
171 Teďko vlastně mimochodem, že odbočuju, Andy, Andrea Němcová, porodila asi tři
172 dny zpátky.

173 T: Fakt?

174 R: Tak doufám, že tam nějaký společný akce... Ikdyž ona je zas taková hodně jako
175 na ty ersoftáky fixovaná, tak nevim, jestli z týhle tý party vystoupí, ale tak, že bysme
176 se tomu mohli nějak přidat časem. Mě takovejhle okruh kámošů trošku chybí. No,

177 *ale jako, abych se vrátil zpátky, tak si myslím, že to, že jako lepší mít tu rodinu a tu*
178 *zodpovědnost o tu rodinu radši pozdějc než dřív. Jako v těch pětadvaceti nemám*
179 *pocit, že i v tý době dnešní rychlý, kde už spousta těch takhle mladejch lidí musela*
180 *něco dokázat, musela se na ty nohy postavit, tak přesto si myslím, že na to nejsou*
181 *úplně připravený. Je to prostě o nějakym tom odstupu a tom, že ten člověk v životě*
182 *už něco prožil. Já jsem třeba byl, když jsem byl jako ten postpuberták, tak jsem byl*
183 *hroznej nervák a všechno jsem chtěl hned a lámat přes koleno jako, aby prostě*
184 *všechno hned fungovalo, všechno hned bylo. A prudilo mě, když to nejde, a jak se to*
185 *těžko rodí než se něco prosadí. Ted' mě to teda prudí taky, ale už podstatně míň, jo.*
186 *Už jsem takovej prostě klidnější. Aspoň v rámci možností svý mentality, se nesnažim*
187 *lámat všechno přes koleno a dřív jsem to dělal.*

188 T: A myslíš, že to je zkušenost nebo že si nějak dozrál?

189 R: *Tak asi nějakaj mix. Částečně to je to, co člověk zažije, jo. A taky zkušenost, že*
190 *lámáním přes koleno stejně nic nezmůžeš. Prostě spousta věcí musí nějak dozrát,*
191 *takže tím jsem ted'ko takovej víc v pohodě. A i si myslím, když je člověk víc v pohodě*
192 *a už má něco za sebou, tak taky tu rodinu vnímá prostě jinak.*

193 T: Je zajímavý, jak si říkal, že vlastně ta doba je strašně rychlá, že je zrychlená a
194 že vlastně zrovna to mít rodinu, to se posouvá.

195 R: *Zase to je lepší, pokud to teda je o tom, že něco zažít a mít nějakou kariéru, tak*
196 *to ti dá právě ty zkušenosti na to, abys tu rodinu vnímal jinak. Navíc si myslím, že*
197 *kdyby v dnešní době se lidi brali a měli rodiny ve dvaadvaceti, v pětadvaceti, tak*
198 *prostě budou mít ty rodiny za život tři, čtyři, protože ta doba je rychlá a jak ty lidi*
199 *jsou hrozně rychle sytý něčeho, tak prostě pak se rozváděj a takovýhle ty, co se vzali*
200 *moc brzo, jo. Takže proto si taky myslím, že je lepší, když už ten člověk je fakt*
201 *takovej lehce přezrálej jako já.*

202 T: A ještě co ta Lenka?

203 R: *No, s tou Léňou je to takový složitý. Ono jako rodičovi se to blbě říká, prostě*
204 *jedno dítě je chytřejší a druhý je míň chytřejší.*

205 T: Myslíš, že je slabší intelektově?

206 R: *Myslím si, že jo, no. To učení nikdy extra nešlo, když něco měla jako nějakaj*
207 *úspěch, tak to bylo vždycky strašně vydřený, mám pocit. A ještě navíc takový, ona*
208 *fakt jako, ani jí nepovažuju, jak jsem Janinu považoval za dospělou v uvozovkách*
209 *osobnost s vyhraněnejma názorama, cílevědomou s jasnou představou, co v životě*
210 *chci ve třinácti, ve čtrnácti, tak jako Lenku ještě dneska vnímám, že taková není. Jí*
211 *za dospělou nepovažuju.*

212 T: To znamená, že tyhle ty vlastnosti nemá, co má Janina?

213 R: *Ona samozřejmě vidí to zrcadlo, že prostě ta ségra dosahuje takovejhle úspěchů.*
214 *Ona by taky hrozně ráda do Prahy na vejšku, ona by taky hrozně ráda do Ameriky a*
215 *tohle to a támhle to. Ale za prvý tyhle ty cíle, aby splnila, tak musí vynaložit daleko*
216 *víc energie než třeba vynakládala Jana, ale navíc se k tomu jednomu cíli hrozně*
217 *upne a když se to nepovede, tak se hroutí svět. Což taky považuju za jeden*
218 *z důležitých prvků dospělosti. A spousta lidí dospělých není ani v sedmdesáti, když*
219 *prostě jakoby nepřemejšlej o alternativách. Jako když ted'ka budu bojovat o to,*
220 *abych prostě jela do Ameriky, ale jako nemám plán B. A když plán A, jedinej můj*

221 *plán, nedopadne, tak prostě budu bulet, budu sedět a všechno se mi zhroutí a sem*
222 *nešťastná a nic nemám a nikdo mě nechce a nikdo mě nemá rád.*

223 T: Jo, že to má postavený jenom na jednom pilíři?

224 R: *Jo, a tohle to ona přesně pořád dělá, jo. Ačkoli já jsem se snažil, nejdřív jemně,*
225 *ted' už fakt jí to říkám na plnou hubu, prostě působit, tak prostě ona to má takhle*
226 *v povaze a to prostě nezměníš. To je právě to blbý, že ona se vždycky k něčemu*
227 *hrozně upne a pak se hroutí jako, že nic.*

228 T: A co dělá Lenka?

229 R: *No, ona se pokoušela dostat na vejšku po střední. Ona má ekonomku střední. A to*
230 *se jí nepovedlo, protože i tu ekonomku prostě prolezala tak jako, trošku na to*
231 *lehce...nebo to brala tak jako žádnéj stres, ale prolezala tak jako trojky, sem tam*
232 *prostě nějakěj větší průser prostě, kdy musela zabrat, aby se z toho vyhrabal. A*
233 *prostě na nějakou vejšku se přece dostane, tam se dostane každej debil. No, jenže*
234 *ani taky nemám představu, že ona ví, co jako úplně v životě chce, jo. Jí by se líbilo*
235 *bejt na tý vejšce prostě, vypadnout tady z blbýho uprděnýho Jablonce, jo.*

236 T: A ona bydlí s mámou?

237 R: *Ona bydlí s mámou. No, máma má nějakýho přítele, kterej sice má, on je vdovec,*
238 *mám takovej dojem, má nějaký dvě dítko, kluka a holku, mají barák v Rychnově,*
239 *takže jako trošku si žijou nezávisle, ale současně prostě on je pečeněj vařenej u nich*
240 *v bytě, i tam přespává. Hanka, manželka bejvalá, jezdí jakoby do Rychnova. Nějak*
241 *se tam samozřejmě prolínaj ty rodiny nebo minimálně on do Lenčinýho světa a ona*
242 *ho prostě nebere. Ona ho, skoro bych se nebál říct, nesnáší, jo. Což prostě je*
243 *problém, takže ona i o to víc má tendenci z toho bytu prostě vypadnout pryč někam.*

244 T: A ona někde pracuje?

245 R: *Hele, naštěstí teda má brigošku jako na Ještědu, ona tam jako pingluje, ale dělá*
246 *to tak jako víkendovky. Jako když bylo potřeba zabrat, chce mít peníze, tak půl*
247 *roku, sobota, neděle prostě pinglovala deset hodin na Ještědu, ted'ko trošku jako mi*
248 *přibrzdila, protože pochopila, že se na tu vejšku musí začít připravovat.*

249 T: Takže nehledá si práci, protože chce jít na tu vejšku?

250 R: *A ono je tady na tom severu taková nějaká brigáda pro studenty, která by byla*
251 *deno denně, není zas toho tolik. Těžko se hledá ta práce, nebo daleko hůř než*
252 *v Praze. Tam je těch příležitostí fakt spousta, si myslim, nebo mám ten pocit.*
253 *Protože tady, jako zaplat' pánbůh, že má tohle to. Taky kolem toho hrozně*
254 *pyskovala. Prostě typickej příklad, „hmm, na tom Ještědu, to jako mě nevadí dělat*
255 *v hospodě, nevadí mi bejt tam deset hodin, běhat se špinavejma talířema, ale dojet*
256 *na ten Ještěd prostě“...to tady ta tramvaj jede půl hodiny do Liberce, půl hodiny pod*
257 *Ještěd, pak čeká na lanovku, jede lanovkou nahoru. Takže ona stráví dvě hodiny na*
258 *cestě tam. Pak tam je tak dlouho, jak je práce, takže jí občas po šesti hodinách*
259 *řeknou, tak díky a už běž domů. Daj jí za to třeba čtyry stovky a ono jí zas třeba*
260 *nejede nic domů hodinu a půl. A taky to něco stojí, platí lanovku a tak dál. Tak*
261 *říkala: „Já se tady zeptám po Jablonci a tamhle vim, že v nějaký hospodě, tam někde*
262 *mi říkala kámoška nějaká.“ Tak říkám: „No, super, bys nejezdila a měla bys to tady*
263 *u nosu, bylo by to operativní prostě a v pohodě.“ A pak se jí za měsíc zeptáš a ona:*
264 *„No, já sem, já se tam chystám.“ A nic pro to neudělala. Nebo prostě pak v létě*

265 nějakou brigádu někam, tak že jí nějaká kámoška dohazovala, dělala nějakou
266 jakoby hlídačku na nějaký výstavě obrazů nebo čehosi prostě někde u Merkuru
267 v Jablonci. A že ta kámoška tam nějak končí a že jí to dohazovala a nechávala tam
268 Lenčino telefonní číslo člověku, kterej by Lence zavolal, jestli by tam teda nechtěla
269 jít na brigádu. A ten člověk se prostě týden neozval. Tak říkám: „A Lenko, ty máš
270 taky to číslo na něj. Zavolala si mu?“ „To né, já počkám až zavolá sám.“ Říkám:
271 „Musíš prostě bejt aktivní! Ty musíš. Jako když něco chceš, tak si za tím jdi. Dojdi si
272 tam, zavolej si tam. Domluv si schůzku. Třeba už je to pasé. Ty se tady budeš ještě
273 čtrnáct dní modlit k něčemu, budeš si doma okusovat nehty, že ti nevolaj, jo, tak
274 tam zavolej sama.“ Zeptáš se za čtrnáct dní: „Volala si tam?“ „Ne, ono už mezitím
275 tam maj někoho jinýho.“ A říkám: „A dívíš se?“ „Hmm, hmm.“ Prostě a takovejhle...
276 když by se na tom alespoň poučila, jo, ale prostě ona, tohle to potkáš prostě
277 opakovaně po nějaký době. To je nějakej vzorec chování. Jo jako, ona by to chtěla,
278 ale ona si počká až to k ní přijde.

279 T: A když bydlíš doma, tak jak to má s pracema? Máš představu jestli se postará o
280 domácnost nebo tak?

281 R: A tak to jako jo. To ona je schopná uvařit, upíct, uklidit. Ona si vymalovala
282 pokojíček. To ona zas není nějakej takovej jako, že by na gauči se poplakovala. To
283 ona se postará.

284 T: Takže určitá zodpovědnost tam je?

285 R: Ale jo, ale když máš to srovnání s tou Janinou, tak jako je to pořád takový dítě. A
286 je to takový právě...v ní částečně vidim sebe, takovýho, jako když sem byl puberták,
287 tak jsem prostě taky byl takovej jako že furt jsem se litoval, že nikdo mě nemá rád a
288 nikdo si se mnou nechce hrát. A než mě ten život trošku profackoval, než jsem
289 pochopil, že nikdo mě litovat nebude, tak jsem jako měl takový období. Asi rok dva
290 mě to drželo. Prostě takový, že ten život je takovej na hovno, jako ne úplně ke mě to
291 štěstí nepřijde, než jsem pochopil, že samo nepřijde.

292 T: A kdy to bylo, žes to pochopil?

293 R: Hele, já nevim, no. No, tak jako s takovymhle odstupem času se to hrozně těžko
294 říká, jestli to bylo v sedmnácti... Pravda je, že když jsem byl vlastně na střední, my
295 jsme bydleli v Liberci a dojížděl jsme do Jablonce. A vlastně prvák, druhák jsem byl
296 ještě takovej telecí. Tam bylo hodně chytráků, který drželi pohromadě, takže jakoby
297 než se tam udělala nějaká taková parta, tak to docela jako a vykrytalizovalo se to
298 prostě jakože tyhle ty jsou takový diskotékový a tyhle ty právě, pak se z toho prostě
299 až na konci druháku vykrytalizovala taková druhá parta prostě, který radši si
300 dělali tu zábavu někde jako sami. My jsme koupili někde tenkrát nějaký čůča
301 Ještědské bylinné, si pomatuju do dneška, jo. A že prostě v parku u nádraží jsme to
302 tam lemtali. Tak to byla taková fakt jako skupinka, která se udělala někde na konci
303 druháku a to se akorát potkávalo s tím, že naši přestali mít potřebu mě nějak furt
304 monitorovat, takže já jsem najednou, to nebylo postupně, jsme dostal hroznou
305 volnost. Já jsem si mohl dělat, co jsem chtěl, jo. Nikdo neřešil, co je ve škole, kam jdu,
306 kdy se vrátím, jo, jestli budu spát doma nebo nebudu spát doma. Jo, takže já jsem se
307 prostě najednou urval. Jako na škole se to nějak extrémně nepromítlo, já jsem jel
308 v takovym udržovacím módu, aby to nebyl moc velkej průser, ale abych pro to
309 nemusel moc dělat. A prostě jsem s kamarádem v pátek rovnou ze školy jel někam
310 do Českýho Duba a tam jsme vymetli v pátek nějakou zábavu, v sobotu nějakou

311 *zábavu a v neděli jsem přijel vorvanej domů, jo. A jako pohoda, jo, seš doma, dobrý.*
312 *Takže takovej jako najednou...tam jako se to zlomilo trošičku to moje vnímání*
313 *života a světa a začalo se mi to jako trošku víc líbit.*

314 T: No líbit je jedna věc a druhá věc je, jestli sis připadal dospělejší ...

315 R: *Zase sem musel mít nějakou zodpovědnost, abych to nepřehnal, aby prostě se to*
316 *nepromítlo právě do té školy nebo tak.*

317 T: Takže ta svoboda s sebou přinesla krom toho pocitu volnosti a takovýho toho
318 „líbí se mi to“, tak taky to, že se tam jako vykrytalizovala ta zodpovědnost,
319 protože kdybych to urval, tak teď je to na mě.

320 R: *Tak, tak.*

321 T: A holky máš, že mají pocit svobody?

322 R: *Čoveče, jako myslím si, že zase prostě ta Janina to vnímá, tak jako, že fakt*
323 *dosahuje toho, čeho chce, jo. Je spokojená se životem, není nešťastná, takže ta je*
324 *prostě v pohodě. No, ono je to právě daný tím, že dosahuje toho, čeho chce prostě,*
325 *takže ta spokojenost s tou svobodou trošku souvisí. No a ta Lenka, myslím si, právě*
326 *má pocit té nesvobody, že vlastně se nemůže ještě pořád urvat z toho Jablonce, že je*
327 *prostě uvázaná u té maminky a právě má pořád jako tu představu, jak přijde na tu*
328 *vejšku, jo, bude v té Praze, kde prostě tím, že přijde do Prahy tu svobodu získá. Ale*
329 *ona k ní ta svoboda sama podle mě nepříjde, to je prostě nějaký stav myslí, to není*
330 *to, že by najednou byla od maminky. Maminka jí zas tak nemonitoruje, že by jí*
331 *hlídali, jestli v pět hodin je doma a má hotový úkoly, a tak.*

332 T: Že v tomhle tom už to je na ní?

333 R: *Hm. A já jsem jakoby na tu Lenku asi byl pořád mírnější v tom smyslu, že pořád*
334 *jsem jí vnímal jako to větší dítětko, takový trošku zastydělý. Prostě já mám pořád*
335 *pocit, že jí je šestnáct. Jako když se s ní člověk baví, tak názorově se už od těch*
336 *šestnácti nějak posunula, ale jakoby ten postoj k tomu životu, pořád tam vidím, že*
337 *na ten věk je slabej.*

338 T: To znamená, že i ten způsob komunikace se projeví v tomhle ?

339 R: *Hm. A jako já jsem dlouhou dobu, nevím jestli z pohodlnosti nebo jestli sem viděl,*
340 *že to nemá cenu lámat přes koleno, že ona prostě jiná nebude, jí nechal trochu víc*
341 *pod maminky vlivem, jo. A maminka prostě je měkká. A taky trošku jiný starosti,*
342 *spíš s tím přítelem jedou teďka na takový užívací vlně, furt někde jezděj, užívá si to,*
343 *baví se, prostě jako OK, ale mám pocit, že Lence radši odkejve všechno, než aby se*
344 *s ní pouštěla do nějakých konfliktů. Což zase, když jsem se o tom bavil s Janou, se*
345 *kterou občas takovýhle věci řeším, protože už jsem nevěděl s Lenkou moc kudy*
346 *kam, tak jsem říkal, tak se zeptám ségry, jak ona to vnímá a ona to vnímá docela*
347 *podobně jako já, ale řekla mi hezkej argument, no jo, ty s tou Lenkou nemusíš v tom*
348 *bytě denodenně bejt, jo, a nemusíš ten opuchlej otrávenej obličej, jak ona vždycky*
349 *hnedka kvůli všemu je nafouknutá, uražená, hnedka všechno si bere osobně. Což mě*
350 *teda mimochodem připomnělo, teďka sem viděl Čtyři dohody od Duška „neberte si*
351 *nic osobně“, tak to mě hrozně se líbilo. Jinak tohle je krásný představení.*

352 T: A viděl si to v kině nebo v divadle?

353 R: Na dývku. Oni ted'ka vydali, já nevim, jestli Chytilová to nedělala, ne Chytilová ne,
354 nějaká takováhle režisérka to jakoby ještě prostřihala nějakajma fotkama nebo
355 záběrama ze svého dětství a je to takový oživený.

356 T: Vždycky si najdeš něco, co se tě nějak dotýká a říkáš si: „ty jo, vždyť vlastně to
357 je pravda.“

358 R: No, přesně. Já jsem to půjčoval kamarádovi z práce, kterej nemá děti ještě a je
359 mu asi třicet nebo osmadvacet nebo kolik a tak jsem čekal, že jemu se to jako vůbec
360 nebude líbit a hlavně prostě ho tobude míjet, protože právě tam jsou věci s tou
361 výchovou, že jo. Nejvíc se mi líbil pol: „okamžitě se uklidni!“

362 T: „Uklidni se!“ ... Pokyn pro zenového mistra

363 R: A jako jemu se to líbilo, takže jako to, dobrý. Já zas utíkám od tématu, ale sem
364 mluvil o tom, že jsem řešil s tou Janinou a ona má prostě podobnej názor na tu
365 Lenku a že jako taky neví moc jak. Taky se na ní snaží nějak působit a nějak se to
366 nepotkává s úspěchem. Já už jsem pak jako přitvrdil, dlouhou dobu jsem právě byl
367 takovej, že jsem to nechával, at' si ta maminka prostě to řeší, když s tou Lenkou
368 bydlí, ale teď' už jsem se trochu postavil na zadní a dřív jsem prostě všechno, jako
369 Lenka přišla: „Hele ze školy říkali, že můžeme jet na hory do Itálie“. Jsem říkal:
370 „Okay a co to znamená?“ „No, 9000kč.“ Říkám, no tak to je fajn a představa jako, no
371 alespoň půlku a půlku, že by dala maminka. A já říkám: „ale já na tebe platim,
372 prostě.“ „Půlku maminka mě neprijde prostě úplně fér a jako neplatim zas tak
373 málo, aby se dalo říct, že to všechno je na stravu a byt a šatstvo.“ Ale pak sem říkal,
374 no ta okay. Ale prostě to bylo vždycky, hele já něco chci. Přišla s nataženou dlaní a
375 všechno automaticky dostala. A když jako ne, tak jako ne. A ted'ko hrozný dotčený,
376 že jí nechci vyjít vstříc, že jí nechci vyhovět jí v něčem. Já říkám: „to jsou furt prachy,
377 prachy, prachy, jo.“ „Tak co pro to jako uděláš ty?“ „Já tam pojedu prostě.“ No, a
378 prostě furt jsem v tomhle tom byl takovej slabej, že sem všechno skousával, vždycky
379 jsem sklopil uši a vysolil nějaký prachy a právě došla mi trpělivost, když se loni
380 nějak na jaře nebo v lednu začala bavit o tom, že by hrozně chtěla jet někam do
381 zahraničí jakoby na nějakou brigádu. No, upnula se k tomu, že zase od kamarádů
382 syn, kterej umí velice dobře anglicky, Lenka moc ne, a dělá nějakýho trenéra
383 v házený pro nějaký malý děti a jezdil jako instruktor na tábory, což sice Lenka
384 taky, jo, ale ona tam byla prostě taková ta hodná soudružka, prostě a takový ty, co
385 to tam řídili a vychovávali ty harantíky, tak to ona nebyla, tak ten byl někde na
386 nějakym tom příměstským táboře taky někde v Americe, prostě celý léto tam měl
387 jako brigošku. No, ale prostě tam taky děláš nějaký interview po skypu nebo nějak a
388 ještě nějakaj pohovor tady v Čechách a kdesi cosi, jo. Ale Lenka, prostě, když tam
389 přijde a seš ukuňkanej, jo ... a po skypu to tam do ní nějakaj Američan solil a ona, že
390 mu nerozuměla, no tak si jí nevybrali. Já jsem jí od začátku říkal: „Hele, Lenko, jako
391 středoškoláci, a říkala jí to i Jana, mají problém se dostávat do zahraničí na
392 takovýhle brigády. Vysokoškoláci to už je trochu něco jinýho, jednak jsou nějaký ty
393 programy work and travel, ale pro ty středoškoláky fakt musíš bejt dobrá, aby ses
394 někam dostala.“ A já jsem jí říkal taky: „udělej si nějakaj plán B, prostě jed' trhat
395 jahody do Skotska, prostě vypadni a neupínej se k tomuhle tomu, že to dopadne!“
396 Ne, ona se k tomu upnula a ted'ko to interview nedopadlo, tak ona z toho byla lehce
397 nalomená, pak jí teda řekli, že ne, tak z toho byla úplně zlomená. A ona všechno
398 obrečí, takže brečela, jo. A ted'ko první dítě, který ti řve na rameni, tak jsem do ní
399 začal trochu vrtat a říkám: „jo, děvče, udělala si pro to málo. Tak alespoň aby ses

400 naučila ten jazyk, tak si najdi nějak kurz a přijď s nějakou myšlenkou.“ „Hele, mám
401 tady kurz, stojí třicet, jo pojedu na měsíc do Anglie, deset si zaplatím, rodičové
402 mylí, řekněte mi, jestli mi na to každej desítku dáte nebo ne!?“ S nějakým
403 programem, prostě přijít s něčím. „Hmm, hmm, tak já se na něco podívám.“ Za tři
404 neděle se jí ptáš: „Lenko, koukala si se už na něco?“ „ No, já jsem nějak trošku na
405 internetu, ňák, něco...“ „Máš něco konkrétního?“ „Nemám.“ „no, tak jdi do prdele.“
406 Tak jsem prostě zase sednul, našel jsem sám, jo, prostě něco a to bylo, nevim,
407 nějaký přelom únor, březen a ještě jsem jí říkal, to ti uteče, takový ty zajímavý věci,
408 když prostě potom přijdeš v červnu, že něco chceš na léto dělat, tak je pozdě. To
409 musíš řešit v listopadu minulýho roku nejpozději. A teď je únor, tak jako rychle. Tak
410 jsem našel něco, myslím, že v Irsku to bylo, že tam učili nějaký studenti pedagogiky
411 za dozoru prostě nějakých zkušených ošetřovatelů, aby ty děti úplně jim tam
412 nevykládali nějaký bludy a ještě to bylo nějaký asi dotovaný levný nějaký bydlení,
413 takže to vyšlo se všim všady na 4-5 týdnů i s dopravou autobusem teda a
414 s živobytím tam asi na pětadvacet. Což jako je luxusní cena, ale museli se tam dělat
415 po internetu nějaký zkoušky, aby prostě oni je, prostě řekli, že úplný začátečníky
416 tam nechtěj, že tam chtěj už někoho, kdo prostě je alespoň střední začátečník, jo. Ne
417 nějaký úplně od nuly. A tak no. Tak jsem jí poslal prostě odkazy, tady je potřeba se
418 přihlásit, tady si domluv nějaký testy a prostě jdi si potom. Zeptal jsem se jí asi za
419 měsíc: „Tak co zkusila jsi tam něco?“ „ No, ne já ještě čekám. Oni mi řekli, že jak mě
420 nechtěj do tý Ameriky, takže ještě jakoby tam teoreticky je nějaká šance, že by mohl
421 být nějaký opravnej pohovor a že by to jako možná mohlo v tý opravě ještě
422 dopadnout.“ Říkám: „Tak ty budeš čekat do května, než prostě ti dopadne nějaký
423 opravnej, kde ti řeknou, že nic. A co pak budeš dělat? Máš nějaký plán B? Tak si
424 tady radši udělej zkoušky, to tě nic nestojí, jo a dej si tam přihlášku a v nejhorším
425 pak řekneš, že tam prostě nepojedeš, žes onemocněla nebo já nevim.“ No, nic.
426 Dopadlo to přesně takhle. Prostě na všechno se vykašlala, nic neřešila, dokad prostě
427 nebude nějaký opravnej termín, kterej nedopadl, takže podruhé zhroucení, co bude
428 dělat a co teďka honem sežene, jo.

429 T: To je tak, že nějak neslyší na to, co jí říkáte?

430 R: No. A pak přišla a říkala: „Tak jsem si vybrala kurz.“ Říkám: „no, tak to je fajn,
431 tak kterej?“ Tak mi poslala nějaký odkaz, čtyřicet, jo. Ale ne že by přišla: „hele, táto,
432 mámo, kurz za čtyřicet, patnáct dám nebo si na to vydělám brigoškama nebo já
433 nevim čím a byla bych ráda kdyby jste...“ Nee. „Tady jsem si vybrala kurz, na kterej
434 chci jet za čtyřicet. Jak se k tomu postavíte?“ A maminka řekla: „jo, ať jede.“ Já jsem
435 říkal: „jo, ale za mý peníze teda ne. Nesouhlasím.“ Tak jí to maminka zacálovala a
436 dcerka jela, jo. A takovej kurz jako, že pak...protože jsme si psali, že jo, potom jsme
437 si skypovali, že furt párty na pláži, takže super, někde na pobřeží jižním, takže
438 relativně teplíčko a pohoda. Jako neříkám, že jí to bylo úplně k ničemu a
439 samozřejmě, když žiješ pár týdnů v cizojazyčném prostředí, bydlela s nějakou
440 Španělkou, takže prostě musela, jo. A jezdily se Španělkou na vejlety do Londýna,
441 atd., jo, prostě chodila do nějaký školy a tak dále. A s domácíma, oni bydleli někde
442 v soukromí, tak tam taky musela nějak komunikovat a to, takže něco jí to dalo. Jsem
443 říkal: „hele, jseš tam prostě, kdy zas budeš mít šanci se tam dostat, tak se tam
444 poptej!“ Ale tam prostě přelom nějaký červen, červenec, jo, takže rozhodně srpen
445 měla volno. „Jo, zajdi tam někam do hospody. Nechcete tady, budu vám tady
446 zametat prostě za pár šupů, abych tady měla na byt a na stravu, nepotřebuju si
447 vydělat miliony...“

448 T: ...a můžu mluvit.

449 R: ...a můžu mluvit.“ A prostě se ptáš se jí jednou, ptáš se jí podruhé: „byla si někde?“
450 „No, já nevím, ono tady při tý škole nabízej ještě, že zajistěj něco takovýho, když o to
451 člověk má zájem.“ Zase, že to někdo zajistí za ní, jo. Tak jsem se jí ptal zase za pár
452 dní. „ No oni zajistěj, ale jedině za peníze.“ Kdo si připlatil, tak tomu pomůžou tady
453 něco sehnat. Jsem říkal: „no, fajn, tak buď se postarej sama nebo nic.“ Tak nic. Tak
454 přijela, no dobrý to bylo, no jako super, párty na pláži, fajn. A přesně kvůli tomuhle
455 já jsem to nechtěl platit. Protože já tě budu od teďka podporovat už jen v tom, s čím
456 souhlasim dopředu, kde přijdeš prostě s nějakym jasnym programem, jo, kde pokud
457 chceš angažmá svého tatíka, tak prostě dopředu připravenej program, jak to máš
458 promyšlený, co to znamená a co to znamená pro tatíka, jo. Od teďka prostě jedině
459 takto, jinak ne.

460 T: A myslíš, že je to tím nastavením, že jsou každá jiná? Nebo i tím třeba, že ona
461 byla mladší, když jste se rozváděli?

462 R: Tak jako já jsem neměl pocit, že by to speciálně ona nějak... Jako trpěla tím, ale
463 spíš tím trpěla víc, když jsme se s manželkou odcizovali, jo, než když jsme se pak
464 rozvedli, protože pak už to bylo nějaký jasně daný, už byly jasně daný nějaký
465 pravidla hry, ona viděla, že já o ní mám zájem, furt jsme spolu fungovali, tak to, spíš
466 víc trpěla, tam malovala obrázky, jak tatínek s maminkou prostě jako se vedou za
467 ručičky hlubokym lesem. Takže to, takže to bylo takový. Takže jo, je to asi trošičku
468 tím poznamenaný, ale spíš to je fakt tou povahou jako. A říkal jsem: „ hele, já už tě
469 do těhle situací budu cíleně stavět, protože jako ty musíš dospět. A já vidim, že ty
470 nedospěješ tím, že ti budu do kolečka něco vysvětlovat a znova opakovat, ty
471 dospěješ tím, že si v tom ten rypák vymácháš sama, jo.“ Takže to mělo hned
472 samozřejmě pokračování, protože po té, co přijela teda z tý Anglie, tak a zjistila, že
473 jí teda nedopadly ty zkoušky na vejšku, který očekávala, že prostě samo.

474 T: Kam chtěla jít?

475 R: Nějakou zemědělkou, nějakou ten ekonomickou směr, jo. Což jako je kupodivu
476 docela dobře hodnocený, srovnatelně jako VŠE. Ale ona by se jako tou ekonomikou
477 nechtěla zabývat. Ona by chtěla bejt mezi lidma, pracovat s těma lidma. Tak říkám:
478 „ proč nejdeš na nějakou pedagogiku nebo psychologii nebo něco? Hlavně něco, kde
479 nebudeš potřebovat matiku, fyziku.“ Já nevím, ne těch pajdákách jí to stejně asi
480 potká.

481 T: No, tak minimálně se potká se statistikou.

482 R: A tak holt to by musela prostě vybojovat, jo. Zase nevěřim tomu, že je úplně tak
483 hloupá, že by prostě, když to bude fakt šrotit od začátku, že by to nedala. Musela by
484 tomu dát hrozně moc, ale myslim, že tu vejšku by jako udělala, ale prostě ne
485 s tímhle tím přístupem.

486 T: Jestli ona nechce tu ekonomiku, kvůli Janině. ...

487 R: Ona nechce pracovat jako v týhle tý sféře.

488 T: A proč jde na ekonomku?

489 R: Nevím. Nechce dělat v kanceláři jako. To je takový to zoufalství, kdy neví co. Jako
490 to je ta nedospělost podle mě, kdy ona ještě neví, co by v životě chtěla, tudíž se

491 *neumí rozhodnout jako, co by vlastně měla studovat, takže hledá něco, kam jí*
492 *vemou.*

493 T: A v čem by ti přišla, že splňuje něco z atributů dospělosti?

494 R: *Těžká otázka, atribut dospělosti. Už přišla o panenství jako docela dávno tomu,*
495 *nevím, jestli je to úplně atribut dospělosti. To je taky. Ona hrozně touží nebejt sama,*
496 *ona teďko nemá nikoho jako už dlouho. Ona měla jednu takovou vážnou známost,*
497 *nebo vážnou známost, to je takový starosvětský slovo, ale prostě chodila docela*
498 *dlouho s klukem nějakým, kterej byl myslim, že o rok starší a taky takovej učňovskej*
499 *obor, prostě kuchař, číšník. Takže on už byl trošku v tom životě, chodil někam*
500 *pracovat a ještě na nějaký brigošky a to a byl takovej, přišlo mi, víc už otrískanej*
501 *tím životem, takovej prostě už suverén. A ten jí dal kopačky kvůli nějaký třicítce, jo*
502 *nebo pětatřicítce, což ona hrozně těžko nesla. Kvůli takový starý krůtě jako, jak jí*
503 *mohl opustit. A od tý doby, což je ty vado, já nevím, to je hodně dlouho, podle mě*
504 *nějaký čtyři roky, jo, tak nemá nikoho. Já nevím, na jednu stranu bych nechtěl, aby*
505 *šla úplně s každým, na druhou stranu, prostě by nějakým přirozeným výběrem*
506 *prostě a tím, že si vyzkouší, co jí vyhovuje, nevyhovuje, tak prostě kdy jindy si to*
507 *vyzkoušet než teď, dokad je člověk takovej jako mladej a neuvázaněj k něčemu a já*
508 *mám pocit, že jí nikdo nevyhovuje. Ten je blbej prostě a to. Takovejch se okolo ní*
509 *motalo, ona zas není úplně ošklivá holka, takže se okolo ní pár kluků motalo a*
510 *takový ty ze třídy, ze školy. Jsme byli na nějakým maturitním plese a tam furt trsala*
511 *s nějakým klukem. Říkám: „ten po tobě tady jede.“ „A to je takovej blbec.“ „Tak proč*
512 *s nim tancuješ? Hahaha, hihhi a pak řekneš, že je blbec.“ A teďko třeba jela na*
513 *Silvestra na nějakou chalupu, jo, že prostě nějakěj spolužák takhle pozval pár ex-*
514 *spolužáků, že se tam všichni sešli, jenže to byli samí párečky a on a Lenka. Tak*
515 *říkám: „ty tam jedeš jako s tímhle tím nějak bude ruka v rukávě nebo bůh ví co, bůh*
516 *ví kde.“ „Ne, tak to já tam nejedu, to jako, jestli tohle si on myslí, tak to ať si*
517 *nemyslí.“ Tak pak jí volám, ještě před půlnocí nebo po půlnoci nebo kdy jsme si*
518 *dávali nějakou novoroční zdravici, a zase slzavý údolí, jak prostě, tam jsou všichni*
519 *poopárovaný a ona prostě tam nikoho nemá, jo. Já říkám: „vždyt’, Lenko, s tím si*
520 *tam jela. Tak co tě na tom překvapuje, doprdele? Tak buďto ses tam měla*
521 *popárovat s tím lichým nebo tam nejedim. Tak jako, cos čekala?“ No a prostě a*
522 *takový. Pak prostě kolikrát se s ní člověk baví, ať už po telefonu nebo osobně, a ona*
523 *má lítostivou a začne najednou prostě brečet, že je sama. Říkám: „za prvý nejseš*
524 *sama, máš nás, máš mámu, mě, Petuli, máš bráchu, máš ségru, ojo, tak sama nejseš*
525 *na světě. A jestli seš sama, že nemáš chlapa, prostě, tak musíš si aktivně nějakýho*
526 *najít! Ne čekat a říkat tenhle ten je debil, tamhle ten je debil. Tak jestli něco chceš,*
527 *tak prostě si po tom jdi. Jestli se ti někdo líbí, tak prostě běž a řekni mu to.“ Ale tak*
528 *jako já sem to taky neuměl, jo.*

529 *Takže to, no, takže takže. Atributy dospělosti. Nevím, ten hlavní, taková ta*
530 *zodpovědnost k tomu životu a umění mu prostě srdnatě čelit a dosáhnout prostě*
531 *úspěchu a umět snýst neúspěch, to je prostě umění. A já doufám, že někdy bude, ale*
532 *jsou lidi, který to do dneška neuměněj a nerad bych prostě, aby Lenka takhle prostě*
533 *jednou skončila, nešťastná, orvaná životem, jako suchá větev.*

534 T: No, možná jí to trochu orve...

535 R: No, tak to celej život se to člověk učí se s tím nějak porvat.

536 T: Co si myslíš, že si myslej holky? Jestli ty je vnímáš jako dospělý nebo že ne?

537 *R: Tak Janina si myslím, že jako to má takhle už dlouho, že jí vnímám jako dospělou.*
538 *Já jsme udělal jakoby tu výchovnou chybu, právě jak jsem byl mladej rodič a ještě*
539 *takovej neotřískanej tím životem, že jsem si myslel, že prostě s dětma se dá od*
540 *začátku jednat jako s takovejma malejma dospělejma, jo. Takže jsem se s nima*
541 *bavil prostě na rovinu adekvátně věku a nějaký mentální úrovni. Prostě všechno na*
542 *rovinu a pravidla hry a takovej nějakej hodně ten život jako striktní, jo. Jako každej*
543 *má nějaký povinnosti, tak i ty děti mají nějaký povinnosti a tak. Samozřejmě, že ty*
544 *děti to v různém věku vnímaly různě a různě se tomu bránily, jo, takovýmuhle*
545 *přístupu. Ale od tý doby, co Janina byla na tom gymplu, kdy jsem prostě se s ní bavil,*
546 *jsme měli takovej hezkej vztah, jsme se bavili o spoustě věcí a i o těch zájmech a*
547 *ona začala číst některý knížky prostě dřív než jsem je četl já a tak jsme se o tom*
548 *bavili. Jí jsem vnímal, fakt jako ona to musela cejtít a cejtí do dneška, že prostě fakt*
549 *jako se s ní bavím jako s dospělou osobou, už jako zformovanou. A myslím si, že*
550 *Lenka velice vnímá, že jí za dospělou nepovažuju.*

551 *T: Nepovažuješ. A proč to byla chyba?*

552 *R: Já nevím, já třeba to vidím, nebo mám ten pocit, že jak jsem to jako hodně hrotil*
553 *a prostě se snažil to...*

554 *PAUZA*

555 *R: Kde jsme skončili?*

556 *T: Proš to byla chyba?*

557 *R: Mám pocit, že prostě ... a ještě další chybu, kterou jsme pochopil prostě až když*
558 *sem vlezly nějaký práce a začal jsem pracovat s lidma, jo, že jsem myslel, že rovnej*
559 *přístup je ten správnej model. Prostě stejnej metr na všechno, stejný podmínky,*
560 *stejná komunikace se všema a ono to tak prostě není. Až když jsem měl k tomu*
561 *patnáct podřízených, tak jsem pochopil, že ...Že to jsem ještě nechápal prostě v tý*
562 *době, kdy jsem byl mladej rodič, že to prostě nejde bejt na všechny stejnej.*

563 *T: Takže prostě každá může bejt jiná.*

564 *R: Nevím, já bych řekl, že ne, já asi jsem se vyčerpál.*

565 *T: Tak jo, tak díky.*

566 *R: Snad jsem moc neplácal.*

Příloha č. 3 – participantka Jana, dcera -rodina A

1 **Jana, dcera – rodina A**

2 T: tazatel, MD: mladý dospělý

3 T: Úvodní otázka se týká dospělosti, a já bych se tě vlastně chtěla zeptat, jestli jsi
4 dospělá?

5 *MD: Tak... myslím si, že je to to není vlastně bod v životě člověka že je to spíš nějaký
6 proces, ale myslím si, že jako relativně jo no.*

7 T: A kde jsi v tom procesu, tedy jestli jsi myslela, že je to proces z bodu A do bodu
8 B?

9 *MD: Tak myslím si, že sem schopná se starat o sebe. Zatím se nestarám o nikoho
10 jinýho ale... ale jako myslím si, že sem soběstačnej člověk.*

11 T: A to znamená v jakém slova smyslu to soběstačná? To může být různých pohledů.

12 *MD: Jo jsem schopna řešit prostě sama nějaký ty každodenní problémy a i včetně
13 toho prostě uvaření, vyprání tak nějak prostě ten normální život jak ho člověk
14 zvládne no.*

15 T: Soběstačná, a jak chodíš do té práce, tak už i finančně soběstačná?

16 *MD: No, ne ještě úplně. Částečně jenom.*

17 T: A kdybys to třeba řekla procentuálně?

18 *MD: Tak já nevím, třeba ze šedesáti procent.*

19 T: Kde bydlíš?

20 *MD: Bydlím s přítelem tady na bytě.*

21 T: Takže se o někoho staráš?

22 *MD: No tak jako částečně tak nějak se staráme o sebe.*

23 T: A je to rozdíl, když je to přítel? Nebo kdy to už bude dospělý a už budeš se o to
24 starat naplno?

25 *MD: Já jsem myslela spíš nějaký dítě, nebo tak někoho, kdo je na tobě vyloženě
26 závislej.*

27 T: A takže dítě ještě nemáš?

28 *MD: Nemáme.*

29 T: A myslíš si, že dítě do té dospělosti patří, nebo si myslíš, že to s tím nesouvisí?

30 *MD: Tak myslím si, že určitě ta zodpovědnost je potom větší, že tě to určitě někam
31 posune a člověk nesmí bejt pak jenom sobeckej a myslet furd na sebe, ale prostě
32 musíš taky dělat potom nějaký kompromisy asi a myslet prostě na víc věcí no.*

33 T: Takže myslíš na sebe teďko víc?

34 *MD: No, tak zatím asi jo.*

35 T: A jak si říkala, že je to nějaký proces, že se blížíš, tak jak to poznáš, že ten proces
36 je už završený. Co bude jinak?

37 *MD: Co bude jinak? No, už asi jako nebudu se moct na nikoho spolíhat. Teďka vim,
38 přece jenom, že kdyžby se něco stalo, prostě tak naši mě ještě furd podržej, ale pak*

39 *jako ne že by tomu tak úplně nebylo, ale asi už prostě nebudu si chtít k nim šahat pro*
40 *tu pomoc tak jako teďka, pro tu finanční jakoukoli.*

41 T: A ještě o nějakou pomoc si šaháš k nim?

42 MD: *Momentálně snad ani ne.*

43 T: Takže si nebudeš šahat o finanční pomoc k vašim? Protože když si říkala, že si
44 nebudeš žádat k někomu o nějakou pomoct, taky si myslela vaše a finanční pomoc?

45 MD: *Tak.*

46 T: A myslíš, že nebudeš moct?

47 MD: *Tak ne, že bych asi nemohla, ale už třeba nebudu ani tolik chtít, protože už*
48 *nevím, co budu moct prostě vydělávat a tak nějak starat se prostě víc sama o sebe.*
49 *Takže jako nemyslím si, že by nebyla ta příležitost, nebo že by mi naši nechtěli*
50 *pomoc, kdybych potřebovala, ale spíš já už nebudu tolik chtít.*

51 T: A víš, proč nebudeš chtít?

52 MD: *Tak protože prostě já jsem vždycky byla taková už od mala, že sem všechno*
53 *chtěla zvládnout sama.*

54 T: Takže chceš vlastně stát sama na vlastních nohou a to je pro tebe taková ta
55 známka té dospělosti?

56 MD: *Tak.*

57 T: Teď se ještě vrátím k tomu, jak žiješ s tím přítelem. Máte pronajatý byt nebo svůj?

58 MD: *Pronajetej.*

59 T: A jste spolu jako dlouho?

60 MD: *Skoro 4 roky a bydlíme spolu asi rok a půl teďka.*

61 T: Je pro tebe partnerství, dlouhodobý vztah a bydlení spolu známka dospělosti?

62 MD: *Jo určitě. Myslím si, že to jako souvisí to s tím, že člověk musí dělat trošku*
63 *kompromisy prostě v tom životě, že jo každě prostě chce trošku něco jinýho, ať už se*
64 *to týká prostě čehokoli. Já nevím trávení volnýho času nebo nevím, teďka mě nic*
65 *nenapadá, ale určitě prostě člověk se musí nějak v tom v těch věcech prostě najít*
66 *nějakou střední cestu.*

67 T: Jak tedy spolu žijete? On taky studuje?

68 MD: *On už pracuje.*

69 T: To znamená, že on je dospělý?

70 MD: *Myslím si, že jako v tý škále jak já to beru, myslím si, že jo.*

71 T: A je rozdíl mezi holkama a kluky?

72 MD: *Myslím si, že spíš člověk od člověka.*

- 73 T: A na něm se to pozná jak, že je dospělý? Co dělá jako dospěle?
- 74 MD: *Co dělá jako dospěle? Tak asi tak stejně jako já prostě. Měl by se o sebe nějak*
75 *nějakým způsobem postarat, nějakým způsobem vydělává, je prostě zodpovědný za*
76 *svůj volnej čas, to znamená, aby prostě měl nějaký cíle, jak třeba v tom pracovním*
77 *životě, tak v tom osobním životě. A to si myslím, že on dělá.*
- 78 T: Takže až toto bude naplněné, tak řekneš ano, už máš proces za sebou?
- 79 MD: *Jo.*
- 80 T: Ještě jsem se chtěla zeptat jak je to s tou dlouhodobostí toho vztahu – patří to
81 k dospělosti?
- 82 MD: *Jo no tak já už sem takovej dlouholetej vztah měla jedou před tím, takže jako*
83 *uplně bych to nebrala, že prostě se někdy vezmem a budem mít děti. Já tak jako*
84 *nerada takhle prostě říkám někdy takovýhle věci, ale myslím si, že to určitě k tomu*
85 *patří jako být s nějakým člověkem takhle dlouho, ale zase si nemyslím, jakože když*
86 *člověk v tomhleto třeba věku mym nemá nějakou dlouhodobou vztah, takže by to*
87 *znamenal, že by prostě nebyl dospělej.*
- 88 T: A když si říkala, že nechceš plánovat děti a svatbu, tak jako to máš s plány do
89 budoucna, co budeš dělat?
- 90 MD: *Jako v čem myslíš? Jako pracovní nebo celkově?*
- 91 T: Celkově. Jak si představuješ život? Kam plánuješ? Tři měsíce, půl roku, rok, deset
92 let.
- 93 MD: *No, deset asi ne. Já jako moc nejsem plánovací typ, takže zatím bych chtěla*
94 *využít toho, že nemám ještě v podstatě žádný závazky, nebo žádný moc velký závazky,*
95 *takže zatím bych chtěla jako cestovat, a tak nějak hledat třeba co mě baví jako z toho*
96 *pracovního hlediska a postupně to nějak zjišťovat, a pak k tomu směřovat.*
- 97 T: A jak to budeš zjišťovat?
- 98 MD: *No, třeba poznávat třeba nové lidi, a prostě nové zážitky a člověk potom třeba*
99 *zjistí, k čemu inklinuje.*
- 100 T: Máš představu, kde ty zážitky budeš sbírat?
- 101 MD: *Nó taky. Říkám, já docela, nebo docela dost občas cestuju, takže i třeba prostě*
102 *setkání s těma cizíma kulturama si myslím, že člověka tak jako trochu posune někam*
103 *dál, když vidíš věci trochu z jiný perspektivy.*
- 104 T: Kam cestuješ?
- 105 MD: *Do Ameriky. Do Yellowstonu už teďka jedu po třetí.*
- 106 T: A tam?
- 107 MD: *Tam převážně teda pracuju na plnej úvazek taky, ale...*

108 T: Co tam děláš?

109 MD: *Ted'ka tam budu dělat asi servírku pravděpodobně. Jinak prostě chodíš po*
110 *výletech, je tam nádherná příroda, že jo tak člověk si tam odpočine.*

111 T: Ten tvůj plán je, že v rámci jiné kultury poznáš lidi, kteří ti můžou rozšířit obzory.
112 A podle toho poté naložíš se svým životem?

113 MD: *Tak neříkám, že úplně podle toho, ale může prostě někdo mě někam popostrčit,*
114 *třeba na co bych jako normálně tady v tom svym zaběhlým koloběhu na co bych*
115 *nepřišla.*

116 T: Že prostě něco napadne?

117 MD: *Tak.*

118 T: A co na to tvůj přítel? Jedete spolu?

119 MD: *Nejedeme. Já už jsem minule byla sama, protože on, než dostudoval, takže*
120 *nemůže na ten program semnou, ale už když jsme jeli úplně poprvý, tak sme byli*
121 *spolu. Tak sou to tři měsíce no a neříkám, že je to úplně jednoduchý, ale přežili jsme*
122 *to minule, tak to přežijem do ted'ka.*

123 T: A jak to spolu řešíte? Zajímá mě ten proces, když se rozhodneš, že někam
124 pojedíš. Jak se to řeší v takovém partnerském vztahu?

125 MD: *Tak minule to bylo jasný, když jsem odjížděla, protože já sem tak jako říkala,*
126 *v podstatě už když jsme spolu začali chodit, že jsem teda jednou jeli spolu, a pak sem*
127 *říkala vždycky, že bych ještě jednou chtěla jet, takže to tak nějak vyplynulo prostě z té*
128 *situace. No ted'ka když na to přišlo znova, tak jsme se o tom prostě bavili, a prostě*
129 *jsme si sedli a řekli jsme si, co kdo pro nás znamená a on říkal, že mě nechce*
130 *omezovat, že ví, že je to moje poslední šance někam vyjet, takže v klidu no.*

131 T: Ale diskutovat se to asi musí vid'ť? A brát zřetel na toho druhého.

132 MD: *No, to určitě. Jako přijít a oznámit, to asi není úplně vhodný řešení.*

133 T: A ty děti plánujete nebo ne?

134 MD: *Zatím ne. On je takovej typickej chlap, kterej nemá rád závazky tohoto typu,*
135 *takže jako nějaký témata jako svatba a děti to zatím ještě nepřihází moc v úvahu*
136 *ted'ka.*

137 T: Takže to vypadá, že to nepřichází v úvahu kvůli němu?

138 MD: *Ne, ne, ne to ne. Ani já nechci. Jsme oba v tady tom takový stejní.*

139 T: A máš představu, kdy to začneš řešit?

140 MD: *Za nějakých třeba pět let.*

141 T: Takže to řešit nebudeš, ale až to přijde tak to přijde, ale v tuhle chvíli?

142 MD: *V tuhle chvíli ještě určitě ne.*

143 T: Ještě bych se vrátila k tomu, jak to máš s vašima. Když si říkala, že si nebudeš
144 říkat o tu finanční podporu. Kdyby ale bylo špatně a nebyla by práce. Kam by si šla?

145 MD: *Jako za kým?*

146 T: Ano.

147 MD: *No tak to těžko říct, protože naši jsou oba dva trochu v jiný finanční situaci.*
148 *Řekla bych že máma tak jako žije, že má sama...*

149 T: Co dělat?

150 MD: *No, nechci říct úplně co dělat, jako to zas úplně ne, ale že jako těch peněz má*
151 *víc asi táta. Takže asi spíš primárně za nim no. Ale podle situace jaká by byla.*

152 T: A kdyby se to hypoteticky stalo teďka, tak máš přítele, který vydělává, tátu, který
153 vydělává, mámu, která vydělává. Tak těch možností je více.

154 MD: *Jako jestli bych šla spíš za přítelem, nebo za našima?*

155 T: Třeba. Jestli by to byla volba říct příteli, nebo tátovi?

156 MD: *Tak tam asi taky záleží, jako o jakou velkou podporu by se jednalo. Kdyby to*
157 *bylo třeba já nevím něco na měsíc, jenom nějaký krátkodobý, tak třeba bych šla za*
158 *tím přítelem, ale něco dlouhodobýho bych asi řešila s rodičema spíš.*

159 T: Čím to je vlastně, že za rodiči a ne za přítelem, když s ním žiješ?

160 MD: *No jasný tak prostě furd by to byl nějaký závazek, a kdyby prostě byla podpora,*
161 *já nevím, třeba kterou bych byla schopna splatit za nějaký rok nebo tak, tak můžem*
162 *se taky za pár měsíců rozejít a jako pak bych nechtěla, aby tadyto nějak bylo*
163 *nevyřešený.*

164 T: Takže v tom chceš mít čisto?

165 MD: *Jo.*

166 T: Zajímavé, protože někdy se v životě stane nějaký zlom, že pak se to řeší s
167 tím partnerem.

168 MD: *Tak jako kdyby to byl tvůj manžel tak zase přece jenom to je trochu něco jinýho*
169 *že jo, ale takhle dokad' ještě ne, tak bych to nechtěla takhle řešit.*

170 T: Chceš si ho vzít? Někdy?

171 MD: *Já se zatím nechci vdávat, ale jako někdy v budoucnu asi jo.*

172 T: Ještě bych se chtěla zeptat na jednu věc, jak často jsi s vašima?

173 MD: *Tak s tátou hodně zřídka s tím se vidíme třeba jednou za dva tři měsíce, možná,*
174 *no tak dva dobře. A domů do Jablonce tam jezdím tak jednou za měsíc na víkend.*

175 T: Vlastně vaši jsou rozvedeni. Takže doma jsi u mámy a s tátou se vidíš, že se
176 potkáte?

177 MD: *Spíš se potkáme nebo i teda občas jezdím k nim, ale spíš je to tak na návštěvu.*

178 T: A oni za tebou jezdí? Máma nebo táta?

179 MD: *No máma občas a táta moc ne. Tak on má taky ten program takovej nabitější,*
180 *takže ještě, že jo Tobiáš je malej takže občas spíš jedu já za ním, než by přijeli sem.*
181 *Navíc my tady ten byt máme hodně jako pidi, takže se jich sem moc nevejde.*

182 T: Takže fyzický kontakt máte. Udržujete kontakt i přes emaily, nebo si píšete?

183 MD: *No občas si zavoláme, ale taky jako ne častějc, než třeba jedou za tejděn těch,*
184 *čtrnáct dní. Já jsem vždycky byla taková, že nebo s našima jsme vždycky měli takovej*
185 *vztah, ne že bysme si museli volat každěj den a nám to tak asi vyhovovalo.*

186 T: Takže stačí, že o sobě víte?

187 MD: *No, no, no.*

188 T: Kdo tě víc ovlivnil do života?

189 MD: *To je hrozně těžko říct. Tak... od šestnácti, když mi bylo šestnáct, že jo, tak se*
190 *naši rozvedli a potom jsem byla jenom s mámou, takže s tou bydlím a víc si rozumíme*
191 *a že mě aktuálně víc zná a řešíme co se aktuálně děje, ale jinak nevim, jestli to jde*
192 *takhle říct.*

193 T: Možná nejde. A když o vašich přemýšlíš třeba, jak tě vychovávali, co ti dávali, o
194 čem jste si povídali, co je pro tebe hrozně důležité a oslovuje natolik, že bys to
195 chtěla, nebo naopak nechtěla aplikovat na vlastní děti?

196 MD: *Tak myslím si, že mi nechávali relativně dost velkou volnost. Ale zase jako stáli*
197 *za mnou, furd mě tak po očku pozorovali, by řekla, ale jako nechávali mi ten pocit*
198 *takhle, že mám prostě takovou volnost a odpovědnost za sebe a myslím si že mě to*
199 *spíš tlačilo jako k tomu k nějakým lepším výkonům třeba ve škole nebo takhle jako že*
200 *by mi nějak kontrolovali známky, nebo jak jsem se učila to vůbec ne. Takže to si*
201 *myslím, že to bylo asi dobře. Ale zase si myslím, že nevim, nedá se to asi aplikovat, že*
202 *bych to chtěla aplikovat na svoje děti, když to asi je tak trochu pro každého jiný.*

203 T: A když jsi tu sama v Praze, podle koho se hodnotíš? Že máš krásně udělané vlasy,
204 svetr. Máma tě teda nevidí, tak kdo ti třeba řekne, že ti to sluší?

205 MD: *No tak jako nejvíc mě asi ovlivňuje přítel, protože s ním prostě trávím jakoby...*
206 *Z těch lidí, se kterýma jsem dobrovolně, že jo nebo sem s nima v práci, nebo tak, ale*
207 *on mě asi vidí nejčastějc, takže asi primárně podle něj. A jinak prostě podle*
208 *nějakých pár dobřejch kamarádek, který vlastně mám, se kterejma se občas vidáme.*

209 T: A co módní trendy?

210 MD: *To nějak moc neřeším.*

211 T: A nějak se tě to dotýká ne? Protože je to přeci všude.

212 MD: *Jo tak jako taková tak klasika. Snažím se třeba nějak prostě zdravě se stravovat*
213 *a cvičit, občas abych tak nějak prostě vypadala rozumně a ale jinak nějaký takovýhle*
214 *trendy mě moc neovlivňují.*

215 T: Takže v tom máš odstup?

216 MD: *No.*

217 T: Že to třeba není tak, že letos letí fialová a ty nemáš žádnou fialovou sukni?

218 MD: *To vůbec. Já jsem v tadytom spíš chlap. Takže to se mě vůbec nedotýká.*

219 T: Vraťme se ještě k rodičům. Změnila se nějak komunikace s nimi? Zaznamenala
220 jsi, že se začali chovat jinak?

221 MD: *Tak já říkám, mě naši jako vždycky dávali relativně velkou volnost, takže tam si*
222 *nemyslím, že by se to nějak takhle extra měnilo. Ale myslím si, že tam velkej zlom byl*
223 *potom, co se naši rozvedli, že s mámou jsme začaly mít trochu jinej vztah, že jsme*
224 *začaly bejt spíš takový jako kamarádky než nějaký vztah rodič dcera.*

225 T: Byla spíš máma k tobě jako kamarádka, nebo ty k ní?

226 MD: *Já si myslím, že to bylo tak nějak jako oboustraný, že jsme prostě, že je ta*
227 *situace nová se změnila takže jsme věděly, že musíme táhnout za jeden provaz, takže*
228 *pak nějak takový ty pubertální hádky se moc nevedly naštěstí. A to se změnilo no.*

229 T: Změnilo se to u tebe nebo u mámy?

230 MD: *Asi spíš u mě. Jako myslím si, že no... asi spíš u mě.*

231 T: Dokázala by sis zpětně vybavit, co ti šlo hlavou?

232 MD: *To už je hrozně dávno, ty jo to už je asi osm let, že jo. Ale jo no, ale asi to tak*
233 *nějak bylo, že hlavně si člověk začíná prostě uvědomovat, že ne všichni jsou dokonalý*
234 *a že každéj má nějaký svoje chyby, a že i ten druhý se musí vyrovnat s našima*
235 *chybama, takže prostě pak tam je nějaká jako by tolerance v obou směrech.*

236 T: A vztah s Lenkou se změnil?

237 MD: *No, tam by řekla, že se náš vztah rapidně zlepšil, když jsem se odstěhovala.*
238 *Když jsme se neviděly každéj den.*

239 T: Rapidně zlepšil?

240 MD: *Ale tak s ní je to občas i teďka těžký, takže tam jako to záleží spíš na tom, jakou*
241 *má Lenka zrovna náladu, ta naše komunikace.*

242 T: Myslíš si, že Lenka je taky už v dospělém věku? Vy jste od sebe...

243 MD: *Tři roky.*

244 T: Tři roky. A kdyby ses podívala na Lenku, jako její sestra jí docela znáš, jak třeba
245 to vidíš s její dospělostí?

246 MD: *Tak pro mě to vždycky bude malá sestřička, že jo, ale... ale myslím si, že ona by*
247 *potřebovala trochu taky vyletět někam z hnízda a trošku zažít nějaký ty prostě*
248 *normální situace, být na bytě s dalšíma třema lidma a prostě starat se taky nějak o*
249 *sebe a nebejt pořád že jen pod maminčinejma křídly a myslím si, že to by jí dost*
250 *prospělo, protože momentálně mě úplně dospělá ještě nepřijde.*

251 T: Takže si myslíš, že je to zdravé nechat dítě vylétnout z hnízda, ať si ty křídla
252 trochu omlátí?

253 MD: *Jo určitě. Mě přijdou nejhorší ty maminčini mazánci, co s váma jsou pak do*
254 *třiceti.*

255 T: A co si myslí vaši o tobě?

256 MD: *No, to já nevím.*

257 T: Co ty si myslíš?

258 MD: *Jako jestli jsem dospělá nebo ne? Myslím si, že si myslej, že jsem dospělá.*

259 T: Oba?

260 MD: *Hmm, no.*

261 T: A je to fajn?

262 MD: *Jo.*

263 T: A je to fajn být vůbec dospělá?

264 MD: *Tak já si myslím, že to má nějaký svoje klady i zápory. Že člověk už není takovej*
265 *jako bezstarostnej jak byl třeba v dětství, ale...mě se to líbí.*

266 T: Jano a jak vlastně vypadá tvůj život?

267 MD: *Tak já chodim čtyřikrát tejdně do práce, pak teda ještě něco nakoupim, uvařim,*
268 *uklidim doma. Snažíme se jako nějak s přítelem společně sportovat, takže dvakrát*
269 *tejdně chodíme lízt.*

270 T: Na stěnu?

271 MD: *Na stěnu no. Á... pak prostě o víkendu většinou já doháním tu školu.*

272 T: A ty máš tu školu jak?

273 MD: *No já jednou tejdně chodim jakoby do školy na přednášky a na cviko a teďka už*
274 *jednou tejdně. Á nějaký takový učení a úkoly prostě doháním většinou o víkendu. A*
275 *když je pak nějaký volnej den, tak většinou třeba deme někam na výlet nebo prostě*
276 *něco podniknem.*

277 T: Takže ty jdeš do práce a přítel jde do práce a starost o domácnost máte
278 rozdělenou?

279 MD: *No, většinou nějaký úklidy děláme o víkendu, ale jako takovýto vaření a*
280 *nakupování a takový, všechno dělám já, protože přece jenom toho volného času mám*
281 *víc než von.*

282 T: A do té práce chodíš na jak dlouho?

283 MD: *Na půl úvazku.*

284 T: A baví tě to?

285 MD: *Jo docela jo. Jako není to něco, co bych chtěla dělat úplně do konce života, já*
286 *tak taky teďka končím, že jo asi za měsíc a půl, protože jedu do té Ameriky. Ale baví*
287 *mě to docela.*

288 T: A když jsi říkala, že budeš teď končit, to budeš dělat i státnice ne?

289 MD: *No to bych měla no. Ale já mám ještě troje takže...*

290 T: A kdy je teda děláš?

291 MD: *No my máme jako by volný ty termíny, my si můžem v podstatě říct, kdy to*
292 *chcem.*

293 T: Jo takhle.

294 MD: *Takže mě ještě čekaj státnice z ekonomie, ty si plánuju nějak teďka co nejdřív a*
295 *teď se k tomu nemůžu dokopat samozřejmě. A potom ještě hlavně z vedlejší*
296 *specializace.*

297 T: A to chceš udělat před odjezdem do Ameriky?

298 MD: *Ideálně. Ale já jako zas až tak nikam nespěchám, mě stejně určitě zůstane*
299 *diplomka, který ještě nemám ani téma, že jo. Takže to ještě budu dodělávat až příští*
300 *semestr.*

301 T: Do té Ameriky jedeš v rámci studentského pobytu?

302 MD: *To je Market travel.*

303 T: Ale to musíš mít status studenta že? Tak to není kam spěchat.

304 MD: *No právě no.*

305 T: A ještě jsem se chtěla zeptat, jak to máte s financemi s přítelem? Pokud to není
306 tajné, protože chápu, že peníze patří do intimních témat.

307 MD: *Mně to nevadí. No máme jako rozhodně oddělený účty a platíme napůl všechno.*

308 T: Jo, jo.

309 MD: *Ne nějak jako že striktně na korunu, ale prostě tak nějak..*

310 T: Ne ty jsi snědl tady více tvarohu než já tak připlat'.

311 MD: *To jako vůbec no. Jako on mi třeba přispívá na nějaký takový každodenní*
312 *nákupy a jinak prostě nájem a takový věci máme napůl.*

313 T: Co ti přijde důležité v životě mladého dospělého, aby se zažilo?

314 MD: *Co mi přijde nejdůležitější? No tak pro mě je určitě důležitý nějaká jako*
315 *zahraniční zkušenost trochu vypadnout z těch svých zajetejch kolejí, a pak jako*
316 *nějak skloubit právě tu práci s tím volným časem, protože myslím, že zvlášť tady*
317 *v Praze je hodně těch prací takový jakože, že se tam musí bejt deset, dvanáct hodin.*
318 *Ale já si myslím, nebo aspoň pro mě, je ten volnej čas hrozně důležitěj. Aby člověk*
319 *jenom nepracoval, ale aby měl taky pro co žít.*

320 T: Jasně aby taky nabyl. Takže toto skloubení, aby se člověk naučil. Napadá tě ještě
321 něco, co je důležité pro tebe v životě?

322 MD: *Nevim, už co bych dodala.*

323 T: Třeba co je jiné, než když si byla dítě a teď už jsi nějak dospělá?

324 MD: *Nevim. Já jako myslím si, že to mám trochu jiný v tom, že já prostě vždycky*
325 *jsem chtěla bejt hrozně soběstačná a samostatná, takže jsem k tomu inklinovala od*
326 *mala. Myslím si, že to byla trošku škoda, ale prostě tak to vždycky bylo no.*

327 T: A proč si myslíš, že to byla škoda?

328 MD: *No tak že prostě vždycky jsem si chtěla hrozně na sebe prostě vydělávat a*
329 *všechno prostě sama zažít, že sem si mohla odpustit nějaký starosti s něčím, ale*
330 *nakonec jsem ráda, že to tak je.*

331 T: Mohla sis odpustit starosti, ale k něčemu to bylo dobré ne?

332 MD: *Jo, jo to asi jo, tak určitě mě to někam posunulo dál a díky tomu jsem teďka*
333 *tady no.*

334 T: K čemu ti ten pocit soběstačnosti byl?

335 MD: *No, jako já sem měla vždycky spíš pocit, že mi naši potom nemůžou mluvit do*
336 *těch mejch rozhodnutí jako třeba, že jsem si třeba prostě chtěla jet někam na*
337 *dovolenou, vydělala jsem si na to na brigádě tak prostě jsem to doma oznámila jako*
338 *hotovou věc, že prostě já jsem si to zařídila a oni už mi do toho nemůžou moc kecat.*

339 T: Takže i když se dovolená nepovedla, mohla jsi se zlobit sama na sebe.

340 MD: *Jo. To já jsem si to vždycky rozhodovala všechno sama no.*

341 T: Tak ti děkuju.

342 MD: *Nemáš zač.*

Příloha č. 4 – participantka Lenka, dcera –rodina A

1 **Lenka, dcera – rodina A**

2 T: tazatel, MD: mladý dospělý

3 T: Úplně na začátek se tě zeptám, kolik ti je let a kde bydlíš

4 *MD: Je mi dvacet, jmenuju se Lenka, bydlím tady v Jablonci a chodím do školy*
5 *akademie Jana Amose Komenského v Liberci, je to jednoroční pomaturitní kurz.*
6 *Bydlím jenom s mámou a, bohužel i, on s náma nebydlí její přítel, ale je tam hodně*
7 *často a úplně to nedělá dobrotu.*

8 T: Jak a komu to nedělá dobrotu?

9 *MD: Mě a teď jsem se dozvěděla, že i jemu, ale jako já s tím nic nenadělám, já tam*
10 *prostě bydlím, a když je mu nepříjemný, že tam sem, tak ať tam nechodí.*

11 T: To je nepříjemné. Takže vaši jsou rozvedení, jo? A kolik ti bylo, když se vaši
12 rozvedli?

13 *MD: Dvanáct. Nebo třicnáct, tak nějak.*

14 T: A od té doby bydlíš jenom s mámou?

15 *MD: No, tak Jana s náma bydlela, jako ségra, a asi už nevím. Pak šla na vejšku*
16 *v osmnácti, takže ještě asi dva roky se ségrou a pak už jenom s mámou a tím*
17 *přítelem.*

18 T: Tak ještě možná se k němu dostanem, uvidíme. Já se tě jenom zeptám, protože
19 už máš věk, jsi právně dospělá, jestli si jako dospělá připadáš? Jestli si myslíš, že
20 dospělá jsi?

21 *MD: Já nevím, ani snad ještě ne.*

22 T: A proč si to myslíš? Podle čeho si myslíš, že ani snad ještě ne?

23 *MD: Já nevím, tak furt bydlím s mámou, jakoby nestarám se sama o sebe,*
24 *nevydělávám si, mám jenom brigádu, tak to je takový...*

25 T: A co to znamená, nestarám se sama o sebe?

26 *MD: No tak jako nežiju sama.*

27 T: Takže kdybys měla práci, jestli tomu dobře rozumím...

28 *MD: Jako třeba až se odstěhuju na vejšku, tak zase jako už budu samostatnější.*

29 T: Takže tohle to, jak žiješ s mámou, tak to ti připadá jako, že ještě nemůžeš být
30 dospělá?

31 *MD: Tak jako né, že nemůžu, ale prostě ještě jsem jakoby u mámy v hníždě.*

32 T: Jasně, já to chápu, jenom jako si říkám, jaký v tom bude rozdíl, když se
33 odstěhuješ na vejšku?

34 *MD: Tak budu bydlet sama, budu si muset sama nakupovat, sama vařit,...*

35 T: A tohle teď dělá máma?

36 *MD: No, tak vařím třeba já, ale nakupuje. Bych taky mohla chodit nakoupit, ale*
37 *prostě ona to dělá automaticky.*

38 T: Takže tě k tomu nepustí?

39 *MD: To jako né, to kdybych chtěla jít nakoupit...To ona se asi snaží, abych byla*
40 *takhle...ale nevim... tak to prostě máme takhle zařízený.*

41 T: Jo, já si to tak dovedu představit, jak to tak máte, jenom si říkám, co ti brání ?

42 *MD: Já nevim, já to prostě...až budu bydlet sama, tak to bude určitě jiný, že jo.*

43 T: No a krom toho, že si teda budeš muset dojít sama nakoupit, když budeš mít
44 hlad, tak jak to bude ještě jiný až budeš bydlet sama?

45 *MD: Nebudu hlavně muset psát, kam jdu, s kým jdu, v kolik přijdu.*

46 T: Takže taková ta kontrola?

47 *MD: Taková ta kontrola, no z máminý strany.*

48 T: To celkem chápu. A ještě podle čeho poznáš, že už jsi dospělá?

49 *MD: Já nevim, možná někdy v tom chování, jsem taková... třeba i vůči tomu přítelovi*
50 *jsem fracek, kterej si myslí, že je tam doma a máma si tam nemůže nikoho přivést.*
51 *Já sem občas taková jako nevim. Jako vim, že je to mámy byt a tohle to, že chci, aby*
52 *byla šťastná, na druhou stranu mě tam ten přítel tak vadí, že bych snad...*

53 T: Je to hodně těžké?

54 *MD: On se prostě chová jako doma. A on tam není doma ale. Mě třeba vadí, když*
55 *tam uklidim nebo něco a on tam přijde a zas tam udělá bordel. A ségra mi řekla, ať*
56 *to nechám bejt, ale mě prostě vadí, když tam uklidim, tak já nechci, aby tam byl*
57 *bor-del.*

58 T: No, jasně. Taky to je tvoje práce.

59 *MD: Já jsem takovej pedant.*

60 T: Pedant na úklid, jo?

61 *MD: No, já mám ráda, když je všude čisto a všechno srovnaný.*

62 T: Jé, pojd' k nám ☺.

63 *MD: To jenom, když jsem doma. U jiných mi to nevadí, když v tom bydlej oni.*

64 T: Já mám taky ráda uklizeno, to chápu. Když říkáš, že se chováš jako fracek - jak
65 se chová takovej fracek?

66 *MD: Nebo já nevim, jak to mám popsat. Já nevim. Třeba, já nevim, třeba mi vadí, že*
67 *máma je víc s nim než se mnou a chci si nechat mámu pro sebe.*

68 T: Na něj trochu žárlíš?

69 *MD: No, možná.*

70 T: A ty máš, Lenko, přítele?

71 *MD: Nemám. Možná i pro to.*

72 T: A měla jsi?

73 *MD: Jo.*

74 T: A to nějak skončilo.

75 MD: No. Mě podvedl. A pak s ní i byl. A tý paní bylo 34. A jemu bylo sedmnáct,
76 takže...

77 T: To bylo smutný, vid'?

78 MD: To bylo hodně smutný.

79 T: A nikdo jiný není?

80 MD: To bylo vždycky spíš, že jsem si našla někoho, kdo třeba byl zadanej a tak si se
81 mnou hrál a pak zas mu to stačilo.

82 T: Máš nějakou kliku na nějaký takový podvodníky?

83 MD: A tak já neřikám, že nejsou kluci, co by o mě nestáli, ale o ty zas nestojím já.

84 T: Tak ten pravý teprve čeká.

85 MD: Za rohem.

86 T: Za rohem. Třeba se stydí vykouknout. A když se bavíme o dospělosti, myslíš si,
87 že to, že žiješ bez přítele, s dospělostí nějak souvisí? Nebo to je úplně jedno, že
88 můžou bejt lidi třeba samotný?

89 MD: Ne, to si nemyslím. Určitě můžou bejt lidi sami, ale toho přítele člověk k životu
90 potřebuje. Určitě.

91 T: Jestli by ti to nebylo nepříjemné, můžu se zeptat jak se koukáš na to, když tě
92 přítel podvede nebo, že 34 letá paní má poměr se zadaným klukem? Ale
93 odpovídat nemusíš.

94 MD: Asi byla v krizi středního věku.

95 T: No, to je spíš něco jiného.

96 MD: Já nevím, on si jako asi připadal dobře, že ona s nim je. Nevím, proč ona s nim
97 to.

98 T: A z jeho strany?

99 MD: Ted' třeba, když se o tom bavíme, tak toho hodně lituje.

100 T: Takže ty jsi s nim v kontaktu?

101 MD: Už jsem se rok nebavili a pak to nějak vyšumělo. Už to nějak neřeším. Už bych
102 se k němu nevrátila jako, 100% ne, ale tak když se vidíme občas, tak je to dobrý.

103 T: A myslíš si, že k dospělosti patří, že by si měli lidi být věrní? Nebo jak ty
104 vztahy by měly vypadat, když už jsou lidé dospělí?

105 MD: Určitě. Tak nikdo by si neměl zahýbat. Nezáleží, jestli je někomu patnáct nebo
106 čtyřicet. Prostě když s někým sem, tak s nim sem stoprocentně. A když mi něco
107 nevyhovuje, tak bych to měla řešit a nechodit za milencem. ..(je vidět, že jí to je líto)

108 T: To mi je líto.

109 MD: To se stane.

110 T: Jo, tak stává se to. Můžeme se vrátit ještě k té dospělosti? K tomu jak žiješ
111 s mámou...V čem jsi a v čem nejsi dospělá?

112 MD: Zase na druhou stranu nedostávám kapesný. A když vidím spoustu kamarádů,
113 který kapesný dostávají a je jim dvacet, tak už mi to přijde divný. Nevím. Takže už
114 by si měli hledat brigádu a ne furt dostanu na benzín, dostanu támhle na to,
115 dostala jsem pětikilo, jo jdu si koupit nový tričko. Na tohle už by si měl člověk
116 vydělat.

117 T: Takže v tomhle tom už dospělá jsi?

118 MD: No, tak. Ale jakoby třeba telefon mi furt platí táta, ale já furt nevím no, protože
119 mě to takhle vyhovuje. Ale určitě už je na čase, abych si začla platit sama. A i máma
120 mi platí spoustu věcí a to jsou třeba i věci do školy. Takový půl na půl, jakože věci
121 pro sebe, oblečení, a takovýhle si kupuju sama, ale takový to, co potřebuju, tak to mi
122 kupuje máma, no.

123 T: A ty věci do školy, to byla tvoje volba, že půjdeš na to studium jazyků nebo to
124 byla volba táty, mámy, nebo jak jste se k tomuhle dostali?

125 MD: No, tak já jsem furt čekala na odvolání a pak když už jako se to blížilo ke konci
126 a furt to nevypadalo, že by mě vzali, tak tam šel kamarád, tak jsem říkala, že nevím,
127 co bych měla dělat, že do práce na rok se mi nechce a tu angličtinu jsem neměla tak
128 suprovou, že by mi to jako mohlo i něco dát. A táta s tím 100% nesouhlasil a
129 máma...

130 T: Nesouhlasil? A co chtěl táta, abys šla dělat.

131 MD: Abych odjela někam.

132 T: Aha.

133 MD: A máma, ta řekla: „proč ne.“ Jako né, že by jí to bylo jedno, ale nějak v tom
134 neviděla problém.

135 T: Takže sis to teda musela prosadit asi ne, že tady zůstaneš? Jaký to je?

136 MD: Tak jako mi táta řekl, že s tím nesouhlasí, ale neradí se o tomhle se mnou. Když
137 se třeba zeptám na nějakou školu, tak já nevím, tak běž tamhle. Když si zavoláme,
138 tak je to spíš, jak se máš a co nového, ale takovýhle věci moc neřešíme spolu.

139 T: A jak často si voláte? Jak často jste v kontaktu?

140 MD: No, tak jednou tejdně, ale to je spíš, že volám já, no. Táta, když se rozvedli, tak
141 volal hodně často, třeba i třikrát týdně, ale teď jak už jsem starší, tak je to míň a
142 míň.

143 T: A vadí ti to?

144 MD: Vadí mi to.

145 T: A můžeš zavolat ty jemu?

146 MD: No, to jo, ale já mu nechci volat furt já, že volám.

147 T: Tak třeba je mu to zrovna tak blbý jako tobě.

148 MD: To nevím. Protože já mám pak pocit, že ho budu otravovat, když mu budu furt
149 volat já. On taky má telefon, taky zná moje číslo.

150 T: A to bylo vždycky takhle? A taky si měla pocit, že ho otravuješ nebo se to
151 změnilo až teďko?

152 MD: *Ne, až teďko.*

153 T: *A teďko je kdy?*

154 MD: *Já nevím, třeba dva roky. Ale určitě to není kvůli Petře.*

155 T: *Ne, to nemyslím, jen si říkám, jestli v tobě to nějak nedozrálo.*

156 MD: *Možná, no. Když jsem byla, když se rozvedli, tak jako ne že by mi to nevadilo,*
157 *ale jak jsme se s tátou viděli furt a i jako pět let byl tady, tak mi to nepřišlo. Ale jak*
158 *už pak šel do Liberce a začal pracovat a chodil z práce dýl, tak už jsme se tak*
159 *neviděli a teď jak jsou v Mělníce, tak už vůbec. To že Tobiáše nevidím mi taky vadí.*

160 T: *A jak se s nima teda vídáš? Můžeš tam nějak jezdit?*

161 MD: *No, oni, když jedou sem, tak se taky vidíme a já tam taky určitě můžu jezdit, ale*
162 *zase o víkendu většinou chodím do práce, takže to...A zase jezdit na víkend, to taky*
163 *takový...*

164 T: *Takže ty chodíš přes týden do školy a o víkendu do práce, jo?*

165 MD: *Mh. Ale tak já mám tu školu od devíti do čtvrt na jednu, v jednu jsem doma,*
166 *takže mám celý odpoledne volný. Takže to není jako nic tak... Jako kdybych trávila*
167 *od osmi do šesti ve škole, pak o víkendu do práce, tak to ne, ale takhle to mám fakt*
168 *jako přes ten tejdén...*

169 T: *A co děláš takhle po těch volných odpoledních?*

170 MD: *Chodím s Aminou, cvičím, spím, s kamarádama, ale většina se jich odstěhovala*
171 *pryč, takže už jich tu tolik nemám. No, tak nějak, pak si třeba připravím oběd, na*
172 *druhej den večeři a celej den je v háji.*

173 T: *Takže vlastně připravuješ si večeři, jako staráš se o svůj volný čas, chodíš do*
174 *školy, do práce. Já si říkám, proč to máš nastavený tak, že ani nejsei dospělá?*
175 *Takhle když to poslouchám, tak si říkám, co tam chybí?*

176 MD: *Asi mi chybí ten krok bydlet sama.*

177 T: *Ale mám pocit, že bys ho udělala.*

178 MD: *No, spíš jako, že jsem se teďko nedostala, tak jsem prostě zůstala tady na tý*
179 *jazykovce.*

180 T: *A když by jsi se na školu ani teď?*

181 MD: *Asi už bych odjela buď do ciziny nebo do tý Prahy, já prostě už nechci bejt*
182 *doma. Už další rok kdybych tam měla zůstat, už ne. Už mi to stačilo. A tak já teď*
183 *jezdím na ty přípravný kurzy, takže doufám, že už se dostanu.*

184 T: *A na kterou školu děláš ty přijímačky?*

185 MD: *Na zemědělkou mám dva obory a na Karlovku na nutričního terapeuta, ale jsou*
186 *tam přijímačky z chemie, fyziky a biologie.*

187 T: *A to ti nejde nebo jde?*

188 MD: *Já jsem to od druháku neměla, takže tři roky teďko vůbec to. Já si koupím*
189 *skripta ještě, abych se z toho učila, ale nevím. I kdybych se dostala, tak asi bych*
190 *musela hodně makat, no. Chemii, jestli by tam byla ... já sem totiž ani nenašla jako*
191 *rozvrh na internetu, prváku třeba, ale když jsou přijímačky z chemie, tak chemie*

192 *tam asi bude, že jo. Z biologie, tak ta by nebyla tak hrozná, ale fyzika, už na*
193 *základce jsem s tím bojovala.*

194 T: Proč fyzika?

195 *MD: Taky vůbec nevím. Tu chemii a biologii bych pochopila, ale fyziku.*

196 T: A na tý zemědělce máš co za obory?

197 *MD: Podnikání a administrativa, provoz a ekonomika.*

198 T: To je jako docela od sebe, vid'? Nutriční terapeut a tohle.

199 *MD: To když jako fakt nevím, tak nemám nějaký to.*

200 T: Já myslela, že by jsi chtěla dělat s lidmi.

201 *MD: To jo, to bych chtěla, ale nevím co. Tak s lidma, to může bejt i doktorka, ale*
202 *doktorka to ne.*

203 T: Takže něco kde není fyzika. A matika? jak seš na tom s matikou?

204 *MD: No, to právě musím jezdit na ty kurzy. Já tam mám právě kamarádku a ona*
205 *říkala, že všechno ostatní v pohodě a že ta matika akorát je těžká a přitom pak teď*
206 *napsala zkoušku za jedna. Jako ona říkala, že měla nějaký doučování, ale asi to zas*
207 *nebude tak hrozný, když měla jedničku.*

208 T: A brigádu máš kde?

209 *MD: Na Ještědu servírku.*

210 T: A to tě baví?

211 *MD: To mě baví, ale nechtěla bych to dělat celej život. Takhle o víkendech je to tak*
212 *akorát.*

213 T: A co na tom teda nebaví nebo proč bys to nechtěla dělat celej život?

214 *MD: No, občas ty lidi jsou dost nepříjemný. Nebo když máme kšeft, tak jsem pak*
215 *úplně vyřízená. A když si představím, že třeba přijedu večer v sedm domů a vim, že*
216 *za deset hodin mám vstávat a jít tam a zase bude tolik lidí, tak je to prostě hrozně*
217 *únavná ta práce.*

218 T: Myslíš fyzicky únavný?

219 *MD: Noo.*

220 T: K těm protivným lidem mě napadá, že jsou všude. A že když se chce dělat
221 s lidmi, je dobré s tím počítat.

222 *MD: To já nečekám, že přijdou samí příjemní. A tak to mě třeba jakoby baví, ale*
223 *nechtěla bych to dělat furt.*

224 T: No, ale abychom se vrátily zpátky k tomu tématu. Tak jsme probraly vztahy,
225 bydlení, finance, co ještě tak do té dospělosti patří, když se takhle podíváš třeba
226 na své kamarády? Kdybych Ti řekla: „Lenko, prosím Tě, až budeš mít pocit, že jsi
227 dospělá, tak mi zavolej!“ Jak to poznáš?

228 *MD: To já nevím. Když se o sebe budu starat sama.*

229 T: To znamená až si na sebe vyděláš, nebo až se postaráš o bydlení?

230 *MD: Tak třeba jako, že mi rodiče pošlou něco to jo, ale budu muset s těma penězma*
231 *hospodařit sama. Nebude to tak, že mi táta něco pošle a já to za tejdén rozfrkám a*
232 *pak mu zavolám, že nemám.*

233 T: A rozfrkáváš?

234 *MD: Ne, já jsem hrozně šetřivá.*

235 T: Tak vidíš. Tak v tomhle už dospělá jsi, ne?

236 *MD: Tak asi jo.*

237 T: No, nejseš o tom přesvědčená, že?

238 *MD: Nejsem.*

239 T: Říkám si, proč?

240 *MD: Já nevím. Já to mám nějak v sobě asi.*

241 T: A myslíš si, že táta si o tobě myslí, že jsi dospělá?

242 *MD: Asi ne.*

243 T: A v čem on si to myslí?

244 *MD: Já nevím. Já si jenom myslím, že si to nemyslí.*

245 T: No, a když bych se ho zeptala, myslíš si, že Lenka je dospělá? On by řekl

246 v něčem ne, v něčem jo. Tak v čem by řekl, že ne?

247 *MD: Možná by si myslel, že s těma penězma.*

248 T: A on neví třeba, že šetříš?

249 *MD: No, my se o tom nějak nebavíme. Tak ví, že mám brigádu. Ale jako neví, že*
250 *šetřím. Teda jako já nějak extra nešetřím, spíš už si jako rozmyslím, mám si to*
251 *koupit, nemám si to koupit, fakt to potřebuju, asi ne. Když sem třeba dostala peníze*
252 *od mámy, tak jsem si to koupila a bylo mi to jedno, i když sem to pak nenosila,*
253 *protože mi to zaplatila ona. Ale když si na to vydělám sama, tak už o tom*
254 *přemýšlím, jestli to fakt chci.*

255 T: Ta zkušenost je docela podstatná, co?

256 *MD: Já si vždycky něco koupím, jo tolik hodin na Ještědu.*

257 T: To člověk hned přepočítává, vid' .?

258 *MD: No, já jsem si školu platila půlku já a půlku máma. Že jsem jí na stůl vybalila*
259 *desítku, těžce vydělaný prachy.*

260 T: A v čem to je dobrý, když takhle půlku si zaplatíš?

261 *MD: No, víc si toho vážím. Chodím tam častěj než bych třeba normálně, ne to já zas*
262 *nejsem takovej to, že bych nechodila. Ale občas se mi tam nechce bejt, tak odejdu.*

263 T: A to můžeš? To je dobrá práce.

264 *MD: Ne, škola.*

265 T: Jo, škola, takhle.

266 *MD: Ne, práce, tam musím bejt.*

267 T: A ve škole nemusíš bejt.

268 MD: *No, tak mi jsme to zaplatili, tak jim je jedno, jestli tam jsme.*

269 T: A kdy se ti tam nechce bejt?

270 MD: *Třeba dneska jsem šla dřív. Protože máme nudnýho učitele. Máme vždycky dva*
271 *bloky a tohohle učitele máme třikrát týdně a on je tak hrozně uspávající. My jedno*
272 *cvičení děláme třeba třicet minut a jinak bysme to měli za pět minut hotový. A on se*
273 *ptá, co kdyby tohle a co kdyby támhle to, kdybych byla bohatá a kdybych se*
274 *narodila v Americe. Nebo já nevím, já tohle nemám ráda co kdyby.*

275 T: No a já se tě zeptám, kdyby jsi měla možnost mít tři přání, která by to byla?

276 MD: *Jako teď hned? To bych si musela dlouho promýšlet. Asi abych si někoho*
277 *konečně našla, abych se odstěhoval, abych teď hned měla možnost někam to, a pak*
278 *hrozně moc cestovat.*

279 T: Jo? A kam bys chtěla cestovat?

280 MD: *No, tak chtěla bych třeba do Amerika, do Austrálie, na Novej Zéland, všude*
281 *možně.*

282 T: A co tě na tom láká na tom cestování?

283 MD: *Poznat nový lidi, poznat nové věci, vidět nové místa.*

284 T: A chtěla bys tam žít nebo jen tak na kukačku.

285 MD: *Ne, asi jenom cestovat a vrátit se vždycky sem. Hlavně, když tady jsou všichni,*
286 *rodina, kamarádi.*

287 T: Jak jsem se tě ptala, jestli táta si o tobě myslí, že jsi dospělá, co máma?

288 MD: *Možná taky v něčem jo. Ta zas to vidí jinak než táta, že ví třeba kolik si*
289 *vydělám. Podle mě táta ani neví, kolik mám a co si jako kupuju, co ona mi platí.*
290 *Možná si to myslí víc než táta, ale nevím, jestli si je tím stoprocentně jistá.*

291 T: Já si taky říkám, jestli že si tím nejseš stoprocentně jistá ty.

292 MD: *Tak ona třeba zas vidí u toho Mirkovýho syna, že on vůbec nechodí do školy.*

293 T: Markovýho syna? Marek je přítel?

294 MD: *Mirkův.*

295 T: Mirek je přítel a má syna, jo?

296 MD: *Tak protože on se taky nedostal na vejšku a chodí se mnou do třídy na tu*
297 *jazykovku. Ale on tam teda moc nechodí, on tam přijde tak jednou za tejdén a to*
298 *nestačí. A on furt sedí doma u počítače nebo se někde fláká a nechodí do práce,*
299 *přítom by jako měl možnost chodit do práce. No, nevím, tak ona takhle když to*
300 *možná srovná, tak třeba jo. To si třeba víc myslí, že jsem dospělá. On ani není*
301 *schopnej si uvařit nebo něco. To jako, když máma na tejdén odjede, tak nevím, to*
302 *zvládnou všechno, uvařit, uklidit, jít do školy, jít do práce.*

303 T: Aha.

304 MD: *Ale furt bydlím u tý mámy. Ted' třeba to, všichni říkaj: „tak se odstěuj, když ti to*
305 *doma nevyhovuje!“ Ale mě to teď přijde zbytečný na čtyři měsíce nebo na pět, ještě*
306 *než to. Si zbytečně něco hledat a vyhodit peníze.*

307 T: A mě to přijde i těžký, když už se ti fakt chce z domu a zvládnout to, zkousnout
308 to. A táta s mámou ti připadají, že jsou dospělí?

309 MD: Nevím. Táta jo. A máma ta je občas taková, né dětinská, ale mě ted' přijde, že
310 jsme si to vyměnily, že já jsem ta, která chce, aby bylo uklizeno, aby se dávalo
311 nádobí do myčky, aby bylo já nevím, cokoli udělanýho. A máma je jak já, když mi
312 bylo čtrnáct. Jsem neuklízela, bylo mi všechno jedno.

313 T: A čím to?

314 MD: No, ted', já jsem to právě říkala Janě, ségře, a ona: „no, tak to tam nech, at' si to
315 uklidí to nádobí.“ A od včerejška nám stojí hrnec, co si máma vařila ráno kaši a já
316 jsem ho ještě neumyla. Tak čekám, kdy ho umeje.

317 T: A vy jste se o tom nějak bavily doma? Máte nějak rozdělený funkce, kdo co
318 bude dělat?

319 MD: Ne. Tak většinou uklízí, já nechci zas říct, že máma je nějaká bordelářka, ale
320 poslední dobou uklízím já. Protože já si třeba řeknu, hele mohly bysme zamíct a
321 vytřít, už jsme to dlouho nedělaly a ona: „a proč to neuděláš ty, když přijdeš
322 v jednu?“ Ona to bere tak, že když přijdu v jednu, tak tam začnu dělat služku a
323 uklízečku a kuchařku a všechno v jednom.

324 T: A v kolik chodí máma z práce?

325 MD: No, tak ve čtyři. A přitom jako, když bysme to udělaly spolu, tak to máme za
326 patnáct minut hotový. Když to dělám sama, tak to prostě hrozně dlouho trvá.

327 T: Takže ti to připadá, že musíš jenom kvůli tomu, že chodíš v jednu domů?

328 MD: „No, když máš takovýho času, tak tady můžeš uklidit, ne?“ Tak jako ona chodí
329 jenom o tři hodiny dýl, to zas není nic takovýho. Kdyby chodila domů v osm, tak to
330 jako pochopim, ale...

331 T: A ted' mě to připomíná, to co jsi už říkala o příteli mámy, že tam dělá
332 nepořádek. A on tam chodí jak často?

333 MD: No, spí tam tak 5x týdně.

334 T: To je téměř stále.

335 MD: Jo je tam skoro pořád. Nebo třeba když tam nespí, tak přijede po práci, to je
336 tak v pět, v šest a odjede třeba v devět. A to už je mi celkem jedno, protože já se ted'
337 snažim chodit spát brzo, abych pak nechodila odpoledne, jsem pak hrozně unavená.

338 T: Chodila jsi spát odpoledne?

339 MD: Ne, já jsem třeba chodila spát ve dvanáct a pak, když jsem přišla ze školy, tak
340 jsem byla hrozně utahaná. A ted' se snažim chodit spát tak v deset, abych právě po
341 škole nešla.

342 T: A funguje to?

343 MD: Docela jo.

344 T: Takže ted'ko tě čekají plány dostat se na nějakou vejšku? Ale to už máš
345 přihlášky možná podaný, ne?

346 MD: Už mám poslaný, no.

347 T: A ještě mi řekni, kromě toho Ještědu, měla jsi ještě někdy nějakou jinou
348 brigádu?

349 MD: *Ani snad ne, jako spíš ty jednorázovky, jinak ani ne.*

350 T: A dělala jsi někdy práci, o které bys řekla: „Jéé, to mě fakt bavilo.“?

351 MD: *Asi ne.*

352 T: Ne.

353 MD: *Tak já mám tohle od druháku a nějak jsem pak nic jinýho nehledala. Ale tak já*
354 *sem třeba, že jsem pomáhala na svatbě připravit občerstvení a celý to tam*
355 *připravit, tak to mě jako bavilo.*

356 T: Kreativní činnost?

357 MD: *Já bych nechtěla, když vidim mámu, jak celej den sedí sama v kanceláři a něco*
358 *tam tůká do počítače, pak si doma stěžuje, že jí bolí za krkem, tak to bych nechtěla.*

359 T: No, a když si říkala, že by si chtěla dělat s těma lidmi, máš to trochu specificky
360 vyprofilovaný? Jako třeba děti, mladý lidi, starý lidi...

361 MD: *To mě baví starat se o děti, ale do školky bych třeba taky nechtěla nebo jako*
362 *učitelka na základku, to vůbec ne, když vidim ty děti teďka, tak ne. A ve škole to je*
363 *taky docela zodpovědnost za ty děti.*

364 T: Takže spíš s dospělými, jo?

365 MD: *Asi jo.*

366 T: A nemocný, zdravý? Sranda, aby byla nebo ...

367 MD: *Mh. Jo. Ne v žádnym pohřebním ústavu.*

368 T: Napadá mě, že existují školy na vzdělávání dospělých a na ty volnočasový
369 aktivity.

370 MD: *A kde to je?*

371 T: Myslím si, že je to v Olomouci.

372 MD: *Hm. Já bych chtěla do Prahy.*

373 T: A proč do Prahy?

374 MD: *Nevim, mám Prahu ráda, mám tam ségru, takže když něco bych potřebovala,*
375 *tak ona mi pomůže.*

376 T: A myslíš, že bys to nezvládla bez ségry v Olomouci? Kdyby to bylo o tom, že
377 studuješ obor, kterej chceš studovat.

378 MD: *Asi jo, ale já jsem chtěla někam, aby to bylo fakt blízko, i třeba k tomu Mělníku.*
379 *Tam se budou stěhovat do nějaký hrozný díry. No, takže to.*

380 T: Tak je to pro tebe důležitý, abys měla jakoby na dosah mámu, tátu, ségru, tu
381 základní rodinu ještě. A co když ale ten kluk číhá v Olomouci? Já nevím jestli to je,
382 ale možná to je i v Praze, prostě nějaký volnočasový aktivity to jsou nebo volnej
383 čas. Když se na to podíváš, tak to určitě jako vygooglíš někde. To si myslím, když
384 to máš takhle, nebo vzdělávání dospělých, oni jsou motivovaný úplně jinak,
385 v čemkoli, že tohle to by mohla bejt jako cesta pro tebe.

386 MD: *Já nevím. Já jsem tu zemědělkou prostě dala, protože jsem nevěděla. Dala jsem si*
387 *to tam i minulej rok.*

388 T: *No určitě je to dobrý základ. Ale když máš ještě čas se porozhlídnout, tak si*
389 *říkám, že by to stálo za to, mrknout na to, co a kam a fakt to zkusit zacílit.*

390 MD: *Já se na to podívám. Já jsem si koupila ty noviny, jak byly ty přílohy vysoká*
391 *škola, Hospodářský. A tam jsem jako koukala na ty fakulty a vždycky jsem to*
392 *vyškrtávala, že to není pro mě. A co si třeba vyškrtla, že není pro tebe?*

393 MD: *No, takový ty ČVUT a tyhle ty A jako ono těch státních, těch moc není.*

394 T: *Jo, a ty chceš státní ?*

395 MD: *No, soukromý určitě ne. I když teď mi říkal na Ještědu právě jeden provozák, že*
396 *by mě mohl dostat do Prahy na cestovní ruch, na vyšší odbornou, ale že to je teda*
397 *soukromá a že se platí 2000 měsíčně a on mi to nějak povídal a já jsem pospíchala*
398 *a neměla čas ho poslouchat. Ale že jako kdybych se nikam nedostala, že je to*
399 *poslední možnost. Že bych pak mohla i, on je jako provozák, ne že by to byla*
400 *servírka nebo to, ale že bych mohla dělat něco takhle v restauraci, nějakýho jako*
401 *manažera.*

402 T: *Slyšela jsem o tom, můžeš si udělat bakaláře a pak inženýra.*

403 MD: *Ono jako že je to diplomovanej specialista, podle mě je to vyšší odborná, a pak*
404 *že jde jít na vejšku. Na tý vyšší odborný, že je šest semestrů, takže tři roky, a pak že*
405 *jsou jenom dva semestry a potom jakoby po jednom roce z tebe je bakalář.*

406 T: *Jo takhle, že si pak můžeš ve zkráceném režimu...*

407 MD: *Za čtyři roky je z tebe bakalář. A k tomu je ten diplomovanej specialista.*

408 T: *Máš představu jak je člověk pak uplatnitelný?*

409 MD: *Tak ono je to taky o známých. On právě říkal, že ta škola dělá nebo jako*
410 *umožňuje pracovat na Pražským Hradě, takže by to bylo jako i s kolejem se*
411 *stravou a k tomuhle tahle práce a pak ještě by šel dělat bakalář.*

412 T: *Ta známá, od které jsem o té škole slyšela, pak lítala brigádně jako letuška.*

413 MD: *Tak to by mě třeba taky bavilo. Už vidim, jak přijedu za tátou a řeknu mu, že*
414 *chci bejt letuška.*

415 T: *A vadilo by mu to?*

416 MD: *Já nevím. Asi by nebyl nadšeněj.*

417 T: *A co by chtěl táta teda, abys dělala?*

418 MD: *Já nevím ani co by chtěl, abych dělala. My jsme se o tom nějak nebavili.*

419 T: *No, ale jako, že to tak říkáš, že tušíš, že by to zamítl.*

420 MD: *No, myslim si, že jo.*

421 T: *Ale vlastně nevíš, co by mu udělalo radost. To je docela těžký, ne?*

422 MD: *A tak já to neberu tak, že tohle mi povolí nebo nepovolí, to je moje rozhodnutí.*

423 T: *Ale, má to pro tebe význam, co řekne?*

424 MD: Jo, určitě. Ale na jednu stranu si říkám, je to moje věc, já se tím budu živit, je to
425 můj život a na druhou stranu nechci, aby byl ze mě zklamanej, chci, aby na mě byl
426 pyšnej.

427 T: A myslíš, že na tebe bude teda pyšnej, když budeš úspěšná v práci, a nebo když
428 budeš šťastná?

429 MD: Asi jo, když budu úspěšná, tak na mě bude pyšnej, že jsem něco dokázala. On
430 byl hrozně zklamanej, když jsem skončila s atletikou.

431 T: Tys dělala atletiku?

432 MD: No.

433 T: A cos dělala z atletiky?

434 MD: Běhala jsem patnáctku a třístovku a štafety. Pak jsme i chvíli skákala o tyči, ale
435 pak jsem se zasekla a nešlo to vejš. I do dálky chvíli, ale to taky jsem něco skočila a
436 pak už to dál nešlo.

437 T: A proč si toho nechala?

438 MD: No, já jsem to začla dělat v pátý třídě a v devítce už nějak, né že by mě to
439 přestalo bavit, ale už i ty kamarádi postupně přestávali.

440 T: Přestalo tě to naplňovat? To tak někdy prostě je.

441 MD: A mě třeba jako baví běhat, ale já jsem neměla ráda závody, já jsem z toho byla
442 strašně nervózní. Tak já bych tak jako trénovala, ale nezávodila. Ono to je ale pak
443 k ničemu.

444 T: A závody nemáš ráda proč?

445 MD: Já nevím, já sem vždycky byla hrozně nervózní. Proseděla bych hodinu před tím
446 na záchodě a nějak mi to nedělalo dobře.

447 T: Tak asi nejsi prostě soutěživý typ.

448 MD: No, asi ne.

449 T: Lenko, kolik je ségre roků?

450 MD: 23.

451 T: A Jana je dospělá nebo ne podle tebe?

452 MD: Podle mě už jo. Chodí do práce, je v pátáku, bydlí s přítelem, stará se o sebe
453 sama. I když taky furt dostává peníze od táty, a určitě ne víc než já.

454 T: V tom je to teda, že si dokáže stoupnout na vlastní nohy ta dospělost?

455 MD: Ještě až přestane táta posílat peníze, tak už to bude úplně nejvíc dospělost.

456 T: A jak vnímáš holky, které jsou na mateřské a živí je manžel?

457 MD: No, ale to už jsou manželé. Tam už to je zase jiný. Taky něco dostávají, vim, že
458 to je málo, ale taky je to jejich dítě. Ta manželka zůstává doma kvůli dítěti a to dítě
459 si udělali spolu.

460 T: Lenko, a co je pro tebe v životě důležitý?

461 MD: Já nevím. Něco dokázat.

462 T: A co to je „něco dokázat“ ?
463 *MD: Mít rodinu, mít dobrou práci, mít hodně kamarádů, nebejt nikde zahrabaná*
464 *doma a bejt sama, brečet, že nic nemám.*
465 T: A brečíš někdy?
466 *MD: Jo.*
467 T: Že seš sama? A že nic nemáš?
468 *MD: To ne, že nic nemám, spíš, že jsem sama.*
469 T: Takže ten kluk?
470 *MD: Hm. Hodně mi to chybí.*
471 Tak já ti budu držet palce, aby se objevil.
472 *Tak to děkuju.*

Příloha č. 5 – participant Martin, otec – rodina B

1 **Martin, otec – rodina B**

2 T: tazatel, R: rodič

3 T: Kačka je věkem plnoletá, je podle vás i dospělá?

4 *R: no tak na tuhle otázku nejsem připravenej... no je dospělá, ale rozhodně není*

5 *dospělá ve všem*

6 T: a v čem je dospělá a v čem ne?

7 *R: no je jasné, že v něčem dospěla rychleji, jak byla hozená do toho života...*

8 *neměla mámu, když byla dítě a Drahuna (macecha) ji mámu nenahradila, ta je*

9 *sama dítě , nikdo se s ní nemazlil, a já ji dokážu dát jen tu otcovskou lásku...*

10 *dětská je, ne není dětská, ale dospělá není v tom bordelu, ona je hroznej*

11 *bordelář... taky by měla mít víc zodpovědnosti ... třeba jak jsme jeli na ty hory.. jí*

12 *říkám, připrav si to všechno, já jsem ochoten, když bys něco zapoměla, tak*

13 *zavolej, já Ti to seženu a samozřejmě večer před odjezdem jsem musel do*

14 *Boleslavi a večer sháněl jisté medikamenty !! ... nepřemýšlí prostě dopředu, není*

15 *schopná koncepčního myšlení.. ale co se týká školy, tak to je velmi samostatná....*

16 *Teď má tu brigádu u těch Korejců a to je hodně zodpovědný, zaplat' pánbůh to*

17 *v tý palici má srovnaný a ta škola ji jde*

18 T: co dělá za školu?

19 *R: UK politologii*

20 T: to byla její volba, to si vybrala sama?

21 *R: jasně, to vždycky chtěla dělat, to ona si dovedla určit směr, toho si velmi vážím,*

22 *ačkoli ona si myslí, že ne, tak já si toho hodně vážím*

23 T: podle čeho se pozná, že už bude úplně dospělá

24 *R: no to nevím, netuším – třeba se s ní budu moct bavit... větší zodpovědnost...*

25 *ale s ní se dá už dneska bavit na úrovni dospělého člověka a takový to*

26 *klackovitovství , že mi dneska odsekne , to podle mě ani není obraz puberty, ale*

27 *to má po mě, to já se na ní nemůžu zlobit, ona je obraz svých rodičů, já jsem taky*

28 *prchlivej*

29 T: a v čem dospěla rychleji, když ji zemřela máma?

30 *R: no nevím, já si to vlastně nedovedu představit, co zažívala nebo zažívá, já sám*

31 *jsem mamánek, a tak mě to někdy sere, že třeba když ji něco naštvě, že nerozbije*

32 *vázu.. já bych něco rozflákal a ona nic, nulová reakce*

33 T: máte pocit , že to drží v sobě?

34 *R: přesně tak, to mě děsí... co když to vybuchne !*

35 T: vybuchne ?

36 *R: no já to беру podle sebe, kdybych to v sobě dusil, když mě něco nasere, tak pak*

37 *bouchnu jak papiňák.... já ji kolikrát říkal, běž za psychologem , vždyť to není*

38 *žádná ostuda to probrat a říct, tak jsem v životě šlápla do hovna, nemám modrý*

39 *z nebe , ale jsou na tom lidi hůř, řežou si žíly, fetujou, ale já jsem z toho venku....*

40 *Třeba je silná osobnost, ale já furt nejsem přesvědčenej, že to má tak v klidu*

41 T: máte o ni starost?

42 *R: jo, ona šlape, doted' šlape, ale někdy cítím strach, aby se to nevykulilo, že dejte*
43 *mi všichni pokoj, kašlu na školu ... snad ne, ona je na to chytrá, má ráda*
44 *společnost, s tou brigádou čuchla k lepšímu světu, že zjistila, že nemusí jezdit jen*
45 *do fabriky v Boleslavi, ale že se dá žít i jinak, a že se může bavit*
46 *s inteligentníma lidma v nobl restauracích, ale o to nejde, to ona má zmáklý – to*
47 *ona umí rozlišit co je důležitý a co je pozlátko, to jako jo, v tomhle je hodně*
48 *dospělá*

49 T: má kluka?

50 *R: jo, to jo*

51 T: a jak to vnímáte?

52 *R: řekl bych to jinak, ale když to nahráváme, tak odpověď na tuto otázku zní :*
53 *„myslím, že je ještě brzo se vázat“, ale jsem rád, oni si v Praze hospodaří sami,*
54 *jsem rád, že tam má nějakého ochránce, ten Honzik je poměrně slušnej,*
55 *inteligentní kluk, ale je mu 21, je nezodpovědněj, kdyby ji nedej bože přivedl do*
56 *jiného stavu, tak nevím co by bylo, to by mi vyrazilo dech, kdyby se musela vdávat*

57 T: teď a kdyby se vdávala později, dejme tomu za 5 let

58 *R: no jasně, jestli dospěje k tomu, že je zrozená k mateřství, tak at' má děti, at' se*
59 *klidně vdá*

60 T: je důležité se vzít?

61 *R: ne, není to důležitý, proč? Já taky nejsem ženatej... na některý věci, který jsou a*
62 *nejsou důležitý přicházím až pozdě a to ona má dobrý, že ona to snad bude vědět*
63 *dřív než já*

64 T: čím to?

65 *R: no je chytrá, ode mě toho moc nemá, já si s ní sice povídám, zajímá mě to, ale*
66 *všechno z ní musím páčit, ale ona si to asi probere, co jí říkám, to já jsem někdy*
67 *chytřej jak radio.... Ona se tváří, že neumí do pěti počítat, ale to ona si to přebere,*
68 *to ona blbá není.... Ty mezilidský vztahy, když vidí jak to mám s Drahunou, to si*
69 *bere příklad, nebo Tera – výborná antikoncepce, to ona si z toho bere příklad*

70 T: myslíte si, že ona si myslí, že ji vnímáte jako dospělou?

71 *R: no tak to si asi nemyslí... já ji někdy buzeruju ... a co říkala?*

72 T: to vám nemůžu říct

73 *R: no tak to je ale otázka, to by mě fakt zajímalo...*

Na žádost participanta nebyly zbylé pasáže rozhovoru zveřejněny.

Příloha č. 6 – participantka Kačka, dcera – rodina B

1 **Kačka, dcera - rodina B**

2 T: tazatel, MD: mladý dospělý

3 T: Jak vnímáš svou dospělost? Myslíš, že už jsi dospělá?

4 *MD: no tak už docela jo, už si i s kamarádama říkáme, že jsme starší, že dříve*
5 *v těch 17ti to byla pohodička...mohly jsme po škole na pivo, problémy,*
6 *starosti nic. No a teď už to je práce, škola, povinnosti, už se to na nás všechno*
7 *nabaluje ..a už mi přijde, že jsme prostě dospělí*

8 T: zmiňuješ věk ...

9 *MD:no určitě hraje roli věk a taky to, že bydlím sama v Praze přes týden a*
10 *musím se starat o sebe, o přítele*

11 T: to máte nájemní byt?

12 *MD: ano, ještě s dalšíma lidma, je nás tam 7, my s přítelem máme vlastní*
13 *pokoj... no a tak se musím starat o něj, musím chodit do práce, do školy a to*
14 *mi prostě přijde dospělý. Moc se mi to nelíbí*

15 T: v čem se ti to nelíbí ?

16 *MD: no byla větší pohoda, když člověk neměl tolik starostí. No a už ani*
17 *nechodíme tolik na nějaký akce, ani mě nebaví chodit do hospody. Fakt si*
18 *připadám někdy jako stařec.*

19 T: nebaví tě to?

20 *MD: no prostě nebaví, už nejdu třeba o víkendu každý den někam pařit... i*
21 *když ono to asi není nebaví, ale taky se mi nechce, když si říkám, že ráno*
22 *bych měla vstát a ještě něco dělat, že pak budu unavená nebo ospalá*

23 T: o víkendech jsi v Praze nebo u rodičů

24 *MD: doma u rodičů*

25 T: s přítelem nebo sama

26 *MD: zatím sama*

27 T: zatím ?

28 *MD: no dokud studuju, tak si myslím, že by to takhle mělo být a potom bych*
29 *si určitě chtěla něco sehnat. Nemyslím si, že je dobrý, když ten dospělý člověk*
30 *žije s rodičema . To vím ze zkušenosti s tátou. Oni bydleli s mámou*
31 *s babičkou a s dědou a vím, že jim to moc nefungovalo. A taky vím, že táta se*
32 *toho taky bojí, takže to nepřipadá v úvahu. Takže než dostuduju, tak asi*
33 *takovejhle model a pak nějak sama.*

34 T: v čem je dobrý tento model?

35 *MD: třeba mi vyhovuje být v Praze sama, můžu si dělat to svý, necítím tlak,*
36 *nikdo mě nebuzeruje jako doma... oni jak mají doma tu Teru a jak jí je 7, tak*
37 *si asi myslí, že jsem taky ještě dítě a tak mi furt něco říkají a vychovávají a*
38 *občas mě to štve. Ono taky s našim tátou je to složitý, takže ... on se kvůli*
39 *každý kravině naštvě, hned začne řvát. Občas mě to fakt štve, když začne*
40 *vyčítat, že doma nic nedělám . Ale já jsem tam jeden den v týdnu a já si svoje*

41 *dělám v Praze a to on nevidí. A já mám v Praze povinnosti, které musím dělat*
42 *každý týden. No je to složitý a to mě na tom modelu štve. Jinak mi to*
43 *vyhovuje, že je pravidelně vidím, můžu jít s kamarádama ze střední někam a*
44 *pak jedu do tý Prahy a tam jsem na škole, v práci a tak.*

45 T: jakou máš práci?

46 MD: *no to je taková brigáda*

47 T: takže si přivyděláváš, nebo jsi finančně soběstačná?

48 MD: *no já mám sirotčí důchod a od táty dostávám tak celkem málo asi 1500*
49 *a ještě mám ve škole stipendium a plus tu brigádu, takže to je docela dost*

50 T: a s přítelem jsi jak dlouho?

51 MD: *asi 2 roky*

52 T: takže to už je vážný vztah?

53 MD: *no je to takový vážnější... ted' se ke mně musel nastěhovat..*

54 T: jak to, že musel?

55 MD: *on je sportovec a bydlel na ubytovně, no a on se zranil, takže ho z tý*
56 *ubytovny vyhodili a on neměl kde bydlet*

57 T: a tvůj přítel je dospělý?

58 MD: *nemyslím si (smích)*

59 T: podle čeho tak soudíš ?

60 MD: *on je o rok starší, ale myslím, že kluci prostě dospívají dýl*

61 T: myslíš, že je rozdíl mezi dívkami a kluky?

62 MD: *no to si myslím*

63 T: a jak se pozná, že kluk už je muž? Že už je dospělý?

64 MD: *mě hodně přijde podle toho jak mám kamarády, že hodně záleží na tom,*
65 *jestli pracujou, jestli mají stálou práci nebo ne. Ti, co mají stálou práci, tak*
66 *mají nějaký povinnosti. On teda každé den sportuje, každé den má trénink,*
67 *ale to je tak jediná náplň co má. Ještě teda občas chodí do školy dálkově, ale*
68 *k tomu taky přistupuje tak lážo plážo. No myslím, že hodně záleží na práci.*

69 T: patří věrnost, nebo určitá trvanlivost vztahu k dospělosti?

70 MD: *podle mě to není otázka dospělosti, věrnost ve vztazích být má at' je to*
71 *kdykoliv ! nevěru fakt neuznávám*

72 T: a jak se díváš na sňatek, děti ..?

73 MD: *tak to ještě neplánujeme. Když dítě tak třeba tak za 5 let, ale vlastně to*
74 *ještě vůbec neplánujeme. My si teda říkáme, že spolu chceme bejt, ale úplně*
75 *se ještě v tý budoucnosti nevidíme.*

76 T: no a myslíš si, že sňatek nebo děti jsou nějakou známkou dospělosti?

77 MD: *no dítě určitě k dospělosti patří... ted' přemýšlím, jestli mám nějaký*
78 *kamarády s dětma... asi jo, mám jednoho, tomu je asi 26 a on byl fakt*

79 *divokej, takovej blázen, a má dvouletýho kluka a úplně se zklidnil... myslím,*
80 *že to na něj mělo dost velké vliv – jakože teď už nechodí ani nikam do*
81 *hospody*

82 T: *no a když jsi říkala, že je rozdíl mezi holkama a klukama, tak jak se*
83 *pozná, že z holky je už žena, že je dospělá?*

84 *MD: mě přijde, že my víme, že ty povinnosti máme a že je musíme udělat a že*
85 *těm klukům je to jedno. Já to vidím třeba doma – on z vlastní iniciativy*
86 *neudělá nic, jako že by uklidil, uvařil. A já vím, že to udělat musím, tak to*
87 *udělám. Mě přijde, že ty holky ten pocit zodpovědnosti mají vrozený. A to*
88 *vím, že s holkama vždycky nadáváme na ty kluky, že nejsou dospělý, že doma*
89 *nic nedělají, že jsou zvyklí z domova. Tak to slyším i od jiných lidí, jako od*
90 *těch kamarádek, že ty kluci jsou jiný. A taky jsme dospěli do té dospělosti, že*
91 *sedíme v kuchyni na bytě, pijeme víno a pomlouváme ty chlapy (smích). No*
92 *vedeme takový dospělácký řeči.*

93 T: *takže k dospělosti patří i jiný druh mluvení , komunikace?*

94 *MD: no jasně*

95 T: *a projevuje se to třeba i v mluvení s tátou ?*

96 *MD: tak asi jako určitě, ten vztah je celkově klidnější, ne jako ten vzor v té*
97 *pubertě, ale co mě štve, že oni se ke mně občas chovají, jako bych byla malá .*
98 *Ale celkově je tam změna vztahu, je to klidnější, asi i tím, jak se vidíme jen o*
99 *víkendu, tak se nestihneme už tak hádat..*

100 T: *a hádáte se?*

101 *MD: no s našim tátou se hádá každěj, jeho vytočí úplně všechno, ale za chvíli*
102 *ho to přejde. On pak přijde, že už je v klidu, ale já jsem ještě našťvaná . Ale*
103 *člověk to musí tak brát, že je prostě takovej.*

104 T: *Zní to, jako bys přijala to, jaký je*

105 *MD: hmmm, to tak je , no*

106 T: *a jak se ti komunikuje s macechou? Změnilo se něco ?*

107 *MD: no my spolu nemáme moc dobrý vztah, někdy je to lepší, někdy horší ..že*
108 *bychom měly vřelý vztah jako matka s dcerou, tak to určitě ne. Spíš je to*
109 *vztah k paní, se kterou bydlím. A to se neproměnilo. Máme to tak nějak*
110 *pořád.*

111 T: *a myslíš, že táta a macecha si myslí, že jsi dospělá?*

112 *MD: asi jak kdy. Myslím , že táta si to někdy uvědomuje, jako že jo – že bydlím*
113 *sama, řidičák, a atak, můžu pít, ale někdy si myslím, že to nechce, nebo si to*
114 *nechce uvědomit. Že mě pořád bere jako ne úplně dospělou. Asi jak v který*
115 *chvíli, nebo jak si to uvědomí.*

116 T: *tomu moc nerozumím*

117 *MD: no jako že mě asi bere jako dospělou, ale pak přijde nějaká konkrétní*
118 *situace a on si neuvědomí, že už jsem dospělá a začne se mnou jednat jak*
119 *s malou. Ale myslím, že je to hodně ovlivněné tím, že vychovávají tu*
120 *sedmiletou Těru. A pak se do toho přichomýtnu já a oni v tom jedou stejně.*

- 121 T: a o čem se s rodiči bavíš?
- 122 *MD: no tak co jsme dělali konkrétně ten týden, ale pak třeba o politice nebo*
123 *máme nějaký vážnější témata. Nebo mi táta vypráví co slyšel a tak. Někdy se*
124 *bavíme víc a někdy míň. My se jako i svěřujeme, jasně, že ne úplně všechno,*
125 *ale svěřujeme. Já mám s tátou všeobecně dobrý vztah. Máme to hodně blízky.*
126 *Ví o mě takový věci, který normálně tátové nevědí.*
- 127 T: a s přítelem vychází
- 128 *MD: no docela jo*
- 129 T: a je to důležité aby vycházel
- 130 *MD: hmm, asi jo*
- 131 T: Kačko, a jsou oblasti, ve kterých se dospělá moc necítíš ?
- 132 *MD: no třeba když je hodně velká zodpovědnost, tak se mi to nelíbí*
- 133 T: nelíbí?
- 134 *MD: no třeba teď v práci jsem měla dost velký úkol, že jsem to musela*
135 *všechno sama zařídit, tak jsem se tak trochu bála tý povinnosti, že je to*
136 *všechno jen na mě... no ale člověk se s tím nakonec musí poprat, ono nic*
137 *jinýho pak nezbyvá*
- 138 T: tak to je zkušenost, ne?
- 139 *MD: to jo, ale všeobecně bych řekla, že nemám takovou tu velkou*
140 *zodpovědnost a taky, že když se člověk nemá kam vrátit domů – jako že tu*
141 *domácnost nemá ještě takovou hotovou, tak to je takový velký krok, který mě*
142 *čeká . V tom si připadám taková jako na půl dospělá.*
- 143 T: že bys měla svou vlastní domácnost
- 144 *MD: ano, kdybych měla náš byt, tak bych se o něj starala a o nás dva a takhle*
145 *když nemám svou domácnost a jezdím na víkend domů, tak to se ještě tak*
146 *nestarám naplno, takhle je to jednou nohou v dospělosti a jednou v takovém*
147 *středoškolském životě, ale mě se to takhle líbí*
- 148 T: je něco, co by dospělý měl a naopak co neměl?
- 149 *MD: tak to nevím, určitě si to někdy říkám, ale teď si fakt nevzpomenu*
- 150 T: a pozitiva, negativa dospělosti
- 151 *MD: no že si můžu dělat co chci, nemusím se nikomu zpovídat kam jdu, proč*
152 *tam jdu, jak tam budu dlouho, to si jako v tý Praze užívám, taková větší*
153 *volnost, že nemusí ptát... no a negativa , že stárnem a že budeme mít za*
154 *chvilku rodinu*
- 155 T: to zní, jako že se ti nechce
- 156 *MD: no to bych se klidně ještě vrátila o 3 roky do takovýho toho*
157 *bezstarostnýho , no jo ,ale to nejde... no už si to s holkama říkáme, že*
158 *stárneme*
- 159 T: a kamarádky jsou dospělé

160 *MD: jji i ikdyž mám jednu kamarádku, tý je 25, ale ta je taková dětinská, ona*
161 *nikdy nebydlela sama a myslím, že je to na ní znát i když je starší*

162 T: takže má smysl se odstěhovat ?

163 *MD: to určitě, mám kamarádku, tý je 24 a ta nikdy nebydlela sama a teď jela*
164 *na půl roku do Číny a bylo to pro ni dost těžký , byla tam hodně nešťastná a*
165 *jak se musela o sebe ještě postarat – čím dřív to člověk vyzkouší, tím míň*
166 *problémů pak má, v 26ti už musí dohánět, to už by měl umět být sám*

167 T: napadá tě ještě něco k tématu tvé dospělosti

168 *MD: asi ne, ale jak o tom teďko přemýšlím, tak mi to přijde fakt děsivý, že*
169 *jsem fakt dospělá*

170 T: Tak díky za rozhovor.

171 *MD: Není zač.*

**Příloha č. 7 – participantka Kateřina, matka –
rodina C**

1 **Kateřina, matka – rodina C**

2 T: tazatel, R: rodič

3 T: Máš dítě ve věku dospělosti, ona je právně dospělá a já se tě chci zeptat na to, jak
4 vnímáš její dospělost?

5 *R: Tak Míša je...je jí teda jednadvacet v současný době, je studentem vysoký školy a ona je*
6 *od mala...od mala jiná, bych řekla než třeba je dítě druhý moje a její dospělost já vnímám*
7 *od nějakejch dvanácti, třinácti let, kdy v podstatě její názory už jsou od tohodle věku jiný*
8 *než dětí stejný kategorie věkový. Možná se s tím trošku prala v životě, protože narážela na*
9 *starší lidi, který s ní měli problém, že právě reaguje příliš dospěle než ostatní, ale teď kon jo,*
10 *je dospělá, ale radši by nebyla.*

11 T: Jak to?

12 *R: No, mám ten pocit, že by radši nebyla. Že jako je schopna všeho v podstatě, ale když by*
13 *nemusela, tak by z toho vyskočila. Z povinností, ze starostí, který se jí se jí jako vůbec*
14 *netýkaj ještě, který nemusí řešit, existenční třeba a podobně, tak tam kdyby nemusela, tak*
15 *prostě z toho vyskočí a chtěla by bejt tím dítětem, kterým v podstatě ona jako úplně nebyla.*

16 T: A říkáš, že měla jiné názory, než ostatní, tak jak je měla jiné?

17 *R: Byly příliš dospělácký.*

18 T: Můžeš uvést třeba konkrétní příklad?

19 *R: To už si nepamatuju, ale...ale bych ti to řekla...Na spoustu věcí reagovala příliš dospěle,*
20 *byť já nevím můžu příklad příměj jako, kterej se týká jí osobně. Možná to použiješ, že se ti*
21 *to možná bude asi možná i líbit. Ona je...Ona není Artaka, to víš.*

22 T: To nevím.

23 *R: Je adoptová Artakem na roce a půl. Má jí v adopci...není jako...on není biologickej otec,*
24 *což ona zjistila v pátý třídě, kdy jí to pochopitelně řeklo nějaký jiný dítě chytrý, aniž bych já*
25 *se dostala k tomu, že jsem mluvila s psychologem a potřebovala jsem vědět, jak na to. Tak*
26 *se stala taková situace. Jsme jeli na vysvědčení kolem Merkuru a ona mi říká „stejně vim“,*
27 *přesně tuhle větu: „Já vim, že táta není můj táta.“ To je taková situace, kdy nevíš, jestli dole*
28 *dobrzdíš a podobně. A tak jsem tak lehce, jakoby jak nepřipravená seš, tak jsem zakoktala,*
29 *že je to je hloupost, že prostě je to její táta. A stavěli jsme tenhle dům a podařilo se mi jet do*
30 *obchodu, vytočit Artaka, říct okamžitě přijed' sem. V kostce jsem mu to vylíčila, co se stalo.*
31 *A my přijedeme sem a on kolem ní jakoby panáčkoval a nechtěl se jí jakoby úplně toho*
32 *tématu dotknout. A teď ona se před ním postavila a říká: „Stejně vim, že to tak je. Stejně seš*
33 *můj táta a nikdy se to nezmění a už o tom nechci nikdy mluvit.“*

34 T: V páté třídě.

35 *R: Ano. Takže to jsou takový momenty, kdy ona prostě takhle vlastně reagovala na spoustu*
36 *věcí.*

37 T: Takže by se dalo říct, že reaguje rozumně?

38 *R: No, nadprůměrně...nadprůměrně rozumně. A právě třeba tuhle měla problém i*
39 *s učitelkama. Byli lidi, který s ní neměli problém, byli lidi, který jo prostě nechtěli, že jo jako*
40 *s ní komunikovat na jiný jakoby úrovni, to znamená řadili si jí někam a brali to jako že...*
41 *buďto, že je drzá jako místama že jo, protože ještě zase v tom věku to neuměla třeba až tak*
42 *podat, jak by to bylo jakoby rozumově, ale jinak...Takže takovejhle příklad třeba a ten byl*

43 *jako pro mě nej...asi nejzávažnější....vem si, že se dostávala do puberty a v podstatě my*
44 *jsme pubertu nevim, že vůbec proběhla u ní, protože ona je těžce přizpůsobivá ke všemu*
45 *jakoby a nekonfliktní. Takže...a ve spoustě věcí my jsme si furd povídali tak... v podstatě*
46 *jezdili jsme autem, jezdili jsme, chodili jsme tak už vždycky jsme jakoby komunikovali a*
47 *nějak jsem se snažila dodržovat to, že i když není čas, tak se sejdeme večer a bavíme se*
48 *večer aspoň o něčem, co v ten den proběhlo. Jo, takže i ten Filip dneska, kterému je patnáct*
49 *bude, tak on si támhle semnou sedne a mluví jo, což puberťáci málokdy dělaj. A tím, že Míša*
50 *se takhle do tý puberty dostala a měla jí takovou tu tak vlastně spousta dětí by třeba*
51 *reagovala rozumíš jak dupeš nožičkama, vztekáš se a pojedu za nim a prostě chci tohle,*
52 *chci támhleto, takže by ho třeba chtěla poznat, nebo nepoznat. Ona měla jasno, což se mě*
53 *zas jako líbilo a mně to hrozně teda pomohlo a ulehčila mi různě situaci.*

54 T: A od té doby jste se o tom nebavili?

55 R: Ne.

56 T: Jen se zeptám, jak si říkala, že si ctíla to, abyste se scházeli a komunikovali. Jak to
57 vnímají děti?

58 R: *Myslím si, že jo ona teda ví, Filip to už taky vnímá, že moje mamka byla problematik pro*
59 *mě a že se mnou toho moc jakoby....nebo já jsem toho s ní moc nezažila dobrýho jo, takže*
60 *spíš starosti, který se přenášej až do dnešního dne. Sice už je to lepší nějaký čtyři roky, ale*
61 *to.... a to se teda Míši dotýkalo v podstatě tak...nebo by i Filipa v tý době už, tak nějak tím, že*
62 *jsme o tom nějak tak všechno mluvili, tak oni jsou schopný, nebo ona je schopná teda tak*
63 *jakoby rozumně no, nějak já nevim.*

64 T: Že jí to tak jakoby provází. Je to docela srozumitelné.

65 R: *A je to spousta věcí. Takhle at' je to třeba s tou babičkou, že jsou problémy, tak takhle*
66 *řeknu, vem telefon, já dneska nemůžu, protože vim, že by byl konflikt. Jo, a když chci tomu*
67 *předejít, tak ona...ona tomu jakoby předejde nějakým způsobem no.*

68 T: Takže má vlastně i nějakou sociální zdatnost.

69 R: *Nebo když se dohadujou s Artakem, tak ona mi říká: nemůžeš mu přece říct, že když je*
70 *nemocnej, že mu neuděláš čaj prostě, je nemocnej víš jako. Vždyť ho chytíš, vždyť on si to*
71 *jakoby sám sobě vsugerovává, vždyť mu nic není na jednu stranu, že jo. No ne ale tak víš*
72 *jaký chlapi jsou, že jo. Tak víš jako že už spousta...a jako hodně, hodně okoukává nebo*
73 *okoukává. Je to jakoby kopie. Když neřeknu moje. Když něco neřeknu, tak i s tím svým*
74 *přítelem slyším sebe. Což bude mít Honza těžký, jestli spolu zůstanou.*

75 T: To si nemyslím. Já si myslím, že to bude mít fajn. A když si narazila na toho Honzu, tak
76 oni jsou spolu už dlouho vid'?

77 R: *Dva roky, od maturity....od maturitního ročníku, takže ted' jsou ve druháku na*
78 *vejšce...dva a půl no.*

79 T: A tak se tě zeptám na tvůj názor na partnerství v dospělosti. Bylo by to jiné, kdyby
80 Honzu neměla takhle dlouho? Koukala by si na ní jinak? Nebo patří to k tomu, jako že už
81 má dlouhodobý vztah, nebo se to toho vůbec netýká?

82 R: *Toho jejího myšlení?*

83 T: Ne, té dospělosti.

84 R: *No asi se to netýká no úplně.*

85 T: Nemusí to tam být?

86 R: *Asi ne no. Nevim, proč to tak cejtím, ale asi ne čoveče. Mě ani nenapadla takhle otázka.*

87 T: Já se na to ptám kvůli tomu, protože je trend, že jsou lidi single a že se nevdávají,
88 nežení.

89 R: *Ne to ona nechce. Ona ví, že do nějakých šestadvaceti let musí studovat, protože tu školu
90 chce, byla to její volba a chce jí dodělat. A...v nějakých sedmadvaceti letech, tím že dělá
91 tuhle medicinu, která je prostě takhle udělaná, pak potřebuješ nějaký ty atestace a to
92 všechno, abys vůbec něco byla, tak ona vlastně bude něco v pětatřiceti, když to dobře půjde.
93 A mezitím by měla mít tu rodinu. Tak ona tvrdí jednu věc, že potřebuje vlastně někde
94 v sedmadvaceti třeba po týhle vejše před atestacema bejt vdaná, nebo což ona chce bejt a
95 mít děti. Dvě. Maminko, pomůžeš mi? A já nechci další děti, Míšo. No ne mami, tak jako víš,
96 jak to bude. Ona není zas uplně jako hurá vidím mimino a jako domluv se, že budu vozit a
97 to v žádným případě a ona potřebuje takovou tu volnost. A tahle to má lehce naplánovaný,
98 aby pak mohla v tý práci bejt. No, takže...*

99 T: To má hodně do budoucna.

100 R: *No, no, no. Hodně s tím Honzou počítá. Oni maj hezký vztah, nejen teda na mladýho
101 kluka neskutečně spolehlivej. V nějakých čtrnácti letech odešel z domu, protože jezdí ty
102 závodně kola, takže se dostal na nějaký hotel, nebo nějaký byty a stará se i finančně o sebe
103 sám. Jezdí sám, že jo a přitom ještě jezdí pořád do Roprachtic, kde bydlí k rodičům, kde
104 když jsou brambory tak jde kopat, když je dřevo, když se babička jako je potřeba vymalovat
105 chalupa, tak je pořád tam a dělá. Mezitím popojede na kole, mezitím je s Michalou, takže
106 on je docela urvanej.*

107 T: A jemu je kolik?

108 R: *Taky jako Míše, o půl roku. A jako taky neskutečnou disciplínu, až mě to překvapuje. Ale
109 on je zase vychovanej dvouma sestrama, staršíma a oni si ho tak jakoby vytvarovali tak, že
110 on a ta rodina funguje, hodně funguje, hodně se scházej všichni, i když jsou rozprchnutý,
111 tak ten model on tam má taky.*

112 T: Jo, to znamená té starosti...

113 R: *No tý starosti a opatrnosti a jako to co se mě líbí a tý Míše to zřejmě vyhovuje, protože si
114 neumim asi představit, kdyby...měla jenom nějaký jako....*

115 T: Nějakého střelce jakoby...

116 R: *No, no, to by asi nedala, protože to nedávám já jakoby. Tak asi...asi ten model maj oba
117 takovej*

118 T: A myslíš si, že rozdíl mezi holkami a kluky, jak to mají? Nebo v čem se ti lidé liší, když
119 je to holka, kluk. Kdy se stávají dospělými?

120 R: *Hele, když srovnám třeba tyhle dva lidi?*

121 T: Třeba no. Jsou přece stejně staří.

122 R: *No jsou uplně stejně starý. Tak já si myslím, že u nich už jenom tímhle vztahem. Tam
123 nemusel oni čekat jakoby na tu rodinu. A myslím si, že to maj fakt tím, že maj ty modely
124 těch rodin, který jsou fungující...*

125 T: Tu rodinu, ze které pocházejí?

126 *R: Tak...je to pro ně jakoby prioritní potom, že by to tak mělo bejt a chtějí to no. Jako jsou,*
127 *ale na druhou stranu se vůbec neomezujou. Když Míša řekne, že de s klukama ještě*
128 *z Randovky, že prostě přijeli kluci ze škol různějch, že je....schůzka. Jo běž. Ten jede na kolo,*
129 *ten jede támhle, jede dělat jiný věci zase s jinejma lidma ještě, tak jako dobrý. Ale maj*
130 *spoustu společných známejch, který sportujou a oni hodně sportujou, tak jsou věčně na*
131 *jedný hromadě s těmahle lidma, ale neomezujou se.*

132 *T: Tak tam je vzájemná důvěra a svoboda.*

133 *R: No, no, no. Ale přitom jsou často spolu, když on není mimo republiku na nějakých*
134 *trénikách.*

135 *T: Ale nežijí spolu?*

136 *R: Nežijou spolu, ale maj to nastavený tak, že Honza bydlí v nějakym domu, kde má*
137 *pronajatej byt, jakoby část. Takže když Míša je náhodou v Jablonci, tak lehce jednoduše*
138 *přijedou po zábavě domů, najedí se tady a vypadnou a bydlej u nich. Ještě se nestalo a já to*
139 *nechci zatím, aby Honza tady spal. Jo, ona spí kdekoliv buďto u nich, u jeho rodičů a ona*
140 *jako běžně je tam, což nediskutujeme, prostě to je dospělej človíček, ale tady ještě jakoby,*
141 *jedí tady,....*

142 *T: A proč to nechceš?*

143 *R: Já se asi nechci omezovat ještě. Asi nechci ráno vstát a prostě tady rychle se oblíknout..*

144 *T: To děláš dobře.*

145 *R: Víš jak to je. Tak jako když tam máš, tak je ta holka u tebe v tom případě.*

146 *T: Ale je to taky jiné.*

147 *R: Ale je to taky jiný, už jenom vůči Radkovi. To zas třeba...třeba by nevim jak by to asi to*
148 *měla nastavený. Stejně je to mladá holka, tak nevíš, co zkusí. Nevíš, jestli po něm vyjede,*
149 *nevyjede, jako to je taky taková zvlášť ta, že jo takovej moment. Takže spíš ještě nechcem.*

150 *T: A ještě jsem se chtěla zeptat na tu finanční stránku. Vy Míšu živíte, nebo ona má*
151 *nějaké brigády, nebo jak to má s tímto aspektem, že by na sebe vydělávala?*

152 *R: Tak Míša naše...Dokud...My to máme nastavený tak oba s Artakem. Dokud budeme moct,*
153 *nebo co děláme, uděláme pro ně. V podstatě pro sebe, aby jsme se měli dobře a pro ně, aby*
154 *jsme je udrželi na škole, udrželi jsme je tam. A co se týká školy....v podstatě dneska i její*
155 *zábavy, oblečení všeho toho jenom z naší strany a Míša když si třeba teď'kon byla doma*
156 *čtrnáct dnů po ukončení semestru a věděla, že v práci toho mám dost, tak přijde na*
157 *brigádu a dělá se mnou od rána do odpoledne. Když jí bylo patnáct, tak chtěla notebook a*
158 *měla takovej sen, že si na něj vydělá sama, tak dělala v obchodě u nás celej den, aby si na*
159 *něj vydála. Takže co chce, s brigádama nemám problém. Kam jde, tam jde za peníze jako*
160 *pochopitelně ty má tak nějak pro sebe, ale ty neřešíme, že by si z toho měla cokoli hradit.*
161 *Jako Artak to má nastavený tak, ať je doma dva dny a pak jede na dva dny do Prahy, tak*
162 *vždycky jí vybaví. Vždycky.*

163 *T: A má to tak, jako že jí dáváte nějaké penzum peněz, se kterými hospodaří, nebo si*
164 *říká?*

165 *R: Ona si říká, ale on je strašně zvlášť v tomhle. Od mala to má, nebo od mala od nějakýho*
166 *kdy se ty peníze pobíraly. My jsme nikdy nezavedli kapesný doma. Nikdy jsme to tak jakoby*
167 *neměli, takže ona si řekne, že potřebuje dvě stě korun na lítačku, tak jí dostala, Artak jí dal*

168 *tři sta a ona si to nevzala. A dneska, včera odjela na dva dny, a že jí teda došly peníze, jestli*
169 *by něco nemohl dát, tak říká, že jede na dva dny, tak on jí dává tři tisíce a Míša říká: Mě*
170 *stačí tati, pětistovka. Má to tak, nevezme si navíc, ale přitom Artak jí to pak jakoby vnutí a*
171 *ona z toho pak už si zase neřekne.*

172 T: Jasně.

173 *R: Je schopná hospodařit a nekoupí si drahou věc. My jim koupíme drahý věci v podstatě*
174 *dneska, ale ona ne.*

175 T: Prostě s tím hospodaří.

176 *R: No, těžce si hospodaří jako no, tak nějak. Ona pak řekne, když jsou pařit, že jo, tak když*
177 *ví, že sedmdesát korun stojí v Praze tohle, nebo osmdesát jedna sklenička něčeho, tak oni to*
178 *maj tak nastavený, žejo, aby přežili.*

179 Rozhovor je přerušovaný telefonátem syna, který sděluje výsledky nějakého testu ve škole.
180 Pak se baví o tom, kdy přijde domů a o jeho plánech na odpoledne.

181 *R: On je pohodář, neskutečný pohodář a vem si, že není dne, kdyby mi nezavolal.*

182 T: Jsou zodpovědní.

183 *R: Jsou naučení, ale není to to, že jim to musím připomínat. Já přijdu domu a je vyndaná*
184 *myčka, protože ví, že jí takhle dělal v sedmi letech, tak jí dělá ted'kon.*

185 T: Ta výchova má asi velký vliv vid'?

186 *R: No a já jsem to měla ti nějak jsem si vždycky říkala nebo tenkrát už, když byl holce ten*
187 *rok, dva, tak někde někdo plácnul, že co do dětí dostaneš do třech let, to v nich je. Takže*
188 *jsem se tak nějak snažila, ale ta víš co, tak normálně...*

189 T: Tak skončili jsme u toho, že jsou oba zodpovědní a že je to výchovou a ještě mi řekni,
190 jestli ti Míša připadá v něčem, v čem dospělá není?

191 *R: V čem dospělá není? Nebo nechce bejt spíš dospělá?*

192 T: Třeba.

193 *R: Spíš nechce...No asi mě nenapadá ted'ka v čem by nechtěla bejt dospělá...Když asi fakt*
194 *není jakoby jenom, když je to třeba v tý škole těžký, jako že to je, tak by se nejradši vrátila*
195 *jakože taková ta hláška, že by se vrátila nejradši...*

196 T: A neudělá to..

197 *R: Neudělá to, že jo, že to...*

198 T: Tak to děláme všichni, že jo.

199 *R: No, ale asi ne. To, že se jí nechce vařit, to si myslí, že bude dělat maminka s jejíma dětma.*
200 *To má fakt nastavený. Ten uvaří cokoli, ale ona vůbec, to prostě jí neba, to tam do toho*
201 *mě netahejte, tam vidíš ztrátu času a všecko. A neumí ani a nebaví jí to totiž to tak vypadá*
202 *i, ale asi není nějakej uplně, asi není.*

203 T: Myslíš, že my když jsme byli v jejich věku, že jsme to měli jiné, že to bylo jiné?

204 *R: Vem si tak, že v našem věku bylo naprosto normální, že v tomhle věku měli už dávno děti.*
205 *Já jsem teda měla holku až v pětadvaceti a nevím, kdy tys měla?*

206 T: V jednadvaceti.

207 *R: V jednadvaceti, tak vlastně dospěli, naše generace dospěla podle mě...a nebo byla nucena*
208 *dospět dřív, tím, že ty rodiny se zakládaly daleko dřív. A je to nenutí, že jo, dneska ten trend*
209 *maj nastavenej a spousta jich jako podle mě je single, že jo, podle mě. Uplně mě to...Nevim,*
210 *jestli bych takhle chtěla žít, ale mě třeba do mých jako pětadvaceti se to líbilo. Mně se to*
211 *líbilo no. Nechtěla jsem se nějak úplně jakoby vázat.*

212 *T: Myslíš si, že si byla dospělá nebo ne, když si se nevázala?*

213 *R: Byla, protože kvůli ty mamce od patnácti let, když mě připravila takovej ten její způsob*
214 *života, co se mě nelíbil, tak mě to hodilo do tý dospělosti. V osmnácti letech táta odešel a*
215 *nikdo se mě neptal, jestli něco zvládám, nebo nezvládám. Včetně toho, když se narodila*
216 *Míša, že jo, máma už lítala v průšvihů a nikdy mi nepohlídala. Jednou jedinkrát a to vlastně*
217 *mi řekla, že to nezvládá, po třech hodinách, tak at' jí tam nedávám. Jako ráda jí viděla*
218 *všechno, ale nikdy se nepostarala a ještě jsem se starala o ní, že jo, ještě jako babičku*
219 *s dědou. Táta zařídil sice byt, ale chtěl tam bydlet sám a já jsem tam mámu přestěhovala,*
220 *protože zase babička s dědou mámu vyhodili z baráku, tak takový jakoby to...takže se mě*
221 *nikdo neptal, jestli chci bejt dospělá nebo ne.*

222 *T: No ale tak si se s tím nějak vypořádala ne?*

223 *R: No, no, no, ale asi mě to jak takový to blbá fráze: co tě nezabije, to tě posílí, tak to asi*
224 *takhle je. Tudíž dneska mě jakoby spousta věcí nepřekvapí, nerozhází. Dneska už je klid a*
225 *pohoda dejme tomu deset let zpátky. Jo, tak to bylo krutý kolikrát a tak jako dobrý no, ale*
226 *v tom věku co to, tak jsem byla postavená spíš před to, že jsem musela fungovat, že se mě*
227 *nikdo neptal.*

228 *T: To je prostě nějaké to zodpovědné fungování.*

229 *R: No, no, tak asi..asi bych, kdybych mohla, tak z toho vyskočím. Ráda bych vyskočila určitě.*
230 *Dneska to mám, pořád mám co za zlý, hrozně. Hrozně to je takový ten vnitřní boj, kdy vim,*
231 *že dneska je různě jakoby nemocná jenom z toho, co dělala vlastně, že jo. A to se všechno*
232 *zničí, Ivo. Všechno. To bylo prostě neřízená střela, kdy vlastně od nějakých čtyřiceti let ona*
233 *nic neřáda. Pětadvacet neřáda. Dneska je v důchodu, dneska jí přispívám na důchod všecho,*
234 *že jo. Platím jí léky, aby prostě to fungovalo a no...takový zvlášť, jako docela drsnej start.*
235 *Víš a myslim si, že Míša to ví a viděla to tak i pro ně to bylo tohleto. Pak jsme maminku měli*
236 *jeden rok a předtím, když díky tomu měla úraz. Si zlomila ruku i nohu, víš jak to pak šlo*
237 *fakt jak jako...tak ležela v podstatě doma a Filip byl malinkej, takže já měla a už jsme měli*
238 *firmu, takže já jezdila mezi malým Filipem, mámou na záchod všecho, aby to prostě*
239 *fungovalo, že jo. To byl úprk. Furt jí to vyčítám, víš takovej...ne, že bych jí to říkala. Jsou*
240 *momenty, kdy jí to vpálím, prostě když mě něco nesedne, tak jako jsem taková až možná*
241 *neomalená v tom, ale to je takovej ten vnitřní boj sama se sebou víš.*

242 *T: Tak taky si tomu hodně obětovala.*

243 *R: No, no, jako táta se nikdy neptal, jak to zvládám, když odešel, že jo. Jako sobec sám za*
244 *sebe, prostě mě v tom nechal, že jo, sourozence nemám. Takový docela to bylo v té době to*
245 *bylo krutý no.*

246 *T: Jak to říkáš, tak si říkám, že to je fajn, že to máš za sebou a že se to nevrátilo.*

247 *R: Mám no, pak když už teda, když to už jakoby gradovalo, když jsem jezdila na pohotovost*
248 *jednou za čas s ní a už všichni věděli, protože ty výsledky a už jí znali, že jo. Tak to bylo*
249 *takový, jako šla k doktorovi a já jsem říkala, že už nemůžu. A on jí řekl jednu jedinou větu,*
250 *tenhle doktor. Jestliže...že jí nevěří, to je jedna věc, že by přestala zrovna, že nemá problém.*

251 *Znáš to tyhle lidi, nemaj problém. Že jí nevěří, a že když to neudělá, že se nebude léčit, tak o*
252 *mě přijde, ale to už jsem se tři měsíce s ní neviděla, už jsem prostě měla klapku, že ne*
253 *čoveče a ona ti přestala ze dne na den. Dneska je to pátej rok, co nepije. Z ničeho nic, nikdo*
254 *to nepochopil.*

255 T: Tak ono to nebylo z ničeho nic

256 R: *No, ale...*

257 T: On ten motiv asi najednou vyvstal, víš.

258 R: *Víš, kolikrát já jsem před ní stála po dobrým, po zlým?*

259 T: Možná právě proto kolikrát, víš?

260 R: *No, ale to prostě byla taková krutárna, když přesně stojíš před mámou a zlobí se, po*
261 *dobřím po zlým, vnoučata. Není páka na tyhle lidi. A já nejsem psycholog.*

262 T: Možná ty děti nejsou...Když tam je ten vztah ten blízký, tak nejsi ta autorita. Že možná
263 to potřebuje zaznít z úst někoho...

264 R: *Od někoho jinýho no. On věděl, že má problémy. Já jsem mu to tentokrát řekla a on jí*
265 *dostal jako by vůbec k doktoru obvodák, se mi s tím snažil pomoci. Taky to měl těžký,*
266 *protože ty lidi nemaj, ty lidi fakt nemaj. Kdo si tím neprošel, tak to nepochopí, jak je to*
267 *těžký jo a vlastně babička s dědou jí kvůli tomu vyhodili z baráku. Barák darovali švagrový,*
268 *nebo od bráchy, že jo to. Takže tam jsem se s nima přestala taky stýkat. Jsem říkala: nechali*
269 *jste mně mámu na krku, vyhodili jste jí v podstatě na ulici, to se nedá takhle dělat, že jo,*
270 *jako to není řešení. Tak proto já třeba mám takovej ten ochranný...*

271 T: Ty to máš jinak, že ono kolikrát se přebírají vzorce v chování a nebo opačně úplně.

272 R: *A zas třeba ty armeni to maj nastavený tak, že to chtěj pro rodiny, ty maj prioritu*
273 *rodinu.*

274 T: Katko, díky za rozhovor.

275 R: *Jasně, kdyby něco, tak se klidně ještě stav.*

**Příloha č. 8 – participantka Michaela, dcera – rodina
C**

1 **Michaela, dcera – rodina C**

2 T: tazatel, MD: mladý dospělý

3 T: Úplně první otázka je, jestli si myslíš, že jsi dospělá.

4 MD: Nemyslím si, že jsem dospělá

5 T: A proč si to nemyslíš?

6 MD: No, protože jsem zcela závislá na svých rodičích, protože studuju poměrně
7 složitou školu, při který není vůbec čas na to si vydělávat a ikdyby byl, tak by to
8 nebylo plnohodnotný zaměstnání, který by mě jako uživilo. Tak proto a taky proto,
9 že si nemyslím, že mám takový zkušenosti, abych mohla jako nevím, hmmm... se
10 chovat jako dospělej, uvažovat tak a soudit správně.

11 T: Takže ta závislost, úplná závislost, je teda ekonomická, jo? To znamená
12 finanční?

13 MD: Úplná.

14 T: A to že nemáš ty zkušenosti, tak v jaký oblasti jako nemáš ty zkušenosti?

15 MD: No, myslím si... Jako vůči ostatním lidem, jakože jak mám brát cizí lidi, protože
16 naši mi pořád říkaj nebrat si spoustu lidí hned k tělu a s tím já mám trošku problém
17 a teď se mi to jako ve škole osvědčuje, že táta má pravdu, protože právě mi často
18 říká, že ne každej, kdo se tváří jako příjemně je kamarád. No a tak tohle ještě
19 neumím úplně posoudit a taky mi přijde, že mi nedochází jakoby spoustu věcí, jak
20 kdo přemejšlí jakoby, že ne vždycky mi chce pomoc. Tak to sem taky narazila
21 párkrát. A nevím, jakoby zkušenosti i právě s tím hospodařením, to mi dělá trošku
22 problém.

23 T: A jak bydlíš?

24 MD: V Praze s 6 lidma na bytě.

25 T: Jo, a tam se o to staráte jak?

26 MD: No, my máme na ledničce rozpis.

27 T: A jak tam funguješ, když na tebe vyjde řada?

28 MD: Jo, to jo.

29 T: A to jde?

30 MD: No, jakoby jo. Máme tam takový 4 kluky, který jakoby musíme popohánět, ale
31 jako je to všechno na takový vzájemný domluvě. Většinou tam není nic, že by byl
32 někdo naštvanej, že něco... Víš co, že to dělá každej...a je to potřeba. Ale jinak jakoby
33 asi vidím aspoň na těch ostatních, že jako že s organizací času, jak kdy ulidit, kdy si
34 uvařit, za kolik uvařit, tak na tom ještě nejsem úplně tak špatně jako někteří.

35 T: No, tak vidíš.

36 MD: Ale tak jako to. Je to taky zkušenost vidět ty ostatní. Já jsem ráda, že nebydlím
37 sama už, jako jsem bydlela. Protože je to takovej jako další rozvoj, že jo. Nebo
38 hlavně tam bydlej dva páry a taky jsem ráda, že ještě nebydlím jakoby se svým
39 partnerem, protože si myslím, že to ještě úplně neprospívá.

40 T: A proč si myslíš, že to neprospívá?

41 MD: No, protože se to stává strašně všedním a jakoby přijde mi, že jakoby já když se
42 na toho druhýho těším, že si to pak víc užiju, že nemyslím zrovna v tu chvíli na věci,
43 který musím dělat do školy nebo na ty povinnosti. Mám vyhrazenej prostě čas jenom
44 na toho druhýho. A to mě jakoby baví. Že hlavně jako vim, že já těch 5 dní se musím
45 učit a 2 dny budou super, protože si je prostě užiju.

46 T: Aha.

47 MD: A takhle. A to si myslím, že je právě to dobrý. Zatímco oni jako pracujou 7 dní
48 po boku toho druhýho a neuměj si jakoby vyřadit ten čas toho volna. Oni jako jsou
49 furt spolu, ale zároveň spolu úplně nejsou, protože každěj si dělá něco svého a to se
50 mi úplně nelíbí ještě.

51 T: Tak jako tak to máš takhle. Když vy se vídáte s partnerem, tak se vídáte tady
52 nebo se vídáte v Praze?

53 MD: No, naštěstí už se vídáme i trochu v Praze, protože jak honě závodí jakoby
54 v cizině a tak, tak většinou jede přes Prahu, a takže jakoby většinou za mnou přijede
55 ten večer před odjezdem, do toho jako zahraničí. A přespí u mě. Většinou jdeme do
56 kina nebo tak a pak když se zase vrací, tak je u mě. Takže já nevím, vyjde to tak, že
57 jednou za 14 dní se staví on v Praze, ale jako jinak primárně je tady v Jablonci. A
58 ještě to musíme dělit, že jednou musíme bejt u našich a podruhý musíme bejt u jeho
59 rodičů.

60 T: A to jde? To funguje?

61 MD: Jo, jakoby jo. Akorát, že mě to někdy přijde líto vůči našim, že musím bejt jako
62 tam, ale zase si říkám, že to musí bejt fér.

63 T: A. do budoucna...

64 MD: Jako co?

65 T: Třeba jak to s tím partnerem vidíš? Třeba s tím bydlením...

66 MD: Jako jestli chci bydlet v Praze nebo ...?

67 T: No, s partnerem nebo jestli chceš... nebo jak to máš. Protože tak máš povolání,
68 který bude taky hodně náročný vůbec na ten rozjezd.

69 MD: jo, to já právě bych jako ráda bydlela s partnerem, ale myslím si, že ještě tak
70 dva roky to asi ani nejde. A on je taky pořád pryč, že jo. My kdyby jsme bydleli spolu,
71 tak bysme stejně byli pořád sami. Ale nevím. Jako jo určitě bych chtěla bydlet s nim,
72 ale teď ne.

73 T: Ještě chceš žít bez něj?

74 MD: Jo. Ještě jo. A tak jakoby nevím, přijde mi fajn jít do školy a nemuset se ohlížet
75 na to, jestli z tý školy přijdu v pět nebo v osm večer nebo jestli přespím u kamarádky
76 nebo ne.

77 T: Takže je to určitý závazek? A jaký máš názor na svatbu?

78 MD: No, když já si myslím, že je dobrý mít tu jako svatbu jako třeba kolem
79 pětadvaceti, šestadvaceti, protože si myslím, že to ten vztah za prvý posune dál a za
80 druhý si myslím, že už z něj nelze tak lehce utýct. Že jakoby prostě po třeba šesti,
81 sedmi letech třeba si myslím, že ten vztah, ikdyž si ty dva lidi rozumněj, začne
82 chabnout a není tak jakoby zajímavěj a ty lidi se moc dobře znaj. Myslím si, že pak

83 *se stane něco malého nepříjemného a může to způsobit třeba jakoby zbytečněj*
84 *konec. Kdyžto, když se ty lidi vezmou, tak jako posunuli se někam dál, tak je čeká*
85 *zase něco jinýho. Třeba dědi nebo pes. Nebo třeba to společný bydlení.*

86 T: Ale tak tam taky může přijít něco malého nepříjemného.

87 MD: *To jo. Ale zase si myslim, že si člověk řekne, že „když už jsem si ho vzal, tak to*
88 *stojí za to s nim zkusit dál, to jako přejít“.*

89 T: Takže to je už takový jako stvrzení? ...

90 MD: *Jo jako, já to nemyslím tak jako, že když si ho vezmu, tak už z toho nejde*
91 *couvnout, to ne. Ale myslím si, že jako, když se člověk rozhodne si někoho vzít, tak*
92 *přeci musí bejt jako přesvědčenej o tom, že s nim chce vydržet, že to ví a tak. Ne že*
93 *by z toho nešlo couvnout, to ne. Ale tak jako asi to k tomu patří. Nemyslím si, že je*
94 *dobrý bejt spolu do 30, jen tak spolu žít a pak najednou zjistit, že vlastně to ... nevim,*
95 *myslím si, že to by takhle mělo bejt správně.*

96 T: A jenom když se ještě vrátím k těm zkušenostem, jo, jak si teda říkala, že nejsi
97 dospělá, protože seš závislá na rodičích a že nemáš ty zkušenosti. Tak jak si
98 myslíš, že jako je nasbíráš?

99 MD: *Mě přijde, že mi to dochází vždycky, když si vzpomenu na to, co mi říkal táta*
100 *nebo máma, když jakoby se setkám s někým, o kom si myslím, já nevim, že je fajn*
101 *nebo že mi pomůže a tak a pak se to vyklube v tom špatnym světle nebo jakoby není*
102 *to moc fajn pak když se jako to dostane všechno na povrch, všechno, co z něj*
103 *vyzařuje. A to si vždycky vzpomenu na tátu a vždycky si říkám, že jsem blbá, že*
104 *prostě přeci kdybych jako to, tak bych to nemusela ted'ka řešit a to si vždycky říkám,*
105 *že pak až si nebudu muset říkat „ty seš blbá“, tak že budu dospělá.*

106 T: ..já si to někdy říkám do ted'

107 MD: *No, ale jako přijde mi, že to, že třeba tat'ka nedává víc...nebo mamka mi to říká*
108 *často, pořád takový ty věci, na co si dávat pozor a takhle, ale když mi to říká táta,*
109 *tak mi přijde, že je to takový jako že mi přijde, že od něj to má větší váhu.*

110 T: A čím to je?

111 MD: *Já nevim. Přijde mi, že já mám asi jako charakterem blíž možná k tátovi než*
112 *k mamce, protože mamka je na mě moc výbušná a moc razantní, kdyžto táta je*
113 *taková ta tichá voda, kdy on si jako... on se všema vychází, to se mi jako líbí, ale o*
114 *každym si myslí svý a dává si na to pozor. A líbí se mi, že nemá třeba jako okolo, má*
115 *okolo sebe strašně moc lidí, ale o kamarádech mluví tak o třech lidech zhruba. A to*
116 *se mi na tom líbí. No, ale když mamka, tak mamka je ta mamka, že jo. Ta to říká*
117 *pořád něco.....takže jako by ten táta, no. On má na mě takovou větší vliv. Větší vliv*
118 *má na mě táta v těch názorech. A hlavně mi přijde, že mi to chce říct vždycky až*
119 *jako ví, že mám na to, to pojmout.*

120 T: Že nepředbíhá?

121 MD: *No. Že třeba se mi jako líbí, že když jsem chodila poprvý, když mi bylo 16 , tak*
122 *jsem chodila jako s jednim klukem a táta furt jako ho nechtěl přijmout a doma,*
123 *abychom nebyli a tohento a že se mu nelíbí. A pak já sem byla našťvaná vždycky a*
124 *nechápala jsem to a ted' to prostě chápu a myslím si, že takhle je to správně. A*
125 *myslím si, že já až budu jednou rodič, tak taky si myslím, že na to je v tolika čas.*

126 T: A v čem si myslíš, že je to jako správný, že vám to zakazoval? Co Ti tam
127 docvaklo?

128 *MD: Já mám spoustu kamarádů, který to měli jakoby v tomhle jednodušší v těch*
129 *patnácti, že u sebe mohli přespávat od patnácti a tohle. Ale zase na druhou stranu si*
130 *myslim, že jim to ubralo v tom, že byli strašně moc rychle právě jakoby dospěli.*

131 T: Že tahleta zkušenost tě může klidně posunout na později?

132 *MD: Myslim si, že jo. A že právě takový to vidět se jenom dopoledne nebo po škole*
133 *na dvě hodiny a pak jít domů ve čtyři, že tak je to správně. Myslim si, že to je lepší, že*
134 *stejně není potřeba víc v těchle letech. Jako nemyslim si, že by mi, že bych si ted'ka*
135 *říkala, že mě to fakt mrzí, že mi to táta nedovolil dřív. To ne.*

136 T: A co ještě teda bude až budeš dospělá? Co se ještě změní?

137 *MD: Nevim. Třeba budu mít děti až budu dospělá. Nevim, co se změní ještě.*

138 T: To znamená, že...?

139 *MD: Naši mě možná budou brát jako dospělou.*

140 T: A neberou tě?

141 *MD: Myslim si, že ne. Nebo jakoby v tom, co se týče školy, tak jim to přijde jako, že*
142 *jo, že se tak chovám jako dospělá, že se k tomu stavím zodpovědně, že jako si umim*
143 *vytříbit ten čas volnej a pracovní, ale myslim si, že to, že jakoby spoustu v tom, co*
144 *jim řeknu svůj názor, tak si jako mamka myslí, že to není pravda. A v tom si myslim,*
145 *že mě jakoby považují za jako to dítě. Ale to si myslim, že je špatně, protože jenom*
146 *jakoby to, že mamka se mnou nesouhlasí, neznamená, že jako to je nedospělej názor.*

147 T: No, jasně.

148 *MD: To si myslim. Ale jako jinak nevim vlastně, co znamená bejt dospělej. Já si*
149 *myslim, že si jako nikdo neuvědomí, že je dospělej ted'.*

150 T: Když třeba mluvíš s těma rodičema, jak ted'ka říkáš o tom, jak jsi byla našťvaná,
151 když ti taťka mi zakazoval abys byla s klukem nebo bejt u něj. A jak to je ted'?

152 Změnila se komunikace?

153 *MD: Jo, to hodně. Já jsem dřív byla často našťvaná na tátu, když jsem byla mladší.*
154 *Jako, že jsme měla pocit, že táta jakoby je takovej, že se mnou moc nemluvil a on*
155 *vždycky jakoby ty nepříjemný věci poslal po mamce. Jako, že to ...to sem byla*
156 *vždycky našťvaná a vždycky jsem se rozčilovala, proč mi to nemůže říct sám, že bych*
157 *se alespoň mohla bránit a tak. Tak jakoby to mě šťvalo, ale ted'ka naopak mám*
158 *pocit, že třeba, když sedíme u stolu, o něčem se bavíme, tak mám jakoby pocit, že*
159 *často podpořim víc tátu v tom jeho názoru než mamku.*

160 T: To znamená, že jeho názory jsou ti bližší?

161 *MD: Mh, asi jo. A možná jakoby mi přijde, že ted' je na mě pyšněj vůči tý škole a tak.*
162 *Takže on mi volá ať už přijedu domů a jako že Honzu má strašně rád, což mě taky*
163 *těší, což mi taky pomohlo v tom jakoby zlepšení toho vztahu k němu. A jakoby to, on*
164 *chce abych se jenom učila a nic jinýho nedělala a pak si užívala nemusela myslet na*
165 *nic a na peníze. A vždycky, když mu říkám, že to nechci, že to je drahý, tak on mi*
166 *řekne a o co mi jde, že se přeci učim. Tak to se mi jako líbí, že ví, že to nemám*
167 *zadarmo všechno.*

168 T: Takže změna z tátovy strany... a sama u sebe změnu taky pozoruješ?

169 MD: *Jako k němu?*

170 T: No komunikaci myslím..

171 MD: *Jo, ale asi bych nikdy za tátou nešla...nevím. Jakoby vim, že když něco se pokazí*
172 *nebo tak, tak to jdu řešit s mamkou a mamka má takovej ten jako... tu rychlou*
173 *reakci, většinou jako přemrštěnou „No to ses posrala.“ No a přitom vim, že já to*
174 *vždycky řeknu mamce a mamka mi pak řekne: „běž za tátou.“ No a já za nim jdu a*
175 *pak mi vždycky dojde, že jako kdybych šla první za nim, tak by to bylo lepší, ale*
176 *stejně jdu vždycky první za mámou.*

177 T: A čím to je?

178 MD: *Nevím. Asi jako tak já s mamkou mluvím hrozně moc. Jakože máme to, dobrej*
179 *vztah, že si povídáme fakt pořád a o všem, už o všem. Ale nevím, možná za tím*
180 *tátou....Ale přijde mi, že táta má pořád strašně moc práce a že některý ty moje*
181 *problémy jsou úplně jako banální oproti těm jeho a přijde mi, že on na mě nemá*
182 *tolik času jako mamka.*

183 T: Takže to si ty myslíš?

184 MD: *To mi přijde, no.*

185 T: Přijde ti to?

186 MD: *Myslím si jakoby že... Vim , že jako když je bráchovi špatně nebo mě špatně, tak*
187 *to řeknu mamce a většinou řeknu, ať to tátovi neříká, protože tátu to trápí a on*
188 *jako nedá najevo, že ho to trápí, ale pak dělá strašný jako blbosti a nechodí domů,*
189 *aby... jakoby bývá mnohem dýl v pak práci. To vim, že když jsem se vrátila*
190 *z nemocnice jednou, tak táta nedokázal s nikym mluvit a byl nepříjemnej a byl o to*
191 *dýl v práci právě, aby to nemusel vidět a jakoby ono ho to strašně bolí, je z toho*
192 *strašně smutnej a nedokáže to prostě vstřebat tyhle věci. Třeba brácha se teďka*
193 *opařil a má jako opařeninu na ruce a léčilo se mu to dlouho a byl z toho úplně*
194 *špatnej. Prostě na něm je to vidět a radši mi o tom nepovídejte nebo já se z toho*
195 *jinak zblázním.*

196 T: hodně citlivej ?

197 MD: *No, je takovej citlivka. On se nezdá, ale jako je. No, takže to mu jako neříkám*
198 *tyhle věci.*

199 T: Tak to je ale ta tvoje zkušenost v tom, že vlastně toho tátu nechceš zatížit, že jo?

200 MD: *No, to je pravda. A mamka ta zas si myslím, že to pozná dřív než jí to vůbec*
201 *řeknu nebo možná dřív než ten problém mám pocit, že přišel, tak ona už ví, že ten*
202 *problém přijde. Takže se mě na to možná i mnohem dřív zeptá než já jí to vůbec*
203 *řeknu.*

204 T: Takže to je fajn to povídání?

205 MD: *Jo, to jo. To mi třeba, když jsem v tý Praze hodinu telefonuje.*

206 T:Jo?

207 MD: *Jo, já dost cestuju. Třeba jakoby, když jedu do školy 25 minut a to celý*
208 *prokecám s mamkou.*

209 T: To je fajn?

210 MD: Jo, to jo. Nebo jí často volám, jak se co vaří a ona se směje a to... A taky mě
211 překvapí, že třeba často jsou u nás nějaký její kamarádky nebo spolu jedeme za
212 kamarádkama a oni pořád říkaj jak... jakoby oni všechno věděj, co já, což mě jakoby
213 překvapilo, jo. Mamka jim jako všechno říká. Takže já když jim jako něco chci říct,
214 tak oni: „to už jsme slyšely, to už jsme slyšely.“ Takže tady to mě tak jako těší, že
215 mamka o mě mluví takhle.

216 T: Takže jsi stále přítomná i když jsi fyzicky nepřítomná.

217 MD: Akorát mám někdy trošku strach, že to, že třeba bráchovi to vadí nebo tak. No,
218 nevím, teď je to takový...mám pocit, že mamka má trochu strach o bráchu, zbytečně
219 jako co se týče školy, že jakoby je zvyklá, že se mnou nemusela nic a tohle to, tak jí to
220 teďka trápí. Tak já se jí pořád snažim vysvětlit, že to je jasný.

221 T: A kolik je Fildovi?

222 MD: 14. No jako jsou to telecí léta, tak si myslim, že škola teďka vůbec u něj nehraje
223 žádnou roli. Jako tak to... a jí to trápí, no tak. A přijde mi, že teďka jak je starší, tak
224 jí jakoby, tak je jí všechno hned líto a hned jí všechno mrzí a hned má ze všeho
225 strach. Přijde mi taková citlivější teď. Že jako by to, no...

226 T: To je taky možný.

227 MD: Jako je fakt, že mamka má pořád strach jakou holku si přivede, že bude úplně
228 příšerná, že ho bude vydírat a že bude hrozně pařit a mamka takovej strach prostě.
229 Já se jí pořád snažim vysvětlit, že to, že prostě si myslim, že brácha prostě jako je
230 hrozně rozumnej. On je takovej na všechny hodnej a já jsem fakt pyšná na svého
231 bráchu jakej má charakter. Ale jako je fakt, že je to lamač dívčích srdcí.

232 T: Je pěkněj.

233 MD: Tak to jsem taky ráda. A jako na druhou stranu jsem teďka říkala mamce, že to,
234 že ať se připraví na to, že třeba v 16 si přivede první holku, že jo a že si myslim, že
235 jako častějč spěj holky u kluků než jako kluci u holek, že jo. Že tam jako právě jsou
236 ty tatínci a mamka je prostě přesvědčená, že ne. Že teda takhle ne. Já si myslim, že jí
237 to zlomí.

238 T: Aspoň si jí bude moc prohlídnout, že jo.

239 MD: To je pravda, no. No a ona právě říká, že se bojí, že Filípkovi někdo ublíží a to si
240 nemyslím.

241 T: Hele a s Fildou máte jakej vztah?

242 MD: No, úplně supr. My jsme se ani nikdy nehádali. Nikdy jsme se neprali. Možná je
243 to proto, že 7 let je docela dost rozdíl, že jako my to... Vim, že jako když se narodil,
244 tak to bylo takový, že já jsem měla svůj pokojíček a v něm sem měla pořád uklizeno
245 a on tam dělal bordel s těma hračkama, tak to vim, že mě jediný štválo, na to si
246 pamatuju. To sem mu furt rovnala ty hračky do toho kouta podle velikosti a on zas
247 přišel a rozboural to. Ale jinak to, jinak supr. Jako třeba já teďka, včera jsme šli hrát
248 do haly s mejma kamarádama volejbal, tak prostě mu řeknu, ať jde s náma a on jde.
249 Předevčírem jsme šli do kina s jako Honzou a s jeho kamarádem, tak šel taky
250 s náma. Jo a jakoby já jsem ráda, že to, že zas vidí ty starší lidi, jak se třeba bavěj, že
251 ten rozhovor nemusí být povýšenej, že jakoby nemusí na nás páskovat a že ho

252 *berem. Já jsem ráda, že ani Honza ani jako všichni ti moji kamarádi to neberou tak*
253 *jako, ježišmarja tys přivezla jako malýho bráchu a naopak „jo vem bráchu, ať nás je*
254 *víc.“ A on je zas takovej, že on je rád, když se může předvést. No a to, takže jako*
255 *máme se rádi.*

256 T: Tak to zní super.

257 *MD: Já si myslím, že za to může trochu mamka, protože to, protože ona nás furt tak*
258 *jako tmelila.*

259 T: Míšo, a o vašich si myslíš, že jsou dospělí? Nebo jsou v něčem ještě takoví
260 nedospělí?

261 *MD: Mě přijde, že jsou nedospělí vůči tomu, že si nedokážou jakoby ... že třeba*
262 *mamka jakoby se nedokáže smířit s tím, že ten táta vždycky, když přijde, tak si*
263 *položí ty svoje kalhoty na schodiště a prostě nikdy je neodnese do šatny a tak si jako*
264 *říkám, že je zbytečný se kvůli tomu hádat, když přijde, když prostě jakoby ten úkon*
265 *není tak velkej, odnýst ty kalhoty pro ní nebo pro nás do tý šatny, aby to stálo za*
266 *hádku. Tak to si myslím, že jakoby to mě fakt dokáže naštavt, když oni se jakoby*
267 *dokážou pohádat kvůli kalhotům a jinak si já nevím... to je asi všechno. Takový ty*
268 *zbytečnosti, ale to si myslím, že dělaj všichni, že se hádaj kvůli blbostem. Že to jako*
269 *potřebuje to...No, jinak jako to, já si myslím, že táta, naopak, na sebe bere strašně*
270 *moc jako zbytečně odpovědnosti a zbytečně práce a zbytečných důležitostí.*

271 T: To je co zbytečně?

272 *MD: No, že si myslím, že třeba v tý práci by tak dlouho jako bejt nemusel. Že jakoby*
273 *to, že si zbytečně myslí, že je tam strašně důležitěj, aniž by opravdu byl. Prostě má*
274 *takovej strach jakoby vnitřní, že když tam přímo nebude, tak prostě to spadne a*
275 *zhroutí se to. Ale to já si úplně nemyslím jakoby. A mamka si to teda taky nemyslí. A*
276 *mě to mrzí vůči mámě, protože ta je doma pořád sama nebo jakoby ona už tam*
277 *nečeká na něj, takže je po kamarádkách a tohle, ale podle mě je lepší jako kdyby byli*
278 *spolu. Takže ted'ka jsme právě byli v kině a hrozně se mi líbil ten film, tak jsem*
279 *přišla jako domů a říkám tátovi, aniž by to mamka věděla, že ten film byl fakt moc*
280 *pěknej, aby tam vzal mamku. A tak mě to tak štve, že to no, že mu to tak musím říct.*
281 *Ale jako je zas fakt, že oni jako...*

282 T: A vzal jí?

283 *MD: Jo vzal. Ale jako je fakt, že to, že oni zas choděj hodně spolu po známých a*
284 *k nám choděj jako známí, tam do tý pizzerky. Tak to jsem ráda, že jakoby to nemaj*
285 *všední ten... Ale byla bych jako radši kdyby oni sami někam prostě šli. Ale tak jako to*
286 *je asi ...*

287 T: To si rozhodují oni sami...

288 *MD: To jo, ale někdy mě...*

289 T: A ty bys to chtěla prostě takhle se svym partnerem?

290 *MD: Jo já bych chtěla. Né to ne jako se svym partnerem. Já si taky myslím, že to asi*
291 *nepůjde. Ale když to vim, jak ta mamka tam sedí sama a já mám pocit totiž, že*
292 *jakoby, když já přijedu z tý Prahy, tak já nechci bejt úplně jako jenom doma. Zas na*
293 *druhou stranu si říkám, že tam prostě nechci tu mamku nechat samotnou. Takže*
294 *jsem doma. Jakoby je to fajn, to jo, ale podvědomě bych chtěla bejt někde jinde.*

295 T: Takže kdyby máma tam měla tátu, tak tobě by se odešlo daleko líp?

296 MD: *Jo, přesně tak. To je fakt no. Tak jako že třeba vim, že jakoby když nespím*
297 *doma, že jí to třeba mrzí, protože mi často koukáme spolu večer na filmy a*
298 *povídáme si a tak, tak je mi vždycky těžko, když odcházím. A zas na druhou stranu*
299 *jsem si říkala, že jakoby to není zas tak můj problém jakoby, že tam ta mamka je*
300 *sama prostě. No, tak to mě jako mrzí.*

301 T: Hmm, to že tě to mrzí je jedna věc a druhá věc co s tím...

302 MD: *No, no právě. Jenom tak jako mám vždycky potřebu to tátovi říct, že by tam měl*
303 *s ní bejt.*

304 T: Na čem jste to byli?

305 MD: *Last Vegas. Jako s Freedmanem a s Nicolsonem.*

306 T: Tak to je dobrý obsazení.

307 MD: *Jo, úplně bomba! Já sem se smála od začátku až do konce.*

308 T: Tak to dík za tip.

309 MD: *A fakt je to supr, je to o tom jak jakoby čtveřice mladých kluků zestárne do 70*
310 *let věku a rozhodnou se prostě, že jeden se vezme, jako zasnoubí a druhý, že projede*
311 *všechny prachy, že život už nemá smysl a pak se znovu sejdou a v tom Las Vegas a*
312 *hrozně si to užijou a je tam strašná sranda jak ty starý lidi přemejšlej a opravdu to*
313 *asi tak je. A nebyla to žádná americká zhovadilost a fakt vtipný. Já jsem se smála od*
314 *srdce. A oni jsou teda borci jako, ty herci všichni. Fakt se tam sešli a fakt pěkný, no.*

315 T: Vraťme se ještě k tomu, co jsi říkala o dospělosti a dětech a vdávání. Jaká je
316 dospělá máma a táta? Je mezi nimi rozdíl?

317 MD: *To já nevím, jako já mám dva jakoby dvě kamarádky, který už mají děti a jsou*
318 *v mém věku a jsou strašně šťastný a tak a přijdou mi, že ty jejich děti jsou strašně*
319 *šťastný a jsou jakoby pěkně oblečený a zdravý a vychovaný. Takže mě přijde, že*
320 *jakoby a dřív to přeci bylo taky tak jakoby, když se 18ti letejm holkám rodily děti,*
321 *tak z nich vyrostly stejný lidi jako když se narodí 30ti letý ženský dítě. No akorát si*
322 *myslím, že jakoby v dnešní době je to lepší v tom mít ty děti dýl, protože na to je*
323 *člověk připravenej hlavně finančně, no. Jinak si myslím, že v ničem jiný to není. Jako*
324 *nemyslím si, že dospělej člověk, jakoby, starší člověk, dá tomu dítěti víc co se týče*
325 *jakoby výchovy než mladej člověk.*

326 T: A ta výchova spočívá v čem?

327 MD: *Já nevím. To já sem si... ted' mi došlo, že to bude těžký. Nevím, jakoby já mám*
328 *trošku strach, že třeba se mi nebude líbit ten charakter toho dítěte, ale myslím si, že*
329 *to nejde změnit, že prostě, když to dítě takový je to, tak ho nezměním. A to se trochu*
330 *bojím, toho se bojím.*

331 T: A jaký bys nechtěla dítě? Jakej charakter by se ti nelíbil?

332 MD: *Takovej ten egoistickej, jakože sobecký postavení vůči ostatním, vůči rodičům a*
333 *nevím, já nevím. Já bych nechtěla ani jako přehnanýho exhibicionistu, tak ani*
334 *melanholika. Jako melanholika bych nechtěla fakt vůbec. To bych měla strach, že*
335 *bych si neměla s kým povídat.*

336 T: Kdyby byl melanholik, tak by si s tebou nepovídal?

- 337 MD: *Nebo aby nebyl moc uzavřenej do sebe a zas nechci mít ...to nevim,no. Taky se*
338 *bojim, že to jako, aby bylo chytrý. To bych taky chtěla, no.*
- 339 T: *A když nebude chytrý?*
- 340 MD: *Aby to mělo jednodušší.*
- 341 T: *Aby to mělo jednodušší?*
- 342 MD: *Když nebude chytrý, nevim, no. Taťka vždycky říká takovej ten vtip, že když*
343 *brácha přinese já nevim tu špatnou známku ze školy a já mě se podaří zkouška... a*
344 *vždycky když mě se něco podaří, tak táta jako udělá večeři jakoby, že nás seskupí*
345 *nebo mamka udělá večeři teda a taťka jí jako svolá, tak taťka vždycky říká to sem*
346 *rád Mišáčku, že se ti to povedlo no a Filípku s Tebou to vždycky nějak vyřešíme. Tak*
347 *si vždycky říkám chudák brácha a on to bere strašně sportovně. Že prostě vždycky*
348 *říká, že když se Filip rodil, tak byl Bůh na záchodě... něco takovýho vždycky říká, tak*
349 *se vždycky směju a sem ráda, že to nebere špatně no. A tak jako on je chytřej, on je*
350 *fakt chytřej, on prostě, ale jemu se prostě jenom nechce. No, tak to se jako směju, on*
351 *je fakt chytřej jakoby v tom, že... mě se třeba hrozně líbí bráchův charakter. On je*
352 *prostě pro všechnu srandu a zas moc dobře ví jakoby, kdy a kde je ta hranice a*
353 *jakoby s mamkou má strašně krásnej vztah, což se divim. To prostě kluci nemívaj*
354 *takhle podle mě vztah jako s mamkama.*
- 355 T: *Myslíš, že má s mámou jiný vztah než ostatní kluci.*
- 356 MD: *Hmm.Tak jsem ráda jako že to, že prostě nikde nelítá, neblbne a jakoby nelže a*
357 *nesnaží se bejt rádoby dospělej právě. A užívá si to.No, a hlavně to, on je rozumnej*
358 *takovej a zas prostě vim, že má jednoho kamaráda a ten je strašně přerozumnělej.*
359 *On je sice o rok starší a jakoby už má vyjasněný politický názory a takhle. A to mě*
360 *přijde...a on když mi to povídá, tak mě to nebaví poslouchat, protože ani mě*
361 *samotnou to jakoby nezajímá tohleto a tak. Takže si říkám, to je úplně zbytečný se*
362 *jakoby zaobírat v 15ti takovejhlema věcma. Tak sem ráda, že on si žije takovej ten*
363 *spokojenej život u počítače a u plavání a u kamarádů a tak.*
- 364 T: *Jo, jo, jo. Že si to ještě užívá.*
- 365 MD: *Jo.*
- 366 T: *Atvůj Honza je dospělej?*
- 367 MD: *Asi jo. Myslím si, že jo. Mě to právě někdy štve. Jo no, to se jako někdy hádáme.*
- 368 T: *Jakto?*
- 369 MD: *Nevim, protože prostě musí vydělávat sám na sebe, protože jakoby rodiče... on*
370 *má dvě ségry a tak jakoby už jsou všichni nezávislí, každej bydlí sám, tak musí*
371 *přemýšlet taky nad tímhle. Pak jakoby má svoje auto, takže často řeší problémy*
372 *s autem, často řeší problémy jak kdy co zaplatí a kdy kam stihne jet a jakoby on to*
373 *kolo má jako práci, takže řeší často jakoby různý schůzky a závody a ubytování. Pak*
374 *řeší právě, ted'ka si založili firmu na kola s kamarádem, takže tohle často řešej a*
375 *přijde mi, že už má takový to... Já jakoby v podstatě nemusim řešit vůbec nic oproti*
376 *němu.*
- 377 T: *Takže takovej jednodušší život?*

378 MD: Jo. Já si prostě jakoby, když to řeknu v uvozovkách, já se musím jenom učit. A
379 jakoby nic víc. A kdybych se neučila, tak budu dělat něco jinýho, ale nikdy, ještě si
380 myslím, že bych nedělala jakoby tohle.

381 T: Kdyby ses neučila?

382 MD: Mh. Jako myslím si, že bych ještě nepřešla do toho života ...takhle hned skočit.

383 T: A když si říkala „to mě štve“, tak co tě na tom štve?

384 MD: No, protože se třeba bavíme a já mám třeba dobrou náladu a jakoby chci se
385 bavit o blbostech a kam pojedeme o prázdninách a tohle to a jestli o víkendu
386 půjdeme spíš na běžky nebo spíš na sjezdovky a tohle a on říká jo, jo,jo, ale já teď
387 nevím, jak udělám tohleto a támhleto a mě to jako vždycky sebere vítr z plachet. A
388 tak jako on za to nemůže, to je jako správně, že jo. Jako na druhou stranu ve
389 dvaadvaceti je potřeba mít tohleto už nějak...starost...není to potřeba, ale asi to
390 k tomu patří. No, ale mě to prostě...

391 T: Že to kazí takový ten pocit bezstarostnosti?

392 MD: A tak jako já se mu snažím pomoc, hodně často a tak a prostě vim, že u nás
393 doma ho berou jakoby za strašnýho dřiče a jak to má těžký a v podstatě, taťka ho
394 má možná rád i proto, že je takovej jako, že ví, že od nikoho nic zadarmo nedostane,
395 takže si na všechno musí jakoby najít tu cestu sám a u nás doma je všechno
396 spravený, protože Honza něco vidí, že se něco kýve a on to hned utáhne a takhle.

397 T: Tak to je pomoc, ne?

398 MD: Mamka je právě strašně ráda, protože prostě vždycky... mamka říká, dneska
399 přijde Honzik, že se uvaří a tohleto, protože, když přijde, a mě přijde, že když přijde
400 Honza, tak se u toho stolu sejdeme všichni, že jakoby táta chce si povídat a tohleto a
401 takhle. A prostě když tam jsme normálně jako ta rodina, která normálně funguje,
402 tak se prostě musíme všichni nějak najít. A tak když přijde ten Honza, tak to stmelí.
403 A on chodí k nám fakt rád. Já jsem za to ráda. Já taky chodím ráda k nim, protože to
404 maj tam fajn. Taky jsou to takoví fajn lidi jakoby celkově. Tak jsem strašně ráda.

405 T: Tak jste se našli, dva fajn lidi.

406 MD: Asi jo. No tak já si myslím, že táta by byl nejradši, kdybych už nikoho jinýho
407 domů nepřivedla. Což jako mě těší, asi. Na druhou stranu, Bůh ví, že jo. Teďka přeci
408 si říkám, abych pak někdy nelitovala, jestli jsem o někoho nepřišla.

409 T: To kdyby člověk věděl, vid'?

410 MD: No, ale tak co. Zase jsem si říkala, že už jsme spolu taky dlouho.

411 T: Jak jste spolu dlouho?

412 MD: Dva roky. Dva a půl roku.

413 T: To už je docela pěkná doba. Myslíš, že je to známka dospělosti?

414 MD: Dospělosti? Mě přijde, že tam dospělost vůbec nehraje roli. Podle mě je to
415 prostě v tom, že...Možná, že jo...protože vlastně já když, já jsme si říkal, když jsme
416 spolu byli rok, když já jsem šla na veššku do Prahy vlastně a to jsem si říkala, že to
417 bude jakoby těžký, protože prostě se míň uvidíme a jakoby já budu mít hodně tý
418 školy a nebude čas na sebe. A pak asi, pak se neuvidíme vůbec a pak to ustane a
419 rozejdeme se, tak z toho jsem měla strach. A když jsme tohle po prvním semestru

420 *překonali, kdy jsme se jakoby naučili se prostě vídat tak jak bylo potřeba. A vlastně*
421 *se mi líbilo na tom to, že jsme si vždycky prostě, že i Honza si udělal tu jako velkou*
422 *práci v době, kdy já jsem byla pryč, abychom pak mohli být spolu. No, a tak sem si*
423 *tak jako říkala, že když si s tímhletem jako poradíme a jako že jsme si poradili, tak*
424 *jakoby to má cenu, no. Tak to jako dokáže, že jakoby nám na sobě záleží. Že jakoby*
425 *mohl by si najít holku a já bych si mohla najít někoho jinýho v Praze a on tady a*
426 *mohli bysme spolu být furt a takhle a to si myslím, že není jako úplně to...*

427 T: A jaký máš názor na svatbu? Zním spoustu lidí, kteří se nechtějí brát, protože
428 chtějí být ještě svobodní, tj. mít možnost si užívat a poznávat partnery, aby našli
429 toho pravého.

430 MD: Tak to ne. To já si myslím, že přeci neznamená, že jakoby, když nejsme vdaný
431 nebo jakoby spolu, svoji, že si každéj může dělat to, co chce. To mě se jako nelíbí.
432 Jako třeba, mě třeba jako, já žárlím, když on třeba jde dělat něco strašně fajn, jde
433 třeba na ty běžky nebo tak, a já mu to jako hrozně přeju, ale zároveň mu strašně
434 závidím, že prostě tam může být a vždycky si říkám, že prostě až jako přijedu, tak
435 hned půjdu na běžky a že bysme tohle přeci měli dělat spolu, no tak to je takovej nej
436 problém. A zas na druhou stranu si zas říkám, že to v sobě musím potlačit, jakože...

437 T: A daří se ti to?

438 MD: Jo, no, někdy.

439 T: A když se to nepodaří, tak co?

440 MD: No, to, jako já to nikdy neřeknu na férovku, ale on vždycky řekne, no já jdu dělat
441 to a to s klukama, jedeme tam a tam a tohleto. A já vždycky zamumlám, no to je
442 fajn, já se budu učit. Jako nejásám štěstím, že prostě to jako.

443 T: Do žádných afektů nepropadneš?

444 MD: Ne, ne, ne. Já právě asi po mamce se moc... jakoby mamka se hádá hodně,
445 mamka je hádavá. Asi jak to vidím, tak mě to nebaví, no. Tak se moc nehádám.
446 Jakoby já nekřičím. Většinou to tak jako...já mám trošku problém, že se vždycky
447 snažím všechno pochopit, jak to ten druhý myslel a jakoby třeba když mi někdo
448 něco řekne, třeba i v afektu, tak já v tom hned vidím jako hrozný, jako, že to myslel
449 vážně a tak se to snažím pochopit, jak to mohl vůbec říct a takhle. Tak mi možná
450 zbytečně komplikuje život.

451 T: Zas na druhou stranu Ti to může hodně otevřít, že jo.

452 MD: Jo, to asi jo. Zas jakoby já si stojím za tím jakoby, že ... to se právě taky docela
453 jsme se teďka pohádali s Honzou, protože on jakoby...oni maj tam nějakou obchod a
454 nějakýmu kamarádovi udělal nějakou službu a něco, on jí měl zaplatit a on jí
455 nezaplatil a pak někde byl z toho nadšenej, že to vyšlo levně to kolo a tohleto a pak
456 jakoby jiným lidem říkal, že ho kluci podvedli a že ho obrali a tohleto a Honza se u
457 toho strašně rozčiloval, jak tohle někdo může říct, že to je prostě ještě ke všemu
458 kamarád a že se fakt snažili a neměli z toho ani korunu. A toho kluka jsme pak
459 potkali v hospodě nebo v restauraci, teď nevím, a já říkám, tak proč mu to neřekneš,
460 proč za nim nepřijdeš a nestojíš si za tím, že jakoby, když přeci tě někdo osočí za
461 něco, co si neudělal, tak by sis za tím měl stát. No, a Honza je zas takovej, že zas
462 nechce dělat zbytečný problémy a komplikace a tohle, tak v tom si jako
463 nerozumíme. To jako já si myslím, že když je člověk přesvědčenej o svý pravdě nebo

464 *o tom, že to někdo jakoby ho pomluvil, tak si myslím, že by měl dát najevo, že se mu*
465 *to nelíbí.*

466 T: Měl by si stát sám za sebou?

467 *MD: Jo, to jo. To jakoby třeba teď jsem měla ve škole nějaký takovej problém. Jedna*
468 *holka říkala, že jsem o ní něco říkala a já vůbec tu holku ani neznám a řekl to o mě*
469 *nějaký kluk a tak jsem jako tý holce říkala: „dobře, tak se omlouvám, ale já jsem to*
470 *opravdu neřekla.“ A šla jsem hned za tím klukem a normálně na férovku jsem mu*
471 *řekla, že se mi to teda nelíbí, protože mi nemůže nikdo vkládat do úst něco, co jsem*
472 *neřekla, tak jsem mu dala jasně najevo, že to tak... A on se mi pak omluvil, že jakoby*
473 *to přehnal, no, že jako to. A já říkám, že bych byla ráda, aby za tou holkou šel a řekl*
474 *jí, jak to je, protože tohle jako nedělá dobře.*

475 T: To je jasný.

476 *MD: No, a tak jako tak na mě koukaly holky, že jsem to tak jako vyřešila, ale já si*
477 *myslím, že to, že jako proč ne. Jakože to je prostě špatně si nechat jakoby kálet na*
478 *hlavu, no.*

479 T: To je pravda.

480 *MD: Prostě, když si stojím za svým, tak jako jo...Kdybych si myslela, že ano, že jsem*
481 *někdy něco řekla a ani si to nepamatuju, tak tam nepůjdu, ale tohle jsem opravdu*
482 *neřekla.*

483 T: Člověk by se měl umět poprat sám za sebe.

484 *MD: Právě no. No, tak tohle to on je takovej jakoby se všema kamarád a tak.*

485 T: Jenže se všema to možná nepůjde.

486 *MD: No, právě.*

487 T: V tomhleto má asi jako možná táta pravdu, že je dobrý mít kamarády a pak
488 známý.

489 *MD: Přesně. Jo, jenomže já to ještě neumím tak jako asi ohraničit.*

490 T: Já mám pocit, jak o tom mluvíš, že to hezky hraničíš.

491 *MD: Jo, tak jako já jsem se třeba právě teď poznala , právě jsem měla dvě*
492 *kamarádky z prvého a najednou právě tahle jedna se totálně, mě přišlo, změnila ze*
493 *dne na den a najednou jsem si říkala, že ona taková byla od začátku, jenom jsem to*
494 *prostě neviděla. Jako že si nemyslím, že dokáže člověk předstírat, že někdo je, to si*
495 *myslím, že nejde.*

496 T: Možná je dobré takovou zkušenost zažít.

497 *MD: Je fakt, že prostě jakoby já teďka najednou jsem s ní úplně ztratila kontakt*
498 *jakoby, protože jakoby, ne že ona by se mnou přestala, ale naopak já jsem šla jakoby*
499 *pryč od ní trošku, protože mi nesejí jako člověk. Najednou jsem to zjistila prostě.*

500 T: Tak někdy potřebuje člověk čas na to, aby to zjistil. Nebo nějaké situace, aby se
501 to ukázalo.

502 *MD: To asi jo. Jenomže to byl přesně takovej ten můj afekt jako jéé, ty jsou strašně*
503 *supr a budu nejlepší kamarádky až do šestáku prostě a najednou mi táta říká:*
504 *„hlavně si dávej v Praze pozor, tam jsou lidi zlí, víc jak tady“ a tohleto, tamhleto a*

505 *pak najednou jsem si říkala: „ seš blbá.“ Zas na druhou stranu je to právě ta*
506 *zkušenost. Chybama se člověk učí.*

507 T: No právě.

508 *MD: Nejde no, nejde. Hlavně si mylim, že to byl takovej ten jakoby ta škola, ten*
509 *jakoby ten prvak byl tak těžkej, že je člověk rád, že se tam vůbec má koho chytit asi.*

510 T: A vždyť se vlastně nakonec tak nic nestalo, ne?

511 *MD: Jo, akorát si říkám, že jí to prej strašně mrzí a tohleto, ale já si nemyslim, já si*
512 *právě myslim, že to je ta další póza jakoby nevim, no. Právě to je takový...*

513 T: Tě může mrzet, že jí to mrzí..

514 *MD: To je pravda. To právě je takovej ten další můj problém, že já právě přemýšlím*
515 *nad tím, koho co mrzí a koho co bolí a nebolí.*

516 T: Ale to tak jako je asi dobrý se smířit s tím, že občas někoho něco bude mrzet a
517 někoho něco bolet.

518 *MD: No, a to právě je ten můj problém, že nevim, jestli jsem si vybrala úplně dobrou*
519 *školu. Že tam asi bude bolet asi často.*

520 T: to asi všude.

521 *MD: Jako někoho něco, tak mám právě strach, aby mi to nevlezlo na mozek trochu.*

522 T: Myslíš , že je větší pravděpodobnost na tvé škole?

523 *MD: Jako ta budoucí práce...*

524 T: Jo takhle.

525 *MD: Tak to mám jako strach. To není nic pro mě. Já jsem hrozná citlivka. Jako na*
526 *takový ty, mě každej film mě rozbere a tak.*

527 T: Ale tak právě ty budeš léčit, ne? Takže... Ty právě ty lidi od tý bolesti budeš
528 zbavovat.

529 *MD: Ale rozhodně vim, že nebudu nějakej řadovej panák v nemocnici, kde budu*
530 *přístupovat k těm příšernejm zraněním a nemocem a příšernejm jako lidskej*
531 *příběhům a tak. Protože to já, já na to nemám asi.*

532 T: A co budeš teda dělat?

533 *MD: Nevim, no. Já ted'ka trochu to...*

534 T: Já myslela, že chceš bejt zubařka.

535 *MD: No, právě jakoby já jsem na všeobecnym lékařství a ted'ka právě jakoby mám*
536 *takovou tu, to ti asi můžu říct, ale ty to nesmíš nikomu říct.*

537 T: Neřeknu. Nic z toho neřeknu, neboj se.

538 *MD: Že právě přemýšlím jakoby, že bych jako přešla na to zubní lékařství, že bych*
539 *ted'ka šla dělat v březnu přijímačky.*

540 T: A vašim to nechceš říct?

541 *MD: No nechci, oni by měli nervy, abych to udělala. Já jim to řeknu, jestli až se*
542 *dostanu.*

- 543 T: A Honza to ví?
- 544 MD: Ví.
- 545 T: Míšo, je ještě něco důležitého co by podle Tebe k tématu dospělosti mělo
546 zaznít? Na co jsem se třeba nezeptala?
- 547 MD: Mnnoo... asi ani ne. Je to docela zajímavý takhle o tom přemýšlet, sem o tom
548 vlastně vůbec nepřemejšlela, jak to mám.
- 549 T: Tak moc díky.
- 550 MD: No to nemáš za zač, hlavně jestli ti to vůbec k něčemu bude, sem možná mlela.

Příloha č. 9 – participant Roman, otec – rodina D

- 1 **Roman, otec – rodina D**
- 2 T: tazatel, R: rodič
- 3 T: Budeme se bavit o synovi. Chci se zeptat, jestli si myslíš, že je dospělý?
- 4 R: *Já si myslím, že je dospělej.*
- 5 T: A co to znamená, že je dospělej? Nebo jak se to pozná, že je jako dospělej?
- 6 R: *Jak se to pozná? Že je samostatnej.*
- 7 T: A v čem?
- 8 R: *Hmm, ve všem. V těch oblastech, at' si zařizuje bydlení, at' se věnuje škole, tak*
- 9 *vlastně se teda už řídí podle sebe.*
- 10 T: Jo, tak jako on si některý věci řídí podle sebe a je ještě něco, co si neřídí podle
- 11 sebe, s čím mu jako otec ještě jako pomáháš nebo jako rodiče? Co cejtíš jako kdy...
- 12 R: *Určitě asi jsou věci, se kterejma mu pomáhám nebo v čem si není jistej i co nezná,*
- 13 *tak tam možná ještě není úplně dospělej.*
- 14 T: A konkrétně?
- 15 R: *Třeba já nevím, pojistka na auto to potřebuje pomoct vyřídit, třeba kupní*
- 16 *smlouva na auto nebo když prodává čtyřkolku, tak potřebuje kupní smlouvu, tak*
- 17 *tady ty věci.*
- 18 T: Takže...
- 19 R: *Ikdyž když o tom přemýšlím, tak to není o dospělosti, to je spíš o tom, že se s tím*
- 20 *nesešel ještě.*
- 21 T: To si právě říkám, jestli to je jako tím, že nemá s tím zkušenosti, jestli to je
- 22 tímhle...A připadá ti v něčem nedospělej nebo co jsou kritéria dospělosti teda?
- 23 R: *To je takový těžký jako kritéria dospělosti, že začne bejt ten člověk plně*
- 24 *samostatnej.*
- 25 T: Je plně samostatnej a to znamená, že si vydělává?
- 26 R: *Studuje, takže si nevydělává. Takže tam dospělej není. No, ale jako vydělávat si*
- 27 *není dospělost.*
- 28 T: Takže si nevydělává.
- 29 R: *Nevydělává si. Živíme ho a studuje. Ale já si myslím, že je dospělej.*
- 30 T: Jak se pozná, že člověk je dospělý?
- 31 R: *Jak se pozná, že je dospělej? No, že vlastně si žije svym životem vlastním. Že*
- 32 *vlastně přemejšlí nad tím, jestli musí do práce, musí přijít včas, musí si zařídit tohle,*
- 33 *jo...že prostě musí si třeba zajistit jídlo, aby měl co jíst, jo. To znamená, to je pro mě*
- 34 *projev to, že to dítě už se stává dospělým a soběstačným, ne nevím, jak to říct... asi*
- 35 *soběstačným ne...že se dokáže o sebe postarat prostě v tom světě. Takže pro mě je*
- 36 *Martin dospělej.*
- 37 T: A co znamená, že se o sebe dokáže postarat?

38 *R: Zařídil si byt, sehnal si bydlení, když chodil na brigádu, tak chodil včas na*
39 *brigádu, dělal to co měl, jo, takže to všechno je pro mě známka toho, že už je*
40 *dospělej.*

41 *T: Má partnerku? Patří životní partner do dospělosti?*

42 *R: Já si myslím, že to není časově omezený, protože začínal s tou partnerkou žít*
43 *někde v šestnácti a tam si myslím, že úplně dospělej ještě nebyl.*

44 *T: A má nějakou charakteristiku partnerství v dospělosti a v době kdy člověk ještě*
45 *dospělý není?*

46 *R: To je těžký jako. Když má partnerku a já nevím jak to vyjádřit...Protože když mu*
47 *bylo šestnáct, tak pro mě dospělej nebyl, měl sice partnerku, ale dospělej nebyl. Tam*
48 *se to bral možná, že je to taková jedna z těch prvních lásek nebo nebyla to úplně*
49 *první láska, tak jedna z prvních lásek a že takových ještě třeba přijde x dalších. A*
50 *nebo to pak třeba přejde do toho, že to vydrží, no jako.*

51 *T: Takže může mít jednu partnerku, s kterou vydrží až do dospělosti.*

52 *R: Já si myslím, že to je u každého jedince různý, jo. Protože některý jedinci hledaj*
53 *možná celej život, některý do třiceti a nevím, jestli je dospělej nebo není dospělej. Je*
54 *dospělej. Většinou v té době v těch třiceti už bývá dospělej ten člověk, jo.*

55 *T: No, ale co to znamená, že teda je dospělej?*

56 *R: Vždyť jsem to říkal, že je samostatnej.*

57 *T: A v tom partnerství?*

58 *R: v tom partnerství?*

59 *T: V tom partnerství. Jestli určitý vztah k partnerství nějak může s dospělostí*
60 *souviset.*

61 *R: Takhle, určitě k dospělosti to má význam jak se třeba k té partnerce chová. Jo, já*
62 *nevím, jestli jí uznává, jestli jí...jo, já nevím. Prostě tam pro mě buďto se chová jako*
63 *třeba ještě puberták nějaký nebo jako dospělej.*

64 *T: A to je co, když se chová jako puberták?*

65 *R: Tak prostě to bere na lehkou váhu, staví to tak, no prostě nic se neděje, je to jedna*
66 *z mnoha. Jo, tak to staví na lehkou váhu a je mu to jedno relativně. Ale když už*
67 *začíná zaujímat postoj ano, že to je vážný a začíná to tak i vnímat, já nevím i se tak*
68 *chovat, tak pak už se stává pro mě dospělým.*

69 *T: A jak to je s rodinou?*

70 *R: Jako jestli patří do dospělosti?*

71 *T: No. Nebo jestli to je známka dospělosti.*

72 *R: Ted' nerozumím.*

73 *T: Jestli to, že řeknu, že třeba jedna známka dospělosti u člověka je, že má třeba*
74 *teda jednu partnerku, o kterou se, jak si říkal, se nějakým způsobem stará, nebo*
75 *jestli tam patří i děti....*

76 *R: Já myslím, že to tam patří. V tom chování se pozná, jestli už je zralej mít děti,*
77 *jestli by byl schopen se i o děti postarat a podobně.*

- 78 T: Takže se to pozná na tom chování?
- 79 R: *No.*
- 80 T: Říkáš, že je samostatný a soběstačný, ale že někdy nemá tu životní zkušenost.
- 81 Pomáháš mu s tím?"
- 82 R: *Tam mu nechávám, aby si to zkusil, a když přijde pro radu, tak mu poradím.*
- 83 T: Takže mu prostě nezasahuješ do jeho života?
- 84 R: *Snažím se mu nezasahovat do jeho života.*
- 85 T: A jsou místa, kdy se ti to nedaří?
- 86 R: *Asi jsou místa, kdy se mi to nedaří.*
- 87 T: A nevzpomněl by sis?
- 88 R: *Tak vzpoměl. Když mu kecám do pokojíčku, do úklidu v pokojíčku, tam si myslím,*
- 89 *že jestliže ho беру už za dospělého, tak bych mu do toho kecat neměl, ikdyž bydlí u*
- 90 *nás.*
- 91 T: Jak bereš ten nepořádek v pokojíčku?
- 92 R: *Že třeba něco v tý výchově mi...joo, jako někde možná jsem udělal chybu...*
- 93 T: Myslela jsem jak vnímáš to, že má nepořádek v pokojíčku a ty mu nechceš do
- 94 života kecat, jak jsi řekl.
- 95 R: *No, takhle, já si myslím, že pokud bydlí s námi, tak na to nějakým způsobem*
- 96 *pořád nárok mám. Ikdyž ho беру jako dospělého. Takže trošku usměrnit myslím si,*
- 97 *že mám na to právo. Jo, ale samozřejmě asi bych mu do toho měl kecat o trošku míň.*
- 98 *Jo, nebo i v některých jinech, já nevím, nevybavuju si teďka nějaký moment, ale*
- 99 *v něčem, když ho usměrňuju, tak si myslím, že už to nepatří...jo.*
- 100 T: A s penězi? Do toho mu mluvíš jak s nimi naloží?
- 101 R: *S těma penězma, já do toho skoro nevstupuju teď, protože vlastně spočítali jsme*
- 102 *nějaký peníze, který mu dáváme. Vlastně ty peníze dostává a já mu už nerozebírám,*
- 103 *jestli si to utratí za to nebo za to. Je to vyloženě na něm, co si s těma penězma udělá.*
- 104 T: A jak si s nima vyjde.
- 105 R: *A jak si s nima vyjde. A očekávám, že když s nima třeba nebude moc vyjít nebo*
- 106 *něco, takže přijde a řekne: „Hele tati, nešlo by to přehodnotit, protože tady do toho*
- 107 *se nemůžu vejít.“*
- 108 T: No a když bydlí doma a má svůj vlastní byt tak to doma, to je kde?
- 109 R: *No, pro mě teďka jeho doma je už v Brně. Tady to je nějaký přechodný bydliště,*
- 110 *když přijede domů.*
- 111 T: Zázemí.
- 112 R: *Zázemí. Pro mě to hlavní ...*
- 113 T: Takže myslíš, že už se osamostatnil?
- 114 R: *Cejtim, že se osamostatnil a že doma je pro něj v Brně.*
- 115 T: A kdyby nestudoval v Brně?

- 116 R: *Studoval by v Liberci třeba.*
- 117 T: *Studoval by třeba v Liberci a bydlel by doma. Myslíš, že by to mělo na vnímání*
118 *jeho dospělosti vliv?*
- 119 R: *Byt vlastní nebo u rodičů, to asi... já nevím, myslím, že by to takovou váhu nemělo.*
120 *Protože když by třeba studoval tady a bydlel u nás, tak pořád bych bral, že je doma*
121 *tady, ale museli bysme si dohodnout nějaký pravidla toho spolubydlení, protože už*
122 *je svébytná bytost a muselo by se nastavit něco.*
- 123 T: *Co?*
- 124 R: *No, třeba to, že já nevím, když by vydělával, že bude připívat na domácnost. Když*
125 *by nevydělával, no tak prostě nastavit si nějaký pravidla...ano, koho si sem... Aby to*
126 *fungovalo, aby si tady nedělal mejdany a podobně. A mě by se to nelíbilo třeba, jo.*
127 *Takže prostě bysme si museli nastavit nějakou hranici, co já jsem ochoten tolerovat*
128 *a zase na druhou stranu, on by musel říct: „Hele, to já jsem schopen přijmout nebo*
129 *nejsem.“*
- 130 T: *A je to důležitý, aby nějak domů jezdil, když teďka doma už má někde jinde?*
- 131 R: *Já nevím, já si třeba myslím, že pořád ty kořeny má tady. Jo, má svůj domov, ale*
132 *sem jezdí taky domů. Já nevím, jak to nazvat tohle, ale vrací se sem podle mě rád.*
133 *Protože jinak, kdyby se nevracel rád, tak by se asi nevracel.*
- 134 T: *A když říkáš, že má doma tam i tady, tak co to je to doma?*
- 135 R: *To nevím. Doma. Možná to je... já nevím. Podle toho zase, když tak nad tím*
136 *přemýšlím...*
- 137 T: *Tak pro tebe třeba, co je doma?*
- 138 R: *Pro mě je doma tady. Né, tak jasný. Mý zázemí, někam přijdu a vrátím se domů*
139 *nebo sem se každé večer vracím a to je pro mě doma. Mám tady ženu a tak, já*
140 *nevím...mám tady své věci, který tady mám, taky na který jsem zvyklej, takže jako to*
141 *je pro mě doma.*
- 142 T: *Takže on to může mít takhle na dvou místech?*
- 143 R: *On to může mít...Ted'ko když jsem nad tím začal přemýšlet, tak možná, že to má*
144 *na dvou místech ještě. Zase když si to vezmu, tak jako přijede, na Vánoce přijede*
145 *sem, takže si myslím, že možná ještě víc doma je tady.*
- 146 T: *A je něco, v čem by, když takhle o něm přemýšlíš, ještě měl dozrát?*
- 147 R: *Tak určitě jsou asi nějaký místa, v čem potřebuje dozrát. Já si myslím, že třeba*
148 *ještě pořád nemá jasno v tý své budoucnosti, co by chtěl...já nevím, mě připadá, že*
149 *ještě neví úplně, co by chtěl dělat.*
- 150 T: *Jako pracovní?*
- 151 R: *Pracovní. Tam si myslím, že musí dozrát, jo. Že určitě v týhle oblasti to bude, jo.*
- 152 T: *Jako, že by měl mít jasné profesně, co chce?*
- 153 R: *Ne, jako já nevím, mě připadá, že ještě úplně neví, co by jako, co by chtěl dělat.*
- 154 T: *A proč studuje tu školu? Myslíš, že to není spojený s tou...*

155 *R: Tak já si myslím, že jí studuje z toho důvodu, že začal dělat na firmě trošku a že to*
156 *je spojený s tím oborem a že to není třeba úplně to, co by ho bavilo. Já nevím, jo.*
157 *Jako mě to tak připadá. A připadá mi i, že školu, tu vejšku, si chce dělat víc kvůli*
158 *nám než kvůli sobě. A proto možná pak to tak někdy dře, no.*

159 T: A to myslíš, že je dětské nebo dospělé studovat školu kvůli rodičům?

160 *R: No, může to bejt...asi by to mohlo bejt dětský, jo. Ale tam prostě, to je ta věc, že*
161 *tam prostě ještě není úplně dovyzrálý, že prostě neví...jo jako nemá ještě úplně*
162 *jasno o svym životě. Tam si myslím, že ještě potřebuje nějaký rok, aby dozrál třeba.*

163 T: Hmm.

164 *R: Že třeba zjistí, že ho zajímá úplně jinej obor, jo. Mě připadá, jo já nevím, prostě*
165 *mě připadá, že ten obor bral, že chodil na brigádu k nám, tam přišel do styku*
166 *s elektrem, tak začal studovat elektro, jo. Ale říkám, nejsem přesvědčenej o tom, že*
167 *to je úplně to správný.*

168 T: Jinak se správně chová? Dodržuje dospělácký normy?

169 *R: No, to je... když jsem se zamejšlel nad normama, je to správný to co my si*
170 *myslíme... já si myslím, že dodržuje ten základ takovej, že dodržuje.*

171 T: Chodí do hospody?

172 *R: Chodí i do hospody.*

173 T: Opíjí se?

174 *R: Já si myslím, že v současný době se nějakým způsobem moc neopíjí. Že tohle má*
175 *za sebou.*

176 T: A patří to tam do té dospělosti nebo měl by se dospělej člověk opít, neopít?

177 *R: Můj názor je takovej, že dospělej člověk, jako ten mladistvej se může opít... jako*
178 *může se to stát. Jako samozřejmě asi by to tak nemělo bejt, ale jako podle mého*
179 *názoru jo.*

180 T: A proč by to tak tedy nemělo být?

181 *R: No asi z hlediska toho morálního, že bys prostě neměl bejt na veřejnosti nebo*
182 *někde opilej, ale to je něco nastavenýho, ale já to tak nemám nastavený.*

183 T: Takže se může opít na veřejnosti?

184 *R: Může. Je určitě lepší, když to dělá, tak že jde na pivo, dá si pár piv a je to v nějaký*
185 *rozumný míře, což si myslím, že je daleko přijatelnější než když se opije do němoty.*

186 T: Jak se ti daří s ním komunikovat? Je v tom rozdíl, když byl dítě a teď už
187 dospělý?

188 *R: Určitě v tom je rozdíl. Z toho musí bejt patrný, že ho beru jako rovnocennýho*
189 *partnera. Když ho uznávám jako dospělýho, tak ho musím brát jako rovnocennýho*
190 *partnera. U toho dítěte to tak není, tam se pořád snažím ho vychovávat nějakým*
191 *způsobem. Jo, ale přece jen tady už je to něco jinýho.*

192 T: Takže to znamená, že tam nejsou nějaké výchovný prvky?

193 *R: Snažím se o to, jo jako. Samozřejmě možná tam může někdy něco ...ale jako snaha*
194 *je, abych ho už nevychoval.*

195 T: Takže to je o respektu?
196 R: *Od něj?*
197 T: Ne, od tebe.
198 R: *O respektu?*
199 T: No, že ho nějak respektuješ.
200 R: *No, jo, jo. Že ho uznávám, no tak respektuju.*
201 T: A on s tebou taky komunikuje už dospěle?
202 R: *No, takhle. Já si myslím, že docela jo. Že cejtí, že to je dospělý.*
203 T: Takže v komunikaci s ním cítíš, že je to dospělé?
204 R: *Já si myslím, že jo.*
205 T: Co se v té komunikaci změnilo?
206 R: *No, změnilo se tam třeba ten přístup k některým věcem, prostě ví, že něco musí*
207 *udělat, tak to udělá. Jako když byl dítě třeba, no tak jako, ta prostě ono to nějak*
208 *dopadne, ale teďko už má v sobě zakořeněný nějaký takový vlastnosti, že když jsme*
209 *se domluvili, že poseká trávu, tak že jí poseká.*
210 T: Mh, takže to, že se na něj dá spolehnout?
211 R: *Že se na něj dá spolehnout. Na to dítě se ne vždycky dá spolehnout jako. Jo, ono ho*
212 *k tomu třeba dotlačíš, ale tady už to není o žádném tlačení, tady to je opravdu, že to*
213 *vykoná samostatně, jo. Že se domluvíme a on to opravdu udělá.*
214 T: A máš nějakou představu co by jako mladý dospělý muž měl mít?
215 R: *Ve vztahu k němu, jo?*
216 T: Ne obecně, takovou charakteristiku.
217 R: *To nemám žádnou takovou charakteristiku. Nemam.*
218 T: A co by třeba měl umět pro dospělost? Co je důležitý?
219 R: *No, tak já si myslím, že by měl dodržovat nějaký základní pravidla nebo já nevím,*
220 *dodržovat třeba domluvený schůzky, domluvený věci, to by měl dodržovat. To je pro*
221 *mě známka toho, že už je dospělej.*
222 T: Myslíš, že on si o sobě myslí, že je dospělej?
223 R: *Myslím si, že ne. No, ne. Myslím si, že si myslí, že je dospělej.*
224 T: Jestli on si myslí, že ty si myslíš?
225 R: *Jo takhle.*
226 T: Kdybych se ho zeptala: „Hele, co tvůj táta, myslí si o tobě, že jsi dospělej?“ Co by
227 mi asi tak řekl?
228 R: *To nevím, no. To by mě zajímalo. Ale myslím si, že by si mohl myslet, že je*
229 *dospělej.*
230 T: To jo, ale jestli si myslí o tobě, že si to myslíš?
231 R: *No, o mě si myslí, že ho beru jako dospělýho.*

- 232 T: Když přemýšlíš o svých dětech. Je v životě nějaký signál, kdy se dá poznat, že to
233 dítě už není dítě, že je dospělé?
- 234 R: Nevím, kdy to zacejtim, to přijde tak nějak samo. Nevím. Jako teď jsem přemejšlel
235 i nad Terkou, kdy jsem to zacejtil, jo ale asi tím, že se odstěhovala, tak jo jako úplně
236 z domova, tak ...
- 237 T: A ty jsi pocítil kdy, že tě vaši berou jako dospělého?
- 238 R: Tak to nevím. U tatky si vůbec nejsem jistej, jestli mě bral jako dospělého ještě
239 v těch devadesátých letech a u mamky...tam u mamky možná, že když jsem se oženil,
240 tak asi vzala na vědomí, že jsem dospělej. Ale u tatky si nejsem jistej.
- 241 T: A tušíš podle čeho to měl táta postavený?
- 242 R: Podle čeho to měl postavený táta? No já nevím podle čeho to měl postavený táta,
243 ale podle mě, mě to připadalo podle toho, jak mi zasahoval do mého života, že mě za
244 dospělého nepovažoval. Těma jeho zásahama.
- 245 T: Takže to nebyly rady, ale nějaký zásahy?
- 246 R: Zásahy. Kritizování. Takže dospělého ... fakt nevím.
- 247 T: A ty sám si připadáš dospělý?
- 248 R: Asi jo.
- 249 T: Asi jo. To nezní moc přesvědčivě.
- 250 R: Ne, připadám si dospělej.
- 251 T: Dobře. Děkuju moc za rozhovor.

Příloha č. 10 – participant Martin, syn – rodina D

1 **Martin, syn, rodina D**

2 T: tazatel, MD: mladý dospělý

3 T: Myslíš, že jsi dospělý?

4 *MD: Jo. Takže, částečně určitě ano, ale není to úplně 100%, protože sám soběstačnej*
5 *ještě úplně nejsem.*

6 T: Jak nejsi?

7 *MD: Nejsem soběstačnej hlavně ve financích.*

8 T: A to znamená co?

9 *MD: No, že pořád asi potřebuju rodiče, aby mě živili.*

10 T: Bejt soběstačnej ve financích je známka dospělosti?

11 *MD: Není to úplně známka dospělosti, ale známku dospělosti беру asi takovou jako,*
12 *že se o sebe dokážu postarat úplně sám.*

13 T: Úplně sám? Mh. A dokážeš se postarat úplně znamená co všechno?

14 *MD: Úplně jako řekl bych, že to je moje ted'ka každodenní náplň, že jak jsem na*
15 *vysoký škole, tak už si žiju sám prostě, sám si musím uvařit, sám si musím uklidit, ale*
16 *ještě si nemusím vydělat ty peníze. A myslim si, že ty peníze k tomu taky patřej*
17 *prostě a bez toho to úplně není.*

18 T: A tak v čem si teda myslíš, že dospělej jsi?

19 *MD: Myslim si, že jsem dospělej tady v těch věcech, že se už dokážu postarat jako, že*
20 *bych dokázal žít, dokázal bych se postarat o dítě, o zvíře si myslim a jakoby v tomhle*
21 *tom se cejtím dospělej.*

22 T: Známká dospělosti tedy jak si říkal je vydělat si peníze, aby si se sám...

23 *MD: Postarat se o sebe, ale třeba i svoje blízké nebo nejbližší, který to potřebujou si*
24 *myslim.*

25 T: A to je kdo?

26 *MD: Tak já nevim, třeba ted'ka je to pro mě Eliška, moje přítelkyně.*

27 T: Přítelkyně.

28 *MD: Protože jako, když jí bude blbě, tak jako беру známku dospělosti, že když*
29 *nemůže skoro nic dělat, že se o ní postarám. Že jí třeba odvedu k doktorovi a tak.*

30 T: Takže kdybys nebyl dospělý, tak bys nedokázal?

31 *MD: Nemyslim si. Ale беру to taky určitě bych to nedokázal úplně v každym věku.*
32 *Jako nedokázal bych se postarat třeba v deseti o toho člověka. Já si zhruba takhle*
33 *nějak připadám, že jsem zhruba nějak od dvanácti už v tomhle tom celkem jako*
34 *soběstačnej, že sem si to začal uvědomovat a v tomhle tom jsem se snažil bejt i*
35 *zodpovědněj. Že vim, že ikdyž se táta odstěhoval, tak jsem se snažil, abych to*
36 *mamce vynahradil.*

37 T: Co všechno ta starost o blízké obnáší?

38 *MD: Tak určitě jako by k nim měl chovat pěkně, hlavně asi důležitý...já nevim přesně*
39 *jakoby tu otázku.*

- 40 T: Takže jako i tu psychickou pohodu myslíš?
- 41 *MD: No, to si taky myslím, že je důležitý navozovat a prostě i si potom vyřikávat*
42 *některý věci zase.*
- 43 T: Takže být schopen s tím druhým mluvit?
- 44 *MD: Jo. Bejt schopen komunikovat, vyřikat si to. A pak ty starosti taky, aby to nebyly*
45 *jen starosti, který člověka užíraj, ale aby si ty starosti taky užíval.*
- 46 T: Tomu nerozumím.
- 47 *MD: No, třeba dítě, že jo. To máš starost, kterou prostě... je to starost, je to hrozná*
48 *starost, ale jako na druhou stranu tě to nabíjí a je to starost, kterou prostě člověk*
49 *dělá rád. Že to nemůžou bejt jenom starosti jako, který by člověka deptaly a byl by*
50 *z toho fyzicky nebo psychicky nepříjemnej, že by se mu všechno nelíbilo.*
- 51 T: Takže to zároveň obohacuje jeho život?
- 52 *MD: Že to obohacuje.*
- 53 T: A jak by to měl mít dospělý člověk s bydlením?
- 54 *MD: Myslim si, že asi každěj potřebuje domov a každěj by měl mít svoje místečko*
55 *jako kam se může ukrejt a kde má vlastně... já nevím, беру to domov jako, že bych se*
56 *tam měl cejtit dobře a prostě měl bych se tam rád vracet.*
- 57 T: No, tak to je domov. A kde by ten domov měl být?
- 58 *MD: Ale třeba mě na tomhle přesně vůbec nezáleží. Já si myslím, že domov je tam,*
59 *kde zrovna je, protože to je i hrozně na krátkou dobu. Protože domov můžu mít*
60 *někde dva měsíce, pak najednou už tam nemůžu bydlet a musím se přestěhovat a*
61 *mám zas domov jinde jako. Občas se to musí měnit. Vim, že to je prostě tou situací.*
- 62 T: Že se třeba musíš přestěhovat kvůli práci?
- 63 *MD: Musím se přestěhovat nebo mě vyhoděj z bytu, že tam chtěj nastěhovat někoho*
64 *jinýho. A takhle jakoby. Beru v tomhle, že ten domov je asi jedno, kde bude, ale musí*
65 *se tam nebo měl by se tam člověk cejtit dobře.*
- 66 T: Takže jestli tomu dobře rozumím, tak pro tebe není podstatný to, jestli ten
67 domov je dům, byt nebo jestli je to nájemní byt nebo vlastní byt, ale že to je
68 vlastně to místo, kde je ti dobře. Pochopila jsem to správně?
- 69 *MD: No. A hlavně, že tam jsou prostě ty blízky, ty lidi. Protože kdybych tam byl asi*
70 *sám, tak to pocituju úplně jinak, si myslím.*
- 71 T: Dokážeš takový domov udělat?
- 72 *MD: Doufám, že jednou jo.*
- 73 T: No a teď?
- 74 *MD: Ted'ka třeba už domov беру docela dobře, akorát že s El ted'ka prostě jsme*
75 *takový, že se i voťukáváme, že spolu začínáme teprve žít, tak to bych neřekl. Ne*
76 *vždycky je to úplně nejlepší, i když v hodně to je jakoby, že jsem za to rád a je to*
77 *dobrý a né, že je to úplně nejlepší, jak bych si to přál.*
- 78 T: Že to ve vztahu neklape nějak s dospělostí souvisí?

79 MD: *Ne, to určitě ne. To je prostě podle mě jsou to známky jako normálního života a*
80 *podle mě si, podle mě to bude v každém vztahu hlavně taky úplně jiný. Že to je*
81 *s jednou holkou řeším něco jiného a na druhý mi zas vaděj jiný věci. Zas třeba tady*
82 *ty nemá. Takže ono je to tady v tom dost rozdílný.*

83 T: Takže hádky s dospělostí nesouvisí?

84 MD: *To že se poškorpíme mi přijde normální.*

85 T: Myslíš, že dospělý člověk může bydlet u rodičů?

86 MD: *No, abych pravdu řekl, tak zatím jsem za to rád, že můžu bydlet u rodičů. Ale*
87 *určitě bych nechtěl bydlet u rodičů, do budoucna. Jako nebo jako jsem rád, že se tam*
88 *ted'ka můžu občas zastavit, ale určitě do budoucna nechci bydlet u rodičů a myslím*
89 *si, že to je prostě...nevidím v tom úplně to přesně, co se mi zdá, že to není ta*
90 *dospělost úplně. Protože já si myslím, že když je člověk pořád ještě třeba ve 40 bydlí*
91 *ještě u rodičů, tak se od těch rodičů asi neodpoutal úplně. Protože je pořád závislejší*
92 *částečně na těch rodičích.*

93 T: V čem tu závislost vidíš? Je to v tom bydlení?

94 MD: *Ta závislost? Ten člověk třeba už stejně musí chodit do práce a vydělává si*
95 *peníze. Tak ta závislost je třeba v tom, že on ty peníze, který by dal za byt, neutratí*
96 *za byt, ale utratí je za něco jiného a obohacuje se tím, že žije u rodičů pořád.*

97 T: Jo, takhle, když jim třeba nepřispívá.

98 MD: *Jo takhle bych to viděl. Jasný, že když bude přispívat, je to malinko něco jiného,*
99 *když budu já po škole, nebudu mít pořádně kde dělat, tak taky budu chtít ještě*
100 *bydlet u rodičů, ale jako budu se snažit co nejdřív dostat pryč. Asi takhle bych to*
101 *řekl.*

102 T: Aby ses neobohacoval na úkor rodičů? Nebo co tam ještě je?

103 MD: *Ne jenom abych se neobohacoval, ale prostě říkám si taky, že si prostě chci žít i*
104 *částečně svůj život a pořád, když bydlím u těch rodičů, není to 100% jenom můj*
105 *život, protože pořád s těma rodičema žiju. A ještě taky nemůžu si dovolit všechno*
106 *to, co bych si dovolil ve vlastním bytě.*

107 T: Například?

108 MD: *Například třeba, když si pořídím psa, tak mamka mě ho nenechá.*

109 T: Takže musíš brát ohledy na ty rodiče.

110 MD: *Že musím brát ohledy vůči rodičům v tomhle tom a že prostě když budu doma,*
111 *tak si budu moc tohle to dělat co chci. Pořídím si psa a vezmu si ho domů a je to...*

112 T: Tvoje volba.

113 MD: *Moje volba.*

114 T: To znamená, že to bydlení s rodiči není tak svobodné?

115 MD: *Řekl bych, že není tak svobodný. Přesně. Že ta svoboda je taková omezená.*

116 T: Ještě něco je důležitého na bydlení s rodiči?

117 MD: *No, jako měl většinou jako takovýhle věci, protože jinak většinou jsem spíš rád,*
118 *když jsem s rodičema, že jo. Ale ne vždycky to je přesně...*

119 T: Myslíš, že i když dospělý člověk bydlí s rodiči, že třeba přejímá jejich názory?

120 MD: *To cejtím, že dost často přejímám názory rodičů. Nebo hodně si od rodičů*
121 *nechám poradit, spíš takhle. Beru většinou jejich rady jako ty nejlepší a nebo jako*
122 *většinou si myslím, že to беру prostě, že jsou pro mě rodiče...co mám rady od rodičů,*
123 *prostě lepší rada nebude.*

124 T: Je to pro tebe v pohodě nechat si radit od rodičů?

125 MD: *Já si myslím, že je to normální. Protože člověk se pořád částečně učí, do konce*
126 *života se člověk musí učit, aby prostě třeba komunikovat s lidma a takový věci, že*
127 *ne všechno je hnedka. Prostě tady to si myslím, že si člověk musí učit postupně, ať už*
128 *to přijímám od rodičů nebo od jiných lidí, ale prostě nějaký věci se nenaučím*
129 *hnedka, ale prostě člověk se to učí jenom tím, že si projde tím životem a potom je*
130 *rozdíl taky, někdo to může brát, že si to prošel v patnácti, ale někdo to třeba pozná*
131 *až ve třiceti ve čtyřiceti letech a že to nemůžu podle mě brát jako známku dospělosti*
132 *tady to. Protože ty rady podle mě člověk potřebuje furt, jako že to není jenom o tom,*
133 *že by ten člověk nebyl dospělej.*

134 T: Když jsi zmínil to odstěhování od rodičů, říkal jsi „ můžu si dělat, co chci“.
135 Tomu by rodiče přístupní nebyli?

136 MD: *Já věřím, že potom jsou i přístupný, ale zase člověk pořád bydlí s těma rodičema*
137 *a pak třeba táta mě může říct: „pojď, prosím tě se mnou vyházet snít,“ ale já třeba*
138 *v tu chvíli ho nechci jít házet, ale vim, že mu musím jít pomoc nebo chci mu jít*
139 *pomoc, aby mu to nebylo zase nepříjemný a to, ale třeba v tu chvíli to prostě nechci*
140 *dělat, já bych to třeba, kdybych to chtěl dělat, tak to třeba půjdu dělat za dvě*
141 *hodiny, ale to zas třeba už vadí. Takže jakoby v tomhle tom ohledu si myslím, že by*
142 *to mohlo bejt, že jako nějaký takovýhle věci a ...*

143 T: Takže by to u tebe mohlo působit nějaké konflikty?

144 MD: *Vzájemný konflikty. Zbytečný jako takhle, když prostě přijdu k rodičům na*
145 *návštěvu, tak je to něco jinýho než, když u nich bydlím.*

146 T: Jasně.

147 MD: *Že taky když přijdu na návštěvu, tak se k sobě asi chováme úplně jinak, než*
148 *když spolu bydlíme, že jo.*

149 T: A jak je to se školou a prací?

150 MD: *Nemůžeš bejt konkrétní?*

151 T: No jestli to, že člověk pracuje je nějaká známka dospělosti.

152 MD: *Já stejně si myslím, že to je prostě, jak rychle i to dítě dospěje. Nebo dítě, závisí*
153 *na tom, kdo to je, ale většinou dítě jak rychle dospěje. Já třeba nevím, já si připadám*
154 *dospělej zhruba od šestnácti. Ale pořád tam je částečná závislost, že úplně dospělej*
155 *asi nejsem, ale dospělej si připadám třeba od šestnácti, protože už jsem neměl nikde*
156 *s ničím jako problém tak hroznej, že bych k tomu potřeboval rodiče jako. Většinou*
157 *jako, když jsem potřeboval rodiče, tak jsem potřeboval tu radu, něco poradit, ale*
158 *jako už jsem si od tý doby třeba přišel soběstačnej. Ale třeba někdo ještě v osmnácti*
159 *si ještě neumí namazat ani chleba s máslem a maminka mu to pořád nosí pod nos a*
160 *jako takovýhle děti, to je přesně, že pak to skončí ve čtyřiceti.*

- 161 T: A jak vypadá dospělý vztah ke škole?
- 162 *MD: Já bych řekl, že dospělej člověk by měl mít práci a asi v práci, kterou chce dělat*
163 *by měl mít nějakou určitou školu.*
- 164 T: To znamená že ty studuješ školu kvůli tomu, aby si měl práci, kterou chceš
165 dělat?
- 166 *MD: Já si myslím, že bych na práci, co chci dělat, že by mi stačila střední... školu*
167 *studuju, abych když se někdy budu třeba chtít dostat na lepší pozici, abych měl lepší*
168 *otevřený dvířka prostě. Protože středoškolák bude mít míň otevřený dvířka než asi*
169 *vysokoškolák, asi takhle to беру. Protože jako kdybych se chtěl dostat na nějakou*
170 *vedoucí pozici.*
- 171 T: Mám pocit, že mluvíš o nějaké zodpovědnosti, ale nejsem si jistá, že to tak je.
- 172 *MD: No jako měl by mít aspoň přístup k tomu, co je pro něj důležitý. Já si myslím, že*
173 *když někdo začne ve 30 studovat školu a nebude mít k tomu přístup. Vždyť to je*
174 *jedno, vždyť on si už třeba vydělává to, tak si to chtěl jenom vyzkoušet, je to jeho*
175 *volba, tak proč na to musí brát jako nějaký extra důrazy, ale jako alespoň do té*
176 *práce musí brát ohledy třeba, aby ho nevyhodili. Musí taky vstávat včas a musí bejt*
177 *zodpovědnej ten člověk.*
- 178 T: Jasně.
- 179 *MD: Protože jinak to by nefungovalo. Takhle já to vidím. Nevím, mě se třeba u hodně*
180 *kluků nelíbilo to, jak neudělali ani maturitu a pořád bydleli u rodičů a ještě ted'ka*
181 *studujou a je to takový zvláštní jako. Od nich nevidím, že maj snahu v životě něčeho*
182 *dosáhnout a ...*
- 183 T: Jo. Takže taky je to o snaze v životě něčeho dosáhnout, jak v práci, tak ve škole.
- 184 *MD: No, řekl bych, ale že to je hrozně vidět ta jakoby, je tam důležitá ta*
185 *zodpovědnost, přesně. To je hrozně důležitá věc ta zodpovědnost, aby dospělej*
186 *člověk prostě byl zodpovědnej a nešel se ožrat, když má ráno v 6 vstávat do práce.*
- 187 T: Jako když mluvíš o tom „nešel se ožrat“ , tak jak to je s ožráním se u těch
188 dospělejších lidí?
- 189 *MD: Tak já si myslím, že když nemaj nic důležitýho na práci, tak proč by se nemohli*
190 *ožrat. Je lepší, když je to v nějakých normách, ale občas se stane, že se někdo utrhne*
191 *ze řetězu, ale podle mě to taky patří k životu, prostě že občas někdo přijde , někde se*
192 *pozvrací, vyválí. No bóže.*
- 193 T: Takže i dospělý člověk si může dovolit prostě uklouznout třeba i v tom
194 alkoholu?
- 195 *MD: Jako mě to přijde normální. Mě se třeba nelíbilo, když řešili, že byly povodně a*
196 *Kalousek vzal telefon nějakýmu moderátorovi a byl opilej, jako to bylo úplně slyšet,*
197 *ale jako, vždyť je to jeho věc jako. A byl večer jo, tak proč by si nemohl dát pár*
198 *panáků. Mě se třeba nelíbilo, že z toho dělali aféru v televizi jako. Mě to bylo vůči*
199 *těm politikům nepříjemný, protože si říkám, já bych seděl v jeho křesle, furt musel*
200 *něco dělat, chtěl by si dát večer doma u televize pár panáků, jenomže se mi chce, aby*
201 *se mi třeba hezky uslo a ještě by to rozebírali v televizi jako.*
- 202 T: A co jiné látky?

203 MD: *Já proti tomu nic nemám a prostě at' si dělá každej co chce. Dokad' mě to*
204 *neomezuje.*

205 T: *Jo.*

206 MD: *Když támhle bude někdo fetovat a bude fakt fetovat hodně a já to třeba na*
207 *něm nebudu vidět, tak mě to bude úplně jedno. Ale když mi pak začne krást jako*
208 *nějaký věci a takový, tak už mi to bude vadit prostě. V tomhle tom si myslím, že když*
209 *chce člověk fetovat, tak taky musí bejt zodpovědnej vůči tomuhle tomu, protože*
210 *nemůže člověk...člověk když začne fetovat, tak začne na všechno většinou vyprdne a*
211 *nic z toho, no.*

212 T: *Takže alkohol i drogy může brát i dospělý, ale měl by znát tu míru?*

213 MD: *Já si myslím, že takhle by to mělo bejt, prostě. Já si nemyslím jako, že někoho,*
214 *někomu může vadit někdo, kdo podle mě může bejt ředitel a může fakt jako brát*
215 *tvrdý drogy, ale prostě zvládá to a to je podle mě ten problém jako. A uvědomit si,*
216 *kdy můžu a kdy nemůžu. To je ten strašnej, podle mě ten největší problém, co je. A*
217 *jako v tomhle tom já vidím zodpovědnost, že člověk musí, když má bejt schopnej, tak*
218 *prostě by měl bejt schopnej a né že jako není schopnej. Že když prostě musíš*
219 *fungovat, ráno musíš vyjet do práce...*

220 T: *... tak večer si ty panáky nedám?....*

221 MD: *No, přesně takhle.*

222 T: *Co volný čas? Je jiný v dospělosti?*

223 MD: *Trávení volnýho času? Já nevim, to trávení volnýho času mě přijde pořád jako*
224 *částečně stejný. Jako v dětství. Snažim se dělat něco pro sebe, občas si jdu*
225 *zasportovat nějak a občas si taky sednu a dám si to pivo na gauči.*

226 T: *A s ohledem na ty ostatní třeba?*

227 MD: *Jak s ohledem na ostatní?*

228 T: *No tak třeba s ohledem na partnerku, na rodinu, a tak.*

229 MD: *Tak jako tady už v tom jsou, jako můžou bejt, nějaký komplikace a takový věci,*
230 *že můžou zbytečně nastat. Třeba hlavně s partnerkou.*

231 T: *A to v jakém smyslu?*

232 MD: *Protože když chci něco dělat a ona to zrovna dělat nechce.*

233 T: *Takže to je o nějaké dohodě?*

234 MD: *To je o nějaký dohodě asi. Takhle, já bych řekl, že všechno. Podle mě to jsou*
235 *společný problémy a potom ty partneři se je spolu taky snažej vyřešit.*

236 T: *Patří vůbec to mít partnera k dospělosti?*

237 MD: *Nutný to není. Ten partner určitě není známka dospělosti. Podle mě u někoho*
238 *to jako třeba je i lepší bez partnera asi.*

239 T: *A kdy je to třeba lepší?*

240 MD: *Já nevim. Třeba, když kluk chce bejt sám a nechce se tolik vázat jako, tak já si*
241 *myslím, že jako proč by měl bejt s tou jednou holkou a prostě bejt s ní doma na*
242 *zadku a nic skoro nemohl dělat. Když si to takhle vezmu, tak někdo prostě radši je*

243 *sám a vyráží třeba každé den někam. Protože ono taky potom se musí brát ohled*
244 *na toho partnera, když s ním člověk je. Takže když člověk je sám, tak nemusí brát na*
245 *nikoho ty ohledy a prostě bere je jenom sám na sebe. A v tomhle tom ten život*
246 *potom má lepší. A zas když mu nevádí, že nemá vztah, tak jako...*

247 T: A když už člověk partnera má, jak to je s nevěrou?

248 MD: *Abych pravdu řekl, to je věc, který se bojím jednak.*

249 T: U sebe?

250 MD: *Jednak. No trochu jo.*

251 T: Trochu?

252 MD: *Abych třeba někam nepřišel a občas se bojím trochu, aby mě nějaká holka*
253 *někam nesvedla. Toho se trochu bojím občas. Ale vim, že prostě bych nevěru prostě*
254 *ani nedokázal překousnout.*

255 T: Je to pro tebe důležité.

256 MD: *Je to závazek. A myslím si, že když bych byl nevěrný, tak asi s tím partnerem už*
257 *nechci být.*

258 T: Když jsi mluvil o komunikaci, že je důležitá, jak by měla vypadat?

259 MD: *Řeší se nějaké třeba problém nebo povídáš. Podle mě dospělá komunikace je,*
260 *že si povídáš o nějakých zážitkách a takovejhle věcech. A jako děti bych spíš, já*
261 *nevím, děti podle mě komunikují spíš: „Jéé, jdem si hrát. Já budu kovboj, já budu*
262 *batman.“ Jako já nevím, jak to mám přesně...*

263 T: Takže i to téma o čem si povídáš?

264 MD: *Podle mě to dělá téma úplně ne, podle mě si člověk dokáže povídat skoro o*
265 *všem a je to normální, ale jako, nevím, jak to mám popsat, odlišit od těch dětí. To je*
266 *hrozně těžký pro mě. Ale vidím tam, že ty děti prostě ty nad tím hlavně ani*
267 *nepřemejšlej, nad tím, co říknou.*

268 T: Jo, takhle.

269 MD: *Že prostě ty vyplavují z pusy, to, co se tam, co se dostane na jazyk, tak to jde*
270 *ven a dospělej člověk by měl nad tím alespoň trochu uvažovat, aby třeba toho, co je*
271 *proti němu neurazil.*

272 T: Jasně.

273 MD: *Občas se to taky stane, ale...*

274 T: Takže myslíš snahu mít to nějak pod kontrolou?

275 MD: *Hádka je komunikace, no, ale to je přesně ono, že ty emoce se občas musej taky*
276 *potlačit. Nebo myslím si, že by se měly potlačit, že prostě na každého si nemůžu*
277 *dovolit.*

278 T: Myslíš že mít to pod kontrolou může znamenat řešení konfliktu?

279 MD: *Konfliktu řešení? V tomhle tom já nevím. Mě si takhle trochu něco připomněla,*
280 *ale mě přijde, že to, že třeba kamarád mi dluží peníze, něco takovýho, a ani třeba*
281 *nemá snahu mi je vrátit. A tak třeba pro mě je dospělý řešení to, že už to není můj*
282 *kamarád. Prostě já už ho, já už si pak říkám, že těch pár stovek, nebudu se kvůli*

283 *tomu trápit, nebudu na něj hnusnej nic, ale už prostě s nim nechci kamarádit. Prostě*
284 *já vidim, že mu důvěřovat už v životě nebudu.*

285 T: Zkušenost?

286 *MD: Je to získání vlastně i potom poznatků, že člověk už ví „jo, to je hajzl, toho už*
287 *jsem si otrkal, o tom ještě nevím, ale scházej se spolu, tak už bych taky mohl tušit.“*

288 T: Jo, že o těch věcech nějak takhle přemýšlíš na základě nějaký zkušenosti a že si
289 třeba změníš postoj.

290 *MD: No, jako určitě měním postoj. Protože vim, že ke klukum jsem hodně změnil*
291 *postoj. Třeba s Dredlym, s tim sem hodně kamarádil.*

292 T: A Dredly taky tě zklamal?

293 *MD: No, tak s Dredlym jsme jezdili do tý školy, že jo. A on potom vůbec neplatil, jsme*
294 *se dohodli, že budem jezdit autem a on to potom skoro vůbec neplatil, jo. Pak když*
295 *jsem se ho zeptal, jestli má nějaký peníze, tak se spíš vysmíval a ...*

296 T: To je smutný, no.

297 *MD: To je, no. Ale jak co s tim mám dělat? S Dredlym si ted'ka, na jednu stranu on se*
298 *trochu změnil, když jsem se k němu začal chovat jinak, jako, že už to nebere tak a*
299 *občas, když se potkáme, tak jsme se tuhle potkali v práci, tak jsme se potkali, tak já*
300 *říkám: „jo, tak pokecáme,“ dal si cigáro Honza, já sem tam s nim stál, ale bavili jsme*
301 *se a bylo to zas v pohodě, to já musim nechat bejt. Ale jako už to prostě nebude*
302 *takový jako dřív a já v něm ani nevidim to co dřív, protože když jsme se poznali, tak*
303 *to byl podle mě úplně jinej člověk totálně. Já chápu, že já jsem byl taky trochu jinej,*
304 *ale jako nemyslim, že jsem se změnil tak závatným způsobem.*

305 T: Tak lidi se mění, to je fakt. A ty máš důležitou zkušenost, v uvozovkách jen za
306 pár stovek.

307 *MD: Jenom je taky vidět, že tady ty kluci, co se ke mě takhle chovali, tak třeba ani do*
308 *dneška pořád nemaj maturitu. Že to je vidět jako ten jejich přístup, že ono to je, ne*
309 *jenom k těm penězům, ono to je k celému životu. Protože s Honzou jsem se potkal*
310 *ted'ka, jak jsme měli poslední party, no a to jsem se ho ptal, jak je na tom*
311 *s maturitou a on říká: „Nedal jsem to.“, já říkám: „Jak to? Cos nedal?“ a on: „No, já*
312 *jsem si to blbě zapsal, já jsem tam nepřišel.“ Tak mu říkám: „Seš vůl, ty máš poslední*
313 *pokus.“ A on říká: „Já jsem v tom období zrovna víc chlatal a blbě jsem si to zapsal.“*

314 T: Je ještě něco co by dospělý člověk podle tebe měl umět a ty to třeba ještě
315 neumíš?

316 *MD: Já nevím, tak já si myslim, že by měl umět postupně všechno. Ale podle mě se*
317 *postupně všechno učí a já ho беру po nějaký tý době, že asi už dospělej bude. No, já*
318 *nevím, já si myslim, že se to prostě člověk i učí sám, protože, když už má tady tu*
319 *zodpovědnost a to, tak podle mě to už je člověk hodně dospělej. Když se postaví*
320 *úplně na svoje nohy, tak to už je úplně dospělej a potom všechny zkušenosti už*
321 *získává člověk životem.*

322 T: A je něco, co by dospělý člověk podle tebe neměl dělat a co by zase naopak měl
323 dělat?

324 MD: Neměl dělat. Nevím, co by neměl dělat jako přímo asi chovat se protizákonně,
325 to bych řekl, že by, že je takový jediný, co by neměl dělat.

326 T: To znamená ctít normy?

327 MD: Ctít nějaký normy a přesně tak, nevraždit lidi, nemlátit je a chovat se celkově
328 k lidem jako bych řekl slušně se snažit. Jako ale pokud se k tobě nechovaj slušně, tak
329 zase nebejt debil.

330 T: Nějak se bránit.

331 MD: Protože já vim, že už jsem si to taky vychutnal, protože občas se chovám jako že
332 nic neřeším, chovám se mile a taky neumím to hodně problémů ještě řešit.

333 T: Takže by měl umět řešit problémy.

334 MD: To úplně vidím, jak já se chovám normálně, snažím se fakt chovat slušně, a když
335 je na mě někdo nepřjemnej, tak já začnu bejt taky zak nepřjemnej. A jako ikdyž
336 vim, že sem udělal chybu já, ale prostě snažím se mu to omluvit a jako všechno a je
337 na mě hodně nepřjemnej, tak prostě, nevím jak to mám popsat...ikdyž sem udělal
338 chybu já, je to sice blbý, že jsem potom hnusnej já, ...

339 T: Tak to je o komunikaci?

340 MD: ...ale jako když ten člověk se mnou nedokáže komunikovat normálně, tak jako
341 já s ním prostě komunikuju stejným stylem jako on komunikuje se mnou. Prostě já
342 se sebou takhle zametat nechci.

343 T: Nechceš nechat sebou zametat, to jsi myslel?

344 MD: A to je podle mě taky, co by měl člověk umět jako, kdy se má takhle chovat.

345 T: Jo, postavit se sám za sebe jako.

346 MD: Postavit se sám za sebe a vědět kdy a jaký meze jsou.

347 T: No a co musí dospělý člověk a co nemusí?

348 MD: Musí bejt zodpovědnej.

349 T: A co nemusí? Co třeba nemusíš jako dospělý?

350 MD: Nemusim? Nemusim dělat domácí povinnosti, co mi řeknou rodiče, můžu dělat,
351 co si řeknu sám.

352 T: To máš tu svobodnou volbu.

353 MD: Jo. To je ono. Že člověk si může částečně připadat jak otrok, když si to tak
354 vezmeš. Jak jsem vždycky říkal: „Já nejsem tvůj otrok.“

355 T: Úsměv. A ještě mi něco řekni o vztahu k sourozencům.

356 MD: Podle mě to je jako, že dospělej člověk, jestli to mám brát globálně, tak si
357 myslím, že to jsou prostě různý postoje. Já si myslím že by to měly bejt dobrý, jsem
358 třeba rád, že mám se ségrou bezvadnej vztah, ale jako podle mě se to může nějak
359 částečně pokazit a není to dobrý. Částečně to může bejt, že můžeš brát sourozence i
360 jako někoho skoro cizího nebo nemusíš ho brát úplně jako rodinu. Ono to ted'ka dělá
361 i ten svět, si myslím, že je ted' honě rozvodů, že nejsou úplný rodiny, že třeba maj
362 stejnou mamku dva sourozenci, ale nemaj stejného tátu a jako v tomhle tom si
363 myslím, že to je dost rozdílný a potom ty lidi maj už k sobě daleko dál, protože oni

364 žijou v jiný rodině, ty taky žijou v jiný rodině, tak už se skoro nevidaj, věděj, že to
365 jsou sourozenci, ale jako už to nemaj tak daný dohromady, že prostě by měli žít
366 spolu a něco. Že jako dřív to asi bylo hodně pěkný, když byly velký rodiny a
367 sourozenci se měli rádi, ale...myslim si, že to v našem světě úplně nefunguje.

368 T: V čem si myslíš, že to je?

369 MD: Částečně si myslim, že lidi budou v něčem nespokojený a nedokážou si uvědomit
370 asi to, co chtěj, předtím než to udělaj. Že třeba si poříděj dítě s někým, koho nechtěj
371 mít. Že prostě hledaj chybu v hledání partnera, ale... Taky si myslim, že to udělá
372 hodně lidí a není to známka toho, že není člověk dospělej, ale podle mě se to stane
373 jako. To je stejný jak člověk získá zkušenosti jak se má chovat s lidma, tak prostě
374 získá zkušenosti jakýho partnera si má hledat. A myslim si, že občas někdo může
375 najít partnera až ke stáří, ideálního.

376 T: Napadá tě ještě něco k tématu dospělosti?

377 MD: Asi ne. Řekl bych, že dospělej člověk musí dělat svý povinnosti, protože každej
378 má nějaký povinnosti, prostě musíš chodit aspoň do práce, že jo, si myslim. Podle mě
379 to zodpovědněj člověk musí dělat, že musí chodit do práce nebo do práce, musí podle
380 mě něco dělat, aby se uživil. Já neberu třeba zodpovědnýho člověka, se měl kámoše
381 ještě taky a toho živila jeho holka.

382 T: A co kdyby si práci nenašel?

383 MD: No, já nevím. On si jí prostě nenašel, on si jí ani nehledal. On se nesnažil, aby ho
384 vzali. On šel na nějakých pár, aby na pracáku mu to uznali. To je právě takový, že to
385 je přesně ta zodpovědnost, co si myslim, že je potřeba a to hodně lidem chybí.

386 T: Co to znamená být na pracáku?

387 MD: Já si myslim, že některý lidi tam jsou proto, že vážně nemůžou najít práci, to jim
388 rozumim. Ale třeba vadí mi fakt u některých lidí, že na to kašlou a radši jsou na tom
389 pracáku a vyžívaj na těch, prostě na pracujících lidech potom vyžívaj. Mě se to nelíbí
390 v tomhle tom ohledu, protože jako vždycky, když chceš jíst, tak musíš pro to něco
391 udělat, protože kdyby jsme bydleli v pralese, tak chceš se najíst, tak jdeš natrhat
392 ovoce nebo nějaký plody z čeho se najíme nebo jdeš zabít kance, ale jako takhle,
393 když to máme všechno nasáčkovaný, tak jako my potřebujem zas žít s penězma, že
394 jo. Takže musíme získávat peníze, abysme měli z čeho žít.

395 T: No, jasně.

396 MD: No, a když nezískáváš peníze, tak alespoň, já nevím, já bych šel alespoň lovit
397 nebo něco takovýho, že jo. Aspoň, víš co.

398 T: Snažit o sebe postarat.

399 MD: Já si myslim, že to je nejdůležitější, protože nechávat jiný lidi, aby se starali za
400 tebe...Tak to není podle mě dospělý.

401 T: Čím to podle tebe je?

402 MD: Že to prostě člověk cejtí a vidí, že se může chovat jako dítě, tak se tak chová.

403 T: Tak jo, tak děkuju.

404 MD: Není zač.

Příloha č. 11 – participant Vojtěch, otec – rodina E

1 **Vojtěch, otec – rodina E**

2 T: tazatel, R: rodič

3 T: Já bych se tě chtěla zeptat, co to pro tebe znamená dospělost a jestli si myslíš, že jsou
4 tvé děti dospělé?

5 *R: Co je to dospělost jo? Hele dospělost pro mě není nic jinýho, než že člověk začíná
6 pocít'ovat choroby.*

7 T: Zajímavé.

8 *R: Já nic nepocít'uju, že bych byl starší, možná už ani ne rozumnější, některý věci víc
9 přemejšlim nad něčim. Nechci tvrdit, že to vždycky dobře, ale přemejšlim. Ale jinak nic
10 jinýho nepozoruju. Stejně hovadský nápady máš pořád, myslíš furd na to samý, tak jak sem
11 myslel na holky před lety, myslim furd stejně, i když to ženě nepřiznám. A nic na tom není.
12 Akorát mám támhle ty problémy, tady to mě bolí, támhle musim častěj k doktoru. To pro
13 mě nic jinýho není.*

14 T: Jak myslíš to, že myslíš stejně na holky a teď to ženě nepřiznáš? Když jsi byl mladý a
15 chodil jsi s holkou, tak to bylo jiné?

16 *R: No čoveče, to většinou já jsem to nemusel přiznávat, já jsem s tou holkou zrovna chodil.*

17 T: Tak jak poznáš na svých dětech, jestli jsou dospělý nebo nejsou dospělí? Jsou ve věku
18 právní plnoletosti.

19 *R: Jako mladej ještě ne. Já nevim, co říkám, já přesně nevim, co znamená bejt dopělej.*

20 T: Nevíš co to znamená?

21 *R: Jo taky co si mám vo tom.. myslim, si že Bára jo. Vážně si to myslim, že je jo. Tak má svůj
22 rozum, bych řekl, že i přemejšlí o věcech, tak jak já si představuju, že by přemejšlet měla,
23 ale to můj názor zas nechci tvrdit, že je to dobře nebo špatně. Mladej, ten je podle mě furd
24 ještě takovej on se podle mě hledá. Že je to třeba speciálně vidět v tom vztahu s Klárkou. Jak
25 on třeba ještě někdy se bojí. Ona přijde k nám domů a je na něj zlá a nazdar, nazdar a on
26 tak sedí jako takový...víš, protože to je cejtit, že má strach pustit ty city a pak jí k sobě zase
27 pozve a jakože ještě malinko tápe, že v tom nemá úplně jasno. Ještě si myslim, že úplně
28 dospělej vysloveně není. Ale zas co to znamená.*

29 T: V čem tedy dospělý je a v čem není?

30 *R: Jako v čem dospělej není?*

31 T: V čem je a v čem není jestli bys to mohl něco konkrétního.

32 *R: Hele, asi v nějakým rozhodování. Protože furd ještě chodí s každou ptákovinou se ptát,
33 takže asi možná v tom, což zatím takhle jako dobře, protože nemá ty zkušenosti. Ptá se
34 docela na věci, který zase podle mě rozumnej člověk nebo dospělej může. V tom se zeptá na
35 něco, co nezná, než aby se snažil něco udělat, když to neumí. Takže těžko říct, zase jestli je
36 to špatně nebo dobře. Ale prostě se ještě na některý věci ptá, nemá na něco úplně ucelenej
37 názor, když zase snažim se ho v tom podporovat. Tak vo co de. Teď třeba co ten příklad s
38 tou motorkou, že to, dáváme to dohromady tak dělej si to sám já ti s něčím pomůžu,
39 poradim, koupim něco, co potřebuješ, udělej si to sám, kdyby ses snažil. Ale stejně, chodí
40 prostě za mnou a hele tati takhle tohle. Takže některý to rozhodování ještě úplně dospělý
41 nebude, ale je rozumný je zase si myslim, že je rozumný.*

42 T: No a co ještě, jak poznáš, že bude dospělý, krom toho, že se tě nebude chodit ptát.
43 Ještě něco bude, že si řekneš, že ten kluk je dospělý?

44 R: Já ti řeknu, že mám strach možná z toho, když někdo bude dospělej. Mně by se možná
45 líbilo, kdyby to takhle zůstalo. Hele mám v kolegu v práci, příklad zase ze života: Ted' si
46 hraje na dospělýho a mě strašně mě vytáčí prostě. On dělá věci, mně vadí, on si hraje na
47 dospělýho, ale dělá věci jiný, než co říká, jak se říká že, káže víno a jak to je.

48 T: Káže vodu, pije víno.

49 R: Ale to mě prostě na tomhleto vadí. Takže dokud on bude se chovat normálně, jak já si
50 myslím, že se člověk chovat má, bude dělat to, co říká, že dělat má. Když mu někdo řekne
51 nějaký svůj názor, na něco bude schopnej řekněme uznat, že to je pravda, změní názor. To
52 je podle mě furd znak dospělosti nebo rozumu, ale když si něco budete nalhávat, bude to
53 pozér jako ten můj kolega prostě, že bude stát za něčím co ví, že je třeba ptákovina, nebo
54 vysloveně je proti všem jenom proto, aby byl proti všem a to je takový divný, mě to přijde
55 nedospělý. Takže já bych byl radši, kdyby to zůstalo, jak to je. Já říkám já v dospělosti nic já
56 nevím, co si mám pod tím pojmem představit jo. Jestli je dospělej někdo. Já jsem počal
57 rodinu a nepovažuju se za dospělýho. Já fakticky na sobě kromě těch pitomejch zdravotních
58 problémů nepocituju žádnou změnu. Ty vole mě jediný co mě napadne to vidim na spoustě
59 svejch známejch...

60 T: Ale rozdíl to je být dítě, nebo puberták a být jako dospělý? Nějakou změnu si
61 pocítoval ne?

62 R: Zodpovědnosti. To je zásadní. Když nespíš, protože nevíš, jestli dorazej prachy včas, abys
63 zaplatila nájem a tyhle věci. A tenhle stav, kterej má náš mladej, já si prostě zavolám
64 Vlastíkovi, on to zaplatí. Tak možná asi v tomhleto no, že si některý věci, ale je sousta
65 dospělých lidí, který si hlavu z tédle těch věcí nedělaj. Nemám prachy no tak nemám, ať si
66 trhnu nohou, až je budu mít, zaplatím. Já tenhleto problém mám, jako mně to hrozně
67 dělá hlavu a mám z toho zkaženýho půl roku, když to prostě nefunguje, jak si člověk
68 představuje.

69 T: Ta nespavost kvůli penězům je spojená s rodinou?

70 R: Hele já nic nepotřebuju. To už bylo i od začátku. Já jsem nikdy nepotřeboval prachy pro
71 sebe. Já jsem si první drahou bundu koupil po patnácti letech manželství. Nemám potřebu.
72 Když mám potřebu, nebo respektive ted'ka, když jsem si pořídili, že jo jezdíme na těch
73 motorkách, tak si sem tam potřebuju dopřát něco sám sobě, ale jinak jako pro mě je
74 důležitý, aby to aby víš co aby jsme jeli všichni klid, jinak to nefunguje. U nás nikdo nebylo,
75 to se mě čoveče někdo ptal, jestli máme společný účty, nebo jak to bylo. Jestli máme
76 rozdělený peníze v rodině a já říkám, že tenhle pojem neznám prostě jsme nikdy neměli, to
77 neexistovalo prostě. Máme peníze a s těma nějak disponujeme. Ať jsou moje Ládi, je to
78 jedno. Prostě když nemám já, musí něco splasit Láďa. Vydělá, udělá. Ale nikdy jsme to
79 netřídili, to jsou moje, to jsou tvoje peníze. Neexistovalo.

80 T: Myslíš, že ten dospělý by si měl ty peníze umět sám vydělat?

81 R: Čoveče těžko říct. Když někdo bude dlouho studovat, tak může bejt dospělej tím všim co
82 získá, při tom studiu i při těch vztazích může bejt dospělej tím, že bude jezdit po cizině tam.
83 Zase kamarád má syna a ten támhle odpaluje rakety v Africe pro ten evropskej ten. A taky
84 říkám, on je sám všechno, ale je už dospělý, žije si sám svůj životem, umí si.. a taky strašný
85 léta studoval a strašný léta ho kámoš živil, než se k tomuhle tomu dostal. Takže Já si
86 myslím, že jedno nemusí ovlivňovat druhý, může stejně tak dobře začít dělat, já nevím

87 *v osmnácti tady ve fabrice a nemusíš být dospělej nikdy jo. Těžko tohleto říct no. Asi to*
88 *podle mě záleží na každým člověku. Já si teda myslím, že by se ten člověk měl se o sebe*
89 *postarat sám, ale zase na druhou stranu, to jsem říkal třeba i mladejm. Dokud vim, že voni*
90 *jsou mladý a já teď už pocituju nebo vim co to může bejt ten stres a ty starosti, který*
91 *potom. Tak dokud já jim budu schopnej nějak pomoct s tim, že budou třeba, jako mladý*
92 *budou bydlet teďka u nás budem dodělávat ten vršek a všechny ty blbiny, tak jsme jim to*
93 *více méně navrhli. Nějakou dobu, než se třeba sami rozhodnou odejít, takže tam můžou*
94 *bejt, já nevím, deset let, pět já nevím. Ale tam prostě nahoře pro ně bytovou jednotku*
95 *jakoby soběstačný. Ale zas natolik jsou rozumní, že třeba Klárka nechtěla oddělenou*
96 *kuchyni, aby jsme přece jen zůstali v kontaktu a kdesi cosi. Že mě jakoby nevadí, že ty lidi*
97 *jsou spolu, jo já nevím, jak to mám říct. To je...to je blbej nápad ta dospělost čoveče. Já si*
98 *osobně myslím, že neznám někoho kdo by byl dospělej. Alespoň, tak jak si představuju já.*

99 T: Myslíš tím, že v každé dospělosti je vždycky něco dětského?

100 R: Říkám já to je opravdu pro mě zjištění více méně nedávný doby, když jsem přišel na to, že
101 *fakt úplně náhodou, a ne teda na tu dopělost, že mě to nikdo z nich nevykecal, to je asi půl*
102 *roku, rok zpátky. Tak jsem nad tim někde přemejšlel, že mám nějaký problémy zdravotní,*
103 *strašně mě to vytáčí a nelepší se to a kde si co si. A tak jsem zrovna na tim přemejšlel a*
104 *říkám, že kromě tohodle toho jedinýho problém kterej je, tam se nic jinak. Smýšlím stejně,*
105 *pozoruju třeba, že mě třeba bolí rameno a tam různě a to říkal kamarád, že dokud mě ještě*
106 *všechno někde bolí, tak je to dobře, dokud za mnou ještě nezavíraj víko. Ale kromě toho*
107 *nepocituju žádnou změnu jo. Baví mě furd věci, já nevím všechno je více méně stejný. Jo*
108 *řekněmě, že se třeba člověk malinko vyhraní na některý věci, to jo, ale zase je sposta věcí,*
109 *který jsem třeba dělal, přestal jsem je dělat, protože mě začalo bavit něco jinýho. To se*
110 *táhne celej život. Když jsem byl malej, tak jsem taky dělal něco jinýho. Hrál jsem dokonce*
111 *foťbal, teď ho nesnáším. Prostě všechny ty věci jedou člověk mění nějak. A zase nechci*
112 *tvrdit, že vyzrává, že je dospělejší. Pouze ho to chytlo.*

113 T: Jasně. A jak si říkal, že se to změnilo u tebe v té starosti a v té zodpovědnosti ?

114 R: Asi jo no. Podle mě největší asi rozdíl toho všeho, že teď mě to vůbec není jedno a záleží
115 *jak ten člověk, a fakt jestli z toho mám hlavu to jo, ale tenhle rok byl špatnej. Ten byl*
116 *faktiky špatnej. To jsem se motal zdravotně v jednom průseru, ale ještě prostě ty pitomý*
117 *peníze. Takže jsme tady dohromady vždycky jsme zaplatili, co jsme potřebovali. Ale vážně*
118 *se těším, kluk teďka bude ještě měsíc jezdit na školu a končí a opravdu mi spadne kámen ze*
119 *srdce, že to jsou strašný prachy, co mě to stálo za ty čtyři roky. Jo a vlastně navíc*
120 *doplácíme, doplatíme jednu část úvěru, co máme na barák. Máme takovej překlenovák,*
121 *protože zase to všechno je dost věcí, takže se mně hodně uleví, protože mně jde veliká*
122 *částka měsíčně, kterou musím dát dohromady, a to jsme, když jsme to dělali, tak to všechno*
123 *bylo s chladnou hlavou jo. Nešli jsme hystericky. Nemáme žádný úvěry jo, máme jenom*
124 *barák. Ale zas nějaký ty pojistky, to víme, že musíme si samozřejmě šponovat na nějaký to*
125 *stáří, na takovýhle věci, protože mě mladej uklidňuje, jako že se postaraj, že nás pošle do*
126 *toho domova důchodců. Abych mu ještě dodělal barák, aby to nemusel dělat on. Takže já*
127 *potom dělám stejný fóry a stejný fóry jsem dělal, když ještě vlastně žila máma s tátou. To*
128 *bylo furd to samý, mě přijde, že je to snad...*

129 T: A myslíš si, že ty když si vstupoval do dospělosti ty, že to bylo jiné, než když vstupují
130 do dospělosti oni?

131 R: To určitě. Už jenom z toho důvodu, v mým případě z toho důvodu, že já jsem do toho
132 *vstupoval s tím o mě, jako o kluka se nikdo nestará. Já jsem měl tátu nevlastního. Já jsem*

133 *s nim nikdy ani nenafouknul ani kolo u kola. Nikdy nic se mnou nedělal ten člověk. Máma*
134 *jako ta byla v pohodě, ale zase přeci jenom kluk mámě až tak já nevím, někdo tvrdí, že jo, u*
135 *nás to nikdy nefungovalo. Já jsem vždycky i s klukem mám co větší vztah než s dcerou. My*
136 *máme rádi všechno v pohodě, ale tíhnu víc k tomu klukovi a máme spolu dost společných*
137 *aktivit. Že by kluk přišel k tatínkovi, tak to u nás nefungovalo. Takže já jsem byl více méně*
138 *donucený tou situací do toho skočit a taky jsem se v tom dost dlouho plácal. Já jsem se taky*
139 *rozdělal poprvý a naši to poznali ještě dřív, než jsem jí to vůbec řekl, že jsem chodil na jídlo,*
140 *protože jsme byli ob dva baráky a já jsem musel odejít, ne musel odejít, já jsem odešel s tím,*
141 *že teda jim tím pomůžu. Nikde nic neuměli, vždycky to prostě tloukli za komoušu to bylo*
142 *něco jinýho. Musím práci, žili jsme si tak nějak na stejný úrovni. Víš, jak to fungovalo. Ty*
143 *šance nebyly velké. Tak jsem odešel. Nikdo za mnou nestál, nikdo mě s ničím někdy*
144 *nepomohl. Nic proti ničemu člověk dostal nějakou školu života a říkám to první manželství*
145 *bylo krátký, rychlý, hysterický a jsem rád, že to dopadlo, jak to dopadlo, ale taky tě to*
146 *připravilo na ten život, ale pořád si nemyslím, že by tím člověk dospěl možná spíš přišel...*

147 T: O iluze?

148 R: *To taky trošku. Je fakt, že jsem se začal chovat jinak k ženskéjm po tohle tom. To je*
149 *pravda. Já byl takovej ten vlezdoprdelista, že vždycky miláčku samozřejmě skočím z okna a*
150 *rozkočím. Ne, to je prostě, když ona řekla, já to udělám, pak chodila, znova lituje, že řekla,*
151 *že to uděláš tak to, že to uděláš. Příklad prostě tak to nejde a ono to teď to funguje*
152 *pětadvacet let nebo jak už to je dlouho, tak neměnil bych. Zvykat si na novou kuchyň ty jo*
153 *dej mi pokoj. Ale jak jsem říkal o těch ženskéch jo, že po nich koukám, že se mi líběj a nic*
154 *jim do toho taky není. Tak já už...mě by to nebavilo to někde uhánět a hele a to, dej mi pokoj*
155 *prostě. Já prostě myslím, že tím to není. Že spíš člověk sbírá zkušenosti a ty zkoušenosti si*
156 *podle mě dělaj tu dospělost. Že víš čemus se máš vyhnout, čemu se vyvarovat, nebo jak co*
157 *udělat jinak.*

158 T: Tak taky dokážeš odhadnout ty důsledky toho, co uděláš?

159 R: *Asi taky no.*

160 T: A Bára? Říkal si, že je ona dospělá, tak v čem je dospělá a v čem není?

161 R: *Těžko říct zase, ale...*

162 T: Jak ty ji vnímáš?

163 R: *To nedokážu fakticky říct, ale pozná to bezpečně na to, že mladýho budu sekýrovat, ale u*
164 *Báry mě to nenapadne. Tam mě nenapadne, abych jí řekl hele děláš to úplně blbě*
165 *nebo...když už něco řeknu hele Báro, kdyby to bylo takhle, nebo nebylo. Uplně jinej přístup,*
166 *než k mladýmu. Podvědomě to dělám, když nad tím přemejšim, protože ona přemejšlí jinak*
167 *a já si myslím, že dobře, to musím zaklepat na ženskou si myslím, že přemejšlí dobře.*
168 *Doufám, že na tom mám prsty i trošku já jo. A že sem jí spousty věcí tlačil dlouho, jsem*
169 *snažil se ty věci pro život. Ne učit latinsky, ale můžu vysvětlit jí, že když dává zpátečku, tak*
170 *má koukat do kterýho zrcátka, kam couvá. Ale to prostě jak se třeba chová k těm holkám,*
171 *jak bere s jakým nadhledem bere život, protože taky měli krizi s Ondrou a zvládla to*
172 *velice dobře a neběžela hnedka k mamince hysterickéj vyrvál a brek a snažila se to řešit*
173 *sama, protože paradoxně já si myslím, že Láďa jí v tomhle tom jí moc nepomůže tím, jak*
174 *začne vždycky ječet, a říkám si typická tchýně, se pak nediv, že to je no... Takže možná z*
175 *tohodle důvodu i to, že se pustila do dvou dětí hned takhle brzo. Já si myslím, že to je*
176 *taky...a to bylo zcela dobrovolný minimálně Valérka. Rozárka tam si nejsem jistej, že to*
177 *takhle chtěli.*

178 T: Oni měli nějak brzo po svatbě vid'?

179 MR: *No, no, no ona ta svatba musela bejt. Za mnou přišli právě, že se to stalo. No, a jestli by*
180 *mohli nějak do budoucna se...ne. Klasickou větu jsem použil, přivedl si holku co hanby,*
181 *takže na můj popud, jsem byl sice nekompromisní, tak musela být svatba, oni to chtěli*
182 *oddálit a ne bude svatba.*

183 T: Je to důležitý být vdaná nebo ženatý pro tebe?

184 R: *Pro mě jo. Já si připadám, že jdu úplně proti proudu. I když teda dneska co jsou nový*
185 *zákonodárci a ty lidi trestaj za to, že jsou v jednom svazku, co všechno musej dělat pro*
186 *ostatní, pro cizí lidi, platit za ně, tak furd si teda myslim, že to má zásadní význam. Já si*
187 *nemůžu pomoct, já ty nadivoko vztahy nemám rád. To je zase ten můj divnej kolega žije,*
188 *maj dvě děti, žije s tou ženskou a už jenom zcela prakticky vždycky chodí a říká, že má*
189 *nejvyšší daně z nás tří. My jsme sdružení, všichni jsme na tom stejně, ale samozřejmě ta*
190 *finální sazba je různá podle toho kdo, co, koho, kam jak žíví a vypočítává se. On je na tom*
191 *nejhůř tím, že žije na hromádce s jednou, takže když si odpočítá děti a všechno, tak furd je*
192 *na tom nejhůř. Dokonce i já jsem na tom líp, protože zase Láďa má poloviční úvazek, takže*
193 *já si furd myslim, že když se ti lidi vezmou tak je to závazek, už je to takový, já nevím jistý,*
194 *potvrzený, to ale není nikdy nic. Tak mi furd přijde, že si necháváš zadní vrátka, že z toho*
195 *vztahu můžeš odejít. To spolu nemusej mít děti, nemusej spolu žít a můžou spolu jenom*
196 *chodit a užívat si vlastní party. To je můj názor.*

197 T: Myslíš, že by se Bára nevdávala, kdybys je to do toho nenahnal?

198 MR: *No ona by se vdala určitě. Oni jenom nechtěli hned hystericky, protože do toho spadli a*
199 *v tý době nevěděli, co si s tím maj počít.*

200 T: Takže by se vzali až po narození Rozárky?

201 R: *Tak, Oni chtěli, že až se narodí, že potom po nějakým čase. Oni se mě na to přišli ptát,*
202 *jestli by to tak nešlo, tak jsem řekl, že takhle by to nešlo, z mého pohledu.*

203 T: Oni z počátku bydleli u vás, vid'? Jak se díváš na bydlení dospělých dětí u rodičů?

204 R: *Takový jako byla Bára a Ondra, vyrazit z baráku at' si dou. Ale opravdu je to hrozně o*
205 *těch lidech, protože Bára, i když je dospělá, dospělejší než mladej, tak jsem byl daleko radši,*
206 *když odešli s Ondrou, protože tam je to i o tom...oni když jsou ted'ka spolu sami, je to úplně*
207 *supr, ale jak byli s náma, tak to soužití nefungovalo. Za prvý. Ondra taky, on se taky*
208 *malinko hledal, mě přijde, protože žil v domácnosti kde on nevěděl, že může mít děti rád*
209 *jednoduše. On si neuměl hrát s malejma dětma, to neznal. S ním si nikdy nikdo nehrál. Táta*
210 *ho zavíral do sklepa, když byl malej. Nechal ho tam celou noc zavřenýho, prostě to by to*
211 *hrozný. A on to převzal tyhle věci, takže on se strašně dlouho... Ted'ka zas na druhou*
212 *stranu on je rozmazlen takovým způsobem normálně, že mu Laděna i já už mu nadával a*
213 *to nepřeháním. Takže se malinko to hledal, byl to zmatek. On žil počítačem v tý době a*
214 *Bára se starala o Rozárku, psa tam měli a hlavně nám nikdo s ničím nikdy nepomohl. Tak*
215 *prostě oni nadělali strašněj brajgl a nikdo nehrábl. Pro ně normální práce něco doma*
216 *udělat, oni nevěděli co to je. Kdežto náš mladej, v tý době byl hodně mladej, ale co jsem mu*
217 *řekl, šel udělat. Nikdy on neremcal, ale málo kdy a to trvá do dneška. Když to po něm chce*
218 *Láďa, tak jí pošle někam, ted' nemůžu, nemám čas a tak. Když to řeknu já, tak jde a udělá*
219 *to. A Klárka, to je přesnej opak těch lidí, který já znám. Prostě ta přijde, udělá to sama, já jí*
220 *to nemusim říkat a přijde a řekne, já sedim doma zmuchlanej v křesle a prostě chceš kafe a*
221 *udělám ti kafe. Automaticky nepřemejšlim. Ráno říkám, co je třeba udělat říkám Láďe,*
222 *vyber ten krb, že je plný popela, on chce jedou za čas, a ona já to udělám. To jsou drobnosti,*

223 *ale je to uplně něco jinýho. A pak já sám jsem jim to nabídl. Ládě jsem to oznámil. Protože*
224 *zase, když vidim, že oni maj snahu, tak proč já jim nemůžu pomoct a řeknu jim hele, tak*
225 *budete nám platit nějaký minimum to, co projíte prostě. Nechci po vás, abyste nám platili*
226 *nájem. Takže dohromady nám dáte pět tisíc prostě. Až bude mladej vydělávat, tak to*
227 *budete dávat dohromady. A ty prachy můžete užít na co chce jinýho, vždyť si můžete*
228 *užívat, dokud můžete, protože já jsem tohle nezažil. Já co jsem si vydělal ze začátku, proto*
229 *já nemám potřebu jako pro sebe si kupovat hadry a takovýhle blbiny pro mě to je peklo. Já*
230 *mám něco, to vydrží a nepotřebuju utrácet. Já jsem prostě chtěl, aby si ti mladí mohli*
231 *dovolit něco si koupit, utratit. Dokud jsou mladý tak můžou. Zní to možná blbě, ale je to tak.*
232 *Hrozně mi dělá dobře, když jim můžu něco... jo. Ted'ka prozradim, prodáváme pozemky, co*
233 *sme měli u těch Sedmihorek, konečně jsem našel kupce. Za dobrý prachy to prodáme, sice*
234 *z toho nebudou žádný miliony, ale něco prostě máme a dáme dohromady tamto a prostě si*
235 *pořádíme starý jiný auto, že tenhle ten vrak se nám už rozpadá. Tak jim koupím nový*
236 *telefony. Obou dvoum, už takový ty lepší každému. Prostě jenom za to když nám Klárka*
237 *pomáhala, když jsme byli v průseru jo. Mladýmu, protože ho potřebuje a zase mladej je*
238 *třeba rozumnej, že má telefon, kterej veme dvakrát do ruky a po třetí se mu rozpade,*
239 *prostě ho slepí páskou. Prostě nepřijde, potřebuju telefon, ne. Za mnou chodí, když cokoli*
240 *něco to já na něm hrozně oceňuju, zas na druhou stranu, že mě netlačí, nechce po mě*
241 *prachy na hovadiny. Neutrácí peníze, je velice rozumnej, když může tak mi pomůže. Třeba*
242 *říkám, když kupovali blbý vánoční dárky a já jsem každému řekl, nechci, tak prostě mě*
243 *mladý koupili paměť, ten pevný disk na zálohování fotek, protože mě odešel starej, tak jsem*
244 *v tom měl v takovym stavu, že sem s tim nesměl hejbat, že tam něco rozesralo, tak prostě*
245 *takovýhle věci jo, to já na něm hrozně oceňuju. A říkám Klárka, ta je prostě, ta je z jiný*
246 *planety, ta odsud' není z toho světa. Takže to je o tom, že tamhle to bylo něco jinýho, že jsou*
247 *tydleti dva. Za prvý jak jsme si s bábou říkali, že to bude supr, že budem sami. A ted' jak už*
248 *tam je s námi ta Klárka a jak zjišťujeme jak to de, že to soužití funguje. Kolikrát je sranda,*
249 *bavíme se, furd se něco děje tady. Říkám ted' jsme propadli těm barbarům a nemáme den*
250 *volnej a furd to někam letí a Klárka už chce skončit s prací, jenom proto, aby měla víkendy*
251 *volný, že ona vždycky dělala. Ale to si dělám srandu, ale je to prostě opravdu něco jinýho,*
252 *než to, co bylo s tou Bárou. Ti prostě přišli, udělali bordel, zalezli nahoru a to jsme se starali*
253 *o ně, starali jsme se o malou, když byla už na světě, o psa tady ty hovna na zahradě po nich*
254 *nesbírali přesto, že on taky čtvrtinou přispíval k tomu domu .*

255 T: A ted' ve vlastním fungují úplně perfektně, ne?

256 R: *To je právě vono. Přišli a to, že to musej dělat. Přišli na to, že to za ně někdo neudělá. Ted'*
257 *to prostě funguje perfektně jo, takže ted' ty vztahy jsou uplně luxusní, tím pádem je u nás*
258 *stejně pořád prakticky. Každěj druhej den. S Ondrou spolu všechno prostě to je... že ted' je*
259 *rádi uvidíme, protože bůh ví, kdy zase odejdou. Ale i Ondra se prostě změnil. Ondra je taky*
260 *takovej jinej. On byl dřív takovej dost uzavřenej, on měl furd nějaký svý problémy, démony,*
261 *něco se v něm tlouklo.*

262 T: No jestli měl takové zážitky z dětství....

263 R: *Ted' říkám, ted' asi přišel asi na to, že to de i jinak. Tak snad dobrý.*

264 T: A ještě k Báře. Připadá ti v něčem nedospělá?

265 R: *Jo. To je dospělá. V čem je po mámě, že rozhazuje prachy za hovadiny. To teda to... takhle*
266 *hovadiny. Nejhorší je, že je to ten typ člověka, že dělá někomu radost. To je pro ni*
267 *důležitější, než aby koupila nějaký dárek, kterej za to stojí. Aby nám udělali radost, tak*
268 *nám s Ondrou koupili, takovej ten rumpál na zahradu, ten příšernej. Takovýhle hovadiny.*

269 *Já nevím, co to stálo jo. To je to samý, takže třeba kabelky, nebo takže si kupuje ona má*
270 *deset tisíc kabelek, ale zase na druhou stranu, když ty prachy maj a baví jí to, tak ať si to*
271 *dělá. Jako můžu se nad tím pozastavit, nelíbí se mi třeba, co v čem si myslím, že je hodně*
272 *nedospělá, co mi vadí, to jsem jí jednou vytknul, ten pitomej facebook a to, jaký pitomý*
273 *fotky na to ona dává. Fotí sama sebe v prádle, prostě a takový. Takže když sama sebe fotí*
274 *v koupelně před zrcadlem, tak jsem jí to trochu vytknul, ale zase je to vášeň pro ty dospělý.*
275 *Můžu vám říct svůj názor. Ale jak ti říkám, neřeknul jsem jí to jako, že bych na ní řval.*
276 *Prostě jsem jí řek Báro, prostě jak ti říkám s ní prostě se jedná úplně jinak a to na ní*
277 *funguje. Kdybych na ni šel jinak, tak to nefunguje. Už si myslím, že ty vztahy jsou někde*
278 *jinde, takže by to byla asi debata na jiný úrovni a takhle to prostě de...*

279 T: A jak se změnila jejich způsob komunikace

280 *R: Těžko čoveče říct. Já to teda takhle já na tím nepřemejšim nějak podvědomě. Protože už*
281 *říkám sem s sima léta, ale sim si, že asi taky. Zase to pozoruju, jak jedná mladej semnou a*
282 *jak s Lád'ou, tak ke mně se chová furd stejně, protože ví, že by to byl průšvih, kdyby se*
283 *choval jinak. To je stejný jako se psem. Tlučeš mu to do hlavy něco, a pak už to dělá*
284 *podvědomě. Takže mladej taky ví, že nemůže mi do nekonečna říkat, že nepůjde a neudělá*
285 *to. Jo a já zas nejsem takovej prudič, abych mu furd každou hovadinu dělej a udělej to. Já si*
286 *spoustu věcí umím udělat sám. Ale jsou prostě věci, kde potřebuju od něj o pomoc. Naopak*
287 *já i třeba ho žádám o pomoc, nerozumím tomu, počítač na mě mluví anglicky, teď to dělá*
288 *věci, pojd' mi s tím pomoc. A to si myslím, že tomu taky pomáhá. Ne furd já jsem šéf a že*
289 *přijdu za nim. Hele já mám tady průser potřebuju tohle. A zase třeba věci co umím já, tak*
290 *zas mladej dělá podle mě. To jsou věci, čemu rozumím já. Počítačům nerozumím vůbec. Od*
291 *toho dávám ruce pryč. Ale že já myslím, že oni musej nějaký způsobem taky přizpůsobit.*
292 *Když se přiznám, že Bára, ta kdykoli přijde, tak je samá sranda. Já si z toho teda dedekuju,*
293 *že to doma bude v pohodě, všechno v klidu, protože tak je vždycky rozesmátá, furd se*
294 *raduje je s ní rozumná domluva, což je dobře. Jak někdo začne bejt moc vážnej, tak s nim*
295 *není k vydržení.*

296 T: A svědčí to tedy o nějaké starosti?

297 *R: Takže jako já si myslím, že u nás je to taky v pohodě, že tam to je takový, nějaký ten*
298 *způsob komunikace, že vlastně ví, že postupem času.*

299 T: A myslíš si, že třeba to, jak ty děti to mají, jako jak vstupují do té dospělosti, že je to
300 odvislé od toho, jak jste je vychovali, nebo že je to nastavením toho člověka?

301 *R: Já si myslím, že to je rozhodně výchovou. Si myslím teda. Tím nechci tvrdit...*

302 T: Já se ptám na tvůj názor.

303 *R: Zase jo, zase protichůdný věci. Já si myslím, že třeba Bára se s tím vypořádala docela*
304 *dobře. Přesto, že podporu z druhý strany rodiny neměla od Ondry. Jako rodiče neměl, jen*
305 *vlastně bráchu a ségru. A my zas sami jsme neměli podporu, když já jsem do toho skočil.*
306 *Taky si nemyslím, že bych dělal jeden průser za druhým. Myslím, že to docela fungovalo. Ne*
307 *že by člověk byl dokonalej, chraň bůh, ale prostě normálně jsme žili a fungovalo to. Ale furd*
308 *si myslím, že tomu dáš nějaký směr, když je někam prostě pošleš, že to není úplně od věci.*
309 *Já jsem vždycky chtěl, aby oni si stáli za svym. To je snad věc, která mně vadí ze všeho*
310 *nejvíc, když si někdo nestojí za svým. Mám nějaký svůj názor, tak za nim si budu stát. Ať je*
311 *to na cokoli jo. Můžu ho měnit, když přijdu na to, že to tak je, ale ne proto, že to řekla*
312 *támhle sousedka, ale že si to zjistím. To zase z oboru jsem zase vytočenej. Jeden chlap mě*
313 *vytáčí.*

314 T: Vytáčí?

315 R: *To je ten můj kolega právě, ten divnej. On si čte na facebooku a na internetu věci, který*
316 *napišou lidi, který se ani nepodepíšu. A on to pak říká, že existuje lék na rakovinu, ale to ty*
317 *korporace nechtěj pustit mezi lidi, a mě to prostě vytáčí. Já říkám, že seš sakra rozumnej*
318 *chlap a tomu věříš? To by byl největší kšeft mít lék na rakovinu. Miliarda lidí má rakovinu,*
319 *proboha to by byl největší kšeft na světě, proč by to drželi v tajnosti.*

320 T: Miliarda by byla vyléčená....

321 R: *To já prostě nevím. To je spousta věcí. Takže já svůj názor změním, když přijdu na to, že*
322 *to tak je, jo a člověk by měl umět názor změnit. To si myslím, že to svědčí o tom, že taky*
323 *ještě není dítě, že může změnit názor, ale měl by to zvážit a měl by si zjistit fakt, že to tak*
324 *skutečně je. Nevím no. Tam totiž průser byl ten, že když vlastně Bára byla malá, já jsem byl*
325 *furd v práci. To bylo za komoušu, takže já jsem..ani nevím, jak to dítě vyrůstalo malinko. U*
326 *mladýho to bylo něco jinýho, tak jsem se mu mohl víc věnovat. Tak možná i proto třeba sme*
327 *k sobě našli tu cestu víc než třeba s Bárrou. Když nemůžu říct, že s Bárrou to bylo jako dobře*
328 *v pohodě, všechno to funguje, ale je to jiný než s mladým. Prostě je to jiný. Každý dítě je jiný*
329 *to víš no, nejsou stejný, nebudou se chovat stejně.*

330 T: To asi i kdyby byli dva kluci.

331 R: *No, no, no, no. Přesně tak.*

332 T: A myslíš, že je rozdíl mezi holkama a kluky?

333 R: *Ale to si ani úplně nemyslím.. protože když to vezmeš, dneska všichni tvrděj, jak jsou*
334 *holky dřív vyspělý, ale dneska kouřeš hlavně mladý holky, a když budou vyspělý, tak*
335 *nebudou hultit. To ať se na mě nikdo nezlobí. Dneska i každěj průměrně inteligentní běloch*
336 *ví, že prostě kouření je špatný. Nejenom že ti to ničí zdraví, stojí tě to spoustu peněz prostě,*
337 *a když tím kazíš ostatní. A dneska prostě z těch mladejch lidí já to vidím u mladýho, tedka*
338 *když mi vyprávěl, že z těch jeho kamarádů nekouří nikdo. Holek tam maj jedinou holku ve*
339 *třídě, ta hulí. A prostě je to takový...já samozřejmě myslím, že to o tomhle tom není. Podle*
340 *mě největší vliv na člověka má asi škola a ty děti. Protože já v mym případě ráno ho*
341 *nevidím, vidím ho až večer a celej den na něj má vliv někdo jinej. Takže to se strašně špatně*
342 *něco...takže pokud to nepodchytíš, dokud je to hodně mrňavý, tlučeš mu do hlavy něco.*
343 *Tlučeš do hlavy...ono to nejde tlouct do hlavy. Ty musíš žít takovým způsobem....*

344 T: Aby on to nasál?

345 R: *Aby on to nasál. No a to přišlo automaticky. Jsem přišel na to, když byl mladej malej, že*
346 *když na něj Laděna řvala, tak to nefungovalo. A já sem si to vždycky nějak navlík, už nevím*
347 *jak jsem to dělal a tahat to šlo a ta vždycky ke mně chodila a nadávala mě za to, že mě*
348 *poslouchá. Nebo mě šla vynadat, že jí neposlouchá. Říkám, tak to dělej jako já, neřvi na něj,*
349 *to nepomáhá, to je špatně, dělej to jinak. Jako jsem to tenkrát říkal, to bylo marný a*
350 *nefungovalo to. Ale šlo to.*

351 T: Tak asi nějaký ten vliv rodiče taky mají, i když je to pár hodin denně...

352 R: *Určitě. Já si myslím, že moje největší věc s mladým, co se mě nejvíc povedlo, bylo, že sem*
353 *v něm vzbudil nechuť ke kouření, teď už skoro nenávisť.*

354 T: Jak si to udělal?

355 R: *Nevím. Ale já jsem mu to nikdy nezakazoval. To prostě jednou to dopadlo, že museli*
356 *vyhulit krabičku před náma, někde jsme je načapali. Ale tohle to nemělo zásadní vliv.*

357 *Nestalo se žádný zvracení, ale furd jsem mu to tak nějak nenásilou formou tlačil do hlavy a*
358 *s úmyslem, že mně to opravdu vadí. Sice vim, že mně pár vět ujelo, že až odejdeš z baráku a*
359 *já jsem to bytostně nesnášel.*

360 T: Mluvíš o kouření?

361 *R: O kouření. Jo to jsem mu.. jo a tam na nic jinýho, než na cigára nedošlo. Jinak o ničem*
362 *nevím. A opravdu jsem v něm vzbudil natolik, že on dokonce i tvrdil, že by si i se ženskou, co*
363 *kouří, nic nezačal. A vysloveně k tomu má odpor. A to teďka sám od toho...teď už mou to*
364 *vůbec, teď už žádný debaty o tom nevedem.*

365 T: Jak to snášíte v té klubovně?

366 *R: Těžko, já osobně. Mladýmu to nevadí, víš co tak je mladej tak jako...ale já to snaším dost*
367 *těžko. Jak právě jak mám ty problémy, tak je to spojený s tím decháním a tam mě to dělá*
368 *hrozný problémy. Druhej den jsem z toho uplně na sra*ku.*

369 T: Mě z toho taky bolí hlava.

370 *R: Teďka jsme tam změnili klimatizaci, ale bude tam od tadyhle od tohoto roku garáž, tak*
371 *bude jakoby parta. Takže letní akce budou lepší. Já to беру jako ohromný plus. Bára ta*
372 *naštěstí taky se v tom, tak to zkoušela jeden čas s holkama, ale zase právě tam zas vidíš, že*
373 *když mi přijde dospělejší, tak proti mladýmu v tomhle byla o krok zpátky. Pro nás už v tý*
374 *době se všeobecně vědělo, že kouření je špatný. To bylo normální. Ještě nebyly ty hysterický*
375 *zavírání hospod a zakazování kouření a podobný věci. A ona přesto tenkrát hulila*
376 *ignorovali ten...říkám jednou to zkusil každej, proti tomu nic. Jako když si to nezkusíš, to je*
377 *nejlepší to vyzkoušet, zjistíš, že to stojí za prd.*

378 T: A myslíš si, že si Vojta myslí, že ty si o něm myslíš, že je dospělý? Co si myslíš, že si
379 myslí?

380 *R: Já si myslím, že asi ne, ale jistej si s tím nejsem. Protože já říkám, teď už se snažím*
381 *ohledně, jako dávám mu hodně volnosti. Když takový to některý věci co se týká rozhodnosti,*
382 *když chce být členem toho klubu. Takže spolu taky řešíme...tím, že když není v klubovně*
383 *furd, takže ty schůze spolu řešíme potom. Tam se prostě musíš chovat ke všem klukům.*
384 *Takže člověk uzná, že je to podle mě padesát na padesát. To se nedá říct, to klidně můj syn*
385 *může myslet i tohle to. Já teda musím říct, že teda skutečně poslední dobou...tak já nevím*
386 *přesně co je dospělej, ale přijde mi, že je prostě rozumnej ten kluk. Opravdu musím říct, že*
387 *jo. Má samozřejmě takový nějaký úlety, když sedí u počítače a zrovna tam mastí tu hru a*
388 *jako něco, tak štěkne a takovýhle, to by ho člověk nějradši přetřh, takový víš ty klukovský,*
389 *děťinský.*

390 T: Jo, jo, jo.

391 *R: A jinak si prostě myslím, že je velice rozumnej. Ale má už trochu svoji hlavu.*

392 T: A Barča, co by řekla, kdybych se jí zeptala, co si o tobě myslí táta?

393 *R: Tak to nemám vůbec představu, abych řekl pravdu. Tam se neodvažuju hádat. Nevím,*
394 *ale myslím si, že asi jo. Alespoň já se tak k ní snažím chovat. Já si myslím, že jo.*

395 T: Máš pocit, že jsme k tomu tématu okolo té dospělosti, jako že jsme kápili na všechno
396 podstatné?

397 *R: Já si myslím, že jo, protože pro mě tohle to není ani důležitěj pojem, aby ti řekl pravdu.*
398 *Mě tohle to je zcela ukradený. Pro mě to není o tom, jestli je člověk dospělej, nebo není.*

399 *Říkám v zápění tím že není jasnej ten pojem tak jestli já spíš pozná, jestli je ten člověk*
400 *natolik dospělej, je to normální člověk, kterej se chová normálně.*

401 T: A co to je normálně?

402 *R: No prostě tak, že nebudu pálit vlastní nábytek, nebudu krást, nebudu mlátit lidi, budu se*
403 *chovat normálně, prostě průměrně inteligentní. Já bych spíš viděl inteligenci a rozum, než*
404 *dospělost a možná, že to nemusí spolu bejt vůbec spojený. Je spousta lidí, který prostě jsou*
405 *chytrý, ale můžou mít nějakou úchylku a vůbec nemusej vypadat.. né úchylku jo jsem měl*
406 *ale extra kamaráda, ten byl opravdu chytřej, takže ho platili banky, ale se pomalinku*
407 *neoblíkl. Jo když byl postiženej, tak byl tak mimo, že žil v jiným světě a že těžko se to...ale já*
408 *spíš aby ten člověk byl normálně inteligentní, chytřej a dalo se s ním normálně bavit. A je*
409 *mi jedno, jestli je to učitel na vysoký škole nebo je to zedník jo.*

410 T: Takže to je spíš o tom, jaké hodnoty vyznává, jak se chová, jak jedná?

411 *R: To neumim přesně specifikovat, ale pro mě ten normální člověk to kterej za to stojí.*

412 T: To normální je hodně neurčité...

413 *R: Je to širokej pojem. Normálně jak já si představuju, já rozhoduju, co je normální. Tak*
414 *prostě vaděj lidi, který furd se na někoho povyšujou, nebo obráceně. Jako třeba Martin, ten*
415 *se třeba ponižuje před těma lidma jo. To je taky špatný. Prostě nikdo... běžnej člověk. A*
416 *říkám je mi ukradený, jestli se cejtí dospělej, není dospělej. Jestli má prostě milion v bance*
417 *nebo si chodí půjčovat. Je mi to jedno, když to bude normální chlap, tak ho vezmu spíš, než*
418 *někoho, koho bych si třeba někoho, kdo je nedospělej. A spíš mě dospělej přijde opravdu*
419 *divnej pojem, možná zavádějící.*

420 T: A jaký bys tam jako dal?

421 *R: Rozumnej. Já si myslim, že nad čím, já to říkám Ládě, tak i sobě taky, přemejšlej. Než*
422 *něco člověk udělá, měl by přemejšlet, to je ten rozum. Je to každá blbost, když prostě si*
423 *obuju lyže, tak popřemejšlim, jestli si nerozbiju hubu.*

424 T: To znamená, že přemýšlím o tom výsledku?

425 *R: Přemejšlet, o tom co děláš, co se může stát, co vypustíš z huby. Vlastě by nad tím člověk*
426 *měl trochu přemejšlet, že mu o něco de, když se v hospodě bavěj o ptákovinách.*

427 T: To znamená, že ten věk tam nemusí hrát žádnou roli?

428 *R: Já to prostě s nikym nějak nespojuju. Já jsem dělal s chlápkem, je to let zpátky, bylo mu*
429 *dvašedesát a můžu ti říct, že perfektního člověka.. samá sranda. Normálně s náma mohl*
430 *bejt s klukama v hospodě, s osmnácteťma, dvacetileťma. Nikdo by kromě vizáže*
431 *nepoznal, že mu je tolik. Takže já si prostě to nemyslim, aby měl byl inteligentní, měl*
432 *normální názory na věc, nepřesvědčoval tě o tom, že Al-Káida jsou čtyři chlapy, který si*
433 *takhle...a zase ten Svoboda.... který si tak hrajou se samopalama. Strašně mě vysírá. Tedy ty*
434 *jeho názory, když sis prošla pár školama, něco víš o světě, sem tam koukneš na televizi a víš,*
435 *co se děje. Všechno je nahraný, všechno maj pod palcem.*

436 T: Takového člověka asi nepřesvědčíš.

437 *R: A nejhorší on si vytrvává, ty vlastní názory. V životě nekoupím svému dítěti, až někdy*
438 *nějaký budu mít papírový plíny, protože to stojí peníze, není to ekologický, chce nás to*
439 *ekologicky zlikvidovat. Jsme říkali s Lukášem, počkej, až to uvidíš sám. My jsem řekli, jak to*
440 *vypadá, že jsme zažili, jak to vypadá, ty plíny látkový, že jsem to vyprávěli, že jsme to zažili,*

441 *tenkrát nic nebylo. Táhle jich padesát pět vyselo, táhle se jich padesát sušilo. To samý*
442 *pořídím si psa, nebo ho vychovávat, nechám mu přirozenej vývoj. To samý dítě taky, že na*
443 *něj nikdy nevstáhne ruku, že mu nechá volnej prostor. U obou to změnil, jak u psa, pes mu*
444 *začal zdrhat..*

445 T: Takže na něco přišel...

446 *R: Prostě uplně mimo ten člověk. Ten mě teda opravdu leží v žaludku. Nebo dokud se*
447 *nebavíš o důležitějch věcech, tak to nedej bože se o tom s tebou o tom nikdo nebaví, tahle že*
448 *to nejde. On byl uplně mimo. On sice má střední školu, on chodí, vypráví, jak radí*
449 *architektům a chodí na čajový dejchánky a tady je v sobotu nějaká v Rychnově nějaká*
450 *vernisáž. Sklo tam bylo nějaký. Tam vystavuje vlastně i naše zákaznice, kamarádky co mi*
451 *stavěli baráky. Jsme tam byli zvaný. A tak krátce tam prostě machruje a zas na druhou*
452 *stranu mu unikaj základní věci jo. Ale je to prostě takový divý. Inteligence se nepozná od*
453 *toho, že mám šest vysokejch škol...se tě nechci nějak dotknout*

454 T: To už nestihnu.

455 *R: Ne to není o škole, ale že on si prostě na to hraje. To mě prostě vadí. Kdyby řekl, hele já*
456 *tady tomu prostě nerozumim, tak je to pro mě rozumnej člověk, že jak tomu nerozumim,*
457 *prostě a tak o tom nebudu přesvědčovat. Anebo řeknu dobře, nevím to, tak jsem šel na*
458 *internet a tam jsem to zjistil. Ale ne, od člověka, kterej se podepisuje x24, ale Karel Beránek*
459 *a je to doktor táhle toho a ten to pak píše, nebo šel jsem na fórum a tam mi řekli, že tohle*
460 *auto ten pán má, má ho deset let a má s nim tyhle ty chyby a ne výrobci, kterej tam napíše*
461 *to skvělý nic se na tom nekazí. Jo prostě..*

462 T: Aby měl rozhled?

463 *R: Tak všeobecnej přehled, aby měl. A nemůžu ale žít prostě v tom, že všechno je proti mě,*
464 *všechno to je takovej obal a zatím obalem jsou prostě ti, co nás řídí, co tahaj za nitky a já to*
465 *co dělám, nedělám, to za mě dělá někdo jinej. Prostě to je uplně na palici s tím člověkem.*

466 T: Myslíš, že není pánem svého života?

467 *R: Možná trochu dramtizuju, ale ono finálně se to se s nim táhne co já ho znám. Já s nim*
468 *pracuju deset let. To graduje akorát jo. Prostě žije v tomhle tom bludu. Říkám v dnešní*
469 *době internet už si všechno můžeš zjistit, je to divý pokud nemá televizi, ta kouká jenom na*
470 *internet.*

471 T: To už není rozdíl, na internetu máš taky televizi.

472 *R: Já nevím, tak on jako výslovně televizi odmítá. Protože, když jsme byli na plantáži, tak*
473 *seděl pak odpoledne u každýho přiblblýho seriálu a nemohl se od toho odtrhnout.*

474 T: Tak nejsou jen seriály, jsou třeba i zprávy..

475 *R: To ne. Ono zase nemůžeš lpět jako se zprávama o počasí, nemůžeš lpět na jedný stanici,*
476 *protože to si zase chce udělat nějakej...pokud chci zjistit, jak bude příští tejden, tak se*
477 *nepodívám na Novu, nebo na první program to jedno, ale podívám se na internet, na Novu,*
478 *na první program a zkusim z toho něco vydedukovat a ono to nejspíš vyjde. Nebo třeba*
479 *mám to vysledovaný, že jeden čas to Nově vycházelo skoro na hodinu. Pak si říkám, že ke*
480 *konci roku se to pokazilo to najednou uplně plácali, něco jinýho než co bylo. Ale nomálně to*
481 *fungovalo úžasně. Ale já si myslim, že to je celej asi základ tý dospělosti, kdy prostě*
482 *všeobecnej přehled a nebejt tou vůlí..*

483 T: Umět se v tom zorientovat ?

484 *R: Jako když nebudeš mít tu všeobecnou povědomost o tý věci, tak to neoddělíš. Musíš o tom*
485 *něco málo vědět, a pak se v tom můžeš orientovat. Já to vidím, když se baim se*
486 *zákazníkama o tom, co a jak. Jak jsou ty lidi zblbý prostě věcma. Jo a někdy je docela práce,*
487 *já jim to nevysvětluju. Každýmu řeknu, no dobře já vám řeknu můj názor, ale rozhodnutí je*
488 *vždycky na vás, vy jste investor, vaše peníze. Já jim můžu vyparávět, co funguje. Funguje*
489 *jedna věc. Pak je ideální právě co jsme byli u toho pána, ten má na Smržovce ten náš barák.*
490 *Když mě tam začne vyprávět, že ráno zatopil ráno ve čtyry nebo v kolik a ted'ka tady máte*
491 *jednadvacet a támhle otevřený okno, támhle otevřený okno, nahoře jsem netopil už měsíc.*
492 *A tady prostě víš, že to funguje.*

493 *T: To mluví samo za sebe, ne?*

494 *R: Právě a já mu o tom nemusím říct ani slovo. Poněvadž to je takovej, kterej rád povídá,*
495 *ale je to inteligentní chápek, že mluví s lidma, že hodně jedná, že mluví hezky a on tak*
496 *mimochodem prostě, když nenutí nikomu nic. Já tam prostě rád s ním chodím, protože*
497 *nemusím nic říkat. Třeba má rozumnej názor, rozumnej chlap. Řekne dobře, tady ten*
498 *akrylát vypraskal v tom rohu, ale to mě řekne každej, ten barák si sedá, je to nový chvilku,*
499 *tak to opravim, no tak ježiš marjá, trvá to dvacet minut. Jo prostě tohlento se mi líbí, než*
500 *mě někdo zase hysterčí, protože ježiš marjá já mám jogurt o den starej a já kvůli tomu*
501 *zbořim celej Kaufland.*

502 *T: No tak jo, tak díky.*

503 *R: To je všechno jo?*

504 *T: Ano.*

505 *R: Ježíš, to sem se zas rozkecal.*

**Příloha č. 12 – participantka Lad'ka, matka –
rodina E**

- 1 **Lad'ka, matka – rodina E**
- 2 T: tazatel, R: rodič
- 3 T: Máš dvě děti a obě jsou ve věku právní dospělosti a myslíš si o nich, že jsou
4 dospělé?
- 5 *R: Jojin ne, Barborka bych řekla, že jo.*
- 6 T: A podle čeho to poznáš?
- 7 *R: Tak...Jojinovi je devatenáct a u kluka bych řekla, že ta dospělost je bůh ví kdy až
8 kdy. A Bára bych řekla, že ta byla dospělá už když jí bylo šestnáct. Ona byla hodně
9 vyspělá už.*
- 10 T: Jako vyspělá?
- 11 *R: Jako rozumově i tělesně.*
- 12 T: Jak se to projevovala ta rozumová vyspělost?
- 13 *R: Rozumná...no chovala se úplně jinak než ostatní jiný děti, který prostě...jak bych to
14 řekla. Byla, nechci říct chytřejší.*
- 15 T: Jak tě to napadne.
- 16 *R: Byla, nechci říct chytřejší, ale věděla o tom životě, nemůžu říct o životě, ale prostě
17 plno věcí už věděla dřív, než ty jiný děti v tom jejím věku.*
- 18 T: A na příklad by sis nevzpomněla?
- 19 *R: Ty vole, to je strašně těžký takovej příklad. Ono to bylo všeobecně jako prostě. Jak
20 učení tak...názory, různé názory na kluky, nebo na...na určitý věci doma prostě. Měla
21 úplně jiný názory než ty než ty děti v tom jejím věku.*
- 22 T: To znamená, že když má jiný názor, že je dospělá?
- 23 *R: Ale...to..ono to nebylo vysloveně, jako že by byla dospělá, ale řekla bych, že byla...jak
24 bych to řekla to slovo. Prostě věděla o tom víc, nebo brala to víc hlavou, než ty ostatní.
25 Že nad tím přemýšlela jo, že prostě si to uměla třeba i představit, nebo to. Prostě mi
26 připadla vyspělejší, než ty její vrstevnice.*
- 27 T: A když říkáš, že Jojin ne a myslíš si, že je to rozdíl jako holky, kluci, nebo že to je
28 tak, že prostě Jojin není?
- 29 *R: Já si myslím, že to je rozdíl holky, kluci.*
- 30 T: Že kluci dospívají později?
- 31 *R: Jo, dýl.*
- 32 T: A jak poznáš, že Jojin bude dospělý? Jak se bude chovat?
- 33 *R: Jak se má chovat. Já si myslím, že pak už to je o zodpovědnosti, že ten kluk potom
34 dospěje, kdž už má nějakou zodpovědnost, ale do tý doby si myslím, samozřejmě je to
35 individuální. Každý dítě bude reagovat na ten závazek, na to jinak jako kluk, ale
36 myslím si, že z toho kluka poznáš, už má mít nějaký závazek, nebo prostě něco tak už
37 na to bude koukat jinak. Ale ti kluci, bych řekla, že jsou dýl vyspělejší.*
- 38 T: A ten závazek myslíš jaký?

39 *R: Partnerskej třeba, nebo i práce prostě už, že musí něco prostě v tom životě dokázat,*
40 *tak si myslím, že až v tom období kdy ví, že se musí o někoho starat, o něco se starat,*
41 *něco zařizovat, tak si myslím, že...tam už by mohl bejt jakoby, měl by bejt dospělej, ale*
42 *zase je to individuální.*

43 T: Takže se to pozná, podle toho, že se bude zodpovědně stavět k životu?

44 *R: To se nedá říct, že se to pozná. Ono samozřejmě já nevim, jak to mám říct prostě.*

45 T: No nějak to poznáš. U Barči jsi to taky poznala.

46 *R: Já to...prostě víš co, to chování, to chování jak se chovala třeba Bára ona*
47 *v devatenácti a jak se chová Jojin v devatenácti, je úplně jinej rozdíl.*

48 T: A jaký?

49 *R: Bára v devatenácti letech věděla svým způsobem, co chce. Jojin to neví. Nebo*
50 *neví...jako není to ještě takový to...nemá představu. Je takovej ještě dětskej, bych řekla.*

51 T: To znamená, že neví, kam se má směřovat, takže mu třeba ten život směřujete vy,
52 nebo podle čeho se orientuje v tom životě?

53 *R: Já si myslím, že on to tak jen tak proplouvá, že on to nechává bejt, že tím jako zatím*
54 *proplouvá a neřeší budoucnost, nebo neřeší vůbec, co bude dál. Nechává to. Myslím si,*
55 *že dneska mladý, konkrétně mladý lidi prostě nějak bude, nějak bylo, nějak to*
56 *dopadne, tak si myslím, že dneska mladý uvažujou. To je jako můj názor si myslím. Ale*
57 *říkám, zase každěj se chová jinak. Ale jako u dcery a u Jojina byl opravdu ten rozdíl,*
58 *toho tý zodpovědnosti a toho v uvozovkách dospělosti úplně jinej. Bára říkám*
59 *v devatenácti už věděla, co chce a Jojin neví, co chce.*

60 T: A nebylo to také tím, že Bára měla rodinu v devatenácti? Nebo v devatenácti se
61 vdávala?

62 *R: V devatenácti se vdávala no. Ale ona říkám ona už i v ty já nevim, bylo jí šestnáct,*
63 *sedmnáct a už jako plánovala do budoucna, nebo do budoucna aspoň věděla, co bude*
64 *chtít, nebo co by ráda jo ale Jojin, ten neví. Ten pokrčí ramena a řekne, nějak bude, to*
65 *dopadne mamí, neboj.*

66 T: A vnímáš taky rozdíl v tom, jak s vámi mluví? Myslím, když jedno dítě považuješ
67 za dospělé a druhé ještě ne?

68 *R: Určitě, ale zase je to v tom, že Bára byla víc otevřenější, že se s náma bavila o všem*
69 *jo. A bavila se s náma o věcech, který si myslím, že byly už jako opravdu, jako*
70 *s dospělějma se s náma bavila. Ale Jojin ten prostě...kluci bych řekla, že jsou*
71 *uzavřenejší, než ty holky, ale zase záleží jakej je vztah mezi rodičema a těma*
72 *děčkama. Jak se ti rodiče samozřejmě chovaj k dětem, tak pak se to odráží, jak ty děti*
73 *se chovaj k těm rodičům. Jestli to je nadávání, furd je ponižování, v uvozovkách ty děti,*
74 *nebo je brát jako kamaráda a udělat sice nějakou hranici nebo nějakěj strop, co si*
75 *můžou dovolit a co ne, ale samozřejmě záleží, jak ta rodina komunikuje. O tom si*
76 *myslím, že hlavně to je.*

77 T: A myslíš si, že i v dospělosti se ta hranice nemusí nastavovat?

78 *R: Já si myslím, že hranici pak když už jsou ty děti dospělý, nebo když už maj svojí*
79 *rodinu, tak tam už si myslím, že nemusíš, nebo jako ani nechceš, samozřejmě jim*
80 *nechceš kecat do toho života. Jako nám se nelíbilo, když rodiče kecali nám do života,*

81 *že jo. Když jsme byli jako partneři, nebo jsme měli rodinu, tak to nechceme dělat ani*
82 *my těm dětem, ale samozřejmě...teprve teď zjišťuju, že když mě máma říkala: hele je*
83 *to tak, nebo bude to tak, tak jsem řekla: hele jasně já si to nějak udělám, ale teprve*
84 *teďka zjišťuju, že ta maminka měla samozřejmě pravdu a teď já se samozřejmě*
85 *chovám jako ta máma, že jo, ale nemyslim to zle. Myslim to samozřejmě dobře, že a*
86 *teď zase Bára v té pozici mě, když jsem byla malá nebo mladá, jo, tak se snažim prostě*
87 *těm dětem, protože vim, že už dospělá je, že už má dvě děti, že už ví, co od toho života*
88 *snad chce, tak už se jim do toho nechci moc montovat a nechci jim dělat nějaký*
89 *hranice. Prostě tak to bude, já jsem tvoje máma a budeš mě respektovat to úplně*
90 *prostě ne. Ona už má svůj život, já mám svůj život, tak si myslim, že tam už by to*
91 *nemělo tak být. Ale jako názory určitě, popovídat si s nima, furd to brát tak jako*
92 *určitě. Říct si svůj názor, jejich názor a hlavě si to vyslechnou, ten názor i těch*
93 *dospělejších dětí.*

94 T: Jasně. Takže jako respektovat tu jejich dospělost.

95 R: Určitě, určitě, určitě.

96 T: A u Jojina to takhle nemáš?

97 R: *Ne, ne, ne, ne. U Jojina prostě tam sice má přítelkyni, žijou spolu, že jo. Asi budou*
98 *plánovat, nebo plánujou do budoucna, ale já si myslim, že on ještě vůbec nemá*
99 *představu o tom životě, co vůbec bude, jak bude. Zatím mě připadá, že tím životem jen*
100 *tak proplouvá.*

101 T: Jak má dlouho přítelkyni?

102 R: *Teď to bude dva roky.*

103 T: To už je hodně ne?

104 R: *Dva roky.*

105 T: A jemu je devatenáct?

106 R: *Teďka sedmnáctýho února mu bylo devatenáct. Mě připadá, že ty děti nevim teda*
107 *jak jinde, ale mě ty děti připadaj, že oni jsou v určitý situaci chtěj bejt dospělý a chovaj*
108 *se jako, chtěj se chovat jako dospělý, ale zase na něco řeknou ne, já jsem ještě malej jo.*
109 *Jsou prostě, dělaj si takový ty váhy, teď jsem dospělej, teď nejsem jo. Rozumíš mi.*

110 T: Myslíš, že se jim do toho nechce?

111 R: *No, no, že prostě jsou určitý momenty, kdy prostě řeknou, tak teď už jsem dospělej,*
112 *nebo prostě myslej si, že jsou dospělý a pak se dostanou do situace, že dospělý nejsou,*
113 *protože v tom životě přece jenom v devatenácti se nedalo prožít něco, co by mohlo*
114 *srovnávat s něčím jo, že je hodně fakt mladej.*

115 T: Tak Bára měla rodinu v devatenácti a ty si se vdávala v kolika?

116 R: *V devatenácti.*

117 T: Myslíš, že jsi byla dospělá v těch devatenácti?

118 R: *Určitě ne.*

119 T: Ne?

- 120 *R: Ne. Hele já prostě si myslím, že v určitý chvíli je člověk dospělej a v určitý chvílích*
121 *není. Já si myslím, že to prostě podle daný situace. Já nevím, jako záleží fakt na tý*
122 *situaci.*
- 123 T: Proč si myslíš, že jsi v devatenácti nebyla dospělá?
- 124 *R: Protože si myslím, že v těch devatenácti jsem toho moc neprožila nebo, a nebo jsem*
125 *to tak nevnímala jestli jsem dospělá nebo nejsem. Nevím, nikdy jsem nad tím*
126 *nepřemejšlela, jestli jsem v devatenácti dospělá nebo ne. Já jsem to brala prostě ten*
127 *moment, že prostě mám přitele, budu mít rodinu, budu mít nějaký závazek, budu se*
128 *vdávat, ale nebrala jsem to jako dospělost. Já si myslím, že dospělost není o tom, že se*
129 *člověk vezme s někým a že má rodinu, to samozřejmě není dospělost. To je jenom*
130 *prostě jenom nějaký závazek, ale myslím si, že to není ta podstata tý dopělosti.*
131 *Nevím, to je můj názor.*
- 132 T: Mohla by jsi to nějak upřesnit, vyspecifikovat?
- 133 *R: Co by mohla bejt dospělost?*
- 134 T: Podle čeho se to pozná? Řekneš to je ještě dítě a ten už je dospělý.
- 135 *R: Já si myslím, že dospělost nemůžeš specifikovat absolutně. Já neumím si představit...*
136 *nevím, jak bych ti měla říct podstavu dospělosti nebo vůbec to neumím...*
- 137 T: A teď si o sobě myslíš, že jsi dospělá?
- 138 *R: Ne, ne v žádným případě. Já jsem ráda, že nejsem dospělá.*
- 139 T: A proč si myslíš, že nejsi dospělá?
- 140 *R: Nevím, protože se furd považuju za osmnáctiletou holku. Nevím..zase je to, zase si*
141 *myslím, že je to na daný situaci. Samozřejmě když má člověk řešit v životě krizovou*
142 *situaci, nebo nějaký závažnej problém, tak samozřejmě v tu chvíli dospělej by měl*
143 *bejt, že jo, ale zase si myslím, že ten život by měl bejt takovej jako furd bysme se měli*
144 *cejtit jako děti, abysme to tak nějak ten život prožili a nestresovali se tím, jestli jsem*
145 *dospělá, ale prostě bohužel tak to je, že prostě...nevím jak bych to vysvětlila.*
- 146 T: Tak si říkám, jestli to nemáš tak, jak tě znám, jako že nejsem dospělá, jakože
147 dokážu „blbnout a bavit se“ jako patnáctiletá holka.
- 148 *R: No právě, to je právě to slovo, co je dospělost. Jestli ta dospělost je o tom, že budu*
149 *prostě...mít ty závazky, budu prostě, tak jak to všechno je daný, a nebo prostě ten život*
150 *proplout takže budu jako furd patnáctka. Já nevím, jak specifikovat dospělost.*
- 151 T: Tak když budeš patnáctka, tak to bude jiný třeba v tom, že když budeš něco
152 potřebovat půjdeš za mámou...
- 153 *R: Ale to ano dobře, ale ta dospělost...ale to už je potom zas samozřejmě zodpovědnost*
154 *toho nebo ten závazek toho, že musíš něco zaplatit, musíš ty děti uživit, ale není to*
155 *myslím si, že to není ta podstata tý dospělosti. To je můj názor. Myslím si to. Jo, že*
156 *prostě nedokážu ti specifikovat slovo dospělost nebo kdy nastane ten krok, kdy už seš*
157 *dospělá nebo ten bod toho, kdy je člověk dospělej, nedokážu ti říct.*
- 158 T: Takže když dospělý blbne, tak to znamená, že se v tu chvíli se dospěle nechová?
- 159 *R: Zase záleží na daný situaci, jak kraví.*

- 160 T: Tak mi řekni konkrétně, kdy jako dospělý není a kdy to je, že si blbne jako po
161 dospělém způsobu?
- 162 R: *To určitě ne, ale já nevím, jak bych ti to řekla. Fak nemám ...nevím, nevím co na to*
163 *říct jako prostě, protože si myslím, že dospělec samozřejmě může kravit furd a může*
164 *bejt dospělej, že jo, ale říkám...*
- 165 T: A kdy ty si připadáš jako patnáctiletá holka nebo osmnáctiletá?
- 166 R: *Ted'ka když jsme tady s tebou. Smích.*
- 167 T: Vážně.
- 168 R: *Kdy si připadám jako dítě? Nebo jako když chci kravit. No samozřejmě v dobrý*
169 *společnosti, když vim, že to jsou dobrý lidi, tak samozřejmě chci si s nima pobavit tak*
170 *se chovám jako...debil. Ne jako prostě mě když mi někdo řekne slovo dospěle, tak mi to*
171 *připadá, že je to takovej člověk, kterej musí bejt vážnej. Rozumíš mi jo, že dospělost mi*
172 *připadá takový, jako že musím bejt vážnej, že už prostě, ale není to samozřejmě tak jo,*
173 *ale prostě když jsem v tý společnosti, tak prostě se chovám jak třeba jako ta patnácka,*
174 *ale určitě to není dospělý, že jo samozřejmě, protože kravíme a to. Ale zase na tom*
175 *není nic špatnýho.*
- 176 T: No jasně.
- 177 R: *Samozřejmě.*
- 178 T: Možná naopak je to koření toho života.
- 179 R: *Určitě musí bejt hranice toho, kam až zas jít s tim.. s tou patnáckou. Když se chováš*
180 *jak patnácka, jestli ty to lidi budou brát, jestli se nechováš jak kráva s prominutím.*
181 *Samozřejmě tam musí nějaká hranice. Nebude rozcapená patnácka. Já to беру jako tu*
182 *klasickou..klasický kraviny normální беру, ale říkám...pro mě kdyby mi někdo řekl, co*
183 *je to dospělost, tak mě to připadá, že ten člověk prostě...*
- 184 T: Už skončil život?
- 185 R: *No, ne skončil život, to bych neřekla, ale už se chová jakoby vážně. Dospělost mi*
186 *připadá jako vážnost. Že je zodpovědnej to a že už je to vážnost, tak mě to připadá ty*
187 *dvě slova.*
- 188 T: To je zajímavé.
- 189 R: *Víš jako...Já říkám, já neumím řečnit, takže já ti to..já to mám v hlavě, ale neumím*
190 *ti...*
- 191 T: Mluvíš dobře, ale ono se to právě nejlépe ukazuje na těch konkrétních
192 příkladech.
- 193 R: *Ale prostě, pro mě slovo dospělost znamená, že už je tam závazek a už je tam*
194 *vážnost. Není to tak samozřejmě, ale pro mě ty dvě slova... spojila bych dospělost a*
195 *vážnost.*
- 196 T: A co třeba dospělost a finanční nezávislost?
- 197 R: *Tak finančně nezávislej můžeš bejt třeba i v patnácti, když podědíš po mamince pět*
198 *miliónů. To prostě tam si myslím, že tohleto, nebo zas člověk může bejt dospělej a*
199 *může bejt totálně bez koruny, že jo. Ono to je těžký. Zase říkám...*
- 200 T: Takže to prostě na to nemá vliv.

201 *R: Já si myslím, že dospělost nemá absolutně vliv na finanční situace. Protože říkám,*
202 *že může podědit ve čtrnácti...ve čtrnácti můžeš podědit miliony a to nemá s dospělostí*
203 *nic společného.*

204 *T: A co se týká třeba partnerů. Jojin má už dva roky doma partnerku, tak myslíš si,*
205 *že to je nějaká charakteristika toho, že je dospělý nebo že to k tomu patří k té*
206 *dospělosti mít jako jeden vztah vážný nebo...*

207 *R: Hele já jsem se poprvé třeba zamilovala ve školce, tak byla jsem už dospělá?*

208 *T: Já nemyslím právě jako o zamilovanosti jo, ale jako že už máš partnera, ale že to*
209 *není, jako nazdar teďka mám holku a za čtrnáct dní budu mít jinou, uvidíme.*

210 *R: Hele víš co...já říkám já si myslím, že dneska konkrétně ty mladý prostě když maj*
211 *partnera, tak to vůbec neberou jako, že s nim zůstanou celej život, že...jako za nás to*
212 *bylo asi jiný. Prostě když jsme měli partnera, tak prostě sme si řekli jo, tak to tam*
213 *bude jo...nebo to bylo tou dobou, nevím fakt nevím, ale dneska mě ty mladý prostě*
214 *řeknou no tak já s nim budu třeba půl roku nebo rok. Ale zase, je to kus od kusu.*

215 *T: Co myslíš tím dneska?*

216 *R: Myslim si, že to je hodně tou společností. Nebo tím, tou dobou než, ne společností,*
217 *ale tou dobou dneska. Myslim, si že ty mladý dneska nejsou moc zodpovědný v dnešní*
218 *době. Jako že tím nějak jako proplouvaj. Když říkám mě připadá, že dneska nic*
219 *neřešej, nějak bude, nějak bylo a nějak to dopadne. Vůbec mě připadá dneska, že ty*
220 *mladý dneska nic neřešej, když to srovnám s naší dobou. Ale to se nedá. Každá doba*
221 *má něco. Tatínek mi zase řekne samozřejmě, že já sem zase v tý době, když já jsem*
222 *byla pro něj jako dítě...nebo už jakoby měla závazek, tak on mi řekne zase úplně něco*
223 *jinýho, že jo. Říkám si, každá doba tak to hold musíme brát, že ta doba je každá jiná.*

224 *T: To je asi pravda.*

225 *R: Nemůžeme odsuzovat...*

226 *T: Myslíš, že společnost je něco, kde se to všechno rodí?*

227 *R: Určitě, určitě, určitě. Takže nevím mě si myslím, že dneska ty mladý v tomhleto*
228 *moc zodpovědný nejsou, že to tak nějak neberou vážně, ale zase je to individuální.*

229 *T: A co třeba alkohol, drogy a tak? Myslíš, že to je věc, která patří spíš k tomu*
230 *dospívání, že třeba dospělý to nedělá?*

231 *R: Já si myslím, že to nepatří tyhleto konkrétní věci vůbec k ničemu, že to není vůbec,*
232 *jako jestli je člověk mladej, starej. Vůbec, že.. Že je to vázaný úplně zase, já si myslím,*
233 *že je tou společností. Nemá to vliv absolutně na to, jestli ti je třináct nebo jestli ti je*
234 *padesát. Myslim si, že dneska je to daný hodně tou společností a tím životem dneska,*
235 *tim stresem, depresem a všim, že prostě ty lidi dneska jsou uhoněný a samozřejmě*
236 *se... jak třeba i ty mladý, mě připadá, že i ty mladý jdou prostě...hned sáhnou po to*
237 *prvním třeba o ty drogy a to a prostě musej si to vyzkoušet, protože je hrozná*
238 *svoboda, demokracie, no tak proč si to nezkusit. Jo a já si myslím, že to není moc dobře*
239 *totleto. Ale myslím, si že je jedno, jestli mu je patnáct nebo padesát.*

240 *T: Myslíš?*

241 *R: Myslim, protože když se třeba někdo dostane do krizový situace. Třeba dejme tomu*
242 *v padesáti, tak samozřejmě tam šáhne po tom prvním, co mu nejvíc jakoby dá, že si*
243 *uleví. Myslim si jo, že...*

244 *T: Myslíš že padesátiletý zvaží dopad stejně jako sedmnáctiletý?*

245 *R: Zvaží, zvaží, ale prostě říkám je to asi taky daný tou situací. Jaký v té situaci ten*
246 *dotyčnej momentálně je.*

247 *T: To určitě.*

248 *R: Tak samozřejmě víc to vyzkoušej samozřejmě ty mladý. Říkám, dneska můžou ty*
249 *mladý všechno, když to přeženu. Tak si myslim, že prostě po tom šáhnou. Když to dělá*
250 *ten druhý, tak proč bych to nezkusil taky. A myslim si, že to dobře není jo. Že dobře,*
251 *tak je tady svoboda, demokracie, ale tohle to si myslim, že ty mladý hrozně ovlivňuje,*
252 *že to prostě není dobře.*

253 *T: V čem si myslíš, že ta svoboda je fajn?*

254 *R: Že si můžou všechno dovolit. Nevim to je.. Že ty mladý, si myslim, že jsou*
255 *nedotknutelný. Že když cokoliv udělaj, jakejkoliv průser, takže se nic nestane nebo, že*
256 *je to pro ně normální. Oni to berou jako normální věc. Od krádeže, od drog, od všeho,*
257 *od násilí prostě...*

258 *T: A vždyť pro ně taky platí zákony ne?*

259 *R: No platěj zákony, ale myslim si, že ty zákony jsou tak slabý na to, že ty mladý prostě*
260 *vůbec nad tím nepřemejšlej... no prostě to nevim, myslim si, že ty zákony pro ty mladý*
261 *měly bejt trvdší.*

262 *T: Tvdrší?*

263 *R: Určitě.*

264 *T: V čem jsou ti mladí víc nedotknutelní?*

265 *R: Nevim, myslim si, že ty zákony jsou prostě úplně slabý na tohle, že to je...že*
266 *konkrétně třeba ten pětatřicetiletý řekne dobře tak něco ukradne, tak si řekne tak*
267 *dobře udělal jsem špatně a když je rozumnej tak třeba už to neudělá, ale ty mladý mě*
268 *připadaj, že prostě no tam prostě dneska se mi nic nestalo, tak zejtra to půjde od*
269 *znova. Takhle jsem to myslela, jo že nepřemejšlej na následky, že prostě jsou tak*
270 *mladý a když už třeba v patnácti jsou schopni někoho zabít nebo něco, tak si myslim,*
271 *že... toho je opravdu hodně těch mladejch, co dneska jako to...to si myslim, že zas nás*
272 *snad ani, nebo se o tom nemluvilo. Nevim, nevim, nevim, ale myslim si, že ty mladý*
273 *dneska prostě si myslej, že jsou hrozně nedotknutelný v tomhle. Že když něco udělaj,*
274 *tak oni mě nechytí nebo mě nepotrestali, protože je mi čtrnáct, no tak co, tak to je*
275 *pohoda, tak půjdu dál, že jo. Takhle si to myslim.*

276 *T: Že třeba narážíš i na věci, které jsou ve školách a tak?*

277 *R: Určitě, určitě stoprocentně. Protože to co si dneska dovolj třeba ty mladý ve škole,*
278 *to za nás nebylo. To za nás nebylo. Jak říkám, byli jsme hajzlíci, každej věk, každý*
279 *období jsme říkali, má svoje. Dělalí jsme kraviny, všichni, ale to co si dneska dovolj ty*
280 *mladý a zase je to o tom, protože...mám pár známejch učitelek nebo ty určitě sama víš,*
281 *že když to dítě si stěžuje na učitelku, tak to postihne tu učitelku a ne to dítě, který*
282 *ublížilo nebo dělalo ten problém s tou učitelkou. To mně vadí.*

283 T: No my jsme si doma na učitelku moc nestěžovali, to je pravda.

284 R: *Ne. Můj tatínek, když provedl cokoli ve škole, tak šel do kouta samozřejmě, učitelka*
285 *nebo učitel ho poslal do kouta, protože něco provedl, dostal rákoskou, a když šel domů*
286 *a řekl by, táto, já jsem seděl v koutě, tak táta ho seřeže a to mně vadí dneska, že*
287 *v tomhleto ty děti jsou nedotknutelný, protože to vědí a to je přesně ta svoboda*
288 *demokracie, protože oni vědí, že si to můžou dovolit. A to si myslím, že je špatně.*

289 T: A nemyslíš si taky, že je to třeba i výchovou a nejen tou demokracií ale taky i
290 těmi rodiči?

291 R: *Samozřejmě. Určitě. Já si myslím, že je to i rodičema, ale zase dostáváme se do*
292 *situace, kdy ne všichni samozřejmě, kdy ty rodiče, aby se užívali v dnešní době, beru*
293 *dnešní dobu. Aby se užívali tak maj třísměnnou provoz, podnikaj, dělaj, aby užívali*
294 *rodinu. Samoživitelky dělaj od rána do večera a na to dítě nemaj čas a zase je to o*
295 *tom, že se dostáváme k tomu, že ty lidi musej žít, musej zasplatit tohle tohle a tak*
296 *musej na to vydělat. Se stresujou, nervy a na to dítě nemaj čas. To si myslím, že tohle*
297 *není dobře. Já jsem říkala, že třeba za mě, já to beru, když já jsem byla malá. Když naši*
298 *mi skončili ve tři hodiny z práce, věděli, že tu práci maj, že druhý den budou do práce,*
299 *dostanou zaplaceno, přišli ve tři hodiny a od tří hodin se nám věnovali. Dneska to není*
300 *a to si myslím, že je to špatně. A není to o tom, že by třeba ty...zase jakákoliv rodina,*
301 *ale de o to, že ty rodiče ne, že by nechtěli, ale nemůžou, protože musej dělat, aby*
302 *užívali ty děti, kroužky...ve škole, prostě aby všechno utáhli, nájem a ještě ty*
303 *samoživitelky tak samozřejmě nemaj čas na ty děti a to si myslím, že je špatně dneska.*
304 *Ale je to zase dobou.*

305 T: No ale taky je spousta lidí, kteří mají peněz dost...

306 R: *Ale zase to je...to bylo v každý době to nemůžeme říct, že to jsou striktně všichni,*
307 *Samozřejmě jsou tady lidi, kteří jsou boháči a serou na děti. Jo, protože řeknou,*
308 *přijdou, když takovejhle hajzlik ví, že od těch rodičů dostane všechno, že se mu nic*
309 *nestane, tak udělá problém ve škole, zažila jsem to, kdy řekne ne, náš Pepíček to*
310 *v životě nemohl udělat a byli to bohatý rodiče. To je špatně, taky samozřejmě, ale zase*
311 *jsou to...je to každá doba prostě je to těžký říct.*

312 T: Rozumím tomu dobře, že způsob jakým se žije přikládáš společenskému
313 systému?

314 R: *Myslím si, že to je to, že není čas na děti.*

315 T: A třeba že i ty výchovné styly jsou důsledkem té společnosti?

316 R: *Nechci svádet všechno na společnost. Samozřejmě, že to je všechno i v těch rodičích,*
317 *jo protože myslím si, že i ty rodiče dneska strašně málo komunikujou s děckama, že*
318 *s nima hrozně málo mluvěj a neřešej s nima ty dětský problémy, jak dětský problémy.*
319 *To malý dítě třináct, čtrnáct, taky má své problémy. Pro něj to jsou v tu dobu hrozný*
320 *problémy, strašně veliký a když ten rodič ho nevyslechne, nepopovídá si s ním, tak tam*
321 *je něco asi špatně, že jo. Ale zase je to daný tou dobou. Ty rodiče přijdou domu*
322 *utahaný, zničený, musej přemejšlet, co bude zejtra, jo zase...*

323 T: A myslíš si, že v tom minulém režimu ty rodiče nechodili domu utahaný a
324 nepřemýšleli, co bude a nebude?

325 R: *Hele já říkám. Já to beru ze své pozice, když já jsem byla, když my jsme byli*
326 *s bráchou malý. Rodiče byli utahaný určitě, ale říkám, přišli, měli práci, přišli ve tři*

327 *hodiny, ve čtyři a pak měli čistou hlavu, protože už nemuseli nic dělat, jo a věnovali se*
328 *nám. My jsme si vždycky sedli, oni přišli z práce, my jsme si sedli, co bylo ve škole,*
329 *popovídali, táta s náma šel sportovat, máma doma třeba vařila, uklízela a věnovali se*
330 *nám. Kroužky. My jsme měli plno kroužků. Jezdili jsme na tábory. Dneska je to*
331 *problém, ale zase je to problém finanční. Jo třeba ty rodiče by rádi posílali ty děti, ale*
332 *prostě je to problém zase finanční, dneska. Ale zase, jsou bohatý...zase jsme u toho jo,*
333 *je to určitě...ale myslim si, že tím pádem nechci jako říct, že bych brala komunisty*
334 *ted'ka momentálně, ale myslim to já, jako když to беру z hlediska dítěte svého, když já*
335 *jsem byla malá, že ty rodiče se nám více věnovali.*

336 T: Myslíš si, že mělo vliv i to, že měli jistou práci?

337 R: *A že věděli, že patnáctýho dostanou vejplatu a že za tu vejplatu jsou schopni jít*
338 *s náma o víkendů na hrady, zámky do zoologický. Dneska to je problém. Jo zažili jsme*
339 *takový...to co zažil každej, takže myslim si, že to je tou dobou a právě se mě...protože*
340 *jme my třeba jako naše rodina s těma komunistama nic neměli dočinění, takže my*
341 *jme si žili v klidu a pohodě. Jo to, co bylo v jiných rodinách, kdy měli tak samozřejmě*
342 *to asi bylo pro ně utrpení, dobře, ale já když to беру jako dítě, když to srovnám*
343 *s dnešním dětstvím, tak myslim si, že my jsme se měli dobře.*

344 T: Tak byly určitě i rodiny kdy na výlety moc nezbyvalo a rodiče měli práci oba.
345 Někdo i dvě.

346 R: *No ale zase...a jsme zase u toho. Prostě to měli asi, jak já řeknu malý děti v tý hlavě*
347 *srovnány jo, nebo já nevím, jako to..viděli jste třeba, že ty rodiče jsou utahaný, tak jste*
348 *se jim snažili pomoci, jo, nebo prostě říkám v každý tý hlavě to funguje jinak.*

349 T: My jsme taky neměli všechno a asi jsme brblali a záviděli těm, co měli.

350 R: *No prostě to je ono, to je přesně ono. Kdyby to byli třeba, nebyla si to ty a byl to*
351 *třeba úplně jinej človíček a v tý hlavě to třeba neměl, tak by se choval třeba ted'ka*
352 *uplně jinak k tý mámě. Žil by úplně...prostě nevím, nevím prostě je to opravdu...ty děti*
353 *prostě v tý hlavě to maj prostě úplně jiný, je to takovej prostě nevím, nevím, jak to*
354 *mám říct. Je to hrozně individuální, protože si řekneš tohle, takhle holčička by mohla*
355 *bejt úplně supr a hodná a přitom o bude největší grázlice potom. Těžký je to, fakt*
356 *hrozně těžký. A záleží samozřejmě taky, ty děti do jaký party se dostanou a jestli jsou*
357 *ovlivnitelný, a nebo ne. To taky si myslim, že dělá hodně.*

358 T: Jestli jsou si pevní ve svých názorech a přesvědčeních?

359 R: *Jestli uměj říct ne, nebudu to dělat, a nebo prostě ukážu se před kamarádama, má*
360 *to menší sebevědomí, ale zase je to o tom mozku toho dítěte samozřejmě a o tý*
361 *výchově těch rodičů samozřejmě, to je základ. Ale to je fakt to se nedá specifikovat*
362 *absolutně. Jo prostě...*

363 T: Co je pro tebe jako mámu dvou dospělých dětí nejdůležitější?

364 R: *Komunikovat, komunikovat, komunikovat. Nezakazovat, tolerovat, prostě pomáhat*
365 *těm dětem a komunikace absolutně nejmíc komunikace. Opravu mít zájem o ty děti, co*
366 *dělaj i kdyby dělali kraviny ale věnovat se. To je i u manžela, prostě musí pochlebovat,*
367 *to je stejný. Prostě komunikovat. Já si myslim, že hodně dělá komunikace, a když ty*
368 *děti si s těma rodičema nesesnou a nepovídaj si, tak to ty děti řeknou, oni ty rodiče*
369 *na mě serou to já si puđu támhle a támhle. Komunikace, já i myslim, že je to základ*
370 *všeho. A dát najevo, že to není pro tebe jenom jako tvoje dítě jakoby jako tvůj potomek*

371 *a že je to i tvůj kamamarád, že si může k tobě postěžovat, že si může říct jakékoliv*
372 *problém s tím, že ty ho hnedka neseřežeš, nebo že ho nesflákáš, nebo že mu nedáš*
373 *zákaz, ale komunikovat.*

374 T: *Že se budeš snažit ho pochopit?*

375 R: *Tak, přesně, protože on samozřejmě v té hlavě to má jiný, než ty jako dospělej a ty*
376 *musíš se asi v tu chvíli, si myslím, že se musíš dostat do té...nebýt dospělej, ale dostat se*
377 *do té situace jako toho dítěte. Neví co to je...ted' jsme u té dospělosti, co to je bejt*
378 *zodpovědněj a dospělej, tak ty se hold musíš přemístit z dospělosti...*

379 T: *A dá mu nahlédnout, tak jak by to mělo vypadat?*

380 R: *Tak a je to všechno o komunikaci. Opravdu sednout si, i když ti zbývá večer i když*
381 *seš utahaná, zbývá ti čtvrt hodiny, půl hodiny, než půjdete spát, nebo cokoliv. Sednout*
382 *a mluvit. To je, si myslím, můj názor.*

383 T: *Je ještě něco důležitého k tématu dospělosti, co jsme nezmínily?*

384 R: *Pochopit své děti. Nevím co prostě, pochopit je. Snažit se je pochopit. Tam nevím, co*
385 *by jinýho u těch dětí. A dopřát jim, aby to svoje dětství měli co nejdelší.*

386 T: *Takže je do té dospělosti moc nesunout, jo?*

387 R: *Přesně tak. Zase, ale je to těžký, protože v dnešní době by bylo dobrý, aby ty děti si*
388 *ty lokty trošku naučili mít. Ale zase já...když já jsem vždycky říkala, že jediný, co mě*
389 *mrzí...né mrzí to bych řekla špatně, já si myslím, že mě naši velice dobře, myslím si, že*
390 *mě velice dobře vychovali, slušně že mě vychovali, dělala jsem kraviny, taky jsem je*
391 *zlobila, ale jediný, co jsem vždycky říkala mamince a tatínkovi: Vy jste mě nenaučili*
392 *do týhle doby mít tvrdý lokty. A ohánět se těma loktama, ale zase je to o tom, když je*
393 *někdo slušnej, tak nemůže mít lokty, a nebo bude mít lokty a bude to hajzl. Ale...co,*
394 *protože ty přijdeš třeba dobře posuneme se do další generace. Ty půjdeš, třeba by si*
395 *šla za Rozárku, za Valérku, za Sebíkem a budeš se ptát na to samý, tak ti řeknou úplně*
396 *něco jinýho.*

397 T: *No jasně.*

398 R: *No takže těžko říct. Ale říkám prostě ty děti pochopit, protože to dětství tak strašně*
399 *rychle uteče, že to prostě k tomu už se nedá vrátit, takže opravdu nechat ty děti co*
400 *nejdýl dětský, ale pomáhat jim aby prostě se naučili žít v týhle době a je to těžký.*

401 T: *A ty jak to děláš tak jim dáváš nahlédnout, že i po čtyřicítce nemusí zapomenout*
402 *na to, jaké je to být dítětem a přitom jako být zodpovědný a dospělý, že jo?*

403 R: *Určitě, určitě, ale...*

404 T: *Že se to nevylučuje.*

405 R: *No ne to ne, určitě ne. Ale říkám, brát děti jako kamarády. Hodně si říkám, my*
406 *máme s našima dětskama strašně moc hezkej vztah a bylo to díky tomu, že jsem*
407 *s nima mluvili a prostě je brali takový, jaký byli. Samozřejmě když zlobili, dostali na*
408 *zadek. Jsem pro, aby prostě ty děti věděli, kde ta hranice je. Musí tam, vždycky musí*
409 *bejt mezi rodičem a dětskama hranice, co může kdo dovolit. To platí i pro rodiče.*
410 *Samozřejmě to platí, protože nemůže rodič říct: Hele já jsem dospělej, tak ty mě budeš*
411 *poslouchat a hotovo. To není řešení. To není řešení, prostě musí říct, dobře tak ted' já*
412 *budu poslouchat tebe Petruško a pak já řeknu, ty mi řekni, co se ti nelíbí a řeknu já*

- 413 *tobě co se mi...víš a takhle v tomhle tom, takhle si myslím, že by to mělo bejt. I ty*
414 *rodiče by se měli dostat do té fáze, kdyby zas měli bejt děckama.*
- 415 T: Rozumím.
- 416 R: *No nevim prostě, nevim, co ti mám ještě na to říct.*
- 417 T: Nemusíš už nic, moc díky.
- 418 R: *Máš za co. Smích.*

Příloha č. 13 – participant Vojta, syn – rodina E

1 **Vojta, syn – rodina E**
2 T: tazatel, MD: mladý dospělý
3 T: Vojto, ty už jsi právně dospělý a jak si připadáš? Myslíš si, že si dospělý?
4 MD: *Nepřipadám si, že jsem dospělej. Spíš ještě furd dítě.*
5 T: A jak to poznáš, že budeš dospělý nebo jak to tak přijde?
6 MD: *Myslím si, že až něco budu dokázat jakoby zvládat, že ty povinnosti a tady ty, což*
7 *ještě pořádně nemám zatím je to furd jenom ta škola, že to je povinnost zatím udělat*
8 *tu školu, že až vlastně nastoupí ta povinnost práce, děti, manželka a takovýhle. To si*
9 *myslím, že už je jakoby...*
10 T: Takže máš pocit, že zodpovědnost za školu není dostatečná velká povinnost na
11 to, aby se prokázala dospělost?
12 MD: *No.*
13 T: Když jsi zmiňoval to dítě a tu práci, tak kdy to hodláš mít?
14 MD: *Až se...takhle. Jde vo práci. Finančně zajištěnej, budu finančně zajištěnej. Tak*
15 *teprv. Což může to bejt za rok, může to být za pět let, může se něco naskytnout, může*
16 *to být za půl roku. Je to vlastně o tý finanční stránce dalo by se říct.*
17 T: Hlavně ?
18 MD: *Jo.*
19 T: Takže kdyby si byl na škole a žil z nějakého stipendia, úplně hypoteticky a měl
20 rodinu a dítě?
21 MD: *Tak už už jo. Protože už tam je to doma to dítě a už tam je ta manželka, vo co se*
22 *vlastně musím starat.*
23 T: Ale práce by nebyla.
24 MD: *No, ale finance jsou.*
25 T: Takže jde o to, mít zdroj vlastních financí?
26 MD: *Ano.*
27 T: A je jedno jestli je to stipendium nebo jestli si je vyděláš vlastníma rukama.
28 MD: *Vlastníma rukama.*
29 T: Jo, jo, jo. A v čem si ještě připadáš ještě jako dítě? Je to i v něčem jiném, než
30 jenom, že nemáš finance, ale jen tu školu?
31 MD: *Taky spíš v chování.*
32 T: A co to znamená?
33 MD: *No, furd mi to každej říká, že se chovám jako dítě a já si myslím, že to je pravda.*
34 *Že se nějak nechci dostávat do tý fáze, kdy už budu muset bejt dopělej a užívat si*
35 *vlastně co nejdýl toho...toho mládí a toho dětství.*
36 T: Kdy se teda chováš jako dítě a jaký chování má tedy dospělý a jaký chování má
37 dítě konkrétně u tebe?
38 MD: *U mě dítě dělá blbosti, různý. Jako že to je fakt...*

39 T: Třeba?

40 MD: *Třeba že... mě nic nenapadá. Jako dospělost je o tom, že už není čas na to, abych*
41 *já nevim.. každě den mohl chodit do hospody, každě den mohl chodit tady na fotbal,*
42 *na hokej. Jo takže už musím se věnovat nějaký části svý rodiny. Že prostě nemůžu už*
43 *chodit tak často ven jakoby... Mám nějakou povinnost starat o dítě, vydělávat peníze.*
44 *Ted' prostě dělám to, že můžu chodit každě den, kam chci, dalo by se říct.*

45 T: Takže je to o nějaké svobodě rozhodování?

46 MD: *Dalo by se říct, že taky. Když jsem vlastně ted'ka takhle...Tak mě zaleží ted'ka na*
47 *tom, udělat školu. A...vlastně o nic jinýho ted'ka nejde. Je to takový, že si můžu užívat.*
48 *Protože vlastně nemám nic jakoby co bych potřeboval. Peníze zatím jakoby mám od*
49 *rodičů, protože mi financujou školu takže jakoby je to takhle. Ale až vlastně udělám*
50 *školu, jestli udělám školu, tak už budu muset navíc a i práci, a už to bude něco jinýho,*
51 *protože ta práce je něco jinýho jak ta škola.*

52 T: A v čem si myslíš, že je to jiné? Napadá mě, že do školy se musíš připravovat i
53 odpoledne.

54 MD: *No to jo no, ale když už to tam bude tak by tak bylo to dítě nebo ta manželka a už*
55 *to takový není. Když přijdu ze školy, tak můžu jít ven a nikdo mě nevidí. Když přijdu*
56 *z práce, tak většinou člověk už je unavenej, když má těžkou práci a už to není takový,*
57 *že se mu někam chce. Když to vidím na tátovi, když přijde z práce a už se mu nikam*
58 *nechce.*

59 T: To zní jako že dospělost je únava a že už se nic nechce.

60 MD: *Zatím si myslím, že určitě bejt dítě a nemít povinnosti to je lepší, ale jednou to*
61 *přijít musí.*

62 T: A těšíš se na to?

63 MD: *Z jedný čáti jo, z jedný části ne. Těším se, protože nevim jaký to je, ale neteším se*
64 *protože zas už to nebude jako dřív.*

65 T: Co jsi myslel tím blbnout?

66 MD: *To je vo tom, jít s kamarádama ven. Prostě dělat bordel. Takovýdle to, co prostě*
67 *děti dělaj.*

68 T: A dospělí nemůžou dělat bordel?

69 MD: *Jo ale není to takový právě jak s těma...jakoby v tom mladším věku.*

70 T: V čem je to v mladším věku jiný?

71 MD: *No, je to takový, že člověk by měl v tom věku mít už rozum.*

72 T: A chovat se usedle?

73 MD: *A chovat se no.*

74 T: A když takhle koukáš třeba na vaše, když blbnou, tak ti to připadá?

75 MD: *Ne, tak u nich to je...je to takový... sami to neudělaj. Musí u toho bejt vždycky*
76 *nějaká parta, že jakoby sami to nedělaj. Jako u nich je to... normální. Dělá to každě*
77 *člověk. Určitě asi. Jak se sejde s partou přátel, tak do toho alkohol a tady to. Ale právě*

78 *že ty děti, nepotřebujou nikdy...nebo ty mladší k tomu nepotřebujou ten alkohol, že*
79 *prostě se dokážou vyblbout právě bez tohodle.*

80 T: A je něco, na co se těšíš v té dospělosti?

81 *MD: Jako určité určitě se těším na dítě. Asi jo. Když doufám, že ta práce bude dobrá,*
82 *tak jakoby i na práci, protože je to takový...nevím, si říkám, že bych radši makal, místo*
83 *těch čtyři roky na škole.*

84 T: Že by tě to více naplnilo?

85 *MD: Asi jo.*

86 T: Jo?

87 *MD: Když si vezmu, že ta škola, dalo by se říct, nedalo fakt skoro nic.*

88 T: To je zklamání ne?

89 *MD: Je určitě. Ale to na tý škole řekne každé, že kdybych mohl znova jít, tak...*

90 T: Tak řekne, že nejde? Letos končíš?

91 *MD: Za měsíc maturuju.*

92 T: A do práce chceš jít od kdy? Nebo máš naplánované nějaké prázdniny?

93 *MD: Určitě, protože hodláme vlastně s klukama na motorkách jet vlastně tu*
94 *republiku. A když bych si našel hnedka práci, tak mi nedaj dovolenou.*

95 T: No jasně.

96 *MD: Tak určitě nějakou brigádu asi mezitim. A já nevím...měsíc, dva si dát jakoby*
97 *voraz jenom na brigádě a pak hnedka do práce.*

98 T: Vojto, říkal jsi prve, že manželka a dítě je nějaký limit. Ty máš dlouho přítelkyni.
99 Je rozdíl mezi přítelkyní a manželkou?

100 *MD: Poslední dobou už ne. Ze začátku to bylo jiný, ale teď už teď už to přijde jako*
101 *dlouhá doba, jak už vlastně jí mám nastěhovanou u sebe. Tak už mi to přijde vlastně*
102 *to samý, že už jakoby asi mezi tím žádné rozdíl nebude. Rozdíl pak bude, až bude to*
103 *děcko.*

104 T: Budete se brát? Je to pro vztah důležité?

105 *MD: Já si myslím, že je to určitě důležitý. Určitě. K tomu to patří. Je to teda můj názor.*
106 *Já si myslím, že určitě.*

107 T: V čem vidíš tu důležitost? V čem je to pro tebe důležité?

108 *MD: Je to takový, že...nevím jak to vysvětlit. Že prostě ty lidi, dal dohromady nějakéj*
109 *člověk, kterej za to má odpovědnost, má právě právo. Takže je to něco, je to už*
110 *v papírech, takže už to není právně patříme k sobě, nebo jak to říct. Tak asi takhle.*
111 *Jakože když vlastně nebudu mít s tou, tak můžu se vlastně kdykoli sbalit dalo by se říct*
112 *a odejít a neříct půl slova. Takhle právě už to je nějakéj důvod se vo tom bavit.*

113 T: Takže už by se to muselo víc řešit?

114 *MD: No.*

115 T: Jak to je s tím chozením? Jak dlouho chodíš s Klárou?

116 MD: *To bude tři roky.*

117 T: *Cítíš v tom rozdíl? Myslím když jsi byl dítě a teď.*

118 MD: *Jako s tím střídáním a takhle?*

119 T: *Ano.*

120 MD: *Dřív jsem bohužel takovej byl. Ale už sem si tak nějak řekl, že to nemá smysl, že to*
121 *nikam nevede, že je to vlastně o ničem. A už jsem jakoby hledal vážnej vztah. Vlastně*
122 *Klára si vybrala mě, já jsem vlastně o ní nejevil zájem na škole se mnou chodila*

123 T: *Vyhlídlá si tě?*

124 MD: *A vlastně sama ona řekla, jestli vlastně s ní nechci chodit, vim, že to byl na pátek*
125 *třináctýho, že to byl zrovna pátek třináctýho, že jsme odjížděli vlakem ze školy a vona*
126 *chodila vlastně na stejnou školu jako já. No tak nějak to vlastně drží do teď.*

127 T: *Co si myslíš o vážném vztahu? Patří k dospělosti?*

128 MD: *Vážnej vztah už je spíš ještě dětskej. Dospělost už asi je vlastně o tý svatbě si*
129 *myslim.*

130 T: *Změnila se nějak komunikace mezi tím kdy jsi byl dítě a nyní? Třeba s kamarády*
131 *nebo rodiči?*

132 MD: *Já myslim, že s rodičema to je uplně to samý jako s klukama. Oni tak se ke mě*
133 *chovaj i rodiče, a já si myslim, že to je to je... že to je jako s kamarádem, což se mi libí.*
134 *Kdyby byl rodič takovej, že bych musel mu říkal pane a tati pořádně a*
135 *takovýhle...tohle je takovýhle klišé. To vim, že když rodič se baví s dítětem jako*
136 *s kamarádem, tak je to něco jinýho To dítě si k němu vychová nějaký lepší vztah.*

137 T: *A ty k vašim? Změnil jsi se v komunikaci k nim i ty? Třeba, že je víc chápeš nebo*
138 *jim rozumíš?*

139 MD: *Je to tak. V pubertě víc jako byl jsem na na ně naštvanej, za jakýkoliv kravinu.*
140 *Teď poslední dobou chápu, že to není v nich, ale je to ve mě, bylo to ve mě. Tak právě*
141 *začal jsem se chovat jakoby jinak a oni právě ke mě taky. Nejdřív to bylo právě*
142 *takovýto, že sekýrování a teď právě je to já nevím od tý školy, od střední už je to*
143 *v pohodě. Je to prostě fakt já s nima jako kamarád a oni semnou jako kamarád.*

144 T: *To znamená jako partnerský úmluvy?*

145 MD: *No.*

146 T: *A je lepší partnerský kamarádský přístup?*

147 MD: *Určitě*

148 T: *Jo. A myslíš si, že vaši si o tobě myslí, že jsi dítě, nebo víc dospělý? Jak to s tebou*
149 *mají?*

150 MD: *Určitě si myslí, že jsem dítě.*

151 T: *Podle čeho to poznáš?*

152 MD: *Já si myslim, že kdyby si mysleli, že se chovám jako dospělej, tak už semnou*
153 *nejsou takový kamarádi, že už by to byl něco jinýho. Já si myslim, že se ke mě chovaj*
154 *jako že jsem ještě dítě. Že asi to nastoupí od tý doby, až budu v práci, až budu*
155 *nastoupit do práce. Tak pak se k mě začnou chovat jako..*

156 T: A co se změní? Jak to bude vypadat?

157 MD: *To právě nevím. Já doufám, že se to nezmění. Ale jako nějak nevím jak bych si to...*

158 T: To je zajímavé, že máš pocit, že se k dospělému nemůžeš chovat jako ke
159 kamarádovi.

160 MD: *Já si myslím, že to tak nějak přijde, že už to je takový.. už je to něco jiného. Ten
161 člověk už si pak hledá svý bydlení, už nemá čas na ty rodiče, už je fakt jen s tou
162 přítelkyní, už se tolik nevídaj, tak už ta komunikace bude jiná samozřejmě.*

163 T: To je co do množství. Ty myslíš že k tobě už nebudou tolik kamarádi?

164 MD: *Už víc jako budou vážnější, si myslím.*

165 T: Máš ještě sestru vid'?

166 MD: *Mám ségru starší.*

167 T: A o ní si myslí co? Že je dospělá?

168 MD: *Jako vo ségre? Ta už..jako o ní si myslej, že je dospělá.*

169 T: A chovají se k ní vážně?

170 MD: *Vážnějc.*

171 T: A můžeš mi dát konkrétní případ?

172 MD: *Já nevím. Je to spíš jak kdy. Někdy je to takový, že prostě s ní i kdyby komunikuješ
173 s normálním dospělým člověkem, takový jako by moc slušný, je to takový zvláštní. A
174 někdy je to zas jak kdyby se ségrou bavili jako s dítětem. Vono je to jak kdy. Ale spíš si
175 myslím, že víc zvažněli, když už ségra maká, má už dítě, odspěhovala se takže už jí asi,
176 myslím si, že už jí berou jinak, že už jakoby vážnějc.*

177 T: To znamená, že se tolik nesmějí nebo že jí berou vážněji?

178 MD: *Ne to ne, ale už není to takový jak dřív, já nevím jak to vysvětlit.*

179 T: Tak zkus právě nějaký konkrétní případ.

180 MD: *Nenapadá.*

181 T: To je škoda.

182 MD: *Já nevím to jistě, je to prostě že když.. já u těch rodičů bydlím, je to takový, tak se
183 ke mě chovaj prostě jakože fakt kamarádsky, že prostě jakoby mluvili s kamarádem.
184 Ale jak už se odstěhuju, nebudu mít takovej vzor, bude práce, budu dítě todleto. Už je
185 Nebudu tolik vídat, tak už si myslím, že to zanikne takovýto jakoby to mluvení
186 přátelský, že už to bude prostě..jak kdyby se bavili s normálně dospělým člověkem
187 nějakym.*

188 T: Takže to bude formálnější?

189 MD: *No určitě. Že to nebude už takový...*

190 T: myslíš srdečné?

191 MD: *No.*

192 T: A jaký vztah v tom hraje partner? Mění to vztah s rodiči?

193 MD: *No já si myslím, že ne.*

- 194 T: A jsou ještě nějaké známky, podle kterých by si poznal, že je člověk dospělý? Ve
195 triadvaceti, pětadvaceti, ve dvaceti?
- 196 *MD: Tak de vo to, co dělá. Co dělá jak třeba... myslim si, že může to bejt i v práci, že si*
197 *ten člověk vybere nějakou práci. Já vim, že jde o to, že ho to třeba baví, ale i ta práce je*
198 *taková zvlášť není to jako... já nevím, že by dělal já nevím údržbáře, nebo instalatéra*
199 *a takovýhle ty tesaře, ale dělá prostě něco jinýho takovýho dětinskýho, takový ty*
200 *práce já nevím jak to říct. Že prostě v dnešní době nikdo skoro nechce dělat rukama,*
201 *všichni chtěj, já nevím sedět u počítače, dělat právníky a tadyty. Tak je to právě o tom,*
202 *že ten člověk nechce jít spíš do tý dospělosti.*
- 203 T: Takže myslíš, že potom, co jde radši na vysokou školu, aby mohl sedět
204 v kanceláři u počítače je to, že se mu do té dospělosti nechce?
- 205 *MD: Myslim si to. Že jakoby člověk dospělej přijde ten kterej... třeba dospělej člověk mi*
206 *přijde ten, kterej se třeba vykašle na střední školu a chce jít makat. Třeba dělat já*
207 *nevím nějaký kolem na silnici dělat já nevím cokoliv, ale chce makat. Takovej člověk*
208 *mi přijde, že chce bejt hnedka dospělej.*
- 209 T: A je rozdíl mezi holkami a kluky?
- 210 *MD: Asi taky si myslim.*
- 211 T: A zkusil by si najít v čem?
- 212 *MD: Že ty holky spíš lákají ty školy, než ty práce. Buďto chtěj školu a po škole by chtěly*
213 *jakoby asi si myslim, že dítě, jako že bych chtěly bejt na mateřský. Jako že by...nevím*
214 *jestli by nějak neznám takhle teda žádnou, která by jakoby chtěla hnedka do práce. Že*
215 *spíš si chtěj udělat tu školu vysokou a takovýhle.*
- 216 T: A myslíš si, že když si holky chtěj udělat tu školu, že to je ten případ, že se jim
217 nechce do dospělosti, nebo je u nich i jiný motiv?
- 218 *MD: Tam to je něco jinýho. Tam si myslim, že to nebude takhle o tý dospělosti. Oni zas*
219 *vlastně budou, bude to něco jinýho pro ně. Že spíš oni si myslej, že dospějou tim, že*
220 *budou dál na těch školách a budou se učit, učit a učit. Že to bude asi takovýhle.*
- 221 T: A ti kluci to mají prostě s tou prací?
- 222 *MD: S tou prací.*
- 223 T: A ještě něco co je pro tebe důležité?
- 224 *MD: Ta rodina. Důležitý rodina, přátelé, peníze. Nevim, je to bohužel ty peníze prostě*
225 *dneska, ty jsou všude.*
- 226 T: A jakou máš šanci najít práci v oboru?
- 227 *MD: Tady ne. Bych musel musel bych zůstat tam, ale já tam nechci zůstat mě se tam*
228 *nelíbí, je to takový.... Takže bych, když to dopadne, tak bych šel dělat na stavbu.*
- 229 T: K tátovi?
- 230 *MD: Ne, k Metrostavu. Anebo do začátku tady do Cikautshka. Nahnat nějaký peníze. Je*
231 *to dobrý, že je to blízko vlastně...*
- 232 T: Měl bys to přímo u domu že?

233 MD: *No, našetření nějakých prachů do začátku to je určitě dobrý. Pak sehnal bych si*
234 *vlastní bydlení.*

235 T: Jakou hraje to vlastní bydlení?

236 MD: *Určitě. Když chci si postavit barák, určitě už tam ta dospělost v tom bude. Už to je*
237 *postavení na vlastní nohu. Různý papírování tadyto, v tom člověk už musí nějak být*
238 *dospělej.*

239 T: Vyznat se?

240 MD: *Vyznat se.*

241 T: A ten model co plánujete s vašima, že budete bydlet u nich ve vlastní jednotce...
242 bude to dospělé?

243 MD: *Myslím, že ještě ne. Tak to je o tom, že oba dva máme práci blízko vlastně u*
244 *rodičů u baráku, když to dopadne. Tak do začátku vlastně, bych neplatil takovej*
245 *nájem, vlastně není to tak hrozný. Takže do začátku si našetřit peníze na ten barák,*
246 *nebo na ten byt na co. Pak vlastně se odstěhovat. Ale do začátku si něco našetřit, když*
247 *je ta šance tak...*

248 T: Dříve to bylo běžné, že děti se svými rodinami bydleli u rodičů. Má to své výhody.

249 MD: *Tak ono většina takovejhle věcí se z té starý doby vrací zpátky ted'ka, že to bude*
250 *in. Tak ono asi nějaký jako určitě to má výhody. Nevím, mě to přijde takový bydlet u*
251 *rodičů, strašnou dobu, takový zvláštní prostě nevím. Já bych to asi nedokázal. Když*
252 *vim, jak ségra bydlela u nás, vlastně u rodičů. Taky ze začátku to bylo dobrý, ale pak*
253 *už bylo dítě, už se hádali, už to tam bylo takový...*

254 T: A co kamarádi?

255 MD: *Tak kamarádi jsou určitě důležitý, protože nevím, jak bych třeba dokázal žít, že*
256 *bych neměl žádnýho kamaráda. Je to takový asi divný, protože to bych...zas je to o*
257 *tom, že bych chodil sám do hospody a tam co? To je takový o ničem. S kamarádama si*
258 *máte co říct. Každý dělá něco jinýho, zažívá něco jinýho. Takže je to furd ta*
259 *komunikace, je to takový určitě, je to výhoda. Nedokázal si představit život bez*
260 *kamarádů.*

261 T: A s kamarády se to nějak změnilo?

262 MD: *To je pořád to stejný.*

263 T: Je ještě něco, co je důležité a nezeptala jsem se na to?

264 MD: *Nevím. Myslím, v tuhle chvíli mě nenapadá nic.*

265 T: Tak moc děkuju.

266 MD: *Jo, dobrý, není zač.*

Příloha č. 14 – participantka Bára, dcera – rodina E

1 **Barbora, dcera – rodina E**

2 T: tazatel, MD: mladý dospělý

3 T: povídat si budeme o dospělosti ...myslíš, že jsi dospělá?

4 MD: *Já si myslím, že jo.*

5 T: Jak se to pozná? Nebo kdy si poznala, že se to stalo?

6 MD: *Se mnou to asi přišlo s dětma, kdy jsem najednou začala mít víc starostí než*
7 *radostí.*

8 T: Takže dospělost je o starostech?

9 MD: *Ani ne tak o starostech, ale prostě už za mě nikdo nepřijímal moji zodpovědnost,*
10 *už jsem ji za sebe musela přijmout sama. Takže asi v tu chvíli jsem poznala, že...*

11 T: A děti si měla ve věku?

12 MD: *První byla v devatenácti a druhá ve dvaadvaceti.*

13 T: Takže vlastně to přišlo s tím, že jsi porodila nebo otěhotněla nebo jsi se vdala
14 nebo jak to přišlo?

15 MD: *Spíš, asi až když jsem porodila a zjistila jsem, že se musím starat i o někoho*
16 *jinýho než jenom sama o sebe, že tam ta zodpovědnost je za více lidí. Takže asi v tu*
17 *chvíli jsem pochopila, že už jakoby to nejsem jenom já.*

18 T: aha ....a ty si se vdávala ještě před ?

19 MD: *V osmnácti.*

20 T: Ja myslíš tu zodpovědnost za někoho jinýho?

21 MD: *To každopádně, s tím Ondrou to furt ze začátku bylo, přeci jenom mi bylo*
22 *osmnáct, takže jsem to možná v první chvíli takový jako možná třeba zkusim to a*
23 *uvidíme než mu docházelo vlastně to, že v podstatě se někomu zavazuju, jo takže, pak*
24 *když už byla ta svatba, tak už mi to docházelo samozřejmě, ale ještě furt jsem bych*
25 *řekla, měla víc svobody než s těma dětma. Jakoby v tom smyslu, že prostě a začínalo to*
26 *u toho, že prostě, když jsem si někam chtěla zajít, tak jsem si zašla, že jo, teď už je to*
27 *složitější, ale každopádně už to manželství mi začínalo, tam to začínalo samozřejmě*
28 *bejt vážný, že v těch 18 jsem možná začala dospívat dřív než jsem třeba chtěla*

29 T: Tak 18 let je vlastně právně věk pro dospělost. A zajímavý, že říkáš o té svatbě, že
30 to pro tebe byl nějaký závazek...

31 MD: *Je, furt to pro mě je závazek. Protože jsem se v podstatě zřekla toho, že ... nebo ne*
32 *zřekla, prostě dala jsem najevo to, že bych chtěla bejt jenom s tím jedním partnerem.*
33 *V podstatě, on je první se všim všudy, takže vo to větší asi závazek to je. Jo, asi víc, pro*
34 *mě samotnou než třeba pro toho druhýho, protože samozřejmě už spolu máme dvě*
35 *děti, už spolu žijeme takovej ten svůj život a možná mám ve třiadvaceti víc než třeba*
36 *by jiný třiadvacítka přijaly, nebo by chtěly, na jednu stranu. Ale tak já jsem to přijala*
37 *jako, že to tak je a nevidim v tom žádnej problém. Asi naopak, protože když to vidim*
38 *v dnešní době ty kamarádky, co prostě stálýho partnera stále hledaj a nenacházej,*
39 *tak možná asi dobře, že jsem do toho šla tak brzo.*

40 T: ... a myslíš si tedy, že stálý partner k tomu patří taky?

41 MD: *Jo, já bych řekla, že jo. Já bych řekla, že určitě.*

42 T: *A když říkáš o tom, jak to je v dnešní době... jak to mají ty kamarádky, co se ti na*
43 *tom líbí, třeba co oni mají nebo nelíbí, co oni mají?*

44 MD: *Mě se to moc nelíbí, protože já bych nechtěla asi žít takovej život, že... at' to*
45 *začíná tím, že uléhám sama do tý postele, ale takovýto jako ...v tomhle věku už by tu*
46 *práci měli mít, takže v podstatě přijdu z práce a není nic, čemu bych se mohla ještě dál*
47 *věnovat jakoby víc. Přece jenom u toho dítěte já si myslím, že tam je takovej větší*
48 *pokrok, víc tam vidím ten rozvoj a vidím v tom takovou větší budoucnost než v tom, že*
49 *prostě půjdu do práce, o víkendu půjdu na diskotéku nebo já nevím, co dělaj přesně,*
50 *ale asi ty diskotéky furt fungujou. Takže nevidím v tom asi nic, co by mě bavilo dlouho.*

51 T: *Takže smysl života?*

52 MD: *Tak.*

53 T:.. *a je něco jako po čem se ti stýská nebo co bys vyměnila?*

54 MD: *Paradoxně, občas se mi stejská právě po tom někam jít a nemuset nikomu říkat*
55 *proč tam jdu, v kolik se vrátím, protože přeci jenom von i ten partner trochu*
56 *nahrazuje ty rodiče ve velkých uvozovkách, protože furt se musím někomu*
57 *zodpovídat. Jo, sice trochu jinak, jinym způsobem, víc tam funguje ten kompromis než*
58 *u těch rodičů, ale už to není takový, že prostě se seberu a odejdu. Jo, tak možná občas,*
59 *né vždycky, ale občas mi tohleto chybí, no.*

60 *Teď je to prostě jak říkám víc o tom kompromisu, dohodnout se můžeme vždycky. Jo, u*
61 *těch rodičů, s nima se samozřejmě těžko dohaduje, kor když mi bylo třeba 15, tak jako*
62 *tam nějaký dohody neexistovaly, že jo, což je jasný. Tady je to víc o tom, že prostě se*
63 *musíme dohodnout, ale furt to není o tom, že prostě si řeknu, tak a zejtra půjdu. Je to o*
64 *tom, že to tejdén dopředu musím probírat s manželem, jestli to půjde, jestli může*
65 *pohlídat děti, jestli mu to nebude vadit. Neříkám, že mi to zásadně vadí, prostě patří*
66 *to k tomu životu, ale občas by bylo fajn si to prostě jenom tak říct a prostě jít.*

67 T: *To věřím. A tak to je to hodně o těch dětech?*

68 MD: *Asi určitě je to spíš víc o těch dětech, ale i když jsme děti neměli, tak stejně sem se*
69 *furt ani ne tak řekla, ale prostě zeptala, jestli mu to nevadí, jestli v tom nebude nějaký*
70 *problém. Nevím, mám to tak asi zafixovaný od rodičů, že prostě se ptám, tak se ptám*
71 *celkově.*

72 T: *Vypadá to, že ti na rodičích i Ondrovi záleží.*

73 MD: *Jo, záleží. Opravdu hodně.*

74 PAUZA.... *připravovala mléko pro mladší dceru*

75 T: *Co je tedy podle tebe znakem dospělosti? Máš 19ti letého bratra, je on dospělý?*

76 MD: *na tom bráchovi vidím, že dělá ty nezodpovědný rozhodnutí. Fakt typicky*
77 *pubertální prostě věci. At' už se to týče toho, že prostě si mohl jet vydělat peníze, ale*
78 *jelikož tady má partu, tady má lidi a neumí ani slovo, jasně, tak jako, kde jinde by se to*
79 *chtěl naučit, že jo. Tak prostě nepojede, jo. A Klárka, která je prostě jenom o pár let*
80 *starší, tak v tom vidí úplně jiný věci než on. No, tak ježiš marja, půl roku tady nebude,*
81 *vždyť přeci to není žádná strašná dlouhá doba. Vždyť já to vim, jak rychle to uteklo.*
82 *To už je rok pomalu. Takže asi každopádně to je i o tom, jak ten člověk bere toho*

83 *druhého, ale je to i o tom, co ten člověk opravdu dělá ve skutečnosti. A Jójin občas dělá*
84 *strašný boty, řekla bych že musí víc přemýšlet než konat. Což je v naší rodině takový*
85 *normální, že jako víc konáme. Ale jakoby, říkám, já jsem od bráchy ještě nezažila*
86 *žádný prostě vysloveně typicky dospělý gesto.*

87 T: Kdy bys řekla: „už zraje“?

88 *MD: Hmm, a myslím si, že potrvá než doopravdy takový gesto jakoby přijde. Ona ta*
89 *Klárka ho hodně změnila, ale ... né, hodně změnila, myslím, že mu otevřela oči, v tom*
90 *co se má dít. Ale on si furt... a kor teď, když mu je 19 vlastně v podstatě čerstvě jakoby*
91 *dospělej, tak porstě teď se snaží rozhodovat sám za sebe a to je myslím ten problém.*
92 *Myslím, že v tuhle chvíli Klárka bude jakoby v pozadí. Protože on teprve teď může*
93 *rozhodovat sám o sobě, v uvozovkách. Jo, on ví, že prostě, že věkem už může, tak to*
94 *bude zkoušet. To si myslím, že třeba né... třeba mě překvapí hrozně a třeba zejtra si*
95 *řeknu: „jó, tak ten je dospělej,“ ale fakt mám strach...Mám strach o tu Klárku, proto*
96 *nesouhlasím s tím, co prostě, co se prostě u těch našich doma jako děje. Protože na*
97 *tom bude bitá jenom ona.*

98 T: Ty jí máš ráda, vid'?

99 *MD: Já Klárku? Hodně, hodně. Ona hodně pomáhá jakoby našim, hodně pomáhá*
100 *bráchovi, já samozřejmě se snažím taky, já vim, že naši prodělali špatný období,*
101 *prodělali dobrý období ... tam se dostaneme asi všichni nebo jsme si jednou za život*
102 *minimálně dostali, takže ona ví, že když cokoli bude potřebovat, může za mnou přijít*
103 *a ať se to týče peněz, čehokoli okolo, já si myslím, že ona to moc dobře ví. Ale ta*
104 *Klárka jim prostě pomáhá, ať už se týče prostě toho, že uvaří jo, nebo nakoupí na to*
105 *vaření nebo jim prostě pomůže finančně, když to měli těžký, když prostě táta nedostal*
106 *2x zapláceno, což se prostě stát v týhle branži může...*

107 *takže jasný, já má prostě... já prostě v Klárce vidím jakoby pro bráchu to nejlepší.*
108 *Jenomže já se obávám, že on to teď vidí taky, ale přeci jenom, já nevím, jsou spolu...*
109 *dva roky budou, určitě, no... kolem dvou let to bude a furt si myslím, že to ještě není ...*
110 *já ještě furt po 7 letech s Ondrou nemůžu říct... já vim, že prostě pro mě je to on, já to*
111 *jinak nevidím, ale nemůžu říct, že spolu budeme 30 let, to nebudu moc říct asi ani za*
112 *20 let, za těch deset let se může cokoli změnit. Jo, ale právě kor proto bych u nich*
113 *v tomhle tom případě mít mladšího partnera nedělala až tak zásadní kroky jako dělá*
114 *ta Klárka. Jo, je něco jinýho jít do společnýho bydlení, kde se budeme o ty peníze dělit,*
115 *a když jeden odejde, tak prostě odejde. Ale tady, kdy ona prostě nastrká peníze do*
116 *cizího, pro mě dobře jako, ale prostě takhle to brát nechci, jí se z toho nic nevrátí, jo a*
117 *není to jenom vidina těch peněz jakoby, nebo toho, že tam nastrká ty peníze, ale mám*
118 *strach, že ona si strašně moc zvykne právě na tohle. Jo, vždyť ona v podstatě nikoho*
119 *jinýho nemá. Já to prostě řeknu asi hloupě, ale její máma prostě stojí za prd.*

120 T: Nefunguje?

121 *MD: já bych její mámu prostě ... já se s ní setkat asi ani radši nechci, protože mám*
122 *strach, že bych si pak otevřela pusu a nedopadlo by to dobře. Je to její věc samozřejmě,*
123 *ale prostě ženská nemůže, když má dvě děti, se chovat takhle. To prostě nejde. To*
124 *vůbec by se nemělo dít. A že nejvíc na tom byla bita ta Klárka a naopak si z toho vzala*
125 *nejvíc, jo. Takže o to mě to mrzí víc, že ta holka...*

126 T: A tak třeba to dopadne dobře.

127 MD: Já doufám. Oni už jsou v takovém tom, mě připadá, že už přemejšlej o svatbě a já
128 nevím, o čem všem. Já jim to strašně přeju, já v to strašně moc doufám a doufám, že na
129 tu svatbu jim půjdu a že jim půjdu na svatbu jak se říká ta nevím po kolika letech a že
130 jim tohleto všechno, že půjdu k dětem jejich a do porodnice, já v to strašně moc
131 doufám. Já jenom, já prostě Jójinovi nevěřím, prostě já mu nevěřím, jo protože přeci
132 jenom, znám ho a vim, že on je strašný třeštíprdlo, on je prostě nevyzpytatelnej
133 v tomhle tom. Jo, on je jako moje máma...takový jako... na veřejnosti cha, cha, cha, chi,
134 chi, chi a pak prostě ... to je přesně když jsem viděla, že se máma hádá s tátou. Já to
135 mám po něm, já jsem celej tatínek, takže tohle je taky celej děda. Ta taky.(ukazuje na
136 děti) Jo a prostě, když se hádali, tak máma: „no jo, tak si to užij, mě to nezajímá“ ... a
137 Jójin je to samý...mouchy snězte si mě, ono to nějak dopadne, něco se stane. Neříkám,
138 že máma je lehkomyšlná nebo úplně vysloveně flegmatik, to taky ne. Ale má přesně
139 takovou tu povahu. Prostě Jójin a máma jsou takový... úplně přesně vidím, jak takový
140 ty psi s těma svěšenejma ušima, jenom tak jako seděj. Ale jako když jsou prostě
141 v partě, tak oni se uměj bavit oba dva. Jo takže a Klárka popravdě, tam nevím, ona je
142 strašně v tomhle hodně nečitelná. Nevím, nevím, jaká je ona, ale právě, že Jójin je...
143 ono to všechno nějak dopadne

144 T: hodně tím žiješ..

145 MD: Takže mám strach, že veškerou tu tíhu přenechá na Klárce, která bude třeba typ
146 jako já. Protože já si strašně moc věci беру. A když mi někdo něco řekne nebo mě
147 nějak pokárá nebo něco, tak si to vždycky strašně vezmu a jsem strašně z toho hotová.
148 Prostě taková já jsem. Když je nějaký problém, já bych se nejradši zahrabala
149 půlmetru do země, někdo to vyřešte, ale já stejně půjdu a budu to řešit. Prostě můj
150 chlap prostě, ať si trhnu nohou, mě to nezajímá. Když se nejedná samozřejmě o nic
151 důležitýho. Ale já si prostě беру i ty málo důležitý věci. Jo, ...

152 T: Tak asi jsou pro tebe důležitý.

153 MD: Pro mě občas jsou důležitý úplný hlouposti. Ani ne tak důležitý, ale já se přiznám,
154 že mě záleží na tom, co si o mě druzí myslej. A záleží mi na tom, udělat na ty lidi
155 dobrej dojem.

156 T: Na všechny?

157 MD: Já bych řekla, že právě, bohužel, na většinu.

158 T: Bohužel?

159 MD: No, to je velký bohužel. Já jsem taková jako, já se snažim s nikým se nehádat, ne
160 že bych úplně lezla jak se říká do zadku, to asi určitě ne, ale jako takový to, no tak... je
161 to klasický, teď nedávno přesně můžu dát příklad, kdy mi kamarádka dlužila
162 hloupejch 118 korun, ale já jí píšu smsku:„já se strašně omlouvám, prosimtě nezlob se
163 na mě, ale neměla bys pro mě...“ Jo, rozumíš? Já si říkám o něco, co je mýho a ještě se jí
164 omlouvám, že otravuju a ona se mi za období půlroku neozvala. Já nevím, ale jde o to,
165 že já v tomhle tom jsem prostě hrozná, já nejsem splachovací, já to držim v sobě, jo,
166 pak vybuchnu doma na Ondru. To je přesně totiž ono. Já se neumim moc pohádat
167 s druhejma, ikdyž jsem beran a jsem hodně jakoby cholerická, tak já to neumim dát
168 prostě navenek..

169 T: S druhými se neumíš pohádat a vlastně kvůli nim se pak pohádáš s někým, na
170 kom ti záleží ...

171 MD: Je to nefér vůči němu a nejhorší je, že já si v tomhle těžko poroučím. To samý
172 jako když má přijít k nějaký hádce, výměně názorů nebo já nevím, jak to nazvat, tak
173 většinou strůjcem té hádky jsem já, každopádně, protože mě vytočí každá hloupost,
174 každá maličkost. Jo ale mě to vytočí do takový míry, že prostě úplně ve mě to bublá a
175 já jsem táta. Já fyzicky nikdy nikomu neublížím, já to vim, nikdy, i kdybych byla
176 sebevíc rozčilená, ale já řeknu strašně ošklivý věci. Jo, nemyslim tím sprostý, ale
177 opravdu jako ošklivý, jo. A nejhorší je, že já prostě tohleto, tenhleten, a táto to má to
178 samý, táta má nemlich to samý. Mě to taky pak mrzí, že jsem tohleto řekla, ale já
179 neumim přijít a říct „omlouvám se“. A v tomhletom si občas přijdu nedospělá, protože
180 tohleto přeci musim přijmout jako fakt, že když něco udělám špatně, tak se za to
181 musim omluvit. Ale já nevim, když něco rozbiju nebo já teď nevim úplně příklad,
182 prostě, když se stane něco takovýho, tak se omluvim. Ale když dojde na hádku a já
183 jsem uražená, jakože všichni strašně, já si to teďka strašně uvědomuju, ale v tu chvíli,
184 kdy mě někdo vytočí, nejvíc to je teda Ondra, tak v tu chvíli já takhle nepřemýšlím.
185 V tu chvíli přemýšlím, tak, že já Ti to prostě nandám.

186 T: A máš to.

187 MD: A máš to. A přitom já jsem ta, která je na tom bitá a stejně vím, že, já nevím za
188 měsíc to udělám znova. Já jsem prostě táta. Táta se v tomhletom taky neumí hlídat. Jo,
189 kolikrát si říkám, já nebudu jako táta. Táta se chová hrozně, kvůli blbosti na nás řve a
190 je ošklivej ... né, že by byl úplně jako to, ale jo prostě říkám, nebudu taková, ale já jsem
191 nemlich to samý. Úplně to samý.

192 T: Chtěla by jsi se zkrotit?

193 MD: Já... je fakt, že když jsme s Ondrou spolu začínali, tak musím říct, že to byla Itálie,
194 já jsem se nebála po něm hodit talíř a to doslova, myslím to úplně smrtelně vážně. Jo,
195 jenomže on je býk čili já do něj dlouho reju, já pak vychladnu a on bouchne, jo takže
196 my jsme takový strašný protipóly, protože v tu chvíli, kdy jsem naštvaná já, on si říká
197 je klid.. a když vybuchne on, tak já ... Jenomže to je přesně ono, já se pak nechám
198 znovu vyprovokovat, jo prostě, je fakt, že když říkám, já nad tím teď dokážu přemýšlet
199 naprosto v pohodě. Vím, že prostě tohleto se dít nemá, ale v tu chvíli, v tu danou
200 chvíli, jak kdybych to nebyla já.... to je přesně jako když bouchne sopka. Jo a nevidím,
201 neslyším a všechno je mi jedno. Jo, teda kromě toho, že jsou tady děti. Většinou se
202 hádáme, když děti usnou. To dokážu držet na uzdě, ale pak když to má vyplynout ve
203 svý podstatě na 100%, tak je to jakoby ... nejhorší je to, že já vím, že třeba tu pravdu
204 nemám, ale já jí prosazuju. Jo, ale teď si to...já si to uvědomím hned jak, ale já si to
205 uvědomuju i při tom. Já se s nim hádám a v duchu si říkám: „vždyť ty tu pravdu
206 nemáš, tak proč se s nim hádáš.“

207 Já kolikrát... Ondra se mě na něco... jó nedávno jsme se bavili o sprostých slovech,
208 vypadlo mu nějaký sprostý slovo, říkám: „prosím tě nemluv teďka sprostě, začnou
209 chodit do školky, učí se pak slova, budeme to muset držet na uzdě.“ On mi říká: „hele,
210 ale to nejde ze dne na den.“ A mě nevím proč, ale mě tahle věta strašně vytočila a já
211 mu na to říkám: „když jsem řekla, tak to půjde!“ A to je přesně ono, přesně, jak říkáš.
212 Já chci! Tak to jsem přesně já. Mě doma třískali za já chci, v uvozovkách, ne že by mě
213 nějak to, ale prostě „já chci“ nefungovalo, tak jsem si to vydobila ne do toho, když něco
214 chci... já nevím chci tričko nebo něco, prosím jak divá, ale prostě ??? ....Tak budeš jsem
215 řekla. Ondra je už na to zvyklej. On už to trochu bere s rezervou. Jo, že jako on si
216 z toho dělá i srandu. Vždycky mě pak ještě popudí, když řekne „Já chci!“

217 T: A humor u vás funguje?

218 *MD: Jo, já bych řekla, že občas jo. Jsou prostě chvíle, kdy se fakt vytočím natolik, že*
219 *nepomůže nic, že mě pak nezklidní ani to, že jsou tady holky. Ne, že bych jako bůhvíjak*
220 *vřeštila a dělala nějaký scény, ale jsem uražená, prostě nebavím se s ním a to já jako*
221 *dokážu vydržet. To jako je moje specialita, udržet to. Ale mě je pak strašně líto, že on*
222 *pak za mnou chodí a říká „tak už se, broučku, nezlob!“ Přitom za všechno v podstatě,*
223 *nebo za tu hádku, nebo za to vyvolání toho, můžu já. Já to vim, uvědomuju si to, ale*
224 *prostě já za nim nepřijdu. Já mu to prostě neřeknu. Asi možná mi ta hrdost funguje*
225 *víc, než jakoby měla, nevím. Já neříkám, teď o tom budu mluvit a jestli přijde domů a*
226 *naštve mě, tak to bude jako vždycky... To je právě na tom to nejhorší.*

227 T: A Ondra?

228 *MD: Ondra to dlouho vydrží, ale když se pak naštve, tak lítaj třísky. Bejk no..*

229 T: A ten humor?

230 *MD: Doma to taky funguje, musím říct, že my jsme docela veselá rodinka a to máme*
231 *taky od našich. Naši jsou to samý. Takže my jsme takový jakože docela... u nás tohle*
232 *funguje. Ale jsou stavy, kdy fakt se vytočíme navzájem natolik, že prostě už to pak*
233 *nefunguje. Nehledě na to, že v našem vztahu visí trochu takový... nevím jak se tomu*
234 *teďka přesně říká, mi vypadlo to slovo...takovej... prostě máme něco mezi náma, kdysi*
235 *se něco stalo, co možná jakoby mě, ani ne tak jeho, poznamenalo natolik, že já to pak*
236 *hledám ve všem a nacházím to právě i v těch hádkách. Jo, prostě, ikdyž vim, že za stav*
237 *toho, že... vlastně o tom normálně v podstatě můžu mluvit, ale ... on neměl jako*
238 *partnerku sexuální, ale měl prostě někoho... tenkrát jsme ještě bydleli u našich,*
239 *protože samozřejmě já jsem porodila Rózu, vzbouřily se mi hormony a chtěla jsem*
240 *strašně chodit na diskotéky a na kafička a tam jsem přesně v tu chvíli nebyla dospělá,*
241 *ale vůbec ne. Jsem absolutně nedokázala přijmout zodpovědnost za Rózu. Já jsem ji*
242 *milovala, já jsem pro ni dělala první poslední, ale večer mě to přesně popadlo, že*
243 *musím jít a jsem prostě s tím Ondrou nebyla. Tak samozřejmě to dopadlo tak, jak to*
244 *dopadlo. To se prostě dalo čekat. Říkám, neměli spolu nic sexuálního, žádnéj*
245 *takovejhle vztah v tom nebyl, ani, tvrdí mi, že jí ani nemiloval, že prostě jenom hledal*
246 *útěchu někde jinde. Jo, ví o tom celá rodina. Jsme bydleli tenkrát u našich, takže to je*
247 *taková, takovej známej fakt. Relativně už o tom můžu mluvit, ale musím říct, že na to,*
248 *že to jsou 2 roky, tak furt to ve mě strašně jakoby je. A on si myslí jako, že ...prostě já to*
249 *pak vytáhnu při hádce. Nevytáhnu vysloveně tohle takhle, ale prostě narazím na*
250 *nějakou kravinku, jo. Protože vim, že to je u chlapů úplně normální, prostě oni to dělaj*
251 *automaticky, že to není jako nic to...ale dělá to každej, opravdu každej.*

252 T: No na tom není nic divného, že ti to vadí.

253 *MD: Já si myslím. Ale vytáhnu to pak při takovejhlech hloupostech a já se k tomu*
254 *strašně nerada vracím, ale on si myslí, on mi furt tvrdí, tak nad tím nepřemejšlej. A já*
255 *říkám, to není o tom, že bych o tom jako nechtěla přemýšlet, ale prostě ono to ve mě*
256 *je. Jo, oni už to jsou 2 roky, říkám, ikdyž to bude 20 let, tak si na to prostě vzpomenu.*
257 *Jo, třeba za těch 20 let už to bude zase něco jinýho. 2 roky si myslím, že na zahojení,*
258 *protože... musím říct teda, že mi to hodně ublížilo, hodně. Jako, pokud opravdu bych*
259 *chtěla někdy někomu strašně ublížit, jako že nevím teda komu, tak a byl by to můj*
260 *partner a chtěla bych se mu strašně pomstít a on by mě miloval, tak jak miluju já*

261 Ondru, tak můžu říct, že pro mě to bylo... já nemít to dítě, tak nevím prostě. Bylo to pro
262 mě jakoby hodně zlý.

263 T: no to muselo... hodně žen popisuje i zvýšenou citlivost spojenou s hormonálními
264 změnami..

265 MD: To je asi další věc, přesně tak. A tak ono to k tomu asi patří na jednu stranu, že jo.
266 Tak prostě on zjistil, já jsem zjistila... asi nic jinýho by mě možná nepřinutilo tolik
267 jakoby se srovnat než tenhle ten, tahleta jakoby scéna. Možná, že kdyby mi to
268 opakoval furt do kola buď s náma, buď s náma, tak by mě to asi nepřinutilo, tak jako
269 mě přinutila tahle věc, jo. Takže asi jak se říká, na všem špatným...

270 T: Jo, jo... všechno zlý pro něco dobrý.

271 MD: Tak, asi.

272 T: takže už v tom necítíš žádné ohrožení , ale přesto to v tobě je..

273 MD: Jenomže nejhorší je na tom zase to, že já jsem člověk, kterej o svejch problémech
274 jakoby mluví. Jo, já nejsem člověk, kterej problémy drží jakoby v sobě. Takže a já
275 nemám s kým jiným si o tom popovídat, proč já bych to řešila s nějakou kamarádkou,
276 který do toho je přeci prd jako. Proč já to budu řešit s někým, kdo o tom nic neví a
277 zase platit si nějakýho psychologa. Platit si něco takovýho, já si říkám, přeci se nestalo
278 nic až tak jako že bys o tom musela... Ale víš co, já jsem člověk, kterej o tom chce
279 mluvit a jedinej, s kým já se o tom dokážu bavit je prostě Ondra. Protože oba dva jsme
280 do toho zasvěcený, ale on mi říká já už ti k tomu nemám co víc říct, prostě stalo se,
281 omlouvám se, byla to chyba a už se to prostě opakovat nebude.

282 T: No někdy je lepší srovnat si myšlenky s někým, kdo je v tom neutrálně...

283 MD: Je pravda, že ...Říkám, na jednu stranu je to v dnešní době vcelku běžná věc, což je
284 taky docela smutný, na jednu stranu, nebo hodně smutný, si myslím, protože, když už
285 se někomu zaváží, tak přeci jenom by to nemělo dopadat takhle, ale musím v tom
286 vidět i tu, i ten svůj podíl viny, protože chápu, že chlap potřebuje stejně jako ženská
287 vědět od toho druhýho, že prostě tam pro něj je a já jsme mu to nedávala. Takže
288 samozřejmě půjde někam jinam, bylo by to asi obou...jako z druhý strany. Ale říkám,
289 to jsou věci, který prostě i možná mi pomohly dospět, protože to je věc, která, když
290 bych s někým chodila , já nevím v 16ti, 17ti a on by mi tohle udělal, tak asi bych to
291 necejtila, tak jako to cejtím od toho Ondry, jo. Protože říkám, on je první se všim všudy
292 on je prostě ten. On je prostě ten první a možná jako o to cennější. Takže tam musím
293 říct, že to hodně bolelo. To sem mu tenkrát řekla, to mě radši zlom všechny kosti
294 v těle, ale tohle už mi nedělej. Jo, takže, ale na druhou stranu asi mi to pomohlo asi i
295 jako trochu dospět a zjistit, že život není o tom, že budeš Nováková chodit a myslet
296 prostě jak nějaká pipka.. A cvičit si.... prostě máš manžela a máš dítě. A to že se občas
297 postaráš o děti, to neznamena, že večer to končí, jo. Takže vlastně to i hodně pomohlo.
298 Já bych řekla, že to pomohlo nám oběma, protože on si asi uvědomil, že opravdu asi
299 jinou nechce. Že tamto bylo fakt jenom prostě takový to, ta touha nebo jak to říct.

300 T: Pro tebe to starostí o dítě končilo ?

301 MD: On asi opravdu potřeboval cejtit někoho ještě nebo v podstatě mě ale jako, jelikož
302 já jsem mu to nedávala, tak to prostě nahradil někým jiným. Já mu to nemůžu mít za
303 zlý, vysloveně. Sice tu situaci vyřešil ne úplně tak jak bych chtěla,

304 T: To věřím.

305 MD: ...ale zase na druhou stranu musím taky jakoby koukat sama na sebe. Musím si
306 zamístit před svým vlastním prahem, protože, kdybych já tenkrát přemýšlela trochu líp
307 a nemyslela si, že prostě všechno mi projde. Protože je pravda, že na co já si vzpomenu
308 nebo co chci, to mám. A možná, že kdybych přemýšlela trošku víc, že ten chlap mě
309 potřebuje i fyzicky, jo, nejenom tak, že se mu postarám o dítě, uvařím mu večeři, tak
310 možná by to, určitě by to tak nedopadlo. Určitě ne. Protože já vim, že on nás strašně
311 moc miluje. Jo, vidím to, vim to, říká nám to. On nemá problém absolutně skrývat
312 svoje city není to jeden z chlapů, který jednou za čas řekne miluju tě. Jo, on opravdu
313 každé den do telefonu, furt to slyším a je to milý, furt mě to prostě baví, furt se mi to
314 líbí po těch 7 letech. Já mu to samozřejmě říkám taky a myslím to tak. Takže já
315 myslím, že prostě by se to neto, no...že by se to nestalo. A je fakt, že docela dobře sem i
316 tenkrát... klasika, zjistila jsem, kdo to je, napsala jsem dopis, nebo ne dopis, na
317 facebooku zprávu a pak si říkám: „seš blbá, seš fakt blbá, protože, co tím vyřešíš jako“,
318 jo. Ona se chytla toho, co jí bylo nabízeno, jasně, tak byli to dlouholetý kamarádi, tak
319 se jí vždycky líbil prostě, tak jako co...

320 T: Co jako?

321 MD: A druhá věc je ta, ona měla doma to samý. Takže podle mě prostě je spojil si já
322 nevím, jestli vysloveně nějaký osud. Já na tyhle věci moc zásadně nevěřím, ale prostě
323 nějaká ta...

324 T: Myslíš, že měli v tu chvíli společné téma?

325 MD: Tak. A prostě to, že se setkali tenkrát na tom pivu, tak mělo bejt. Prostě bylo to
326 tak, zjistili, že to nefunguje ani z jedné strany ani z druhé strany, a tak prostě, jo ale
327 říkám, ikdyž o tom teď mluvím, tak je mi do breku prostě,...

328 T: Je to pro tebe hodně citlivé...

329 MD:...prostě je to dva roky a ...Nejhorší na tom je, že ani po dvou letech já mu
330 nedokážu úplně 100% věřit. Jo, to je asi na tom to nejhorší. Já mu věřím, ale je tam
331 taková hranice a není to takový to neomezený prostě, že bych mu věřila ve všem.

332 T: Máš stále nějaké pochybnosti?

333 MD: Přesně tak, jo a nejhorší je, že já to pak jakoby, já mu to řeknu. Já nejsem ta, která
334 to drží v sobě. Já nechápu, jak někdo třeba může 10 let snášet to, že se, že jí její manžel
335 podvádí a ona ho, pak se rozvede až po 10 letech. Já prostě taková nejsem. Jo, já...

336 T: Ale on tě nepodvádí.

337 MD: Nepodvádí. Jo, já to prostě zjistila v tu chvíli, a v tu chvíli jsem prostě ho zpucla.
338 V tu chvíli on věděl, že já to vim. Každopádně je fakt, že jsou chvíle, kdy na to vůbec
339 nemyslim a je mi všechno tak nějak volný v uvozovkách a jsou zase chvíle, kdy prostě
340 na to myslím strašně moc. Je fakt, že já jsem měla strašně špatný období po Róze a, po
341 Valče, já si je pletu. Já sem měla strašně špatný období, právě díky tomu, že já sem
342 hodně nabrala, což prostě pro mě bylo ... já celej život 60 kilo a najednou sem prostě
343 byla na 80. 88 jsme měla, což je strašně moc. Takže já jsem byla nespokojená sama se
344 sebou...

345 T: A tam to začalo?

346 MD: Přesně tak. A v tu chvíli já sem věděla, vždyť já se mu nemůžu líbit, takováhle já
347 se mu přece nemůžu líbit. Jo, takovýhle tváře...A on to viděl úplně jinak, prostě já sem

348 *ted'ka shodila 30 kilo a nebo tak nějak prostě, to je jedno. Prostě shodila jsem hodně*
349 *kil a sem se sebou relativně spokojená. Furt mě tíží taková ta myšlenka, furt to tam je*
350 *a když jsem se ho ptala, tak co, vidíš rozdíl? A on: „já žádněj rozdíl nevidim.“. On to*
351 *fakt nevnímá. Prostě já sem se mu líbila tenkrát a líbim se mu ted', jo. A já sem si*
352 *právě myslela jako že to vnímaj chlapi. Asi třeba jiný jo, ale prostě ten můj... na jednu*
353 *stranu mě to naštvalo, protože to dělám kvůli sobě, ale i kvůli němu, jo. A na druhou*
354 *stranu si říkám, tak ono kdybys měla jedno oko, tak ono je to možná jedno.*

355 T: No ono někdy je těžké se nad něco povznést , když Tě štvaly kila navíc, tak tě asi
356 štvaly...ale tomu možná Ondra nerozuměl proč..

357 MD: Přesně tak, já bych řekla, že jo. Je fakt, že když jsem měla opravdu to špatný
358 období, a to už opravdu dopadalo tak, že já sem po nocích brečela. A Ondra říká, tak
359 si někam zajdi, zajdi si někam, ať ti pomůžou, ať ti řeknou, jo, a on říká ať to začíná
360 prostě dietologem nebo si prostě zajdi k tomu, já nevím, já se v nich fakt nevyznám?...

361 T: No, psychiatr je lékař, léčí duševní nemoci, může předepisovat léky. A psycholog
362 je ten, kdo ti pomáhá porozumět svým prožitkům a měnit je.

363 MD: Já sem kdysi jako malá chodila k psychologovi, protože jsem měla šikanu ve škole
364 a přímo jako určenou na mě a nechtěla jsem chodit do školy a počůrávala jsem se a
365 pamatuju si, že máma pro mě chodila do školy, protože ráno našla prostěradlo
366 opravdu pokaděný, prostě já sem to nepřiznala, bylo mi špatně, já sem chodila na
367 základku. To jsem tenkrát chodila, protože jsem brečela, že se do školy nepůjdu a to
368 sem mámě tvrdila, že se radši zabiju než abych šla do školy a takovýhle věci.

369 T: No tak to je nepříjemná zkušenost.

370 MD: No, ale vůbec, já nevím proč. Já doted'ka nechápu, proč. Prostě jedna kamarádka
371 nebo jedna holka prostě rozšířila drb, že jsem na holky a všichni se mě ve škole
372 vyhýbali a to pro mě samozřejmě byl trest, že jo, protože já sem chodila do 6. Třídy, do
373 5. Třídy, prostě první stupeň a najendou nikdo... Všichni si na mě ukazovali, smáli se.
374 Jo, a já nechápala, co se děje, proč. A dokonce se toho chytla i učitelka, což byl tenkrát
375 strašnej problém, protože máma vlítla do školy a prostě a dala jasně najevo řediteli,
376 že buď učitelka nebo že to bude hnát dál.

377 T: To je ale dobře!

378 MD: Takže to. To si pamatuju, jak kdyby to bylo včera. Že máma pro mě chodila do
379 školy, že zase našla počůraný prostěradlo a já sem brečela, že mě bolí břicho a tak
380 sem tenkrát chodila na nějaký sezení. Ale můžu ti říct, že já si vybavuju tohle, ale
381 nevybavuju si sezení u toho psychologa. Nevím ani útržek. Já nevím, kdo tam se mnou
382 byl, co sem povídala, já nevím nic, prostě nic. Tam to je úplně hluchý.

383 T: Tak to prostě ztratilo na významu.

384 MD: Ono paradoxně, přešli jsme do druhýho stupně a pak vůbec na střední, tam jsem
385 byla nejoblíbenější. Ono se to pak strašně obrátilo.

386 T: No ona pomluva je jedna z nejhorších věcí, protože se proti ní těžko brání

387 MD: Přesně tak, přesně tak. Jo mě nešikanovali stylem, že by mi něco kradli, že by mě
388 mlátili nebo něco, ale šli na mě přes tu psychiku, to je horší. Fyzická bolest se dá snýst,
389 ale ta psychická to je problém.

390 T: To máš pravdu.

391 MD: Takže já jako malá už jsem si prošla tady tím martýriem a prostě
392 najednou...přítom já nejsem jakoby člověk, kterej trpí jakoby depresema nebo
393 takovejhlema věcmá, ale opravdu paradoxně, v období, kdy bych měla bejt
394 nejšťastnější se mi ty deprese, jsme měla ty deprese. Jo, to bylo jak po Róze, tak po
395 Valče. Ať to byly kila nahoře, ať to byla špatná pleť, ať to byly strie, ať to byla
396 celulitida. Šlo to většinou na můj zevnějšek. Protože já sem vždycky byla prostě se
397 sebou relativně spokojená, sem ženská nikdy se sebou nebudu na 100% spokojená,
398 samozřejmě. Jo, ale najednou sem to prostě nebyla já. Byl to někdo jinej a pak přišel
399 ten problém s tím Ondrou, přišlo to, tady ta situace nastala a já sem najednou prostě
400 byla úplně... pro mě to byl prostě horor. Já sem nejedla, já sem nespala, já sem nic
401 nedělala, mě se nic nechtělo, já sem se nechtěla starat ani o Rózu, jo. Prostě mě to
402 přešlo po chvíli. Máma mě jasně srovnala. Ona je taky dobrej psycholog. Prostě se
403 nažereš a tečka. Ale jo jasně, jak jinak. Prostě to jsou věci, který se stávají, dějou, prostě
404 člověk se s tím musí nějakým způsobem vypořádat. Ale musím říct že nijak fyzicky mi
405 nijak neublížil. Ale tohleto je, já bych snad radši dostala 10x přes hubu, ale tohle už
406 fakt nikdy. A to samý prostě na tý škole, no. Nejhorší je, že tomu já neubráním ani
407 svoje děti, jo.

408 T: No, možná je můžeš naučit že ne kvůli všem se člověk musí trápit.

409 MD: Je to pravda, jeto pravda. Já v tomhleto mám strašně špatnou povahu, mě to
410 mrzí, ale já prostě nejsem schopná s tím cokoli udělat. Prostě jakmile mi někdo řekne:
411 „hele támhle ta o tobě říkala, že seš tlustá“...já nevím něco, prostě blbosti, ale mě to
412 tak zasáhne vždycky. Ale je fakt, že tenkrát jsme měli, s někým jsem měla strašnej
413 rozpor nebo nějaký rozpor, prostě zjistila jsem, že prostě ten člověk má mínění nějaký
414 na moji rodinu, což mít může. Je to samozřejmě jeho život, je to jeho věc, jo. Ale takový
415 to mínění, že s Ondrou jsem kvůli penězům a že on mi... mě takovýhle věci zasáhnou,
416 přítom vim ale, že to tak není. Ale jak říkáš, jak se tomu mám bránit, jo. Já jim můžu
417 říct: „není to tak.“, ale jelikož ona tohle nasadí 10 lidem do hlavy, jo, tak to tak prostě
418 podle nich bude a člověk s tím nic neudělá.

419 T: No, víš a možná, tady bych věřila tomu, že ten člověk, kterej o tobě opravdu stojí
420 a si o tobě udělá obrázek sám.

421 MD: Je fakt, že jsem tyhle věci už hodně přehodnotila. Furt jsem ve stavu, kdy prostě
422 mi záleží na tom, co o mě říká druhý, ale už to není tak silný, no. Je fakt, že teď už se
423 víc zajímám sama o sebe, o svojí rodinu a říkám si „ si všichni můžete trhnout nohou.“
424 Ale paradoxně prostě říkaj to lidi, který když to řeknu úplně lidově maj nula nula prd,
425 fakt nemaj nic v tom životě prostě. A možná právě proto to řešej. Protože měla jsem
426 kdysi velmi dobrou kamarádku a zjistila jsem, že prostě nechce slyšet nic jinýho než
427 furt slyšet jak se má dobře a když se mě zeptá jak se mám a já se mám dobře, tak jí
428 přece nebudu říkat: „mám se na prd.“

429 T: Tak to potom není asi moc dobrá kamarádka.

430 MD: No, to už vim.

431 T: A jak to máš s vašíma?

432 MD: No našim můžu říct všechno, ale to se mi zase nechce, oni si to pak moc berou a
433 trápili by se tím, ale vlastně když je to na prd, tak to máma stejně pozna, jenže ona je
434 taková hrr, hned by to řešila ..

435 T: Myslíš si, že si vaši myslí, že jsi dospělá

436 *MD: Jo to jo , no vlastně ty jo no já si myslím, že jo, ale nevim, co říkali? Ne asi si myslí,*
437 *že většinou jsem dospělá. Táta určitě ... mamka vlastně asi taky.*

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno a příjmení autorky: Ivana Dvořáková

Studijní program: N7701 Psychologie

Studijní obor: Psychologie

Název práce: Rodící se dospělost očima mladých dospělých a jejich rodičů

Počet stran (bez příloh): 117

Celkový počet stran příloh: 136

Počet titulů české literatury a pramenů: 60

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 22

Počet internetových odkazů: 19

Vedoucí práce: doc. PhDr. Oldřich Čálek, Csc.

Rok dokončení práce: 2014

**Posudek vedoucího diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení autorky: Ivana Dvořáková

Studijní program: N7701 Psychologie

Studijní obor: Psychologie

Název práce: Rodící se dospělost očima mladých dospělých a jejich rodičů

Počet stran (bez příloh): 117

Celkový počet stran příloh: 136

Počet titulů české literatury a pramenů: 60

Počet titulů zahraniční literatury a pramenů: 22

Počet internetových odkazů: 19

Vedoucí práce: doc. PhDr. Oldřich Čálek, Csc.

Rok dokončení práce: 2014

Výběr tématu Autorka si téma vybrala samostatně a v návaznosti na svou poradenskou praxi.

Závažnost tématu

--	--	--	--	--

Téma nese známky závažnosti vzhledem k měnícím se civilizačním podmínkám v Západní společnosti, ke které patříme.

--	--	--	--	--

Oborová přílehlavost tématu

Téma zjevně spadá do okruhu psychologie, zejména poradenské a klinické.

Originalita tématu a jeho zpracování

--	--	--	--	--

V naší psychologii jde o téma víceméně originální, což lze říci i o jeho zpracování pomocí výzkumného projektu.

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

--	--	--	--	--

Jazykové vyjadřování práce se jeví být na vysoké úrovni. Až na drobné přehlédnuté chyby autorka dodržuje pravopisné normy. Její styl odpovídá charakteru odborného vědeckého textu a odborné termíny užívá přílehlavě a s porozuměním jejich obsahu i kontextu.

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

--	--	--	--	--

Autorka dodržuje platné normy pro uvádění citací, parafrází a odkazů. Práce s cizojazyčnou literaturou je pro ní rutinní záležitostí, popravdě by se bez ní v teoretické části sotva obešla, protože tuzemských pramenů existuje poskrovnu.

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

--	--	--	--	--

Téma práce je podáno s bezprostřední srozumitelností, výzkumné otázky jsou formulovány zřetelně a přehledně bez nepřiměřených ambicí. Text se vyznačuje přehledným členěním na kratší smysluplné úseky, které na sebe logicky navazují.

Průvodní aparát má standardní parametry, grafická úprava textu odpovídá jeho členění.

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

--	--	--	--	--

Použité výzkumné metody se jeví jako vhodně a originálně vybrané. Jde o metody kvalitativní, což odpovídá soudobému stádiu rozpracování daného

--	--	--	--	--

tématu. Jak metoda polostrukturovaného dotazníku, tak metoda zpracování dat, která nese název „Interpretativní fenomenologická analýza“ výstižně mapují zkoumanou oblast. Omezení zobecnitelnosti získaných výsledků si je autorka vědoma, což vyslovuje v kapitole DISKUSE.

Využití výzkumných empirických metod

Po důkladném teoretickém zpracování tématu se autorka soustředila především na získání empirických závěrů. Její empirický přístup lze charakterizovat jako induktivní.

--	--	--	--	--

Využití praktických zkušeností Autorka působí jako poradenská pracovnice a svých praktických zkušeností a poznatků hojně využívá i v porozumění a rozvržení tématu, jakož i při výkladu získaných výzkumných výsledků.

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešené problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

--	--	--	--	--

Autorka své téma zpracovávala samostatně a iniciativně. Navazovala přitom již na svou úspěšnou bakalářskou práci, což se jeví jako dlouhodobý a systematický zájem o danou problematiku. S vedoucím práce konzultovala

--	--	--	--	--

podle potřeby, ale spíše si tak ověřovala své samostatné postupy. Nebylo třeba ji do práce pobízet, text do rukou vedoucího odevzdala s předstihem.

Naplnění cílů práce

Cíle práce se podařilo do značné míry naplnit. Avšak autorka si je dobře vědoma toho, že dané téma je třeba dále zkoumat a zdokonalovat různé

parametry. (Např. reprezentativnost a četnost

--	--	--	--	--

zkoumaného vzorku, nezávislost výzkumníka na širším kontaktu se zkoumanými osobami aj.)

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

Teoretická a empirická část práce jsou navzájem vyvážené, symetrické. Teoretická část je svědectvím autorčiny píle v hledání pramenů. Empirická část představuje velmi pracný kvalitativní přístup.

Návaznost kapitol a subkapitol

--	--	--	--	--

Kapitoly a podkapitoly na sebe v textu vcelku logicky

navazují a sledují průběh postupného poznávání tématu a napomáhají motivaci mu porozumět.

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

--	--	--	--	--

Dosažené výsledky posuzované diplomové práce mapují procesy v průběhu rané dospělosti.

Objevná je konfrontace výpovědí samotných mladých lidí na jedné straně a výpovědí jejich rodičů. Autorka přitom uplatňuje mnohostranný přístup a zaznamenává možnosti porozumění z různých hledisek. Setrvává přitom důsledně u idiografického přístupu, tj. individuálnímu přístupu dává přednost před zobecňováním. Spíše odkrývá repertoár různých možností a alternativ, než aby razila striktní a rigidní teorii.

Odborný vklad práce je dán jednak seriózností jejího vědeckého zpracování, jednak tím, že se orientuje praktickými poradenskými poznatky na straně autorky.

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

--	--	--	--	--

Závěry práce, ale i výtahy z její teoretické části je vhodné publikovat, a to formou článků, referátů popříp. vystoupení v médiích. Jde o tematiku dosti populární a lajcky zajímavou (viz problematika „mamahotelů“ atd.)

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Jak autorka pracovala s metodou Induktivní fenomenologické analýzy?

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

Práce má vcelku vysokou úroveň. Svě téma zpracovává mnohostranně a dbá o širší sociálně-

ekonomické kontexty. Silně využívá cizojazyčné literatury. Lze říci, že autorka podává důkaz, jak dobře zvládá požadavky na vědecký přístup. To jsou hlavní klady posuzované diplomové práce. Relativní nedostatky autorka zmiňuje v kapitole DISKUSE a byly naznačeny výše. Jako nedostatek lze vidět i absenci českého ekvivalentu pro termín „emerging adulthood“ a jeho odvození.

Doporučení k obhajobě: posuzovanou diplomovou práci doporučuji k obhajobě.

Navrhovaná klasifikace:

Výborná.

Datum 31. srpna 2014, podpis: Docent PhDr. Oldřich Čálek CSc.

**Posudek oponentky diplomové práce
na Pražské vysoké škole psychosociálních studií**

Jméno a příjmení studenta/-tky: Ivana Dvořáková

Obor studia: Psychologie

Název práce: Rodíci se dospělost očima mladých dospělých a jejich rodičů

Oponentka práce: Mgr. Zuzana Kořoušková

Technické parametry práce:

Počet stránek textu (bez příloh): 117

Počet stránek příloh: 136

Počet titulů v seznamu literatury: 82

0**	1	2	3	4
-----	---	---	---	---

Výběr tématu

Závažnost tématu

	X			
--	---	--	--	--

Oborová přiléhavost tématu

	X			
--	---	--	--	--

Originalita tématu a jeho zpracování

	X			
--	---	--	--	--

Formální zpracování

Jazykové vyjádření (respektování pravopisné normy, stylistické vyjadřování, zvládnutí odborné terminologie)

	X			
--	---	--	--	--

Práce s odbornou literaturou a prameny (citace, parafráze, odkazy, dodržení norem pro citace, cizojazyčná literatura)

	X			
--	---	--	--	--

Formální zpracování (jasnost tématu, rozčlenění textu, průvodní aparát, poznámky, přílohy, grafická úprava)

	X			
--	---	--	--	--

Metody práce

Vhodnost a úroveň použitých metod

	X			
--	---	--	--	--

Využití výzkumných empirických metod

	X			
--	---	--	--	--

Využití praktických zkušeností

	X			
--	---	--	--	--

Obsahová kritéria a přínos práce

Přístup autora k řešení problematice (samostatnost, iniciativa, spolupráce s vedoucím práce)

--	--	--	--	--

Naplnění cílů práce

	X			
--	---	--	--	--

Vyváženost teoretické a praktické části v daném tématu

	X			
--	---	--	--	--

Návaznost kapitol a subkapitol

	X			
--	---	--	--	--

** 0 – nehodnoceno; 1 – výborně; 2 – velmi dobře; 3 – dobře; 4 – neprospěl/a

Dosažené výsledky, odborný vklad, použitelnost výsledků v praxi

	X			
--	---	--	--	--

Vhodnost prezentace závěrů práce (publikace, referáty, apod.)

--	--	--	--	--

Otázky a náměty k diskusi při obhajobě:

Proč autorka volila výzkumný vzorek participantek a participantů tak, jak učinila v DP? Jaké poznatky, zajímavé pro terapeutickou praxi, z výzkumu získala?
--

Celkové hodnocení práce (klady, nedostatky):

<p>Autorka se v textu diplomové práce zabývá obdobím, které nazývá „rodící se dospělostí“. V rámci teoretické části práce se věnuje pojednání adolescence i dospělosti, tematizuje širší kontext problematiky (nechybí pohled na porevoluční vývoj v ČR, rodiny, trh práce, školství atp.). Empirická část práce je tvořena kvalitativní výzkumnou sondou týkající se mapování vnímání dospělosti v období rodící se dospělosti mladými dospělými a jejich rodiči. Autorka vhodně využívá metodu Interpretativní fenomenologické analýzy.</p> <p>Práce je psána kultivovaným jazykem, pouze vzácně se vyskytují překlepy či stylistické neobratnosti. Autorka vhodně pracuje s prameny a vybranou literaturou, oceňuji zejména kontextualizaci tématu dospívání, a to i v rámci minulosti poměrně nedávné. Empirický výzkum (podobně jako celá práce) je zpracován velice pečlivě. Oceňuji provedení pilotních rozhovorů, autorka vhodně zvolila otázky pro polostrukturované rozhovory, nicméně většinu realizovaných rozhovorů lze označit za „mírně terapeutické“ či „přátelské“ – autorka dává nezřídka najevo vlastní pohled na věc, ujišťuje, uklidňuje atp... (což je způsobeno zřejmě milou povahou a terapeutickou praxí autorky), ve výzkumu by bylo vhodnější zdržet se vlastních názorů (toto budiž má jediná výtku – ostatní potenciální výtky autorka pojednává v rámci diskuse sama, poukazuje například na malou diverzitu výzkumného souboru participantů a participantek).</p> <p>Práci hodnotím jako velmi zajímavou, čtivou, s pokorou a pečlivě psanou.</p>
--

Doporučení k obhajobě: doporučuji

Navrhovaná klasifikace: Výborně

Datum, podpis: 13.9. 2014, Magdalena Koťová